

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

**MİLLİ KÜTÜPHANEDE 06 MİLYAZ A 54 NUMARADA
KAYITLI BİR ŞİİR MECMUASI: MECMÛ'A-İ EŞ'ÂR
VE FEVÂ'İD (İNCELEME- METİN)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Doç. Dr. Hasan ŞENER

HAZIRLAYAN
Kübra AKATAY

ELAZIĞ – 2017

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

**MİLLİ KÜTÜPHANEDE 06 Mİl Yz A 54 NUMARADA KAYITLI
BİR ŞİİR MECMUASI: MECM'A-İ E'ÂR VE FEVÂ'İD
(İNCELEME-METİN)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Doç. Dr. Hasan ŞENER

HAZIRLAYAN
Kübra AKATAY

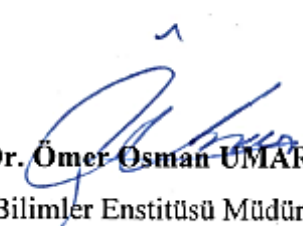
Jürimiz, ... tarihinde yapılan tez savunması sınavı sonunda bu yüksek lisans tezini oy birliği / oy çokluğu ile başarılı saymıştır.

Jüri yeleri:

1. Prof. Dr. Ali YILDIRIM
2. Doç. Dr. Ahmet DOĞAN
3. Doç. Dr. Hasan ŞENER (Danışman)

F. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun tarih ve Sayılı kararıyla bu tezin kabul onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ömer Osman MAR
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET**Yüksek Lisans Tezi****Milli Kütüphanede 06 Mil Yz A 54 Numarada Kayıtlı Bir Şiir Mecmuası:
Mecmû'a-i Eş'âr ve Fevâ'id (İnceleme-Metin)****Kübra AKATAY****Fırat Üniversitesi****Sosyal Bilimler Enstitüsü****Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı****Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı****ELAZIĞ – 2017, Sayfa: XIV+259**

Edebiyat tarihimizin aydınlatılması noktasında önemli bir yer tutan, manzum veya mensur birer antoloji niteliğinde olan mecmualar, dönemlerinde rağbet gören edebî ürünlerin günümüze kadar gelmesini sağlayan klâsik kaynaklardan biridir. Mecmualar yazıldığı dönemin okuyucu zevkinin tespiti, üslûp çalışmalarına katkısı, temel kaynaklarda tespit edilemeyen şairleri veya şiirleri içermesi, bunun yanında divan sahibi şairlerin divanlarında yer almayan kimi şiirlere yer vermesi gibi birçok hususta araştırmacılara katkı sağlamaktadır.

Bu çalışmada Milli Kütüphanede 06 Mil Yz A 54 numarada kayıtlı olan, mürettibi ve tertip tarihi belli olmayan *Mecmû'a-i Eş'âr ve Fevâ'id* adlı şiir mecmuasını inceledik. Çalışmamızda mecmuanın ne olduğu, şiir mecmualarının tasnifi ve klasik Türk edebiyatımız açısından önemine değindik. Çalışmamıza konu olan mecmua tanıtıldıktan sonra mecmuanın bütünü hakkında bir değerlendirme yapıldı ve mecmuanın transkripsiyonlu metni verildi. Mecmuadaki şiirler, şairlerinin yayınlanmış divanı var ise buradaki şiirlerle karşılaştırılarak okundu ve aradaki nüsha farkları dipnotta gösterildi. Mecmuadaki şairler ve şiirlerini gösteren tablolar hazırlandı ve bu tablolardaki verilerden hareketle oluşturulan grafiklerle çeşitli değerlendirmeler yapıldı.

Anahtar Kelimeler: Mecmua, şiir, divan, Mecmû'a-i Eş'âr ve Fevâ'id.

ABSTRACT**Master Thesis****A Poem Mejmua Recorded With The Number of 06 Mil Yz A 54 In National
Library: Mecmû'a-i Eş'âr ve Fevâ'id (Analysis- Transcription)****Kübra AKATAY****The University of Fırat****The Institute of Social Science****The Department of Turkish Literature and Language****ELAZIĞ – 2017, Page: XIV+259**

Magazines are classical resources enables to bring literal works of its own time to our modern time and the ones that has important role in clarifying our literature history and the ones that has an anthological value as a prose and poetic. Magazines help researchers in many ways such as finding its own times' readers' pleasure, with its contribution to finding a style, with its inclusion the poets and the poems that couldn't have been defined and also, with its inclusion of some poems of some poets who have a poem collection and who didn't include these poems to their collections.

In this study, we analyzed the poem magazine “*Mecmu' a- i Eş' ar ve Feva' id*” with the number of 06 Mil Yz A 54 whose copyright and editor weren't known. We mentioned about what the magazine is, grading of poem magazines and their importance according to Classical Turkish Literature. After the magazine that is the subject of our study was introduced, an assessment was done about the magazine and magazines text was given with its transcription. The poems in the magazine were read by comparing them with the poems that are in the poets collection if the poet had a published collection and differences between them were showed in footnotes. While analyzing the magazine, a table that shows poets and poems in the text was prepared and several assessments were done according to the datas given in this table.

Key Words: Magazine, Poem, Collection of Poem, Mecmu'a- i Eş' ar ve Feva' id

İÇİNDEKİLER

ÖZET	II
ABSTRACT.....	III
İÇİNDEKİLER	IV
ÖN SÖZ	VI
KISALTMALAR	VIII
TABLolar LİSTESİ	XIII
GRAFİKLER LİSTESİ.....	XIV
GİRİŞ	1
I. ESKİ TÜRK EDEBİYATINDA MECMUA.....	1
I.1. Mecmua	1
I.2. Mecmuaların Tasnifi.....	1
I.3. Mecmuaların Önemi	3

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MİLLİ KÜTÜPHANE'DE 06 MİL YZ A 54 NUMARADA KAYITLI ŞİİR MECMUASI'NIN TANITIMI.....	5
1.1. Mecmû'a-i Eş'âr ve Fevâ'id Hakkında Genel Bilgiler	5
1.1.1. Mecmû'a-i Eş'âr ve Fevâ'id'in Tasnifi	5
1.1.2. Mecmû'a-i Eş'âr ve Fevâ'id'in Tertibi.....	6
1.1.3. Mecmû'a-i Eş'âr ve Fevâ'id'in Mürettibi ve Tertip Tarihi	8
1.2. Mecmû'a-i Eş'âr ve Fevâ'id'in Muhtevası	9
1.2.1. Mecmû'a-i Eş'âr ve Fevâ'id'de Yer Alan Şairler ve Şiirleri	9
1.2.2. Mecmû'a-i Eş'âr ve Fevâ'id'de Kullanılan Nazım Şekilleri.....	16
1.2.3. Mecmuada Yer Alan Nazire Şiirler ve Şairleri	18
1.2.4. Mecmû'a-i Eş'âr ve Fevâ'id'de Kullanılan Vezin, Kafiye ve Redif.....	19
1.2.5. Kaynaklarda İsmine Rastlayamadığımız Şairler	21
1.2.6. Divanına Rastlayamadığımız Şairler	23
1.2.7. Divanlarda Rastlayamadığımız Şiirler ve Şairleri	24
1.2.8. MESTAP Tablosu	25

İKİNCİ BÖLÜM

2. METİN TRANSKRİPSİYONU.....	68
2.1. Metnin Oluşturulmasında İzlenen Yöntem	69
2.2. Mecmû'a-i Eş'âr ve Fevâ'id'in Çevriyazısı	71
SONUÇ	248
KAYNAKÇA.....	250
EKLER	258
Ek 1. Orijinallik Raporu.....	258
ÖZ GEÇMİŞ	259

ÖN SÖZ

Klâsik Türk Edebiyatı asırlardır süren bir geleneğin en müstesna örneğidir. Ecdadımız asırlardır, bu alanda bizlere zengin sanat ve kültür yâdigârları bırakmışlardır. Gönlündeki hazineleri kafiye mısralarla kağıda döken zengin ruhlar, yüzyıllarca âb-ı hayat misali şiire can vermişlerdir. Bu zengin kültürün önemli kaynaklarından biri olan mecmualar, edebiyat tarihimizin aydınlatılması noktasında antolojilere karşılık gelen manzum veya mensur defterlerdir. Mecmualar; yazıldıkları dönemin edebî zevkini yansıtmaları, edebiyat tarihlerinde yer almayan belgeleri ve kaynaklarda tespit edilemeyen şairleri ve şiirleri içermesi, bunun yanı sıra divan sahibi şairlerin divanlarında yer almayan şiirlere yer vermesi açısından araştırmacılara katkı sağlayan önemli eserlerdir.

Bu nedenle biz de çalışmamızın konusunu teşkil eden, Milli Kütüphanede 06 Mil Yz A 54 numarada kayıtlı olan, mürettibi ve tertip tarihi belli olmayan “Mecmû’a-i Eş’âr ve Fevâ’îd” adlı şiir mecmuasını inceleyerek mecmuanın bütünü hakkında bir değerlendirme yapmaya çalıştık. Çalışma, **“Giriş, İki Bölüm, Sonuç ve Kaynakça”**dan oluşmaktadır. Giriş bölümünde, mecmuanın tanımı, tasnifi ve edebiyat tarihlerindeki önemine değinildi. Birinci bölümde, Milli Kütüphanede 06 Mil Yz A 54 numarada kayıtlı olan mecmuanın tasnifi, tertibi, mürettibi ve tertip tarihi, mecmuada yer alan şairler ve şiirleri, vezin-kafiye- redif incelemesi, nazire şiirler, kaynaklarda yer almayan şairler ve şiirlerine dair bilgiler yer almaktadır. Ayrıca bütün bu çalışmaları tablolarla ve grafiklerle destekledik. İkinci bölümde, 1b-70b şeklinde numaralandırdığımız varakların çevriyazılı metnini vererek, metindeki şiirleri, divanlarla ve başka kaynaklarla karşılaştırarak farkları dipnotlarla gösterdik. Sonuç bölümünde mecmuanın genel değerlendirilmesi yapılarak, Kaynakça bölümü ile çalışmamızı tamamladık.

Bu çalışmanın gerek konu belirleme, gerekse araştırma ve yorumlama safhalarında emeği geçen, kendisini müşkilatla karşılaştığım her anda rahatsız ettiğim, meşgul anlarında bile yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Hasan ŞENER’e en kalbi hislerimle teşekkürlerimi arz ederim. Yine çalışma boyunca bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım kıymetli hocalarım Prof. Dr. Ali YILDIRIM, Prof. Dr. Bahir SELÇUK ve Yrd. Doç. Dr. Sevim BİRİCİ’ye, çalışmam esnasında yardımlarını esirgemeyen ve kendisini tanımaktan onur duyduğum değerli arkadaşım Okt. İmran

İPEK'e katkılarından dolayı teşekkürü borç bilirim. Bu zorlu süreçte sabır ve özveri gösterip manevi desteklerini esirgemeyen aileme, yakın arkadaşlarım Neslihan POLATBAŞ, Büşra ESMER, Mehmet Zeki FIRAT ve Mehmet KÜKEY'e ayrıca teşekkür eder, çalışmamın başvuracıklara yardımcı ve yararlı olmasını gönülden dilerim.

ELAZIĞ, 2017

Kübra AKATAY

KISALTMALAR

1. Metni Karşılaştırırken Kullanılan Yayınların Kısaltmaları

- AD : **Âhî Divanı** (KAÇALIN, Mustafa S.), **Âhî Dîvânı**, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, e-kitap).
- APD : **Ahmed Paşa Divanı** (TARLAN, Ali Nihat (1992), **Ahmed Paşa Divanı**, Ankara: Akçağ Yayınları).
- AÖD : **Aşık Ömer Divanı** (KARASOY, Yakup – YAVUZ, Orhan, (2010), **‘Aşık Ömer Divanı**, Konya: Ocak Yayınları.)
- AHD : **Azmîzâde Halefî Divanı** (KAYA, Bayram Ali (1996), **Azmîzâde Halefî: Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni.**” *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Edirne: Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.)
- BD : **Bâkî Divanı** (KÜÇÜK, Sabahattin, (2015), **Bâkî Dîvânı-Tenkitli Basım**, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.)
- BHD : **Behiştî Divanı** (AYDEMİR, Yaşar (1999). **Behiştî, Hayatı, Şahsiyeti, Eserleri ve Divanı'nın Tenkidli Metni.** Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, e-kitap).
- BRD : **Bursalı Rahmî Divanı** (ERDOĞAN, Mustafa (2011), **Bursalı Rahmî Divanı**, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, e-kitap)
- BSB : **Bosnalı Aleddin Sâbit Berber-nâme** (KARACAN, Turgut, (1991) **Bosnalı Aleddin Sâbit Berber-nâme**, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, Metin Bankası Projesi).
- BSD : **Bosnalı Aleddin Sabit Divanı** (KARACAN, Turgut, (1991) **Bosnalı Aleddin Sabit Divanı**, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, Metin Bankası Projesi).
- CVD : **Cevrî Divanı** (AYAN, Hüseyin (1981). **Cevrî, Hayatı, Edebî kişiliği, Eserleri ve Divanının Tenkidli Metni.** Erzurum: Atatürk Üniversitesi Basımevi.)
- CD : **Cinânî Divanı** (OKUYUCU, Cihan, (1994), **Cinânî, Hayatı, Eserleri, Dîvânı'nın Tenkidli Metni**, Ankara: TDK Yayınları.)

- ED : **Emrî Divanı** (SARAÇ, Mehmet Ali Yekta, (2002), **Emrî Divanı** İstanbul: Eren Yayınları, e-Kitap).
- FKD : **Fehîm-i Kadîm Divanı** (ÜZGÖR, Tahir, (1991), **Fehîm-i Kadîm, Hayatı Sanatı, Dîvânı ve Metnin Bugünkü Türkçesi**, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.)
- FD : **Figânî Divançesi** (KARAHAN, Abdülkadir, (1966), **Figânî ve Divançesi**, İstanbul: İÜEFİ Yayınları, Metin Bankası Projesi)
- FZD : **Fuzûlî Türkçe Divan** (PARLATIR, İsmail (2014), **Fuzûlî Türkçe Divan**, Ankara: Akçağ Yayınları.)
- GD : **Güftî Divanı** (YILMAZ, Kâşif (1983). **Güftî: Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği, Tezkireciliği ile Divanı, Zafernâmesi ve Teşrifâtü's-Şuâra'sının Tenkitli Metni**. Erzurum)
- HMBD : **Hakânî Mehmed Bey Divanı** (GÜLHAN, Abdülkerim (1996), **Hakânî Mehmed Bey, Hayatı-Eserleri- Edebî Kişiliği, Divanı'nın Tenkidli Metni**, *Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.*)
- HŞD : **Haşmet Divanı** (AKSOYAK, İ. Hakkı - ARSLAN, Mehmet, **Haşmet Külliyyatı**, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, e-kitap)
- HBD : **Hayalî Bey Divanı** (TARLAN, Ali Nihat (1992), **Hayalî Bey Divanı**, Ankara: Akçağ Yayınları.)
- HD : **Hayretî Dîvanı** (ÇAVUŞOĞLU, Mehmet TANYERİ, M. Ali (1981), **Hayretî Dîvanı, Tenkidli Basım**, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, Metin Bankası)
- HHD : **Hamdullah Hamdî Dîvânı** (ÖZYILDIRIM, Ali Emre (1995), **Hamdullah Hamdî Dîvânı'nın Tenkitli Metni**, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.*)
- HŞMD : **Hâşimî Divanı** (BULAN, Ayşe (1993). **Hâşimî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni**. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Konya: Selçuk Üniversitesi.)
- HZD : **Hasan Ziyâî Divanı** (GÜRGENDERELİ, Müberra (2002), **Hasan Ziyâî (Mostarlı Ziyâî) Dîvânı**, e-kitap).

- İÇD** : **İshâk Çelebi Divanı** (YILDIRIM, Ali (1991), **İshâk Çelebi Hayatı- Eserleri- Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nın Edisyon Kritiği**, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Elazığ: Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.)
- KD** : **Kabûlî Divanı** (ERDOĞAN, Mustafa (2008), **Kabûlî İbrahim Efendi, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin)**, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.)
- KLD** : **Kelîm Divanı** (ÇELEN, Ahmet, (1994), **Kelîm Hayatı, Eserleri, Divanı'nın Tenkidli Metni**, Konya.)
- LD** : **Lâmi'î Divanı**, (BİLEN BURMAOĞLU, Hamit, (1983), **Lâmi'î Çelebi Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Dîvânı Tenkitli Metni**, Erzurum.)
- MD** : **Muhibbî Divanı** (AK, Coşkun (2006), **Muhibbî Dîvânı: İzahlı Metin**, Trabzon Valiliği Yayınları.)
- MŞ** : **Meylî ve Şiirleri** (ŞENÖDEYİCİ, Özer ve AKDAĞ, Ahmet, (2014), **Ulu Çınarın Gölgesinde Bir Şair Meylî ve Şiirleri**, Ankara: Gece Kitaplığı.)
- MZD** : **Mezâkî Divanı** (MERMER, Ahmet (1994), **Mezâkî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkidli Metni** Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi.)
- MRD** : **Murâdî Divanı** (KIRKKILIÇ, Ahmet (2012), **Murâdî Dîvânı (İnceleme, Tıpkı Basım)**, İstanbul: TYEKB Yayınları.)
- ND** : **Nâbî Divanı** (BİLKAN, Ali Fuat, (2011), **Nâbî Dîvânı**, Ankara: Akçağ Yayınları.)
- NBD** : **Necâtî Beg Divanı** (TARLAN, Ali Nihat (1992), **Necâtî Beg Divanı**. Ankara: Akçağ Yayınları.)
- NFD** : **Nef'î Divanı** (AKKUŞ, Metin, (1991), **Nef'î Sanatı ve Türkçe Divanı İnceleme Karşılaştırmalı Metin**, Erzurum.)
- NŞD** : **Neşatî Divanı** (KAPLAN, Mahmut, (1981), **Neşatî Divanı**, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.)

- NVD : **Nev'î Divanı** (TULUM, Mertol, TANYERİ, M. Ali, (1977), **Nev'î Divanı Tenkidli Basım**, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, Metin Bankası Projesi).
- RHD : **Rahîmî Divanı** (MERMER, Ahmet (2004), **Kütahyalı Rahîmî ve Dîvânı**, İstanbul: Sahhaflar Kitap Yayınları.)
- RYD : **Riyâzî Divanı** (AÇIKGÖZ, Namık (1986), **Riyâzî, Hayatı-Eserleri ve Edebî Kişiliği**, Elazığ.)
- RD : **Rûhî Dîvânı** (AK, Coşkun, (2001), **Bağdathî Rûhî Dîvânı Karşılaştırmalı Metin**, Bursa: Uludağ Üniversitesi Yayınları.)
- SD : **Süheylî Dîvânı** (HARMANCI, M. Esat (2007), **Süheylî Dîvânı**, Ankara: Akçağ Yayınları, e-kitap)
- SKD : **Sükkerî Divanı** (ERDOĞAN, Erol, (1994), **Sükkerî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divânı**, Ankara: AKMY)
- ULD : **Ulvî Divanı** (ÇETİN, İsmail (1993). **Derzi-zâde Ulvî Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Divanının Tenkitli Metni**. Elazığ.)
- USD : **Usulî Divanı** (İSEN, Mustafa, (1990), **Usûlî Divanı**, Ankara: Akçağ Yayınları, Metin Bankası Projesi).
- ÜD : **Ümîdî Divanı** (SELVİ, Muhammed (2008), **Ümîdî, Hayatı-Eserleri-Edebî Kişiliği ve Dîvânı**, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.)
- VD : **Vecdî Divançesi** (MERMER, Ahmet (2002), **Vecdî ve Dîvânçesi**, Ankara: MEB Yayınları.)
- YBD : **Yahyâ Bey Divanı** (ÇAVUŞOĞLU, Mehmet (1977), **Yahyâ Bey Divanı**, İstanbul: İÜEFİ Yayınları)
- YD : **Yahyâ Divanı** (Haz. ERTEM, Rekin (1995), **Şeyhülislam Yahyâ Dîvânı**, Ankara: Akçağ Yayınları)
- ZD : **Zâtî Divanı** (TARLAN, Ali Nihad, (1968), **Zâtî Divanı Edisyon Kritik ve Transkripsiyon Gazeller Kısmı**, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, Metin Bankası Projesi).

2. Diğer Kısaltmalar

age.	: Adı geçen eser
AKMY	: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları
bk.	: Bakınız
C	: Cilt
D.	: Divan
g.	: Gazel
Haz.	: Hazırlayan
İÜEFİ	: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları
K.	: Kaside
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MESTAP	: Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi
Muh.	: Muhammes
Mur.	: Murabba
Müst.	: Müstezad
Nu.	: Numara
s.	: Sayfa
S	: Sayı
TEİS	: Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü
TDVİA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
TYEBK	: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve diğerleri
Vrk.	: Varak

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Mecmuada yer alan şairler ve şiirleri.....	10
Tablo 2. Mecmuada yer alan nazım şekilleri ve kullanım sayıları	17
Tablo 3. Mecmuada yer alan zemin şiir, nazire şiir ve şairleri	18
Tablo 4. Mecmuada yer alan vezinler ve kullanım sayıları	19
Tablo 5. Kaynaklarda ismine rastlayamadığımız şairler ve şiirleri.....	22
Tablo 6. Divanı tespit edilemeyen şairler ve şiirleri	23
Tablo 7. Divanlarda yer almayan şiirler ve şairleri.....	24
Tablo 8. Mecmada Yer Alan Şiirlerin ve Şairlerin Detaylı İncelenmesi	25

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. Mecmuada en çok şiiri yer alan şairler ve şiir sayıları.....	15
Grafik 2. Mecmuadaki şairlerin yüzyıllara göre dağılımı	16
Grafik 3. Mecmuadaki şiirlerin yüzyıllara göre dağılımı	16
Grafik 4. Mecmuada yer alan nazım şekillerinin dağılımını gösterir grafik.....	17

GİRİŞ

I. ESKİ TÜRK EDEBİYATINDA MECMUA

I.1. Mecmua

Arapça cem kökünden türetilmiş olan mecmua sözlüklerde; “toplanıp biriktirilmiş, tertip ve tanzim edilmiş şeylerin hepsi olarak tanımlanmaktadır. Seçilmiş yazılardan meydana getirilen yazma kitaplara da mecmua denilmektedir (Devellioğlu, 2013: 689). Mecmua; içinde şiirler, seçilmiş söz ve yazılar bulunan el yazması kitap (Ayverdi, 2011: 784; Pala 2012: 300) olarak tarif edilmiştir. Uzun’un işaret ettiği gibi mecmua başlangıçta birçok bakımdan benzediği cönk gibi ayetler, hadisler, dualar, şiirler, ilahiler, mektuplar, lugaz ve muamma, ilaç tarifleri, faydalı bilgiler (fevaid) notların, tarihî belge ve kayıtların derlendiği bir not defteri halinde ortaya çıkmış, zamanla gelişip düzenli bir tertip ve şekle kavuşarak türlerine göre bazı farklılıklar gösteren bir kitap veya telif özelliği kazanmıştır (Uzun, 2003: 265-268). Günümüz Türkçesinde dergi olarak karşılığını bulan mecmua, yakın zamana kadar da günlük olmayan süreli yayınlar karşılığında kullanılmaktaydı. Fakat klasik kültürde edebiyat terimi olarak mecmua kavramı, derleyicisinin edebî zevkine bağlı olarak ortaya konulan türlü konuların bir araya getirildiği yazıları içine alan kitap, şiir defteri anlamlarında kullanılmıştır.

I.2. Mecmuaların Tasnifi

Klasik Türk edebiyatı içerisinde mecmuaların bazıları konularına göre, bazıları şiir biçimlerine göre, bazıları da müstensihlerin duygu ve düşünce dünyasına göre herhangi bir ayırım yapılmadan düzenlenmiştir. Mecmualar üzerine çeşitli tasnifler yapılmıştır:

Agâh Sırrı Levent mecmuaları şu şekilde sınıflandırmıştır:

1. Nazire Mecmuaları,
2. Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiirler mecmuaları,
3. Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle oluşan mecmualar,
4. Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuş mecmualar,

5. Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar, (Levent, 1984: 166- 167)

Günay Kut mecmuaları aşağıdaki şekilde sınıflandırmıştır:

1. Nazire Mecmuaları,
2. Seçme şiir mecmuaları (mecnû'a-i eş'âr, mecnû'a-i devâvin)
3. Aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan mecmualar (Mecnû'a-i edviyye, mecnû'a-i tevârih, mecnû'a-i mu'ammeyât, mecnû'a-i münşeât, mecnû'a-i resâil gibi)
4. Karışık yani manzum ve mensur veya farklı dillerle yazılmış parçalardan oluşan mecmualar,
5. Derleyeni belli mecmualar (Ömer bin Mezid, Mecnû'atün- nezâ'ir; Eğirdirli Hacı Kemal, Câmi'ün-nezâ'ir; Edirneli Nazmî, Mecnû'atün- nezâ'ir; Pervâne Bey Mecnû'ası; Budinli Hisâlî; Metâli'u'n-nezâir), (Kut, 1986: 170-72)

Mehmet Gürbüz (2012: 108-112), son dönemlerde gün yüzüne çıkan şiir mecmualarının göz önüne alındığında bu tasniflerin hem şekil hem de içerik olarak yetersiz kalacağını düşünerek tasnif konusunda yeni öneriler getirmiş ve şiir mecmualarını şu başlıklar altında sınıflandırmıştır:

1. Şiirlerin şekil özelliklerine göre oluşturulan şiir mecmuaları,
2. Şiirlerin konularına göre oluşturulan (tematik) şiir mecmuaları,
3. Nazire mecmuaları,
4. Şairlerin aidiyeti/mensubiyeti esasına göre hazırlanan mecmualar,
5. Bir mensubiyeti ilişkisi gözetmeksizin belirli şairlerin divanlarını/şiirlerini bir araya getirmeyi amaçlayan mecmualar.

“Mecmuaların konuları daha çok edebiyatla ilgilidir. Gazel, kaside, musammat, tarih, mektup vs. şekiller ile tevhid, na't, mersiye, vb. türleri üzerinde oluşturulmuş mecmualar bunlardandır. Ancak fıkıh, kelam gibi dini ilimler; siyâ, reml, sihir; falcılık gibi eski batıl ilimler; musiki, hat gibi sanat dalları vs. üzerine derlenmiş mecmualar da vardır. Bu tür mecmualar bir konu bütünlüğüne sahiptir. Buna karşılık her mecmua derleyicisi, aynı titizliği göstermeyebilir ve her çeşit hoşâ giden yazıyı mecmuasına alabilir.”(Pala, 2012: 300)

I.3. Mecmuaların Önemi

Edebiyat tarihinde büyük bir boşluğu dolduran mecmualar; bazen edebiyat tarihinin asıl kaynaklarına yardımcı olur, bazen yegâne kaynak olarak işlev üstlenir. (Aydemir, 2007: 123). Mecmualar, edebiyat araştırmaları ile kültür tarihinin öğrenilmesi ve aktarılması adına son derece önem arzeden ve içerisinde edebiyattan ilahiyata, sosyolojiden tıbbaya kadar birçok alanda bilgiler barındıran önemli kaynaklardır. Ali Canip Yöntem; şura tezkirelerindeki bilgilerin kimi zaman yanıltıcı olduğunu, aşırı övgülerin edebiyatçıları yanıltacağını ve ilgili şair hakkında daha fazla bilgi edinebilmek için mecmualara başvurulması gerektiğini belirterek şairler üzerinde araştırma yapanlar için mecmuaların acele ve şahsi hükümler vermelerini önlediğini söylemektedir (Ali Canip, 1927: 363-364).

Köksal (2012: 417-421), mecmuaların önemini ve edebiyat tarihine katkılarını maddeler halinde toplamıştır:

1. Kaynaklarda adı geçmeyen, unutulmuş şairlerin şiirlerine mecmualarda rastlamak mümkündür.
2. Bilinen şairlerin bilinmeyen/ divanlarında bulunmayan şiirlerine rastlamak mümkündür.
3. Şairlerin divanlardaki şiirlerinin farklı şekillerine (fazla veya eksik beyitler, nüsha farkları vs.) tesadüf edebiliriz.
4. Mecmualar arasında bilinmeyen, varlığı bilindiği halde nüshası tespit edilemeyen eserlerle de karşılaşılır.
5. Bilinmeyen veya kullanılmayan nazım şekilleri, bilinen nazım şekillerinin örneği görülmeyen kafiye tipleri, farklı bend yapıları; yeni türler, edebiyatımızda kullanımına rastlamadığımız aruz kalıpları vb. örneklerle de mecmualarda karşılaşabiliriz.
6. Mecmualarda, zaman zaman şairlerin hayatıyla ilgili önemli bilgileri yakalama imkanı da vardır.
7. Bazı şiir mecmualarında, başka şairlerin de şiirleri bulunmakla beraber, özellikle bir şairin şiirlerinin yoğun olduğu görülür. Derleyeninin şair olduğu bir şiir mecmuası edebiyat tarihi araştırmalarına katkısı bakımından kuşkusuz daha kıymetli sayılır.
8. Mecmualar, -bir kısmı kendisi de şair olan- şiir sever kişiler tarafından tertip edilen eserlerdir. Bu itibarla derleyeni belli kişiler tarafından toplanan

mecmualarda o şahsın/şairin zevklerini fark ederken, dönemin genel beğenisiyle ilgili önemli ipuçları da yakalamak mümkündür.

9. Şiir mecmualarında genel olarak dönemin zevklerini, edebî tercihlerini vs. anlamak kabil olduğu gibi ferdî temayüllerinin de izini sürmek mümkündür.

Çalışmamıza konu olan Mecmû'a-i Eş'âr ve Fevâ'id, Âgâh Sırrı Levend'in¹ sınıflandırmasına göre; "meraklılarca toplanmış birer antoloji niteliğinde seçme şiirler", Günay Kut'un² sınıflandırmasına göre; "seçme şiir mecmuaları" ve Mehmet Gürbüz'ün³ tasnife göre de "şiirlerin şekil özelliklerine göre oluşturulan şiir mecmuaları" grubuna giren bir mecmuadır.

Çalışmamızda Köksal'ın⁴ maddeler halinde belirttiği özellikler hepsi incelenerek; mecmuanın yazıldığı dönem, tezkirelerde ismi geçmeyen şairler, divanlarda yer almayan şiirler, müellifin edebî zevki ve mecmuaların kültür ve edebiyat tarihimiz açısından önemi ortaya konmaya çalışılmıştır.

¹ LEVEND, Âgâh Sırrı (1984), **Türk Edebiyatı Tarihi I**. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

² KUT, Günay (1986), Mecmu'a, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi* (Devirler, İsimler, Eserler, Terimler), C 6. İstanbul: Dergâh.

³ GÜRBÜZ, Mehmet (2012). "Şiir Mecmûaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi". ESKİ TÜRK EDEBİYATI ÇALIŞMALARI VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı. Haz. Hatice Aynur ve öte. İstanbul: Turkuaz Yayınları. 97-112.

⁴ KÖKSAL, Fatih (2012). "Şiir Mecmûalarının Önemi ve Mecmûaların Sistematik Tasnifi Projesi" (MESTAP)". ESKİ TÜRK EDEBİYATI ÇALIŞMALARI VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı. Haz. Hatice Aynur ve öte. İstanbul: Turkuaz Yayınları. 409-431.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MİLLİ KÜTÜPHANE'DE 06 Mil Yz A 54 NUMARADA KAYITLI ŞİİR MECMUASI'NIN TANITIMI

1.1. Mecmû'a-i Eş'âr ve Fevâ'id Hakkında Genel Bilgiler

1.1.1. Mecmû'a-i Eş'âr ve Fevâ'id'in Tasnifi

Çalışmamızın konusu Milli Kütüphanede 06 Mil Yz A 54 numarada kayıtlı olan “Mecmû'a-i Eş'âr ve Fevâ'id” adlı şiir mecmuasıdır. Bu mecmua hakkında elde edebildiklerimiz, kütüphanenin veri tabanındaki bilgiler ve mecmuanın bulunduğu katalog adresindekiler⁵ ile sınırlıdır. Mecmû'a-i Eş'âr ve Fevâ'id'in fizikî özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz:

- 1) Dış- iç 190 x 135 mm. boyutlarındadır.
- 2) 70 varaktan oluşmaktadır.
- 3) Harekesiz talik hat ile kaleme alınmıştır.
- 4) Mukavva üzerine deri kaplama bir cilt kullanılmış olup kağıt türü saykallı, lekeli, çapa filigranlıdır. Satır ve sütun sayısı her sayfada değişmektedir. Her sayfada genellikle iki şiire yer verilmiştir.
- 5) Yazılar harekesiz olup siyah ve kırmızı mürekkep kullanılmıştır. Şairlerin mahlasları başlık niteliğinde kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.
- 6) Kağıt aharlı ve samanî renktedir. Sayfalar arkasını gösterecek kadar ince olduğu için kimi yerde bir önceki şiirin mürekkep lekeleri çıkmıştır. Bu da bazı şiirlerin okunmasını güçleştirmiştir.
- 7) Sayfaların hepsinde siyah cetvel kullanılmıştır. Birkaç sayfa haricinde derkenarlara pek yer verilmemiştir.
- 8) Sayfa numaraları daha sonra bir başkası tarafından kurşun kalemle Arap rakamlarıyla numaralandırılmıştır.
- 9) Arada sayfa kopuklukları olan bir mecmuadır.

⁵ 06 Mil Yz A 54 arşiv numarasıyla kayıtlı Mecmû'a-i Eş'âr ve Fevâ'id isimli yazmanın genel özellikleri için bkz. <http://www.yazmalar.gov.tr/>

Mecmuada Arap rakamlarıyla her varağın sol tarafına numara verilmiştir, bu numaralar 1-70 arasındadır. Biz metni çevriyazısını yaparken sayfa numaralarını 1b, 4a, 50a, 55b, 70a vb. şeklinde gösterdik.

Mecmua ‘Âşık Ömer’in yazdığı gazel ile başlayıp, Fuzûlî’ nin yazdığı gazel ile son bulmaktadır. Şiirlerin geneli gazel nazım şekli ile yazılmıştır. Ancak mecmuada gazel yanında mesnevi, kaside, lugaz, divânî, müstezad, murabba, muhammes ve müfredlere de yer verilmiştir.

1.1.2. Mecmû’a-i Eş’âr ve Fevâ’id’in Tertibi

Milli Kütüphane’de “*Mecmû’a-i Eş’âr ve Fevâ’id*” adıyla kayıtlı olan bu mecmuanın başında böyle bir başlık bulunmamaktadır. Ayrıca başlıkta geçen “Fevâ’id” kelimesini karşılayacak herhangi bir faydalı bilgiye de rastlanamamaktadır. Mürettibin der-kenar olarak belirttiği bazı açıklamalar yer almakla birlikte bunlar da kendisinin yapmış olduğu ibadetlerle alakalı zikirler, dualar ve mecmuayı oluştururken yapmış olduğu hataları belirttiği kısa notlardır. Metinde her şiirin başında şair isimleri, nazım şekilleri ve nazire şiirler kırmızı mürekkep ile belirtilmiştir. Başlıklar genellikle nazım şeklinin, şiir sahibinin mahlasının, şiirin içeriğinin veya nazım türünün adıyla oluşturulmuştur. Bazen de önündeki şiirle olan alakasını göstermek için konulmuştur. Örneğin; *dîvânî, muhammes, murabba, gazel-i Bâkî, Şehlâ, Yahyâ Efendi, güfte-i Sultân Süleyman, ez güfte-i ‘Âşık Ömer, Lugâz-ı Sultân Murâd Hân, Tarih-i Cûlûs-ı Sultân Mahmûd Han* vb. Mecmuamızın kimi başlığında şairlerin mahlasının yanı sıra isimlerine de yer verilmiş olup bu da aynı mahlastaki şairleri ayırt etmede kolaylık sağlamıştır. Örneğin; *Muhibbî mahlaslı Sultan Süleymân, Seydî mahlaslı Seydî ‘Alî Âğa er- Rîzevî, Zihnî mahlaslı Mehmet Âğa-zâde er- Rîzevî, ‘Abdî mahlaslı ‘Abdî İbrahim Âğa er- Rîzevî gibi*. Yine bazı başlıklarda şairlerin mahlasının yanında nereli olduğu da yazmaktadır. Bu da şairleri tespit etmede kolaylık sağlamıştır. Örneğin; *Sûzî-i Mardinî, Rûhî-i Bağdâdî, ‘Âlî-i Bağdâdî*.

Mecmua boyunca yazı stili değişmediği için mecmuanın tek elden çıktığını söyleyebiliriz. Bazı sayfalardaki şiirlerin daha kalın bir hat ile yazılması yazı şeklini ve düzenini bozsa da yazarın değiştiğini düşündürecek bir farklılık yoktur. Beyitler genel olarak çapraz bir düzende yazılmıştır. Satır ve sütun sayısı her sayfada değişmektedir. Her sayfada genellikle iki şiire yer verilmiştir Beyit sayısı fazla olan şiirlerde sütun dışına yazılan mısralar ve beyitler mevcuttur. Kimi şiirler beyit sayısı fazla olduğu için

birkaç varâğa bölünmüştür. Bölünmüş şiirler şunlardır: *Sükûnî'nin Berâyî Kâtibân başlıklı kasidesi* (4b-5a-5b), *Nazmî Efendi'nin Hüccet-i Manzûmesi* (27b-28a), *Cinânî'nin Bahâüddîn-zâde Çelebi'ye yazdığı letâif* (29b-30a) ve *Sâbit'in Berber-nâme adlı mesnevisi* (37b-38a-38b-39a-39b).

Mecmuadaki şiirlerin geneli gazel nazım şekli ile yazılmıştır. Ancak gazel yanında mesnevi, lugaz, divânî, müstezad, murabba, muhammes, kıt'a ve mürdeflere de yer verilmiştir. Müellif mecmuayı oluştururken ne nazım şekli ne de yüzyılları dikkate alarak bir derleme yapmamıştır. Aynı şaire ait şiirler arka arkaya yazılmakla birlikte bunda herhangi bir kafiye ve redif sıralaması takip edilmediği görülmektedir. Mecmuada yer alan kafiye, konu ve redifleri benzer olan nazire şiirler de arka arkaya yazılmış, ancak sayfa kopuklukları olan bir mecmua olduğu için kimi varaklarda nazire şiir olmasına rağmen tanzir edilen şiirlere rastlanamamıştır.

Mecmuanın tertibine dair yaptığımız incelemede, müellifin eseri yazarken yaptığı yanlışlıkları şu şekilde sıralayabiliriz:

Şair isminin yanlış yazılması: Mecmuada müellif Ahmed Paşa'nın iki şiirine yer vermiştir. Ancak 31a sayfasında yer alan şiirin başlığı Güfte-i Ahmed Paşa şeklinde yazıldığı halde 59b sayfasında yer alan şiirin başlığı Ahmedî diye yazılmıştır. Ahmedî adıyla kaydedilen gazel Ahmet Paşa Divanı'nda yer almakta ancak Güfte-i Ahmed Paşa adıyla kaydedilen şiir basılı divanda (bk. Tarlan 1992) yer almamaktadır.

Nazım şeklinin yanlış yazılması: Müellifin mecmuaya kaydettiği bazı manzumelerde belirttiği nazım şekli ile şiirin nazım şeklinin birbirinden farklı olduğu tespit edildi. 2a sayfasında yer alan Sâbit'e ait olan bir müstezad, "Kalenderî", 50b sayfasında 'Âlî'ye ait murabba ise "Muhammes-i 'Âlî" başlığı ile verilmiştir.

Bunların yanı sıra bazı kelime ve kelime gruplarının eksik veya fazla yazılması⁶, bazı mısraların yerlerinin değiştirilmesi⁷, bazı şiirlerin yarım bırakılması bazılarında da beyit veya mısraların eksik yazılması⁸, bazı terkiplerde muzafın sonu ünsüz harfle bittiği halde izafet kesresinin "ى/y" harfi ile gösterilmesi⁹, imlâ hataları¹⁰ ve son olarak vezin

⁶ 60b numaralı sayfada Ziyâ'î'ye ait gazelin mahlas beytinde **Ẓiyâ'î'** ve "müstemendüнден" kelimeleri arasında "dür" şeklinde okunabilen bir kelime fazlalığı vardır.

⁷ Sâbit'in 2b numaralı sayfada yer alan muhammesinin son bendinde son iki mısraın yeri değiştirilmiştir.

⁸ 61a numaralı vrk.'ta kime ait olduğu belli olmayan şiir ikinci beytin yarısından sonra yarım bırakılmıştır, Şeyhülislam Yahyâ'nın 19b numaralı sayfada yer alan gazelinin birinci mısraı eksiktir.

⁹ 2b numaralı sayfada Sâbit'in muhammesinin ikinci bendinde yer alan "âlem-i ervâh", 21a numaralı sayfada Ruhi'ye ait gazelin 3. mısraında "dil-i" ifadesi "dili" şeklinde yazılması gibi.

kusurları da yanlışlıklar arasındadır. Bütün bunlar metnin transkripsiyonun yapıldığı bölümde de dipnotlarla belirtilmiştir.

Mecmuada mahlasını tespit edebildiğimiz 122 şair bulunmaktadır. 9 tane de mahlası olmayan şiir vardır. Şairlerini tespit edemediğimiz bu şiirleri “Mahlassız” şeklinde isimlendirdik. Mecmuada toplam 256 şiir vardır. En çok şiiri olan şair, 21 gazeli ile Bâkî’dir. Bâkî’den sonra en çok şiiri yer alan şairler; Fuzûlî, Riyâzî, Hayâlî, Nâbî, Necâtî, Kabûlî, Fehîm, Rahmî, Hâkânî, Sâbit ve Hayretî’dir. Müellif bilhassa XVI. ve XVII. yüzyılın şairlerinin şiirlerine yer vermiştir. Mecmuada ayrıca müşterek bir şiir mevcuttur. Bu şiir, ‘Abdî Paşa ve Nâbî’nin birlikte kaleme aldığı ve edebiyat tarihlerinin kaydettiği bilgiye göre edebiyatımızın “ilk müşterek gazeli” dir. Çalışmamızda bu şiir ‘Abdî Paşa’nın adıyla kaydedilmiştir.

Mecmuada ismini tespit ettiğimiz şairlerin alfabetik sıralaması şöyledir: ‘Abdî, ‘Abdî Paşa, ‘Âdlî, Âhî, Âgehî, Ahmed Paşa, ‘Aklî, Âlî, ‘Âlî, ‘Âlî Bağdâdî, ‘Âlî Efendi, ‘Amrî, Ârif Efendi, Ârifî, ‘Arîzî, ‘Aşkî, ‘Âşık Ömer, ‘Azmî, Bahaddün-zâde Çelebi, Bâkî, Behîştî, Binâ’î, Ca’ferî, Cevrî, Cinânî, Dervîş, Emrî, Enîs, Fasîh, Fehîm, Fevrî, Feyzî, Figânî, Firâkî, Fuzûlî, Güftî, Hâkânî, Hâletî, Hamdî, Hasan, Hâşimî, Haşmet, Hayâlî, Hayretî, Hulûsî, İshak, ‘İzzetî, Kabûlî (İbrahim), Kâmî, Kelîm, Lâmi’î, La’lî, Lûtfî, Meşâmî, Mevlânâ Hâfî, Meylî, Mezâkî, Misâlî, Muhibbî, Muhlis, Murâdî, Muslî, Münirî, Nâbî, Na’tî, Nazîm, Nazmî, Necâtî, Necîb, Nef’î, Neşâtî, Nev’î, ‘Örfî Efendi, Râcî, Rahmî(Bursalı), Râmî, Râzî, Re’fetî, Rıfkî, Rihletî, Riyâzî, Rızâyî, Rûhî (Bağdâdî), Rüşdî, Sâbit, Sabrî, Sabûhî, Safâ’î, Sâfî, Sa’îdî, Sânî, Semâ’î, Seydî, Sırrî, Sipâhî, Sûzî Mardinî, Süheylî, Sükkerî, Sükûnî, Şefî’î, Şehlâ, Şem’î, Şeref, Şuhûdî, Tâhîr, ‘Ulvî, ‘Umrevî, Usûlî, Ümidî, Vahdetî, Vecdî, Visâlî, Vusûlî, Yahya (Şeyhülislam), Yahya (Taşlıcalı), Zâtî, Zihnî, Zihnî (Mehmed AğA-zâde e’r-Rîzevî), Ziyâ’î, Zuhûrî, Zulmetî.

1.1.3. Mecmû’a-i Eş’âr ve Fevâ’id’in Mürettibi ve Tertip Tarihi

Eser üzerinde herhangi bir tarih kaydı mevcut olmadığı için, eserin yazılış tarihi hakkında kesin bir sonuca varmamız imkânsızdır. Ancak eserin 1b numaralı sayfasında bulunan ve Haşmet’e ait, Sultan I.Mahmut’un tahta çıkması münasebetiyle yazılan cülûsa düşürülen Hicrî 1143 (Miladî 1730) tarihi eserin, 18. yüzyılın ortalarından

¹⁰⁹a numaralı sayfada Zihnî’ye ait gazelin 2. beytindeki “ ‘arz-ı hâl” kelimesinin yazmada “عرضهال” şeklinde yazılması, 21a numaralı sayfada Rûhî’ye ait gazelin 4. beytindeki “câna” kelimesinin “hâna” şeklinde yazılması gibi.

itibaren yazılmış olabileceğini akla getirmektedir. Bunun dışında eserin yazılış tarihini belirlemede, şair kadrosunun yaşadığı dönemden yola çıkarak da bir varsayımda bulunmamız mümkündür. Eserde bulunan şairler genel olarak XVI. ve XVII. yüzyıl şairidir. Buna göre eserin yukarıda belirtilen tarihte yazılmış olabileceği muhtemel olabilir.

Eserde mecmuayı derleyen kişi hakkında da herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Müellif, 9a numaralı sayfada “Ashâb-ı Mecn‘ûa’ kimdür dersün” şeklinde bir ifade kullanıp ismini aşikâr etmeye çalışmışsa da sonradan bu cümleden sonra gelen kısım okunmayacak şekilde silinmiştir. Mecmua boyunca yazı stili değişmediği için mecmuanın tek elden çıktığını söyleyebiliriz.

1.2. Mecmû’a-i Eş’âr ve Fevâ’îd’in Muhtevası

1.2.1. Mecmû’a-i Eş’âr ve Fevâ’îd’de Yer Alan Şairler ve Şiirleri

Milli Kütüphane’de 06 Mil Yz A 54 numarada kayıtlı “Mecmû’a-i Eş’âr ve Fevâ’îd’de mahlasını tespit edebildiğimiz 122 şairin 248 şiiri bulunmaktadır. Şairi bilinmeyen şiirleri de dâhil ettiğimizde bu sayı 256 olmaktadır. Şairlerini tespit edemediğimiz bu şiirleri “Mahlassız” şeklinde isimlendirdik. Ayrıca mecmuada müşterek yazılmış bir şiir mevcuttur. ‘Abdî Paşa ve Nâbî’nin birlikte kaleme aldığı bu gazel çalışmamızda ‘Abdî Paşa’nın adıyla kaydedilmiştir. Mecmuada yer alan şairler ve bu şairlere ait nazım şekilleri aşağıdaki tabloda ayrıntılı bir şekilde gösterilmiştir:

Tablo 1. Mecmuada yer alan şairler ve şiirleri

Sayı	Mahlas	Yüzyıl	Nazım Şekli ve Sayısı
1	‘Abdî	?	1 gazel
2	‘Abdî Paşa	17. yy	1 gazel
3	‘Âdlî	15. yy	2 gazel
4	Âhî	16. yy	1 gazel
5	Âgehî	16. yy	1 gazel
6	Ahmed Paşa	15. yy	2 gazel
7	‘Aklî	17. yy	1 gazel
8	‘Âlî	16. yy	2 gazel 1 muhammes
9	Âlî	16. yy	4 gazel
10	‘Âlî Bağdâdî	16. yy	1 gazel
11	‘Âlî Efendi	?	1 gazel
12	Ârif Efendi	?	1 gazel
13	Ârifî	?	2 gazel
14	‘Arîzî	?	1 gazel
15	‘Aşkî	17. yy	1 gazel
16	‘Âşık Ömer	17. yy	1 gazel
17	‘Azmî	?	1 gazel
18	Bâkî	16. yy	21 gazel
19	Bahaddin-zâde Çelebi	16. yy	1 kaside (letaif)
20	Behiştî	16. yy	3 gazel
21	Binâ’î	16. yy	1 gazel
22	Ca‘fer	15. yy	1 gazel
23	Cevrî	17. yy	2 gazel
24	Cinânî	16. yy	1 kaside 1 kıt’a

25	Dervîş	?	1 gazel
26	Emrî	16. yy	4 gazel
27	Enîs	17. yy	1 gazel
28	Fasîh	16. yy	2 gazel
29	Fehîm-i Kadîm	17. yy	6 gazel
30	Fevrî	16. yy	1 gazel
31	Feyzî	17. yy	3 gazel
32	Figânî	16. yy	2 gazel
33	Firâkî	16. yy	1 gazel
34	Fuzûlî	16. yy	7 gazel
35	Güftî	17. yy	1 gazel
36	Hâkânî	16. yy	5 gazel
37	Hâletî	17. yy	2 gazel
38	Hamdî	15. yy	1 gazel
39	Hasan	?	1 gazel
40	Hâşimî	17. yy	1 gazel
41	Haşmet	18. yy	1 kaside
42	Hayâlî	16. yy	6 gazel
43	Hayretî	16. yy	4 gazel
44	Hulûsî	17. yy	1 lugaz
45	İshak	16. yy	1 gazel
46	‘İzzetî	?	1 gazel
47	Kabûlî (İbrahim)	16. yy	6 gazel
48	Kâmî	17. yy	1 gazel
49	Kelîm	17. yy	2 gazel
50	Lâmi‘î	16. yy	1 gazel
51	La‘lî	17. yy	1 gazel

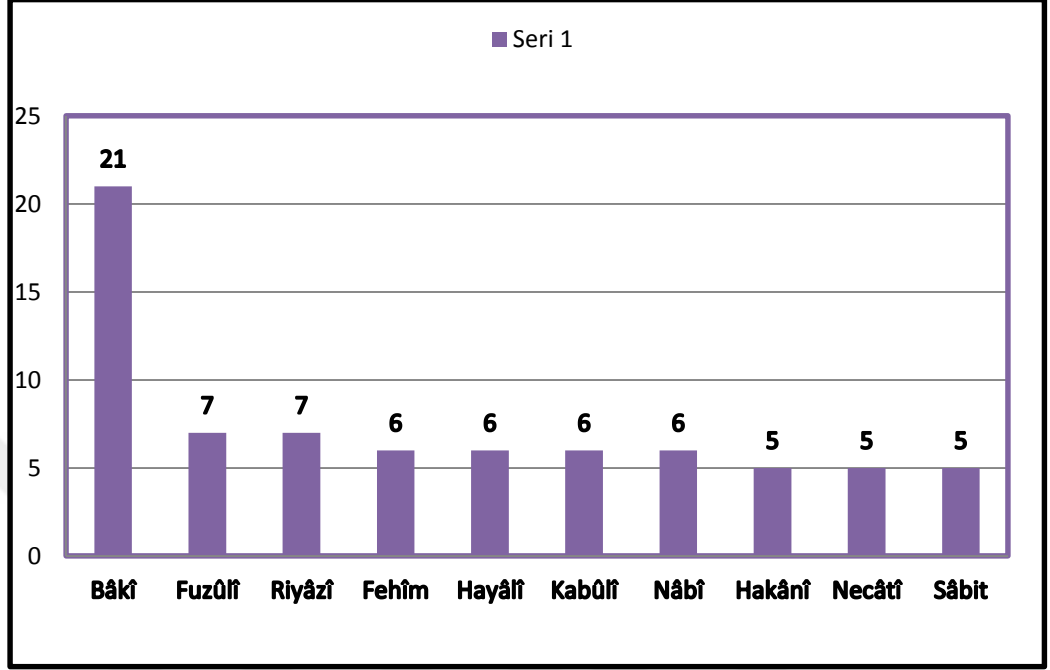
52	Lütfî	?	1 gazel
53	Meşâmî	16. yy	1 gazel
54	Mevlânâ Hâfî	?	2 gazel
55	Meylî	16. yy	1 gazel
56	Mezâkî	17. yy	2 gazel
57	Misâlî	16. yy	1 gazel
58	Muhibbî	16. yy	2 gazel
59	Muhlis	?	1 gazel
60	Murâdî	16. yy	1gazel
61	Murâdî	17. yy	1 lugaz
62	Muslî	?	2 gazel
63	Münirî	?	1 gazel
64	Nâbî	17. yy	6 gazel
65	Na‘tî	?	1 gazel
66	Nazîm	?	3 gazel
67	Nazmî	?	1 kaside
68	Necâtî	15. yy	5 gazel
69	Necib	17. yy	1 gazel
70	Nef‘î	17. yy	3 gazel
71	Neşâtî	17. yy	1 gazel
72	Nev‘î	16. yy	2 gazel
73	‘Örfî Efendi	18. yy	1 gazel
74	Râcî	?	1 gazel
75	Rahmî	16. yy	5 gazel
76	Râhîmî	16. yy	1 gazel
77	Râmî	?	1 gazel
78	Râzî	?	1 gazel

79	Re‘fetî	17. yy	1 gazel
80	Rıfkî	17. yy	1 gazel
81	Rıhletî	16. yy	1 gazel
82	Riyâzî	17. yy	7 gazel
83	Rızâ‘î	16. yy	2 gazel
84	Rûhî (Bağdâdî)	16. yy	4 gazel
85	Rüşdî	17. yy	2 gazel
86	Sâbit	17. yy	1 dîvânî. 1 müstezad, 1 murabba, 1 muhammes, 1 mesnevi
87	Sabrî	?	1 gazel
88	Sabûhî	16. yy	1 gazel
89	Safâ‘î	16. yy	1 gazel
90	Sâfî	17. yy	3 gazel
91	Sa‘îdî	?	1 gazel
92	Sânî	?	1 gazel
93	Semâ‘î	16. yy	1 gazel
94	Seydî	16. yy	1 gazel
95	Sırrî	17. yy	5 gazel
96	Sipâhî	17. yy	1 gazel
97	Sûzî Mardinî	?	1 gazel
98	Süheylî	17. yy	1 gazel
99	Sükkerî	17. yy	1 gazel
100	Sükûnî	17. yy	1 kaside
101	Şefî‘î	?	2 gazel
102	Şehlâ	17. yy	1 gazel

103	Şem'î	?	3 gazel
104	Şeref	17. yy	1 gazel
105	Şuhûdî	?	2 gazel
106	Tâhîr	?	1 gazel
107	'Ulvî	17. yy	3 gazel
109	Usûlî	16. yy	1 gazel
110	Ümidî	17. yy	1 gazel
111	Vahdetî	17. yy	1 gazel
112	Vecdî	17. yy	1 gazel
113	Visâlî	17. yy	1 gazel
114	Vusûlî	16. yy	1 gazel
115	Yahyâ Bey	16. yy	2 gazel
116	Yahyâ Efendi	17. yy	2 gazel
117	Zâtî	16. yy	1 gazel
118	Zihnî	?	1 gazel
119	Zihnî (Muhammed Ağa-zâde er-Rizevî	?	1 gazel
120	Ziyâ'î	16. yy	1 gazel
121	Zuhûrî	?	1 gazel
122	Zulmetî	?	1 gazel
123	Mahlassız	?	2 kıt'a 2 gazel 5 müfret

Tabloda görüldüğü gibi mecmuada en çok şiiri yer alan şair 21 gazeli ile Bâkî'dir. Bâkî'den sonra en çok şiiri yer alan şairler; Fuzûlî, Riyâzî, Hayâlî, Nâbî, Necâtî, Kabûlî, Fehîm, Rahmî, Hâkânî, Sâbit ve Hayretî'dir. Ayrıca mecmuada

mahlasını tespit edemediğimiz 9 şiir mevcuttur. Bu mahlassız şiirlerin 5 tanesi müfret¹¹, 2 tanesi yarım kalmış (nâ-tamam) gazel¹², 2'si kıt'adır¹³. Aşağıdaki grafikte en çok şiiri yer alan şairler gösterilmiştir:

Grafik 1. Mecmuadaki en çok şiiri yer alan şairler ve şiir sayıları

Mecmuada en çok XVI. ve XVII. yüzyıl şairlerinin şiirlerine yer verilmiştir. XV. yüzyıl şairlerinden sadece Ahmed Paşa, Hamdullah Hamdî, Necâtî, ‘Âdlî, Ca‘fer’in şiirleri mevcuttur. Mecmuanın yazılış tarihi ile ilgili varsayımları dikkate alacak olursak en az şiir XVIII. yüzyıl şairlerinden seçilmiştir.¹⁴ XVIII. yüzyıl şairlerinden sadece ‘Örfî Efendi ve Haşmet’in şiirleri mevcuttur.

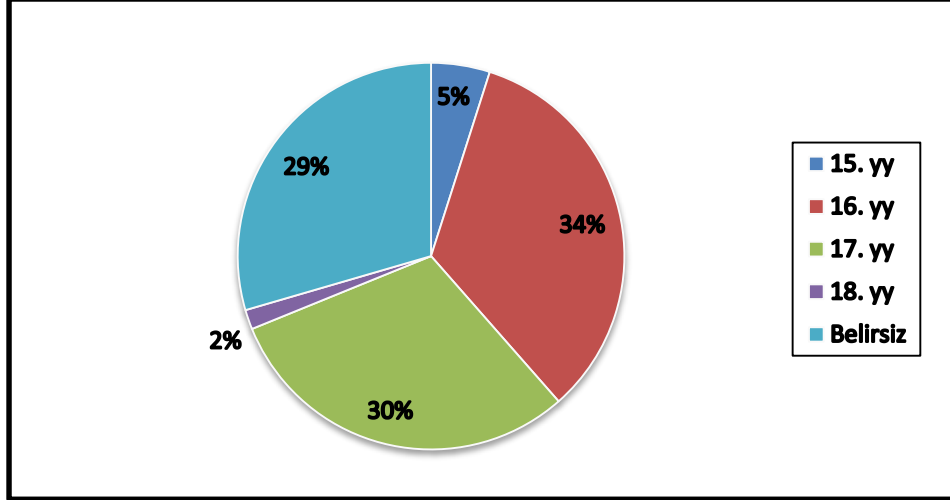
Aşağıdaki grafikte şairlerin yüzyıllara göre dağılımı verilmiştir:

¹¹ Bu mürdeflerden 3’ü 55a numaralı, 2’si 66a numaralı sayfada yer almaktadır ve yazmada arka arkaya yazılmışlardır.

¹² Gazellerden 36a numaralı sayfada yer alanı 4. beyitin birinci mısraından sonra, 61a numaralı sayfada yer alanı da 2. beytinden itibaren yazılmamıştır.

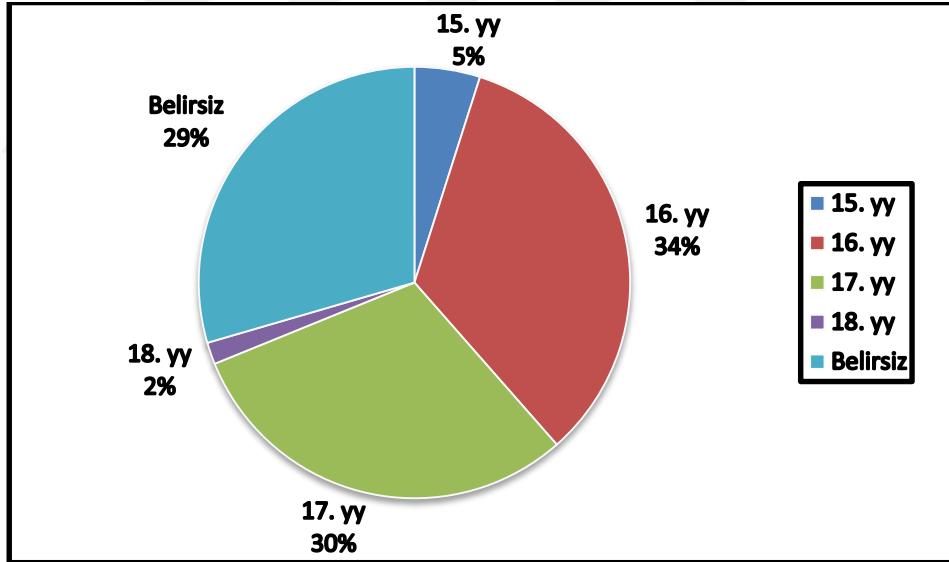
¹³ Bu kıt’alardan 9a numaralı sayfada yer alanı murabba başlığı ile yazılmış olup kıt’anın özel şekli olan “nazım”dır.

¹⁴ XVIII. yüzyıla ait tek şiir Haşmet’in I. Mahmud’un tahta çıkışını kutlamak için yazdığı cülustur. Bu cülusa düşürülen tarih mecmuanın tertib tarihi ile ilgili varsayım yapmamıza da yardımcı olmuştur.

Grafik 2. Mecmuadaki şairlerin yüzyıllara göre dağılımı

Mecmuada en çok şair XVI. ve XVII. yüzyıldan seçilmiş olduğu için en çok şiirde bu yüzyıllara aittir. Aşağıdaki grafikte şiirlerin yüzyıllara göre dağılımı verilmiştir:

Grafik 3. Mecmuadaki şiirlerin yüzyıllara göre dağılımı

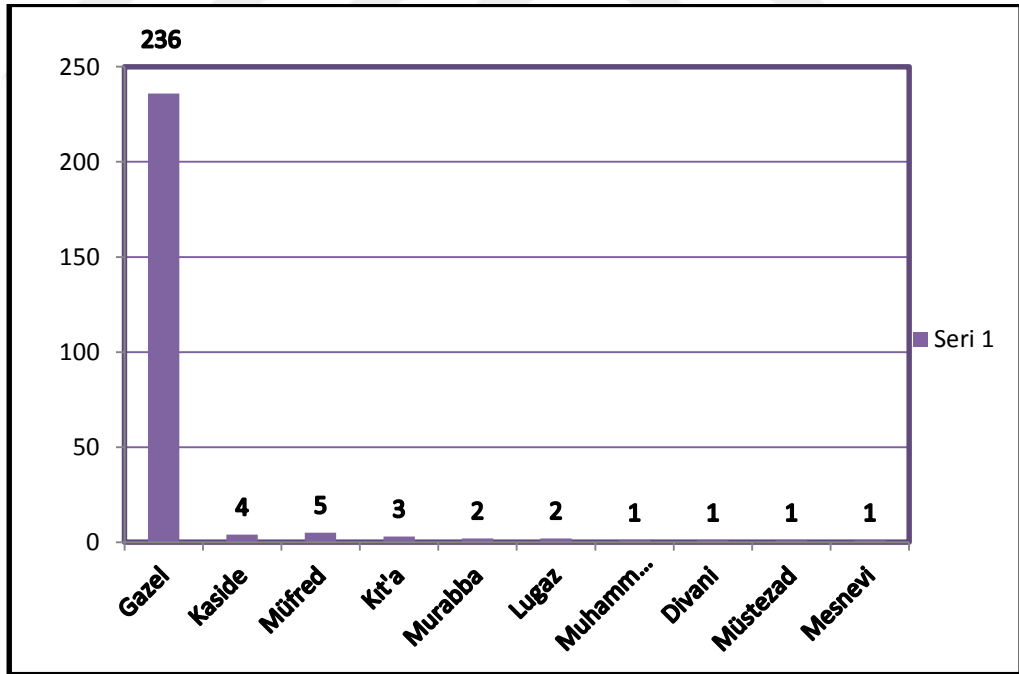
1.2.2. Mecmû'a-i Eş'âr ve Fevâ'id'de Kullanılan Nazım Şekilleri

256 şiirin mevcut olduğu mecmuada, en çok gazel nazım şekli tercih edilmiştir. Mecmuada 236 gazel vardır. Gazel dışında; 4 kaside, 3 kıt'a, 2 murabba, 2 lugaz, 5 müfred, 1 dîvânî, 1 müstezad, 1 muhammes ve 1 mesnevi mevcuttur. Mecmuada yer alan tüm nazım şekilleri ve kullanım sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 2. Mecmuada yer alan nazım şekilleri ve kullanım sayıları

Sıra Numarası	Nazım Şekli	Kullanım Sayısı
1	Gazel	236
2	Kaside	4
3	Kıt'a	3
4	Murabba	2
5	Muhammes	1
6	Lugaz	2
7	Dîvânî	1
8	Müstezad (Kalenderî)	1
9	Mesnevi	1
10	Müfred	5

Aşağıdaki grafikte mecmuada yer alan nazım şekillerinin dağılımı gösterilmiştir:

Grafik 4. Mecmuada yer alan nazım şekillerinin dağılımını gösterir grafik

1.2.3. Mecmuada Yer Alan Nazire Şiirler ve Şairleri

Mecmû'a-i Eş'âr ve Fevâ'id'de toplam 21 nazire şiire yer verilmiştir. Bunlardan sadece 16'sı nazire başlığını taşımaktadır¹⁵. Mecmuada yer alan kafiye, konu ve redifleri benzer olan nazire şiirler arka arkaya yazılmıştır. 5 tane manzume nazire başlığını taşımamakla birlikte aynı vezin ve kafiye yazılmış olup, mecmuada arka arkaya yazıldıkları için nazire olduğu anlaşılan şiirlerdir¹⁶. Ayrıca sayfa kopuklukları olan bir mecmua olduğu için kimi varaklarda nazire şiir olmasına rağmen tanzir edilen şiirlere rastlanmamıştır¹⁷. Mecmuada yer alan bu nazire şiirler kimi şairlerin yaşadığı yüzyılları belirlemede ve aynı mahlaslı şairleri tespit etmede kolaylık sağlamıştır.

Mecmuada yer alan zemin şiir ve şairleri, nazire şiir ve şairleri, varak numaraları ile aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 3. Mecmuada yer alan zemin şiir, nazire şiir ve şairleri

Sıra Nu.	Tanzir Edilen Şairler	Nazire Yazan Şairler	Zemin Şiir Sayfa Numarası	Nazire Şiir Sayfa Numarası
1	Şehlâ	Rihletî	7a	7a
2	‘Umrevî	Zihnî	13b	13b
3	Nev‘î	Sânî	16b	16b
4	Emrî	Sırrî	20b	20b
5	-	Sipâhî – Rûhî - Dervîş	-	21a
6	Şefî‘î	Feyzî – Şeref	22b	23a
7	Fuzûlî	Hayâlî	25a	25a
8	Meylî	Misâlî	28b	28b
9	Hâletî	Semâ‘î	35b	35b
10	Yahyâ	Sabrî	36b	36b
11	Rüşdî	‘Ârifî	46b	46b
12	Muhlîs	Zulmetî	47b	47b
13	Süheylî	Zuhûrî	50a	50a
14	Nazîm	Râmî	56b	56b
15	-	Hamdî	-	58a
16	Kâmî	Enîs	61b	61b
17	Mezâkî	Sükkerî	62b	62b
18	Nâbî	Visâlî	65b	65b

¹⁵ bkz. Nazire-i Rihletî, Nazire-i Zihnî, Nazire-i Sânî, Nazire-i Sırrî, Nazire-i Sipahî-Rûhî-Dervîş, Nazire-i Feyzî- Şeref, Nazire-i Misâlî, Nazire-i Sabrî, Nazire-i Zulmetî, Nazire-i Zuhûrî, Nazire-i Râmî, Nazire-i Hamdî, Nazire-i Enîs.

¹⁶ 25a nu. s. Hayâlî ve Fuzûlî, 35b nu. s. Haletî ve Semâ‘î, 46b nu. s. Rüşdî ve ‘Ârifî, 62b nu. s. Mezâkî ve Sükkerî, 65b nu. S. Nâbî ve Visâlî’ye ait şiirler.

¹⁷ 21a numaralı sayfada yer alan Sipahî, Rûhî ve Dervîş’e ait nazireler ile 58a numaralı sayfada kayıtlı Hamdî’ye ait şiir.

1.2.4. Mecmû'a-i Eş'âr ve Fevâ'id'de Kullanılan Vezin, Kafiye ve Redif

Mecmû'a-i Eş'âr ve Fevâ'id'de en çok kullanılan vezin remel bahrinin “fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilün” kalıbı olmuştur. İkinci sırayı hecez bahrinin “mefâ‘ilün/mefâ‘ilün/mefâ‘ilün/mefâ‘ilün” kalıbı, üçüncü sırayı yine remel bahrinin “fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilün” kalıbı almaktadır. Mecmuada ayrıca edebiyatımızda yaygın olarak kullanılmayan “mef‘ûlü/fâ‘ilatün/mef‘ûlü/fâ‘ilâtün (müstef‘ilün/fe‘ûlün/ müstef‘ilün/fe‘ûlün) iki kalıplı vezniyle yazılmış bir şiir mevcuttur. Mecmuada kullanılan vezinler, genel olarak klasik Türk şiirinde en çok tercih edilen vezinlerdir. Mecmuada yer alan vezinler ve sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 4. Mecmuada yer alan vezinler ve kullanım sayıları sayıları

Sıra Nu.	Kullanılan Vezin	Bahir	Kullanım Sayısı
1	Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün	Bahr-i Remel	70
2	Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün	Bahr-i Hecez	61
3	Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün	Bahr-i Remel	40
4	Mef‘ûlü Mefâ‘ilü Mefâ‘ilü Fe‘ûlün	Bahr-i Hecez	29
5	Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün	Bahr-i Muzari	28
6	Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün	Bahr-i Müctes	11
7	Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Fe‘ûlün	Bahr-i Hecez	5
8	Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün	Bahr-i Remel	3
9	Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün	Bahr-i Hafif	4
10	Mef‘ûlü Mefâ‘ilün Mef‘ûlü Mefâ‘ilün	Bahr-i Hecez	2
11	Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün	Bahr-i Remel	1
12	Mef‘ûlü Fâ‘ilâtün Mef‘ûlü Fâ‘ilâtün (Müstef‘ilün Fe‘ûlün Müstef‘ilün Fe‘ûlün)	Bahr-i Muzari	1

Vezni bozuk olan mısralarda “vezin problemli” ifadesi dipnot olarak gösterilmiştir. Örneğin; aşağıda Fasîh’e¹⁸ ait beyitte hece eksikliğinden kaynaklanan vezin problemi vardır:

Oymuş rakîbe ta‘n ‘adū virmemiş gezer
Naql itdi gelmemegüñ hep bahānesin

Vezin problemi olan mısralarda kelimelerin aslî halleri vezne uymayınca vezin gereği anlamı bozmadan kısmî müdahalelerde bulunulmuştur. Örneğin; Şuhûdî’ye¹⁹ ait beyitte böyle bir vezin problemi vardır:

Sākî getür piyāleyi tut elde sāğarı
Dök āb-ı huşke lutf ile gül-i āteş teri

Ayrıca harf eksikliğinden kaynaklanan vezin problemlerinde metin tamiri yapılarak [] içinde kelime vezne uygun hale getirilmiştir. Örneğin;

Dāmen-i vaşlına ol [yārūñ] irişmezse eger
Güft-i zāruñ olur dest-i temennāsı tehī

Mecmuada sadece 1 şiirin vezni tespit edilememiştir²⁰.

Mecmû’a-i Eş’âr ve Fevâ’id’de 25 manzumede redif bulunmamaktadır. 69 şiirde sadece ek halinde, 68 tane manzumede ise sadece kelime halinde rediflere yer verilmiştir: Tek kelimenin redif olduğu bazı örnekler şunlardır: “*akar, kavlince, bâkî, beni, tekellümün, öpmeye, âhir, yok, geçiyor, eyledüm, kalmamış, vâsfında, ister*” vb. 16 manzume kelime grubu halindeki rediften oluşmuş olup bazı örnekleri şunlardır: “*o teller, tahallüs ider, olsun dirin, olup kalmış, olmadan yegdür, birin bilür birin bilmez*” vb. 78 manzumede ise kelime ve ek halinde redifler birlikte verilmiştir: Örneğin; “*-yı neylesün, -e müşkildür, -a nâz ider, a benefşe, - um deprenür, -ı çekülür mi, -den olmasun, -dur aşk-ı pâk, -se gerek*” vb. Rediflerin geneli Türkçe kelimelerden

¹⁸ 3a nu. vrk. 2. beyit

¹⁹ 68b nu. varakta yer alan bu beyitte “sâkiyâ” kelimesi vezin gereği “sākî” şeklinde okundu.

²⁰ 57a numarlı varakta yer alan ve Sa‘îdî mahlaslı bir şaire ait olan bu şiir okunamayacak derecede silik olduğu için vezni tespit edilememiştir.

oluşmakla birlikte; “kavlince, bâkî, âhir, tekellüm” vb. Arapça kelimeler ile “*tahallüs ider, olmak mukarrerdir*” gibi Türkçe ve Arapça kelimelerin birlikte kullanıldığı redifler de mevcuttur.

Mecmuada yer alan 256 şiirde en çok kullanılan kafiye harfleri şunlardır: Revi harfi esas alındığında en fazla kullanılan harfler “n, r, â”, redifler esas alındığında en fazla kullanılan harfler ise; “r, n, a, e” harfleridir. 127 manzumede mürdef kafiye, 116 manzumede mücerred kafiye, 10 manzumede müesses kafiye ve son olarak 1 manzumede de mukayyed kafiye ile ahenk sağlanmıştır.

1.2.5. Kaynaklarda İsmine Rastlayamadığımız Şairler

İncelediğimiz mecmuada, kaynaklarda ismine rastlayamadığımız 7 şair mevcut olup bu şairler ve şiirleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 5. Kaynaklarda ismine rastlayamadığımız şairler ve şiirleri

Sıra Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti/ Bendi	Nazım Şekli	Şiir Nu.	Sayfa Nu.
1	‘ Abdî İbrahim Ağa-zâde er- Rizevî	‘ Ārız-ı yârî Ĥudâ gülzâr taşvîr eylemiş Dâne-i ĥâliyle zülfîn dām-ı dil-gîr eylemiş	Gazel	224	63a
2	‘ Arîzî	Bezme âyâ bugün ol mâh-likâ gelmez mi Öyle yaklaştı daĥı şems-i duĥâ gelmez mi	Gazel	100	29a
3	Mevlânâ Ĥâfî	Fitneden gerçi anuñ ĥâlî daĥı ĥâlî degül Lîk cân u dil alan gözleridür ĥâlî degül	Gazel	32	11a
		Ey dil-ārām isteme‘ âlemde kim ārām yok Dehr [bir] nâ-kâmdur kim hergiz anda kām yok	Gazel	76	22a
4	Muslî	Nigārâ bir vefâsız yâr imişsin Cefâlar kılıcı dildâr imişsin	Gazel	27	10a
	Muslî	Eyledi cevriye bir yâr benim cismimi nâl Ėaddümi çarĥ-mişal itdi vü bu eşkimi ĥâl	Gazel	28	10a
5	Muhammed Ağa-zâde er-Rîzevî (Zihnî)	Ėaste-i bî-çâreyüz dermâne gelmişlerdenüz Bâĥ-ı ĥüsnüñ seyrine gülşâne gelmişlerdenüz	Gazel	26	9b
6	Zulmetî	Baňa ey reh-rev-i ‘ uşşâĥ bir meyĥâne gösterseñ Ayaĥım yire degmez bir tûlu peymâne gösterseñ	Gazel	164	47b

1.2.6. Divanına Rastlayamadığımız Şairler

İncelediğimiz mecmuada, kaynaklarda ismi geçip ancak divanına rastlayamadığımız şairler mevcut olup bu şairler ve şiirleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 6. Divanı tespit edilemeyen şairler ve şiirleri

Sıra Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti/ Bendi	Nazım Şekli	Şiir Nu.	Sayfa Nu.
1	‘Aklı	Dehenün derde devâdır hükemâ kavlince Zeķanuñ rûha ğidâdır fuşahâ kavlince	Gazel	12	4b
2	‘Âlî Bağdâdî	Benim ol çeşm-i bîmârum meded yâ Rabb sen şakla Mizâcın rûzgâr âfetlerinden sağ isen şakla	Gazel	189	54b
3	Binâ’î	Dile haţtuñ haberin düşmen-i bed-rû getürür ‘Ârife sebz temâşasını kayġu getürür	Gazel	34	11b
4	Hulûşî	İtmiş yine ol şâh-ı cihân cümleye ihsân Bir hûb luġaz kim anı fetḥ itmeye Ḥassân	Lugaz	9	3b
5	Murâdî (Sultan IV. Murâd)	Ol söz ne durur kim ne ḥadıṣ ola ne Qur’ân Anı ne perî söylemiş ola ne ḥöd insân	Lugaz	8	3b
6	Re’fetî	Ol zülf-i siyeh-le haţ-ı dil-cüy kimiñdür Reyhân-ile sünbül mi o ḥoş-büy kimiñdür	Gazel	141	41b
7	Rıḫletî	Yazanlar ism-i zâtı defter-i pinhâna yazmışlar Ol esmānuñ beyânın şüret-i insāna yazmışlar	Gazel	19	7a
8	Şafâ’î	Çün gedā-yı küy-ı yâriz ‘izz ü cāhı neylerüz Dūd-ı āhumuz yeter kayd-ı külāhı neylerüz	Gazel	180	52a
9	Şabūhî	Dil-berün şive vü nâzı olıcak böyle gerek Baķa gözün süzerek söyleye sözün gülerek	Gazel	179	51b
10	Seydî	Ey gönül çarḥuñ elinden dād ü feryāduñ mı var Rûz [u] şeb zâr itme kâruñ yoḥsa mu’tāduñ mı var	Gazel	25	9b
11	Sükûnî	Ba’zı kâtib buķāl taḥallüs ider Kimisi kaşķavāl taḥallüs ider	Kaside	13	4b
12	Süzî Mârdînî	Beñzer dime ḥâl-i ruḡ-ı cānâne benefşe Yaşdanmadı çün bir gül-i ḥandāna benefşe	Gazel	74	21b

1.2.7. Divanlarda Rastlayamadığımız Şiirler ve Şairleri

İncelediğimiz mecmuada, kimi şairlerin şiirleri divanlarında mevcut değildir. Bu şairler ve şiirleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 7. Divanlarda yer almayan şiirler ve şairleri

Sıra Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti/ Bendi	Nazım Şekli	Şiir Nu.	Sayfa Nu.	Karşılaştırılan Eser
1	Ahmed Paşa	Muşhaf-ı hüsnünde gamzeñ süre-i ve'n-nāzi' at Ruḥların ve's-şems cānā kaşların ve'l-murselāt	Gazel	106	31a	TARLAN, Ali Nihat (1992), Ahmed Paşa Divanı , Ankara: Akçağ Yayınları.
2	Hāletî	Küy-ı fenāda şıdķ-ile dāim muķim olan Rāh-ı muḥabbet içre odur müstaķim olan	Gazel	124	35b	KAYA, Bayram Ali (1996), Āzmizāde Hāletî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni , Edirne
3	Haşmet	Sāye-i luṭf-ı Hudā Ḥazret-i Sultān Maḥmūd Eyledi taḥt-ı şehensāha sa' ādetle şu'ūd	Kaside	2	1b	AKSOYAK, İ. Hakkı - ARSLAN, Mehmet, Haşmet Külliyyatı , Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
4	Ḥayālî	Ḥarāb olupdur ol ābād gördüğün gönlüm Ġam-uñ-la toṭtoludur şād gördüğün gönlüm	Gazel	87	25a	TARLAN, Ali Nihat (1992), Hayalî Bey Divanı , Ankara: Akçağ Yayınları
5	Muḥibbî	Felek saķfına doğrulmuş çıkar bir āhumuz vardır Anuñla bile çıkağa nihānî rāhumuz vardır	Gazel	20	7b	AK, Coşkun (2006), Muḥibbî Dîvânı: İzahlı Metin , Trabzon Valiliği Yayınları.
6	Muḥibbî	Māh-rūlar yoluna itdim dime 'ömri telef İde gelmişler ezelden böyle 'uşşak-ı selef	Gazel	21	7b	AK, Coşkun (2006), Muḥibbî Dîvânı: İzahlı Metin , Trabzon Valiliği Yayınları
7	Raḥimî	Çeşm-i ḥüninem ki la'lüñ ḥasretinden ḥün aķar Nehr olupdur māverā-yı dilde şan Ceyḥün aķar	Gazel	6	3a	MERMER, Ahmet (2004), Kütahyalı Rahîmî ve Dîvânı , İstanbul: Sahhaflar Kitap Yayınları.
8	Şābit	Gül yüzün sünbül şaçuñ Leylā'ya beñzetdüm seni Nergis-āsā gözleri şehlāya beñzetdüm seni	Dîvânî	3	2a	KARACAN, Turgut (1991), Bosnalı Aleddin Sabit Dîvânı , Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları.
9	Şābit	Āh eleme daldırdı gözün cāna o teller Giryāne bu diller Bend oldu ser-i mü çeh-i zenaḥdāna o teller Cānāna meyiller	Müstezad	4	2a	KARACAN, Turgut (1991), Bosnalı Aleddin Sabit Dîvânı , Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları.
10	Şābit	Fer virir mānend-i şahbā kevşer-i fevvāresi Mülk-i tenden cān alur alduķça fer meh-pāresi Gülgilî ruḥsāra beñzer 'aks idüp al ḥāresi Kān-ı imkān-ı vücūdın gevher-i şehvāresi Mihr-i dem olmuş felege ḥüsninin āvāresi	Muhammes	5	2b	KARACAN, Turgut (1991), Bosnalı Aleddin Sabit Dîvânı , Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları.
11	Zātî	Ḥaṭṭuñ virdüñ ey nigār yüzi Yā āhum ḳoparmasun mı nūrı	Gazel	75	21b	TARLAN, Ali Nihat (1968), Zâtî Dîvânı Edisyon Kritik ve Transkripsiyon Gazeller Kısmı , İstanbul: İÜEFİ.

1.2.8. MESTAP Tablosu

Tablo 8. Mecmada Yer Alan Şiirlerin ve Şairlerin Detaylı İncelenmesi

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
1b	‘Āşık ‘Ömer	Elimle ihtiyārım ğamze-i bî-dāda ben virdüm Yazıklar ol yetîmi bî-güneh cellāda ben virdüm	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.---/.---	
1b	Haşmet	Sāye-i luṭf-ı Hudā Ḥazret-i Sulṭān Maḥmūd Eyledi taḥt-ı şehen-şāha sa‘ādetle şu‘ūd	Kaside / 7 beyit	Cülüs	..--/..--/..--/..-	Sultan I . Mahmut’un tahta çıkışını kutlamak amacıyla yazılmış bir cülustur.
2a	Şābit	Gül yüzün sünbül şaçuñ Leylā’ya beñzeldüm seni Nergis-āsā gözleri şehlāya beñzeldüm seni	Dîvânî / 7 beyit		..--/..--/..--/..-	Şairin, bu şiirine Divanı’nda rastlanamadı.
2a	Şābit	Āh eleme daldırdı gözin cāna o teller Giryāne bu diller Bend oldı ser-i mû çeh-i zenaḥdāna o teller Cānāna meyiller	Müstezad / 5 beyit		--/.--/.--/.--	Kalenderî başlığını taşıyan şiir müstezad nazım şekliyle yazılmıştır.
2b	Şābit	Fer virir mānend-i şahbā kevşer-i fevvāresi Mülk-i tenden cān alur alduḡça fer meh-pāresi Gülgilî ruḡsāra beñzer ‘aks idüp al ḥāresi Kān-ı imkān-ı vücūdın gevher-i şehvāresi Mihr-i dem olmuş felege ḥüsninin āvāresi	Muhammes / 5 bend		..--/..--/..--/..-	Şairin, bu şiirine Divanı’nda rastlanamadı.

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
3a	Raḥīmī	Çeşm-i ḥūnīnem ki la' lūñ ḥasretinden ḥūn aḥar Nehr olupdur māverā-yı dilde şan Ceyḥūn aḥar	Gazel / 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	Şairin, bu şiirine Divanı'nda rastlanamadı.
3a	Faṣīḥ	Gīsuñ serinde yaḫmadı ḡam āşiyānesin Ḥār ile ūlfet itdiren āteş-zebānesin	Gazel / 5 beyit		--./-./-./-./-./-	
3b	Murādī	Ol söz ne durur kim ne ḥadiş ola ne Qur' ān Anı ne perī söylemiş ola ne ḥōd insān	Lugaz / 8 beyit		--./-./-./-./-./-	Sultan IV. Murād'a ait lugazdır. Kaynaklarda mevcut değildir.
3b	Ḥulūṣī	İtmiş yine ol şāh-ı cihān cümleye iḥsān Bir ḥūb lūgaz kim anı feth itmeye Ḥassān	Lugaz / 9 beyit		--./-./-./-./-./-	Sultan Murād Hân'ın lūgazına yazılmış cevaptır.
4a	Bāḳī	N'ola gelse dīl-i mecrūḥa derd-i dīl-rübādan ḥaz İder ḥaste ne deñlü nā-ümīd olsa devādan ḥaz	Gazel / 6 beyit		.---/.---/.---/.---	
4a	Bāḳī	Dil giriftār-ı belā dil-ber hevāyı neylesün Dāme düşmez yerlere ḳonmaz ḥümāyı neylesün	Gazel / 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
4b	‘Aqlī	Dehenūñ derde devādır hūkemā kavlince Zeķanuñ rūḥa ğidādır fuṣahā kavlince	Gazel / 6 beyit		..--/..--/..--/..-	
4b	Sükūnī	Ba‘ zı kātib buķāl taḥallūs ider Kimisi қаşқavāl taḥallūs ider	Kaside / 26 beyit	Hiciv	..--/..--/..-	
6a	Bāķī	‘ Āşık-ı bī-dillere cev-r-i firāvān eyledūñ Müstedām ol dostum luṭf itdūñ iḥsān eyledūñ	Gazel / 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	
6a	Bāķī	‘ Āşkuñ hevāsı erdi nesīm-i seḥer gibi Eşkim dökildi pāyūñe gül-berg-i ter gibi	Gazel / 5 beyit		--/-.--/-.--/-.-	
6b	Bāķī	Sāķiyā kalmaz imiş çünki bu şoḥbet bāķī Mey-i gülgūn içelüm bāde-i cennet bāķī	Gazel / 5 beyit		..--/..--/..--/..-	
6b	Fiğānī	Қаsuñ yanındaki ḥālün degüldür ey meh-rū Sitāredür kim olupdur hilāle hem-pehlū	Gazel / 5 beyit		..--/..--/..--/..-	

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
7a	Şehlâ	Valâ ehlin ezel kâtibleri mestâne yazmışlar O kavm-i sine-rîşi sâkin-i kâşâne yazmışlar	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.---/.---	
7a	Rıhletî	Yazanlar ism-i zâtı defter-i pinhâna yazmışlar Ol esmânuñ beyânın şüret-i insâna yazmışlar	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.---/.---	Şehlâ'nın aynı vezin ve kafiye'deki gazeline nazire.
7b	Muhibbî	Felek saķfına doğrulmuş çıkar bir âhımız vardır Anuñla bile çıkmağa nihâñi râhımız vardır	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.---/.---	
7b	Muhibbî	Mâh-rûlar yoluna itdim dime 'ömri telef İde gelmişler ezelden böyle 'uşşâķ-ı selef	Gazel / 5 beyit		..--/..--/..--/..-	Şiirin başlığında Sultan Süleyman'a ait olduğu kayıt olan bu gazelin mahlas beyti yoktur. 4 beyitlik nâ-tamâm gazeldir.
8a	Şâbit	Mû çözülmüş sāye şalmış nergis-i mestânenen Tâb alur teller düşer gerdâna kâkûl şânenen Gic gele yâ tâb-ı meyden yâ gelür mey-ĥânenen Tâb alur teller düşer her yana kâkûl şânenen	Murabba / 5 bend		-.--/-.--/-.--/-.-	
8b	Fuzûlî	Ey teĝâfûl birle her sâ' at kılan şeydâ beni Vâķıf ol kim öldürür bir gün bu istiĝnâ beni	Gazel / 7 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
9a	Mahlassız	Ġarībim bī-kesim künc-i belāda mahremimsin sen Benimçün ağla ey çeşmüm ölünce hem-demimsin sen Ferahla imtizācım yok bilirsın ey ġam-ı dil-ber Şafā-yı ġāṭırı zevķüm sürür-ı ‘ālemimsin sen	Kıt‘a		.---/.---/.---/.---	Şiir murabba başlığıyla yazılmış olmakla birlikte şekil olarak kıt‘anın özelliklerini gösterdiği için kıt‘a olarak kaydedildi.
9b	Seydī	Ey gönül çarḡuñ elinden dād ü feryāduñ mı var Rüz [u] şeb zār itme kārūñ yoḡsa mu‘tāduñ mı var	Gazel / 6 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	Şairin mahlasının yanı sıra ismi de başlıkta verilmiştir. (Seydī Alī)
9b	Zıhnī	Ḥaste-i bī-çāreyüz dermāne gelmişlerdenüz Bāġ-ı ḡüsnüñ seyrine ġülşāne gelmişlerdenüz	Gazel / 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	Şairin ismi başlık olarak yazılmıştır. (Muhammed)
10a	Muşlī	Nigārā bir vefāsız yār imişsin Cefālar kılıcı dildār imişsin	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.--	Şairin ismi kaynaklarda kayıtlı değildir.
10a	Muşlī	Eyledi cevriye bir yār benim cismimi nāl Ḳaddümi çarḡ-mişal itdi vü bu eşkimi ḳāl	Gazel / 5 beyit		..--/..--/..--/..--	Şairin ismi kaynaklarda kayıtlı değildir.
10b	Necātī	Dutalum ol zülf-i müşg-efşān-ı ‘anber-bū imiş Ey gönül lāzım degül kim diyesin iş bu imiş	Gazel / 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
10b	Necâtî	Dutalum zenbîl ile gökden iner meh-pâreler A begüm yerden mi çıkdı ‘ aşıkı bî-çâreler	Gazel / 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
11a	Necâtî	Gönlümi қо zülfüñ ile müptelâ olsun dirin ‘ Âkıbet bir şâha kıl olur saña olsun dirin	Gazel / 6 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
11a	Mevlânâ Hâfî	Fitneden gerçi anuñ hâlî dağı hâlî degül Lîk cân u dil alan gözleridür hâlî degül	Gazel / 5 beyit		..--/..--/..--/..--	Şairin ismi kaynaklarda kayıtlı değildir.
11b	Qabûlî	Bir gedâ himmeti yegdür bize begden paşadan Qurtarurdu hele bir pare bizi dağdağadan	Gazel / 5 beyit		..--/..--/..--/..--	
11b	Binâ’î	Dile haţtuñ haberin düşmen-i bed-rû getürür ‘ Ârife sebz temâşasını qayğı getürür	Gazel / 5 beyit		..--/..--/..--/..--	
12a	Şâfî	Çeküldüm bezm-i Cem’den cām-ı la’ l-i dil-rübâdan da Ferâgat eyledüm rûhânî cismânî şafâdan da	Gazel / 5 beyit		..--/..--/..--/..--	

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
12a	Rüşdî	Dil murğı zâr fitne vü âl-ı tekellümün Tûtî-i cân nâıka lâl-i tekellümün	Gazel / 5 beyit		--./-./-./-./-.	
12b	Faşih	Haıun henüz ki levh-i cemâle gelmişdür Ne güne güne nakışlar hayâle gelmişdür	Gazel / 5 beyit		./-./-./-./-./-.	
12b	Feyzî	Dil gördi lutfuna felegün âşiyânı var Bir küşe-i ferâga çeküldi zamânı var	Gazel / 5 beyit		--./-./-./-./-.	
13a	Hayâlî	Şüfî ister sāgar[1] meclisde her an öpmege Virmez ol bî-çäreye hayfa ki bārân öpmege	Gazel / 5 beyit		./-./-./-./-./-.	
13a	Hayâlî	Seyr idenler öldüğünden sonra sinem dāğını Diyeler devrân söyündürmüş belâ ocāğını	Gazel / 5 beyit		./-./-./-./-./-.	
13b	‘Umrevî	Bir meh cebîn ü serv-kaade dil-rübüdedür Âhım felekde yerde yaşım cüst ü cüdâdur	Gazel / 5 beyit		--./-./-./-./-.	Şairin ismi kaynaklarda kayıtlı değildir.

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
13b	Zihnî	Ol yâr-ı nâzenîn ki gül-i nev-güşüdedür La‘lî ferah-fezâ vü haṭı ğam-füzüdedür	Gazel / 5 beyit		--./-./-./-./-.	‘Umrevî’nin aynı vezin ve kafiyeledi gazeline naziredir.
14a	Rıfķî	Girişmeler mey-i nâb ile mest olup kalmış Nigâh-ı cām-ı teġâfûl (...) mest olup kalmış	Gazel / 5 beyit		..-./...-./-./-./..	
14a	Âlî	Gönlümde hayâlün senüñ ey merdüm-i dide Bir naķş-ı perîdir ki harîr üzre keşide	Gazel / 5 beyit		--./-./-./-./-.	
14b	Ḥakānî	Bezm-i firķatde ķadeḥ dide-i giryānumdur Ḳatre ķatre dökilen cür‘a degil ķānumdur	Gazel / 5 beyit		..-./...-./-./-./..	
14b	‘Umrevî	Gelen ol şüh-ı dil-firîb ancak Gözlerin sevdigüm ḥabîb ancak	Gazel / 5 beyit		..-./-./-./-./..	Şairin ismi kaynaklarda kayıtlı değildir.
15a	Riyâzî	Sitem-i germ şayılur mihr ile cefâ bir olur Ṭarîķ-i ‘aşķ-ı muḥabbetde müdde‘â bir olur	Gazel / 5 beyit		...-./...-./-./-./...	

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
15a	Riyāzî	Haṭṭ geldi daḥı ḥüsn ü leṭāfet yerindedür Yine nemek yerinde melāḥat yerindedür	Gazel / 5 beyit		--./-./-./-./-.	
15b	İşhāk	Kişinüñ bir vefā ehli mülāyim dilberi olsa Belā vü derd ü ḥasretten bu ğamgîn dil berî olsa	Gazel / 5 beyit		.---/---/---/---	
15b	Raḥmî	Bahār oldı açıldı ğonca-lebler şahn-ı gülzāra Güle yir yok meger yapışduram penbeyle dīvāra	Gazel / 5 beyit		.---/---/---/---	
16a	Ḥasan	Dār-ı zülf-i dilberüñ manşür-veş ber-dāriyuz Ḥamdü-li'llāh ehl-i 'aşkınuñ dötler ser-dāriyuz	Gazel / 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	
16a	'Ārifî	'Āşık-ı şāf dilüz 'aşkla mevsüfuz biz Tā ezelden ğam-ı cānān ile me' lūfuz biz	Gazel / 5 beyit		..--/..--/..--/..-	
16b	Nev'î	Senüñ maḥzunuñ olmak baña şādān olmadan yegdür Ġamuñla ağlamak illerle ḥandān olmadan yegdür	Gazel / 5 beyit		.---/---/---/---	

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
16b	Şānī	Çapuñda şāil olmağ gayre mihmān olmadan yegdūr Gedā-yı kūyuñ olmağ Mışra sulţān olmadan yegdūr	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.---/.---	Nev'ī'nin aynı vezin ve kafiye'deki gazeline naziredir.
17a	Sırrī	Olayın yoluñda ben pā-māl sen rif' atde ol Ben ölürsem gam degül derdūñle sen şıḥḥatde ol	Gazel / 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	
17a	Ḥayretī	Şorma fenn-i ğam[1] Mecnūna beyābān delūsi Ne bilür ' aşğ rumūzun o beyābān delūsi	Gazel / 5 beyit		..--/..--/..--/..-	
17b	Ḳabūlī	Fenā bezmi gelüp her kim yazar evvel bozar āḥir Ecel peymānesin ol kim iĉer evvel göçer āḥir	Gazel / 7 beyit		.---/.---/.---/.---	
17b	Mahlassız	Gözi yaşına raḥm it her faĳirūñ Senūñde ḥālūñe raḥm ide Ḥālīğ Dimişler iyülük eyle şuya şal Bilür Ḥālīğ eger bilmezse balığ	Kıt'a		.---/.---/.--	
18a	Ca' fer	Çehre-zerdüm benüm ḥāk-i der-i dil-dārda Ĝamlı ḥazān (.....düş miş) yatur gül-zārda	Gazel / 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Bu şiirin tamamı, mürekkep lekeleri çok fazla olduğu için okunamadı.

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
18a	Hayālî	Gül yüzünde ey perî zülf-i perîşānuñ mı var Gülşen-i cennetde bitmiş tâze reyhānuñ mı var	Gazel / 5 beyit		-.---/-.---/-.---/-.---	
18b	Nef'î	Nâz iderse gamzesi 'uşşâk-ı zâra nâz ider Zülfî bir âşüftedir kim rûzgâra nâz ider	Gazel / 5 beyit		-.---/-.---/-.---/-.---	
18b	Hakânî	Benim nâzik nihâlim bâb-ı istiğnâda kâ mildür Bilür erbâb-ı fazluñ imtiyâzın ehle mâ yildür	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.---/.---	
19a	'Abdî Paşa	Bir dilbere dil vir ki belâdur dimesünler Bir bâdeyi nûş it ki haţâdur dimesünler	Gazel / 5 beyit		---/.---/.---/.---	'Abdî Paşa ve Nâbî'nin birlikte kaleme aldığı bu şiir edebiyat tarihlerinde ilk müşterek gazel olarak kayıtlıdır.
19a	Yahyâ Efendî	'Aşk elinden gül perîşân lâle de dâğ-ı derûn Goncalar dünyâyı dağı görmemişken bağı hûn	Gazel / 5 beyit		-.---/-.---/-.---/-.---	
19b	Hakânî	Şafâ yok sâkî meyhâne fâriğ cām-ı dil meksûr Fiğānum diñlemez dil-dâr ise geh mest ü geh maḥmûr	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.---/.---	

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
19b	Ḥakānī	Vechūn şanma ‘aks-ı cemāl-i ezelidür Ruḥsārelerūn pertev-i envār-ı celīdür	Gazel / 5 beyit		--./--./--./--	
20a	Bākī	Gülsitān bezm-i şarāb-ı cām-ı mey güldür baña Ḳulḳul-ı ḥalḳ-ı şur āḥī şavt-ı bülbüldür baña	Gazel / 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
20a	Bākī	Zāhidā ‘ibret gözin aç şüret-i zībāya baḳ Bir naẓar āyīne-i şun‘-ı cihān-ārāya baḳ	Gazel / 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
20b	Emrī	Ḥaṭ ki levḥ-i ‘arız-ı cānānı yazmıṣdur tamām Şafḥa-i gülde Bahāristānı yazmıṣdur tamām	Gazel / 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
20b	Sırrī	Ḥaṭ ki etrāf-ı leb-i cānānı yazmıṣdur tamām Ḳıṣṣa-i ser-çeşme-i ḥayvānı yazmıṣdur tamām	Gazel / 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	Emrī’nin aynı vezin ve kafiye- deki gazeline naziredir.
21a	Sipāhī	Sebeb-i ‘arż-ı ḥāl ol şūḥ-ı şīrīn-kāra müşkildür Teğarrüb kesb idüb söz söylemek ḥünkāra müşkildür	Gazel / 6 beyit		.---/.---/.---/.---	Bu şiir nazire başlığını taşımakla birlikte hangi şairin şiirine tanzir edildiği belli değildir.

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
21a	Rûhî	Vişālûñçün ricā itmek şehā aġyāre müşkildür Güli ħār ile görmek ‘andelīb-i zāre müşkildür	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.---/.---	Bu şiir nazire başlığını taşımakla birlikte hangi şairin şiirine tanzir edildiği belli değildir.
21a	Dervîş	Taĥammül cevri-i yāre ta‘ne-i aġyāre müşkildür Bulur derd ehli ey dil yāra üzre yāra müşkildür	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.---/.---	Bu şiir nazire başlığını taşımakla birlikte hangi şairin şiirine tanzir edildiği belli değildir.
21b	Süzî Mārdinî	Beñzer dime ħāl-i ruĥ-ı cānāne benefşe Yaşdanmadı çün bir gül-i ħandāna benefşe	Gazel / 5 beyit		--./--./--./--	Şairin ismi kaynaklarda kayıtlı değildir.
21b	Zātî	Ĥaţtuña virdüñ ey nigār yüzi Yā āhum kıparmasun mı nūrı	Gazel / 5 beyit		..--/..--/..--	Bu şiire şairin Divanında rastlanamadı.
22a	Mevlānā Ĥāfî	Ey dil-ārām isteme ‘ālemdə kim ārām yok Dehr [bir] nā-kāmdur kim hergiz anda kām yok	Gazel / 7 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	Şairin ismi kaynaklarda kayıtlı değildir.
22b	Meşāmî	Cefā vü cevruñ ol cānān birin bilür birin bilmez Ġam u şāduñ dil-i nālān birin bilür birin bilmez	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.---/.---	

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
22b	Şefî'î	Ey bād-ı şubh söyle niçün bi-çararsın Beñzer ki sende şifte-i rûzgârsın	Gazel / 5 beyit		--./-./-./-./-.	
23a	Feyzî	Ey bād-ı şubh sende 'aceb fitne-kârsın Âşüftegî-i kâkül-i yâd-ı medârsın	Gazel / 5 beyit		--./-./-./-./-.	Şefî'î'nin aynı vezin ve kafiye'deki gazeline naziredir.
23a	Şeref	Ey bād-ı şubh şifte-i rûzgârsın Gönlümce haq budur ki benim bi-çararsın	Gazel / 5 beyit		--./-./-./-./-.	Şefî'î'nin aynı vezin ve kafiye'deki gazeline naziredir
23b	Behiştî	Yollarda şabâ şâm u şehir tırma segirdür Hâk-i rehûnî 'âşîka ol qande degirdür	Gazel / 5 beyit		--./-./-./-./-.	
23b	Şâfî	Başum şokacak deñlüce bir hâne yapunca Egmende ne ferrâce qalupdur ne yapunca	Gazel / 5 beyit		--./-./-./-./-.	
24a	Hâletî	'Âşîka olsa revâdur leb-i cânânı lezîz Çün olur her kişiye kendüsünüñ cânı lezîz	Gazel / 6 beyit		..--./-./-./-./-.	

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
24a	La' lî	Zâhidiñ göñlünde cennet ' aşıkun didâr-ı yâr Her kişinüñ lâ-cerem başında bir sevdâsı var	Gazel / 4 beyit		-.---/-.---/-.---/-.---	
24b	' Âlî	Büse ümmidine bakmaz der imişsin cânım Meded öldüm ... söyle diliñ sulţanım	Gazel / 5 beyit		..---/..---/..---/..---	
24b	Figânî	Sevdâ-yı zûlf-i yâr ile âvâre hâtıruz Gâhî ' Arabda gâh/ ' Acemde misâfirüz	Gazel / 5 beyit		---/-.---/-.---/-.---	
25a	Hayâlî	Harâb olupdur ol âbâd gördüğün göñlüm Gamuñla toptoludur şâd gördüğün göñlüm	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.---/.---	Bu şiire şairin Divanı'nda rastlanamadı.
25a	Fuzûlî	Tutuşdı gam odına şâd gördüğün göñlüm Muqayyed oldı ol âzâd gördüğün göñlüm	Gazel / 6 beyit		.---/.---/.---/.---	Hayâlî'nin aynı vezin ve kafiye'deki şiirine nazire yazılan bu gazel nazire başlığını taşımamaktadır.
25b	Rûhî	Şanmañuz dâim gam-ı hicr ile dil nâlân olur Gâh gâh ümmîd-i vaşl-ı yâr ile hândân olur	Gazel / 5 beyit		-.---/-.---/-.---/-.---	

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
25b	‘İzzetî	Muğber gönül cefânda şafâ-ülfet olmasın Tek rûzgâra zerre kadar minnet olmasın	Gazel / 5 beyit		--./-./-./-./-.	
26a	Fuzûlî	Şaçun endişe-i tahrik-i zencir-i cünûnumdur Cünûnum def' ine zikir-i leb-i la' l-i füsûnumdur	Gazel / 7 beyit		.---/.---/.---/.---	
26b	Mezâkî	Henüz ey gönçe-dehen reng-i ruhuñ taze midür Yohsa bu tâb u tarâvet eşer-i gâze midür	Gazel / 6 beyit		..--/..--/..--/..-	
26b	Naẓım	Mey âşâmân-ı bezm-i ‘işrete ey hâne meyhâne Huşûşâ sâķî-i meclis şuna kestâne mestâne	Gazel / 6 beyit		.---/.---/.---/.---	
27a	Rûhî	Koyup ol haţtı öger sebze-i gülzârı baña Bâġbân gül şatayın dir bir iki hârı baña	Gazel / 6 beyit		..--/..--/..--/..-	
27a	Luţfî	Vaşl-ı cânân olsa rûzı fırkat-encâm olmasa Zevķ-i dünyâ hōş velî nâ-şadı kām olmasa	Gazel / 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
27b	Fuzûlî	Teşne-i cām-ı vişālūñ āb-ı hayvān istemez Mā [‘] il-i mūr-ı hatuñ mülk-i Süleymān istemez	Gazel / 6 beyit		-.--/-.-/-.-/-.-	
27b	Naẓmî	Meclis-i maḥkeme-i ‘aşqa gelüp bir dil-i zār Eyledi bir bir büt-i şirîn-ḥarekâtı ihzār	Kaside / 14 beyit		..--/..--/..--/..-	
28b	Meylî	Ser-verā zerrîn ğılāf içre nihāndur ḥancerüñ Güyyiā āb ile âteşden nişāndur ḥancerüñ	Gazel / 6 beyit		-.--/-.-/-.-/-.-	
28b	Mişalî	Cām-ı sürḥ u kebūd içre nihāndur ḥancerüñ Şan şafaḳ içre hilāl-i āsmāndur ḥancerüñ	Gazel / 5 beyit		-.--/-.-/-.-/-.-	Meylî'nin aynı vezin ve kafiyeledi gazeline naziredir
29a	‘Arîzî	Bezme āyā bugün ol māh-likā gelmez mi Öyle yaklaşdı daḥı şems-i duḥā gelmez mi	Gazel / 5 beyit		..--/..--/..--/..-	
29a	Vuşûlî	Olalı sākin künc-i muḥabbet çok zamān oldu Ne kimse gönölümü aldı ele ne mihrbān oldu	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.---/.---	

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
29b	Cinānī	Bir ‘aceb bahş eylemiş meclisde erbāb-ı hüner Böyle bahşi görmemiş nev‘-i melek cin [ü] beşer	Kaside / 21 beyit		-.--/-.-/-.-/-.-	
30a	Nat‘ī	Çadeh be-kef görelüm sākiyā zamān geçiyor Tegāfūl itme meded vaqt-i gülistān geçiyor	Gazel / 5 beyit		.-./..-./.-./..-	
30b	Necātī	Ölürsem sen gözi mekkār elinden Gerekmez Āb-ı Hızır āgyār elinden	Gazel / 5 beyit		.---/..-./.-	
30b	Rahmī	Mey şafağ devr-i felek meyhāne şeklin bağlamış Hāle içre māh-ı nev peymāne şeklin bağlamış	Gazel / 5 beyit		-.--/-.-/-.-/-.-	
31a	Ahmed Paşa	Muşhaf-ı hüsnünde gamzeñ süre-i ve’n-nāzi‘āt Ruḥlaruñ ve’ş-şems cānā qaşlaruñ ve’l-murselāt	Gazel / 6 beyit		-.--/-.-/-.-/-.-	
31a	Ümīdī	Ağzuñ ey gonçe-dehen cām-ı mey-i hamrā mıdur Düşmüş ol cāma lebūñ berg-i gül-i ra‘nā mıdur	Gazel / 5 beyit		-.--/-.-/-.-/-.-	

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
31b	Bākī	Nedür bu Һandelер bu ‘işveler bu nāz u istignā Nedür bu cilveler bu şīveler bu Һamet-i bālā	Gazel / 5 beyit		.---/---/---/---	
31b	Bākī	Zevrağ-ı şahbāyı sākī şundi çün nūş eyledüm İrdi bir Һalet ki deryālar gibi cūş eyledüm	Gazel / 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	
32a	Bākī	Durmaz yanumda Һancerin vaşf ider nigār Ya‘nī baña Һoқındurur ol şūḥ u şīvekār	Gazel / 5 beyit		--/-.-/./---/-.-	
32a	Bākī	Sūz-ı ‘aşquñla Һaçan kim dilden āh u zār olur Āh u dūd u dūd ebr ü ebr āteş-bār olur	Gazel / 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	
32b	Bākī	Gönder efendi sīneme tīr-i belālaruñ Olsun siper belālaruña mübtelālaruñ	Gazel / 5 beyit		--/-.-/./---/-.-	
32b	Bākī	Ne sākīdür lebūñ gam bezmine yaşum şarāb eyler Ne āteşdür muḥabbet odı kim bağrum kebāb eyler	Gazel / 5 beyit		.---/---/---/---	

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
33a	Nâbî	Gülsitân-ı dehre geldük reng yok bû kalmamış Sâye-endâz-ı kerem bir nağl-i dil-cû kalmamış	Gazel / 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	
33a	Necâî	Baňa yârûñ yañağı vü lebi kıaddi yeter Üzül ey gül açıl ey gönçe yıkıl ‘ar‘ar	Gazel / 5 beyit		..--/..--/..--/..-	
33b	Şabûlî	Cism-i pâkin görmek isterseñ şoyup hâmmâma koy Olmaz ol sîmîn-beden gibi efendi pâk-şoy	Gazel / 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	
33b	Murâdî	Belâ-yı hier egerçi ‘âşık-ı dîdâre müşkildür Fîğân ü nâle-i ‘âşık dağı dil-dâre müşkildür	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.---/.---	
34a	‘Ârif Efendi	Bugün bezme o mihr ü mâh-rûy ü kec-küleğ geldi Yanınca sâyeveş ammâ rakîb-i rû-siyeh geldi	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.---/.---	
34a	Necîb	Giryeden fikrûñ-le oldı çeşm-i nem-pîşemî Meclisüñde eyledüm küllâbdan şîşem tehî	Gazel / 5 beyit		..--/..--/..--/..-	

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
34b	Nābī	Dökelüm biz yere göz yaşını şebnemcesine Händler etsün ol âfet gül-i hürremcesine	Gazel / 5 beyit		..---/..---/..---/..-	
34b	Nābī	Rām eyledüm niyâz ile ol şîve-kârımı Şehbâz-ı dest-i himmetüm aldum şikârımı	Gazel / 5 beyit		---/..---/..---/..-	
35a	Rûhî	Dil şafha-i haddûn gibi rengin semen ister Cân sebze-i haţtuñ gibi rengin çemen ister	Gazel / 6 beyit		---/..---/..---/..-	
35a	Ṭāhir	Hazer tiğ-i nigâhından o şūhuñ kim emân bilmez Dağı bir nev-zuhūr ‘ işvedür yaḥşî yamân bilmez	Gazel / 5 beyit		..---/..---/..---/..-	
35b	Hâletî	Kûy-ı fenâda şıdķ ile dâim muķīm olan Râh-ı muḥabbet içre odur müstaķīm olan	Gazel / 5 beyit		---/..---/..---/..-	Bu şiire şairin Divanı’nda rastlanmadı.
35b	Semâ‘î	Cevr eylemez muḥabbetine hergiz Raḥīm olan Rencide itmez âdemi ṭab‘-ı selīm olan	Gazel / 5 beyit		---/..---/..---/..-	Hâletî’nin aynı vezin ve kafiyelediği şiirine nazire yazılan bu gazel nazire başlığını taşımamaktadır

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
36a	Mahlassız	Niķāb-ı turrenden ol mäh-ı tal' at 'arz idüp rüyın Degüldür (.....) mihrüñ yere dökdi yüzi şuyın	Gazel / 4 beyit		.---/.---/.---/.---	Şiirin kime ait olduğu belli değildir. 4. beyitten sonrası yazılmamıştır.
36a	Rahmî	Ĥaţ-ı nevreste şanmañ ol sehî-kaddüñ ' izârında Ĥızırdur ĥ'aba varmış çeşme-i ĥayvân kenârında	Gazel / 7 beyit		.---/.---/.---/.---	
36b	Yahyâ Efendî	Sözüm nesîm-i şeherdür bahâr vaşfında Aķar şudur süĥanum cüy-bâr-vaşfında	Gazel / 5 beyit		.-./..--/.-./..-	
36b	Şabrî	Zebân-ı dil ķalup ol şîvekâr vaşfında Söz âĥir oldu ĥaţ-ı müşk-bâr vaşfında	Gazel / 5 beyit		.-./..--/.-./..-	Yahyâ Efendî'nin aynı vezin ve kafiyedeki gazeline naziredir.
37a	Ĥayretî	Dil-teşneyüm İlâhî âb-ı zülâle irgür Firķat şebinde ya'nî rüz-ı vişâle irgür	Gazel / 5 beyit		--./..--/.-./..-	
37a	Bâķî	Gönder efendi sîneme tîr-i belâlaruñ Olsun siper belâlaruña mübtelâlaruñ	Gazel / 5 beyit		--./..--/.-./..-	

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
37b	Şābit	Naql ider Çorlıda bir kâşif-i rāz Bir cevān-pāre-i dil-dāde-nevāz	Mesnevi / 93 beyit		..--/..--/..-	Berber-nāme-i Sabit Efendi
39b	‘Ulvi	Berg-i semeni bāda viren pīrehenūñdür Şermende kılan gülleri nāzik bedenūñdür	Gazel / 5 beyit		--./.--./.--./.--	
40a	Fehīm	Bir dil ki şem‘-i hūsnūñ ura şu‘le dāğına Pervāne eylemez meh ü mihrī çerāğına	Gazel / 5 beyit		--./-./.--./-.-	
40a	Fehīm	Qıl ü qāl-i ‘aşkı hāmūş olmayınca bilmedüm Sırr-ı ‘aqlı mest ü medhūş olmayınca bilmedüm	Gazel / 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	
40b	Fehīm	Şūfī yeter efkār-ı ğam-ı būd u nebūd it Qurbān-ı ğam-ı dilber ol işbāt-ı vücūd it	Gazel / 5 beyit		--./.--./.--./.--	
40b	Fehīm	Ne dem zūlf-i siyehle rüyın ol şāh-ı cihān örter Rūḥ-ı hūrşīd ü māhı dūd-ı āh-ı bī-dilān örter	Gazel / 5 beyit		.---/---/---/---	

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
41a	Firākī	‘Āşıkā nāz eylemez dilber egerçi az olur A benüm çok sevdiğüm bu ne dükenmez nāz olur	Gazel / 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
41a	Şem‘ī	Yine bir hūba gōñül düşdi yüzi gül ruḥı āl Ḳāmeti serv beli ince teni penbe mişal	Gazel / 5 beyit		..--/..--/..--/..--	
41b	Rizā’ī	Dil eyleyüp peydā rızā kesb eyledük Gerçi yok bir kārımız ammā şafā kesb eyledük	Gazel / 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
41b	Re’fetī	Ol zülf-i siyehle ḥaṭ-ı dil-cūy kimiñdür Reyhān ile sünbül mi o ḥōş-būy kimiñdür	Gazel / 5 beyit		--./--./--./--	
42a	Emrī	Ḥaṭ-ı sebz ol şanemüñ la‘l-i güher-bārında Beñzer ol tūtāye sükker tuta minḳārında	Gazel / 5 beyit		..--/..--/..--/..--	
42a	Emrī	Ḥaṭ-ı mūruñ ğamıyla dil dönüpdür vādī-i nemle Süleymānuñ teraḥḥum kıl pūr oldı çeşm-i ter nemle	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.---/.---	

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
42b	Feyzî	Câm-ı lebinûñ hâleti şahbâda bulunmaz La' lûñ gibi hiç keyfi güzel bâde bulunmaz	Gazel / 5 beyit		--./--./--./--	
42b	Feyzî	Artar görüp âğyârı ğazabdan hafâkânım Şol deñlü ki katl eyleseler çıkmaya kanım	Gazel / 5 beyit		--./--./--./--	
43a	Bâkî	Pür hevâdur ney gibi 'aşkuñla tab' -ı pür heves Derd-i dilden bâ-ğaber ' âlemde yok bir hem nefes	Gazel / 4 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	
43a	Bâkî	Gül gibi olmak dilerseñ şâd u hurrem ey gönül Lâleveş elden düşürme câmı bir dem ey gönül	Gazel / 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	
43b	Riyâzî	Yer itmiş sînede âyîne ' aks-i yâre ayrılmaz Eger seng-i sitemle itseler biñ päre ayrılmaz	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.---/.---	
43b	Bâkî	Nesîm-i subh eser cân-bağş olup âheste âheste Cihânda böyle cân virmiş gelür mi dağı bir haste	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.---/.---	

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
44a	Emrî	Perde-i Beytû'l-Ḥaremdür ṭurre-i ṭarrârın öp Dâne-i tesbîḥ-i cāndur ḥāl-i 'anber-bārın öp	Gazel / 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
44a	Nābî	Yâri açdum açıl ey gonçe-dehānum diyerek Bezme geldi gel ey şūḥ-ı cihānum diyerek	Gazel / 5 beyit		..--/..--/..--/..--	
44b	Naẓım	Kışver-i iḥsāna ḥātem bir gelür Bezm-i 'ıyşa sāğar-ı Cem bir gelür	Gazel / 5 beyit		-.--/-.--/-.--	
44b	Şāfî	Zülf-i 'anber-şikenüñden ki şabā bū getürür Ḥāṭra ḥālet-i sevdā eṣeri o getürür	Gazel / 5 beyit		..--/..--/..--/..--	
45a	Fevrî	'Aşk eyleyeli cānı derd-i ḡamıñna mu'tād Şaḥrāda benüm Mecnūn ṭağlarda benüm Ferhād	Gazel / 5 beyit		--./--./--./--	
45a	Fevrî	Bir yād ile her mürdesini eyledi iḥyā Ben mürdeyi yād eyledi ol leb-i 'İsā	Gazel / 5 beyit		--./--./--./--	

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
45b	‘Âlî Efendi	Cihâna şâh olup şâhum cihân devrûnce durduñ tût Cihân mülkine şeddâdî binâ bünyâdın urduñ tût	Gazel / 7 beyit		.---/---/---/---	
46a	Âlî	Bir kıra ‘ asker hâtuñ şâhib-kırân-ı ğamzeñe Tiğ-i ğamğamdur tegâfûl kıhramân-ı ğamzeñe	Gazel / 4 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
46a	Âlî	Olmamış iken şu‘ le hem-âgûş-ı muhabbet Mest itmiş idi gönlümi ser-cüş-ı muhabbet	Gazel / 5 beyit		--/---/---/---	
46b	Rüşdî	Bu fitne ki var ğamze-i çeşm-i siyehûnde Biñ tîre belâ olsa n’ola her nîgehûnde	Gazel / 5 beyit		--/---/---/---	
46b	‘Ârifî	Şad fitne nihân kûşe-i taraf-ı külehûnde Bir şîve mi var olmaya her bir nîgehûnde	Gazel / 5 beyit		--/---/---/---	Rüşdî’nin aynı vezin ve kafiyedeki şiirine naziredir.
47a	Bahâü’ dînzâde Çelebi	(.....) ey mefhar-ı ehl-i hüner Ey cesîmü’l-kadr ey naqqâde-i nev‘-i beşer	Kaside / 12 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
47a	Cinānī	Olmadı gönderilen cāme benüm sulṭānum Hāşılı bizde semen artuḡ imiş geldi vukūf Şūphemiz vālid-i mācidde ḡalupdur şimdi Anlaruñ sūfī da olmazsa eger ṭālī'e yūf	Kıt'ā		..--/..--/..--/..-	
47b	Muḥliş	Hicāb eyler ruḡuñ mihrin meh-i tābāna gösterseñ Derūnı ḡūn olur la'l-i lebūñ mercāna gösterseñ	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.---/.---	
47b	Zulmetī	Baṇa ey reh-rev-i 'uṣṣāḡ bir meyḡāne gösterseñ Ayaḡım yire degmez bir ṭūlu peymāne gösterseñ	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.---/.---	Muhlis'in aynı vezin ve kafiye- deki şiirine naziredir. Ayrıca şairin kaynaklarda ismi kaynaklarda kayıtlı değildir.
48a	Yaḡyā	Ol kemān ebruvānın depretse cānum deprenür Yüregüm oynar gözüm seker lisānum deprenür	Gazel / 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	
48a	Neşāṭī	Bezm-i çemende zevke sebep ney mi cū mıdur Ḥūnın terānelerle gelüyı sebū mıdur	Gazel / 5 beyit		--/.-./-.--/-.-	
48b	'Ārifī	Kim dir ki yüzüñ dide-i 'uṣṣāḡa nihāndur Āḡyāre nihān 'āşıḡa göz gibi 'ayāndur	Gazel / 5 beyit		--/.-./-.--/-.-	

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
48b	Güftî	Gelse reftâre kaçan nâzla ol serv-i sehî Maşşer-i fitne olur reh-güzer-i cilve-gehi	Gazel / 5 beyit		..--/..--/..--/..-	
49a	‘Adlî	Ğâfil olma nâgehân ol hatt-ı ‘anber-sâ gelür Şûr u şer peydâ olur başına biñ gavgâ gelür	Gazel / 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	
49a	Sırrî	Çünkü ben bülbülünü ol gül-i ter hâk ister Yanayın nâr-ı gam ile olayın hâkister	Gazel / 5 beyit		..--/..--/..--/..-	
49b	Hayretî	Ol tabîb-i cân meded gelsün bugün bîmârına Niçe bî-çâre helâk oldu irişmez yârına	Gazel / 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	
49b	Hayretî	Reh-nümâ-yı râh-ı Hâkdur ‘aşk-ı pâk İlm-i tahkîke sebakdur ‘aşk-ı pâk	Gazel / 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	
50a	Süheylî	Açılmış tal‘at-ı nesrînüñ ey gül nesterenlenmiş Bülend olmuş nihâl-i hoş-ıhrâmuñ nârvenlenmiş	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.---/.---	

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
50a	Zuhūrī	Çemende cism-i lāle şanma gül-gün pīrehenlenmiş Şehīd-i tīg-i ğamdur gūyiyā kanlu kefenlenmiş	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.---/.---	Süheylī'nin aynı vezin ve kafiyedeki şiirine naziredir.
50b	‘Ālī	Süzülsün çeşm-i mestūñ devlet-i bī-dārı görsünler Büzülsün bend-i zūlfūñ bendeler dīdārı görsünler Çözülsün tükmele mir‘ āt-ı pūr-envārı görsünler Çıkar pīrāhenūñ tā kudret-i settārı görsünler	Murabba / 6 bend		.---/.---/.---/.---	Şiir muhammes başlığını taşımakla birlikte murabbain şekil özelliklerini göstermektedir.
51a	‘Aşkī	Kemān-ı ebruvānuñ şayd-ı cān içün kurulmuşdur Anuñçün tīr-i müjgānuñ görenler hep urulmuşdur	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.---/.---	
51a	Rāzī	Görmeyen bāde-i ğam zevk ü şafāyı ne bilür Çekmeyen zehr-i sitem cām-ı vefāyı ne bilür	Gazel / 5 beyit		..--/..--/..--/..-	
51b	Riyāzī	Getürdüñ cāna būy-ı sūnbūlin ey bād hōş geldüñ Muķīm-i gūşe-i hicrānı etdüñ yād hōş geldüñ	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.---/.---	
51b	Şabūhī	Dil-berūñ şīve vü nāzı olıcak böyle gerek Baķa gözūñ süzerek söyleye sözün gülerek	Gazel / 5 beyit		..--/..--/..--/..-	

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
52a	Şafâ'î	Çün gedâ-yı kûy-ı yâriz ' izz ü cāhı neylerüz Dûd-ı âhumuz yeter kıyd-ı külâhı neylerüz	Gazel / 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
52a	Yahyâ	Gün gibi mihr ü muhabbet ' âleme yayılmasa Sevdüğümü sevdüğümünden gayrı kimse bilmesa	Gazel / 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
52b	'Örfî Efendi	Görenler iki çeşm-i mestûnî şanur bir ederler Hilâl ebrûlaruñ gördükde illâ kim bir ederler	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.---/.---	
52b	Riyâzî	Hûn-âbe h ^v âr-ı guşşaya sâkî şarâb vir Biz ' arz-ı müşkilât idelüm sen cevâb vir	Gazel / 5 beyit		--/-.--/-.--/-.--	
53a	Fuzûlî	Niçe yıllardur ser-i kûy-ı melâmet beklerüz Leşker-i sultâna ' irfânuz velâyet beklerüz	Gazel / 7 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
53b	Nâbî	Seni tebrîde benden olsa âğyâr ittifâk üzre Ne bâküm var hûlûş elbette gâlibdür	Gazel / 6 beyit		.---/.---/.---/.---	

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
53b	Nef'î	Gördüğün 'âşık ider bir büt-i ra' nâsın sen ' Aceb üftâdesi çok dilber-i yektâsın sen	Gazel / 5 beyit		..--/..--/..--/..-	
54a	Riyâzî	Hûblar süz-ı dil-i sîne-güdâz isterler ' İşve vü nâza göre ' arz-ı niyâz isterler	Gazel / 5 beyit		..--/..--/..--/..-	
54a	Riyâzî	Senden ey dîde ne hûn-âbe ne hûn isterler Pâk-bâzî-i nazîr-i süz-ı derûn isterler	Gazel / 5 beyit		..--/..--/..--/..-	
54b	' Âlî Bağdâdî	Benim ol çeşm-i bîmârum meded yâ Rabb sen şakla Mizâcın rûzgâr âfetlerinden sağ isen şakla	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.---/.---	
54b	Bâkî	Lebüñe dirler ise gönçe-i gülden terdür Şakın incinme begüm haylice rengin yerdür	Gazel / 5 beyit		..--/..--/..--/..-	
55a	Vaḥdetî	Cânımı kaşuñı kurbân ideyin n'olsa gerek Alnıma kil-k-i kâzâ çekdüğü resm olsa gerek	Gazel / 7 beyit		..--/..--/..--/..-	

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
55a	Mahlassız	Sürdün âğyârı kapuñdan işiden dedi muḥāl (?) Yerine itün görüp ben de dimedüm ni‘ me‘l-bedel	Müfred		-.--/-.--/-.--/-.--	
55a	Mahlassız	Mümkin olmaz senden ayrılmak veli imkānı var Cân virem ḥasretle zîrâ her işün âsânı var	Müfred		-.--/-.--/-.--/-.--	
55a	Mahlassız	Şem‘e pervâneleri şanma ki bî-hûde yanar Cezbe-i ḥüsn-i dil-efrûz-ı güle o da yanar	Müfred		..--/..--/..--/..--	
55b	Âgehî	Bañâ bir ruḥları gül serv-i ḥoş-reftâr lâzımdur Lebi gonçe semen-sîmâ yüzi gülzâr lâzımdur	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.---/.---	
55b	Âhî	Ne nakş ider bizüm ile nigârı gördün mi Ne fitneler kıparur rûzgârı gördün mi	Gazel / 5 beyit		..--/..--/..--/..--	
56a	Lâmi‘î	Şunda bir bîkr-i kız oğlân bulunur mı dellâl Dili sükker sözi şîrîn yañağı gül lebi bâl	Gazel / 10 beyit		..--/..--/..--/..--	

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
56b	Nazîm	İç kıanumu gözünle şarâb istemez misin Yağ bağrumu ğamuñla kebâb istemez misin	Gazel / 5 beyit		--./-./-./-./-.	
56b	Râmî	Bezm-i çemende bâde-i nâb istemez misin Gül gibi elde câm-ı şarâb istemez misin	Gazel / 5 beyit		--./-./-./-./-.	Nazîm'in aynı vezin ve kafiye'deki şiirine naziredir.
57a	Hayâlî	Yolunda dil-berün hâk ol tarîk-i bî-bedeldür bu Ki zer-i hâliş ider hâk siyâhı bir ' ameldür bu	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.---/.---	
57b	Nef'î	Hem kadeh hem bâde hem bir şûh sâkîdür gönül Ehl-i ' aşkuñ hâşıl-ı şâhib-i mezâkıdur gönül	Gazel / 5 beyit		-.--/.--/.--/.--.	
57b	Vecdî	Bütân kim subhamuz rennâne mensûb eylemişlerdür Bizi ancak bu ihsân ile mahcûb eylemişlerdür	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.---/.---	
58a	Hamdî	Nâ-puhtelerün vâz' -ı girânı çekülür mi Evzâ' -ı ciger-h'âr-ı avânı çekülür mi	Gazel / 5 beyit		--./-./-./-./-.	Bu şiir nazire başlığını taşımakla birlikte hangi şairin şiirine tanzir edildiği belli değildir.

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
58a	Kelîm	N'eyler Âdem cenneti senden cüdâ göstermesün Ehl-i derde düzağ-ı hicrûn Ĥudâ göstermesün	Gazel / 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
58b	Şefî'î	Olan hem-şoğbeti dilşâd olur endüh-gîn olmaz O Yûsuf-çehreden dūr olmayan hergiz ĥazîn olmaz	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.---/.---	
58b	Kelîm	İtmez o perî ' arz-ı tecellî nice demdür Mir' ât-ı göñül müşterî-i jeng-i elemdür	Gazel / 5 beyit		--./--./--./--	
59a	'Ulvi	Çengî men' eyleser muṭrīb zâhid-i Mecnûn'a da Dinlesün nây uyur ĥavl-ı şer' a da kânûna da	Gazel / 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
59a	Âlî	Bahâr olsa çemenler murğ-zâr ü sebze-zâr olsa Civân olsa mey olsa nağme-i şavt-ı hezâr olsa	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.---/.---	
59b	Münîrî	Dâmānuña her dem irişen düşmen elidür Ben ĥuluñı pâ-mâl iden anuñ keselidür	Gazel / 5 beyit		--./--./--./--	

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
59b	Ahmed Paşa	‘Ârızın ‘arz it güle gülşende zibâlanmasın Serve göster kâmetün nâz ile ra‘ nâlanmasın	Gazel / 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
60a	Sırrî	Biz bezm-i muhabbetde ki pervâne hücumuz Şem‘ -i ruḥuna bir şanemün yanmağa mumuz	Gazel / 5 beyit		--./-.--/-.--/-.--	
60a	Sırrî	A‘ dâ? hevâ-yı zülf-i dil-ârâda olmasun Düşmenlerüm İlâhî o sevdâda olmasun	Gazel / 5 beyit		--./-.--/-.--/-.--	
60b	Żiyâ’î	Revâ mı iltifâtun böyle kesmeñ derd-mendündeñ Gel inşâf eyle hey sultân-ı ‘âlem kendü kendünden	Gazel / 5 beyit		.---/---/---/---	
60b	Behiştî	‘Âşıkı âvâre kim giydüm melâmet bürdesin Kûyuñı terk eylemek yokdur eger öldürdesin	Gazel / 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
61a	Mahlassız	Gelünüz seyr idelüm serv-i ıhrâmânlar ile İdelüm bâğı müşerref gül-i ḥandânlar ile	Gazel		..--/..--/..--/..--	Şiir 2. Beyitten itibaren eksiktir. Nâ-tamam gazeldir.

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
61a	‘Ulvi	Nedür bu serv-şadlûk lâle-şadlûk mâh-peykerlûk Nedür bu sîm-tenlûk nâzeninlûk nâz-perverlûk	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.---/.---	
61b	Kâmî	N’ola gözlerse dâ’im halka-i zülfün perî-rûlar O dâm-ı ‘anberîne her tarafından düşdi âhûlar	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.---/.---	
61b	Enîs	Cüdâ düşmez ‘acebdür dîdeden ol çeşm-i cādûlar Ne hoşdur lâne-sâz olmuş kenâr-ı cûda âhûlar	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.---/.---	Kâmî’nin aynı vezin ve kafiyedeki şiirine naziredir.
62a	Hayretî	‘Âşık-ı dîdârûnûm dîdâr hâkқыçün begüm Nûr-ı pāk-ı Âhmed-i Muhtâr hâkқыçün begüm	Gazel / 5 beyit		-.--/.--/.--/.--	
62a	Hâşimî	Kerem kıl bâğbân ol gül-bün-i nâzı güzel besle Muṭarrâ sünbûlin perverde kıl ‘ıkd-ı mülebbesle	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.---/.---	
62b	Mezâkî	‘Aşk râğbet mi bulur nev-ḥaṭ-ı yâr olmayıcağ Dîde rûşen mi olur kuḥl-i ğubâr olmayıcağ	Gazel / 5 beyit		..--/..--/..--/..-	

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
62b	Sükkerî	Bâğa gitmem çemen-i sebz-i bahâr olmayıcak Bâde içmem mey-i la' l-i leb-i yâr olmayıcak	Gazel / 5 beyit		..---/..---/..---/..-	Mezâkî'nin aynı vezin ve kafiyelediği şiirine naziredir.
63a	Bâkî	Nihâl-i kâmetün haqqâ 'aceb naql-i dil-ârâdur Egerçi kıddün a' lā kākülün a' lādan a'lādur	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.---/.---	
63a	'Abdî	'Arız-ı yâri Hüdâ gülzâr taşvîr eylemiş Dâne-i hâliyle zülfîn dām-ı dil-gîr eylemiş	Gazel / 5 beyit		-.---/-.---/-.---/-.-	
63b	Şem'î	Qoçam dirdüm nigârî pîrehensüz Çürütdüm mālımı kıldum kefensüz	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.--	
63b	Uşûlî	Muttaşıl şanma bizi cevr ü cefânun kıluyuz Döstüm gâh cefâ gâhî vefânun kıluyuz	Gazel / 5 beyit		..---/..---/..---/..-	
64a	Bâkî	Nâle-i dil ol ham-ı ebrû-i hümâ-pervâzdan Şan figân-ı murğdur ser-pençe-i şeh-bâzdan	Gazel / 5 beyit		-.---/-.---/-.---/-.-	

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
64a	Bâkî	Nev-bahâr irişdi vü gitdi şitâ Keyfe yuhyi'l-arza ba'de mevtiḥâ	Gazel / 5 beyit		-.--/-.--/-.--	
64b	Necâtî	Dağı çevre peşimân olmaduñ mı Be hey kâfir müselmân olmaduñ mı	Gazel / 5 beyit		.---/..---/..---	
64b	Rızâ'î	Ṭuyup muḥabbetümüz cevri ider vefâ diyerek Belâya uğramışuz vaşf-ı dil-rübâ diyerek	Gazel / 5 beyit		..-./..-./..-./..-	
65a	‘Azmi	Dil leb-i la‘lün gibi hikmetde bir Loḳmân arar Güyyâ bir ḥastedür kim derdüne dermân arar	Gazel / 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
65a	Ḳabûlî	Ġubâr-ı ḥaṭṭ-ı la‘lün ġâyet ile ḥurde yazmışlar Şanasın sûre-i Kevşer durur perverde yazmışlar	Gazel / 5 beyit		.---/..---/..---/..---	
65b	Nâbî	Kālâ-yı cihân germ-nigâh itmege degmez El virmedi dünyâ diyü ah itmege degmez	Gazel / 5 beyit		--./..---/..---/..---	

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
65b	Vişālî	Gül-berg-i cihân serzeniş-i hârına degmez Mehveşlerine ta'ne-i ağıyarına degmez	Gazel / 5 beyit		--./--./--./--	Nâbî'nin gazeline naziredir.
66a	Fevrî	Sevdāya viren gönölümü sîmîn bedenüñdür Aqlım yitüreñ kākül-i müşğîn-resenüñdür	Gazel / 5 beyit		--./--./--./--	
66a	Mahlassız	Tek sa'âdet birle bir şebdin kâdem baş şöbete Şem' -i meclis mûmdur karşıñda cānâ hizmete	Müfred		-.--/-.--/-.--/-.-	
66a	Mahlassız	Gözüm yollarda kaldı halka-i dürr gibi sulţānum Bu gice bende-hāneñde olasın diyü mihmānum	Müfred		.---/.---/.---/.---	
66b	Şem'î	Cānâ senüñ gibi güzelüñ hüsni āyine Lāyık budur ki ay ü güneş ola āyine	Gazel / 6 beyit		--./-.--/-.--/-.-	
66b	Rahmî	Çadem başsañ eger ğam-hāneme ey māye-i devlet Çudumuñ-la olur miñnet-serāmuz pāye-i devlet	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.---/.---	

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
67a	Fehîm	Ėamzeñi mest eyleyüp her dem şarāb-ı nāz ile Çeşm-i maḥmūruñ hem-āĖuş itme ḥ'āb-ı nāz ile	Gazel / 5 beyit		-.--/-.-/-.-/-.-	
67a	Fehîm	Ol kim cemālūñ āb-ı ruḥ-ı 'işmet eylemiş Biñ şerm-i nāza bir nighūñ āfet eylemiş	Gazel / 5 beyit		--./-.-/---/-.-	
67b	Cevrî	Mest oldı yine gönüm şahbā-yı muḥabbetle Ėşüfte dimāĖ oldum sevdā-yı muḥabbetle	Gazel / 5 beyit		--./---/--./---	
67b	Cevrî	Çarḥa baş egmem eger pāy-gehüm zillet ise Baḥta yalvaram eer vāşıṭa-i 'izzet ise	Gazel / 5 beyit		..--/..--/..--/..-	
68a	Ḥaḳānî	La' l-i nā-yābuñ muşaffā bāde-i engürden Gerden-i pākūñ mücellā şem'a-i kāfurdan	Gazel / 5 beyit		-.--/-.-/-.-/-.-	
68a	Rācî	Yakdı gönümde nār-ı Bū-Lehebi On üç on dört yaşında bir çelesi	Gazel / 5 beyit		..--/..--/..-	

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
68b	Şuhūdī	Sākī getür piyāleyi tūt elde sāğarı Dök āb-ı hūşke luţf ile gül-i āteş teri	Gazel / 5 beyit		--./-./--./-.-	
68b	Şuhūdī	Berg-i gül üzre şabādan sünbülün pejmürdedür Bu ecelden hātır-ı bülbül-i rez āzürdedür	Gazel / 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	
69a	Fuzūlī	Göñül tā var elinde cām-ı mey tesbihe el urma Namāz ehline uyma anlarında durma oturma	Gazel / 7 beyit		.---/---/---/---/---	
69a	Hayālī	Bir ‘āleme irmiş durur erbāb-ı hārābāt Kim düşde dağı görmez anı ehl-i münācāt	Gazel / 5 beyit		--./--./--./--	
69b	Behiştī	Mübtelā-yı derd ü gām bulsam melālüm söylerem Ehl-i hāle rāst gelsem hasb-i hālüm söylerem	Gazel / 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	
69b	Şadrī	Bu mey-kedenün ratl-ı girānı çekülür mi Bir luţfuna biñ mihr-i nihānı çekülür mi	Gazel / 6 beyit		--./--./--./--	

Sayfa Nu.	Şairin Mahlası	Matla Beyti / Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
70a	Nev'î	Yine aķ sâde geymişsin yine var mâh-peykerlük Güzelleşmişsin ey âfet nedür bu tâzelük terlük	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.---/.---	
70a	‘Âdlî	Göster efendi gül yüzünü gül zamânıdır Dinle figân ü nâlemi bülbül zamânıdır	Gazel / 5 beyit		--./-./-./-./-	
70b	Qabûlî	Ėam-ı zülfünle dil zâr u nizâr olmak muqarrerdür Hevâ-yı kâkülünle bî-qarâr olmak muqarrerdür	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.---/.---	
70b	Fuzûlî	Tenümde zaĥm-ı tîġuñ çeşm-i ĥün-efşâna beñzetdüm Oķuñ kim şaf şaf etrâfındadır müjġâna beñzetdüm	Gazel / 5 beyit		.---/.---/.---/.---	

İKİNCİ BÖLÜM

2. METİN TRANSKRİPSİYONU

Tablo 9. Transkripsiyon İşaretleri

ا	A, a, Ā, ā, E, e	ش	Ş, ş
أ	’	ص	Ş, ş
ب	B, b	ض	Ž,ž, Đ, đ
پ	P, p	ط	T, t
ت	T, t	ظ	Z, z
ث	S, s	ع	’
ج	C, c	غ	Ġ, ġ
چ	Ç, ç	ف	F, f
ح	H, h	ق	K, k
خ	H, h	ک	K, k, G, g, ñ
د	D, d	ل	L, l
ذ	Z, z	م	M, n
ر	R, r	ن	N, n
ز	Z, z	و	U, u, Ü, ü, V, v
ژ	J, j	ه	H, h
س	S, s	ی	İ, i, I, i, İ, i, Y, y

2.1. Metnin Oluşturulmasında İzlenen Yöntem

1. Metnin yazımında yukarıdaki transkripsiyon alfabesi esas alınmıştır.
2. Farsça “vâv-ı ma’dûle”ler “v” ile gösterilmiştir.
3. Metin oluşturulurken manzumelerdeki iktibaslar tırnak içinde *italik* olarak gösterilmiştir.
4. Mecmuain sayfa numaraları solda köşeli parantez [] içinde gösterildi. Ayrıca her manzumeye numara verildi ve her manzumenin başında başlığın yanı sıra vezinleri belirtildi.
5. Arapça ve Farsça kelimelerle oluşturulan birleşik sözcükler ve ön ekler kısa çizgi (-) ile ayrıldı: dil-ârâ, nâ-çîz, dil-ber... Son ekler birleştirilmiş, “pâdişâh”, “âfîtab”, “meyhâne” vb. kalıplaşmış kelimeler bitişik yazılmıştır.
6. Vezin gereği yapılan eklemeler ve metin tamirleri köşeli parantez [] içerisinde gösterildi. Ayrıca vezin problemleri dipnotlarla gösterildi.
7. Metin içinde anlamlandırılmayan veya okunuşunda tereddüt edilen yerlerin yanına (?) işareti konuldu.
8. Müellifin eseri oluştururken Arapça ve Farsça kelimelerin yazımında yaptığı hatalar dipnotta gösterildi. “عرضهال” kelimesi gibi.
9. Özel isimlere büyük harfle başlandı ve özel isimlere gelen ekler kesme işareti ile ayrıldı.
10. Mecmuadaki manzumeler şaire ait eserlerle karşılaştırıldı ve farklar dipnotlarla gösterildi. Dipnotta önce mecmuadaki kelime daha sonra “:” iki nokta koyularak divandaki şekli yazılmıştır.
11. Şeddeli kelimelerin imlasında vezne uyuldu ve vezin gereği medsiz kullanımları halinde şeddeleri düşürüldü. Kaffâl, şevvâl vb.
12. Metin içinde zihaf sebebiyle kısa okunması gereken yerlerde uzun ünlüler italik yazılmıştır.
13. Müellifin kafiye gereği yaptığı hatalarda dipnotlarda gösterildi: “Gülşen” kelimesinin “gülşân” şeklinde yazıldığı gibi.
14. Metin okunurken karşılaşılan en büyük sorunlardan biri bazı varaklarda çok fazla mürekkep lekesi olması. Metnin transkripsiyonu yapılırken okunamayan yerler (...) şeklinde gösterildi.
15. Müellif bazı terkiplerde muzafın sonu ünsüz harfle bittiği halde izafet kesresini “ى/y” harfi ile göstermiştir. Bu terkipler dipnotlarla gösterildi.

16. Yazma eserde kırmızı ile yazılan başlıklar ile şairlerin mahlasları metnin transkripsiyonu yapılırken belirgin bir şekilde gösterildi.
17. Metin oluşturulurken İsmail Ünver'in "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler" (1993: 51-90) başlıklı makalesindeki esaslara uyulmaya çalışılmıştır.

2.2. Mecmû'a-i Eş'âr ve Fevâ'id'in Çevriyazısı

-1-

[1b] Ez Güfte-i 'Āşık 'Ömer²¹
Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Elimle ihtiyārım ğamze-i bî-dāda ben virdüm
Yazıklar ol yetimi bî-güneh cellāda ben virdüm
- 2 N'ola hānçer çeküp bu bendesin kaçd-ı helāk itse
Bu meclisde aña hādden ziyāde bāde ben virdüm
- 3 Fünün-ı 'aşkı ezber eylemiş ma' nāyı öğrenmiş
Velî bir 'aql-ı evvel tıfl iken üstāda ben virdüm
- 4 Ferāğat kıldum eşğālinden işbu miḥnet-ābāduñ
Külāh-ı 'aşkı kıpar tîşe-i Ferhāda ben virdüm
- 5 Dükendi dāne-i 'ömrüm 'Ömer şahn-ı vücūdumda
Çıkardum murğ-ı rûhı pençe-i şayyāda ben virdüm

-2-

Tārîḫ-i Cülūs-ı Sultān Maḥmūd Hān Güfte-i Haşmet²²
Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Sāye-i luṭf-ı Hudā Hāzret-i Sultān Maḥmūd
Eyledi taht-ı şehenşāha sa' ādetle şu' ūd
- 2 Bārek 'allāh zihî şāh-ı civān-baḥt ü cemîl
Pertevi gün gibi 'ālemlere oldu maḥdūd

²¹ bk. ÂÖD, (Karasoy, Yavuz, 2010).

²²Haşmet Divanı'nda bu şiire rastlanamadı.

- 3 Çünkü Maḥmūd-ḥıṣāl olduğu vāḳi' ḥāldür
İtdi Maḥmūd-fî' āl anı Cenāb-ı Ma' būd
- 4 Zūlmü ref' eyledi hem 'adle revāyiş virdi
Dehrde olmuş iken emn ü emānet nā-būd
- 5 Cennete döndi ḳudūmiyla cihān ser-ā-pā
Maḥv olup derd ü mihen olmada rāḥat mevcūd
- 6 Söyledim müjde idüp 'āleme tārīḥ-i cülūs
Mülk-i 'Oṣmān bilün oldu maḳām-ı Maḥmūd
- 7 Bed nazardan ola maḥfūz o Sikender-~~Haşmet~~
Çeşm-i Ye'cüc-ı ḥasūdı ide Mevlā mes[dūd]

Sene : 1143

-3-

[2a]

Divānı²³

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Gül yüzün sünbül saçun Leylāya beñzeldüm seni
Nergisāsā gözleri şehlāya beñzeldüm seni
- 2 Cān alur cānā nigāhuñ āb-ı la' lün mest ider
Sāḳī-i mestāne [vü] şahbāya beñzeldüm seni
- 3 Almış iken āteşin-rūḥsār şabrum gün gibi
Bir de dil virmezdüm ammā aya beñzeldüm seni
- 4 Gülşen-i nāz içre nev-rest-goncesin çāk itmemiş
Bār-ı şeb-nem bir gül-i ra' nāya beñzeldüm seni

²³ Sâbit Divanı'nda bu şiire rastlanamdı.

- 5 Şubh-dak rāhında gördüm āh idersin Şābitā
Lāne bekler bülbul-i şeydāya beñzetzdüm seni

-4-

Ḳalenderī

Mef' ūlū Mefā' ilū Mefā' ilū Fe' ūlūn

Mef' ūlū Fe' ūlūn

- 1 Āh eleme daldırdı gözin cāna o teller
Giryāne bu diller
Bend oldu ser-i mū çeh-i zenaḥdāna o teller²⁴
Cānāna meyiller
- 2 Āşüfte dimem zülf sebeb bād-ı sabādur
Mu' tād belādur
El vurma ana incimesin şāne o teller
Biñ ḳana bedeller bedeller
- 3 Kākül-şıfat ol başa belā tır-i cān āfet
Zincīr-i muḥabbet
Sinem hedef olmuş düşe bir yana o teller
Müjgāna mişaller
- 4 ' Āşık şanemā ḥüsnüñe gül vaşluña bülbul
Dem-beste vü sünbül
Bildim hele şāyeste nıgehbāne o teller
Mihmāne güzeller
- 5 **Şābit** gibi biñ ' āşık olur yoluña ḳurbān
Ey zülf-i perişān
Şehvāruña şaf şaf tura dīvāne o teller
Mestāne gönüller

²⁴ Mısraın vezni problemli.

-5-

Muhammes²⁵

[2b]

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Fer virir mānend-i şahbā kevşer-i fevvāresi
Mülk-i tenden cān alur alduqça fer meh-pāresi
Gülgilī ruhsāra beñzer ' aks idüp al hāresi
Kān-ı imkān-ı vüçüdın gevher-i şehvāresi
Mihr-i düm olmış felekde hüsünün āvāresi
- 2 Bāz-ı dil pervāz idelden āşiyāna gelmemiş
Tıfl-ı nāzuñ dāye-perver dil-sitāna gelmemiş
Bir perī-peyker melekdür ins ü cāna gelmemiş
' Ālem-i ervāḥdan çeşm-i cihāna gelmemiş
Sen gibi rūḥ ey revānum āh cānlar pāresi
- 3 Zerre-i zerrīn-külāh üftāde tāb-ı mihrine
Ben gibi fermān-ber olsun cām-ı Cem pür zehrine
Tābiş-i nigeḥ ile bir kapıdur bir cān şehrine
Āsmāna nāz u nahvetdür melāhat dehrine
Rūy üzre ḥāllerdür seb' a-i seyyāresi
- 4 Qand-ı la' li sevdigüm her telḥ-kām itmez qabül
Tūṭi-i ṭab' um nev-işretin maqām itmez qabül
Çeşmāsā mest göñlüm bir de cām itmez qabül
' Aşq ile mecruh olan dil iltihām itmez qabül
Sūzenī zerle delinmişdür onulmaz yāresi
- 5 Yāre ḥāsret yāresin sen şöyle vaşf it ey şabā
Cān Hüseynī perdeden bülbul gibi eyler nevā
Çünkü şevket var itmiş dünyāda her derde devā
Tūtiyā-yı pertev-efzā ḥāḫdur bil Sābitā
Yā seferdür yā taḥammül derd-i ' aşkun çāresi

²⁵ Sâbit Divanı'nda bu şiire rastlanamadı.

-6-

[3a]

Güfte-i Raḥîmî²⁶**Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün**

- 1 Çeşm-i ḥünīnem ki la' lüñ ḥasretinden ḥün aḳar
Nehr olupdur māverā-yı dilde şan Ceyḥün aḳar
- 2 Mācerā-yı eşk-i ḥün-ālūdeme olmaz bedel
Rū-yı 'ālemde nice Nīl ü Aras Seyḥün aḳar
- 3 Gāh la' lüñ gāh ruḥsāruñ dile 'aks itmede
Ol vecihden mācerā-yı eşk gūn-ā-gūn aḳar
- 4 Hep mey-i la' lüñ durur gül-güne vü endişesi
Sākī-i peymāne terk-i cāmı kim gül-gūn aḳar
- 5 Ey Raḥîmî lūle-i kilik-i bedī' üñden senüñ
Āb-ı ḥayvāna bedel pür çeşme-i maẓmūn aḳar

-7-

Faşıḥ**Mef' ūlū Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün**

- 1 Gīsuñ serinde yaḳmadı ḡam āşiyānesin
Ḥār ile ūlfet itdiren āteş-zebānesin
- 2 Oymuş rakībe ṭa' n 'adū virmemiş gezer
Naḳl itdi gelmemegüñ hep bahānesin²⁷
- 3 Taḥrīk-i çeşm ü kūşe-i ebrū ile o meh
Çekdi çevirdi fitnede çerhüñ kemānesin

²⁶ Raḥîmî Dīvān'ında bu şiire rastlanamadı.²⁷ Mısraın vezni problemlı.

- 4 Āh eyledikçe giryede mecbūr olup gōñül
Şarf eyledi hevāya muḥabbet hıẓānesin
- 5 Naḳd-i sirişkin ‘arz iderek çekmede Faşîḥ
Dil rişte-i niyāza o dürr-i yegānesin

-8-

[3b] **Luğaz-ı Sulṭān Murād Ḥān²⁸**
Mef‘ūlū Mefā‘ilū Mefā‘ilū Fe‘ūlūn

- 1 Ol söz ne durur kim ne ḥadīş ola ne Ḳur’ān
Anı ne perī söylemiş ola ne ḥōd insān
- 2 Tevrāt u Zebūr u daḥı İncil degüldür
‘Āciz bunı fehm itmede Ḥassān ile Seḥbān
- 3 Her (.....) ḥarfı olupdur o sözün çār
Mānend-i ‘anāşır görünür her biri yeksān
- 4 Bir ḥarfı cüdā olsa eger kim raḳamından
Yerine anuñ dört ḳalır öyle ḳıl iz‘ān
- 5 İkişi daḥı başın alup gā’ib olursa
Şanmañ o kelāmuñ irişe dördüne noḳşān
- 6 Üçler geçer üç ḥarfı daḥı gitse aradan
Yerine anuñ dörd olur yine nümāyān
- 7 Her yerde eger dördi daḥı ḡıybet iderse
Maḥsūbı vü mektūbı anuñ dörd olur erkān

²⁸ Sultan IV. Murat’a ait olan bu lugaza kaynaklarda rastlanamadı.

- 8 Her kim ki Murādiye haber virse bu sözden
Tilmiz ola bir niçe zamān ana dil ü cān

-9-

Cevāb-ı Feth-i Hülūşî²⁹

Mef'ülü Mefa'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1 İtmiş yine ol şāh-ı cihān cümleye ihsān
Bir hūb lūgaz kim anı feth itmeye Hāsān
- 2 Fethinde anuñ kāsır olupdur niçe dānā
İz' ān idemez niçe fuḥūl eylese pūyān
- 3 İrüp bu lūgaz bende-i nā-çiz ü ḥaḳīr
Ḥaḳḳuñ nazarı olduḡunu eyledüm iz' ān
- 4 Maḳşūdı şehūñ ebced ü hevvez gibi el-ḥaḳ
Kim çār durur cümlesinūñ ḥarfı kıl iz' ān
- 5 Bir ḥarfı gidüp ya'nī elif gitse aradan
Yāyı sen iki say ki aña gelmeye noḳşān
- 6 İkisi gidüp ya'nī ye vü dālı gidersek
Dört olur elif cim ile bil ey şeh-i hūban
- 7 Üçüni gidersek ki elif cīm ile bādır
Dal ḳala ki dörtdür raḳamı olma her āsān
- 8 Dördüni gidersek ki Murādum yine dāldır
Yāyı sen iki şay ki aña gelmeye noḳşān

²⁹ Sultan IV. Murad'ın lūgazına cevap olarak yazılan bu şiire kaynaklarda rastlanamamıştır.

- 9 ‘Arz eyle Hülûşî yûri maḵşûduñ o şāha
Haḵdan umarum ḵılmaya redd ol şeh-i devrān

-10-

[4a]

Ġazel-i Bāḵī³⁰

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 N’ola gelse dil-i mecrūḥa derd-i dil-rübādan ḥaz
İder ḥaste ne deñlü nā-ümīd olsa devādan ḥaz
- 2 Ġam-ı ‘aşḵuñ cihān mülkinde buldum şād-mān oldum
Kişi ġurbet diyārında idermiş āşinādan ḥaz
- 3 Şafā-yı cām-ı la‘ lünden ne ḥālet kesb ider şūfī
Ki ṭab‘ -ı bī-meḵāḵ itmez şarāb-ı dil-ġüşādan ḥaz
- 4 Be-her taḵdīr olur mā’il ġüzeller ‘āşık-ı zāra
Ṭabīb olanlar elbetde iderler mübtelādan ḥaz
- 5 Çerāġ-ı māh-ı ḥüsnüñ ḵarşu ṭutmaz çeşm-i aġyāra
Ġözüm nūrı ne deñlü eyleye a‘ mā ziyādan ḥaz
- 6 İlāhī ṭab‘ -ı Bāḵī’den rüsüm ġayrı maḥv eyle
Ki aşlā ḵalmaya ġönlünde naḵş-ı mā-sivādan ḥaz

³⁰ bk. BD, g. 223, s. 237, (Küçük, 2015).

-11-

Ve lehü Bākī³¹

Fā' ilātün Fā' ilātün Fa' ilātün Fā' ilün

- 1 Dil giriftār-ı belā dil-ber hevāyı n'eylesün
Dāme düşmez yerlere konmaz hümāyı n'eylesün
- 2 Kā'inātuñ seyr ider naqş-ı şafā-yı cāmdan
Şafha-i āyine-i 'ālem-nümāyı n'eylesün
- 3 Göñlün egler nāle-i zencir ile Mecnūn-ı 'aşk
Nağme-i çeng ü şadā-yı 'ūd u nāyı n'eylesün
- 4 Mübtelā-yı 'aşkıñuñ dermāndan istignāsı var
Derdiñe mu' tād olan diller devāyı n'eylesün
- 5 Halk-ı 'ālem Bākiyā 'aşkıñda yāriñ haste-hāl
Bir tabīb andan bu deñlü mübtelāyı n'eylesün

-12-

[4b]

'Aqlı³²

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Dehenüñ derde devādır hükemā kavlince
Zekānuñ rūha gıdādır fuşahā kavlince
- 2 Gerçi şer' ile meyüñ hurmeti haqdur ammā
Şive-i ehl-i zekādır zurefā kavlince
- 3 'Aşka şarf eyleyigör zerrece 'aqluñ var ise
Cehl insāna belādır 'ulemā kavlince

³¹ bk.BD, g. 370, s. 328-29, (Küçük, 2015).

³² Şairin Divanına kaynaklarda rastlanamadı.

- 4 Zülfüñ eş'ârını 'uşşâka şabâ fâş ideli
Hayli vādide geçer ehl-i hevâ kavlince
- 5 Dem-i cān-bahş-ile i' cāz-ı Mesîh-i la' lüñ
Hikmet-i feyz-i Hudâdır bülegâ kavlince

-13-

Sükûnî Berây-ı Kâtibân³³

Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün

- 1 Ba' zı kâtib buķāl taḥallüs ider
Kimisi kaşķavāl taḥallüs ider
- 2 Hâķ bu kim kâtibân-ı dîvānuñ
Ekşerî bî-me'âl taḥallüs ider
- 3 Niçesi bār-ı ângariyye çeküp
Arkaluçsuz ḥamāl taḥallüs ider
- 4 Fuķarānuñ ḥaķîķatın görelim
Yokdur eşyâsı māl taḥallüs ider
- 5 Çoĝınuñ oķasında yüñ yerine
Perdesi peştemāl taḥallüs ider
- [5a] 6 Taḥtada balıķ istifin seyr it
Her biride kefāl taḥallüs ider
- 7 İçlerinde birin su'âl etdim
Didiler kim cemāl taḥallüs ider

³³ Hicivleriyle ünlü olan şairin kaynaklarda eserlerine rastlanamadı.

- 8 Maḥlaşın almış oğlu Dürri'nün
Kendisi portakal taḥallüs ider
- 9 Neylesün kimse şaymaz it yerine
Şir efendi çaḳal taḥallüs ider
- 10 Ṭal' atıdır sezā-yı maḥlaş kim
Ḳodı Nevres nihāl taḥallüs ider
- 11 Hele şıḡmaz (.....) āḡūşa
Beli ince ḥayāl taḥallüs ider
- 12 Tāb-ı ruḥsārı ṭa' n ider şemse
Ebruvānı hilāl taḥallüs ider
- 13 Teni pālūde lebleri sükker
Sözi āb-ı zülāl taḥallüs ider
- 14 Rāmdır herkese o şūḥ ancak
Çeşmi vaḥşī ḡazāl taḥallüs ider
- 15 Böyleler her ḳalemde var iki üç
Sāde-rū kim ḳafāl taḥallüs ider
- 16 Şu' arā içrede neler bulunur
Geh ḳavāl ü şevāl taḥallüs ider
- [5b] 17 Hüsrev-i mülk-i nazm olub Nābī
Nābī Efendi ḳırāl taḥallüs ider
- 18 Fā'ikūñ maḥlāşı uğurlıḳ imiş
Şimdi miskīn ṭopal taḥallüs ider

- 19 Şā‘ irüñ ehl-i beytidir Fethî
Hayli şāhib-maḳāl taḥallüs ider
- 20 Ferdî ‘ âlemde bir mücerred iken
Şimdi ehl-i ‘ ıyāl taḥallüs ider
- 21 Gördi kim sözlerinde lezzet yok
Sükkerî şimdi bal taḥallüs ider
- 22 Ocaḳ oḒlı vü Bosnevî’dür bu
Pederi de oḒāl taḥallüs ider
- 23 Ceddi âl-ı zerîn ḳoca Tomakin
Ḳoca kāfir Mîḩāl taḥallüs ider
- 24 Hele ḳoḒdur müzellefân içre
Ḳelebiḳo kemāl taḥallüs ider
- 25 Evliyānuñ biri ḩubān Dede’dır
O kedi de ḳavāl taḥallüs ider
- 26 Keyf-i afyün u derd-i ‘ aşḳ ile
Meylî de bî-mecāl taḥallüs ider

-14-

[6a]

Bāḳî³⁴

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 ‘ Āşḳ-ı bî-dillere cevri-firāvān eyledüñ
Müstedām ol dōstum luṭf itdüñ iḩsān eyledüñ

³⁴bk. BD, g. 272, s. 267-68, (Küçük, 2015).

- 2 Āsmān-ı mihrüñe āhum şirārıdur nücūm
Şu‘ le-i dāğ-ı nihānım māh-ı tābān eyledüñ
- 3 Ğamze oğun çeşm-i fettānuñ yine almış ele
Şöyle beñzer dostum kāfir müselmān eyledüñ
- 4 Bağrımı hūn eyledüñ şemsīr-i istignā ile
N’eyledüñ hey āfet-i devrān yine kan eyledüñ
- 5 **Bākī**yi gül gibi ħandān itdüñ evvel luṭf-la
Soñra döndün mübtelā-yı ħār-ı hicrān eyledüñ

-15-

Ve lehü Bākī³⁵

Mef‘ ulü Fā‘ ilātü Mefā‘ ilü Fā‘ ilün

- 1 ‘Āşkuñ hevāsı erdi nesīm-i seher gibi
Eşkim dökildi pāyüñe gül-berg-i ter gibi
- 2 Bend-i belā-yı hecrüñ-ile künc-i gamda dil
Zencirlerle bağılu yatur şīr-i ner gibi
- 3 Ḥaṭṭ-ı ‘izār geh görünür gāh olur nihān
Çıkımaz beyāza baḥā-i kazā vü kader gibi
- 4 Ser rişte-i vişāl dağı girmedi ele
Bağrım delindi derd-le dürr ü güher gibi
- 5 **Bākī** ‘acūz-ı dehre zebūn olma key şaḫın
Merdāne baş ayağıñı meydāne er gibi

³⁵ bk. BD, g. 503, s. 412, (Küçük, 2015).

-16-

[6b]

Ġazel-i Bākī³⁶

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Sākıyā qalmaz imiş çünki bu şöhet bākī
Mey-i gül-gün içelüm bāde-i cennet bākī
- 2 H‘ābda almış idüm būs-ı leb-i cānānı
Cān dimāğında dağı şimdi o lezzet bākī
- 3 Beni öldürdi firākuñ meded ey dost yetiş
Hele bir pāre dağı tende harāret bākī
- 4 Ağlamazdum bu kadar zār u zebūn olduğuma
Kalsa bir pāre gamuñ çekmege tākāt bākī
- 5 **Bākī** ölsün yoluña pādişehüm sen sağ ol
Baht pāyende Hudā yār sa‘ ādet bākī

-17-

Figānī³⁷

Mefā‘ ilün Fe‘ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ilün

- 1 Kaşuñ yanındaki hālün degüldür ey meh-rū
Sitāredür kim olupdur hilāle hem-pehlū
- 2 Şemīm-i kākülūñ almış³⁸ nesīm gülşende
Demiş ki sünbüle sende emānet olsun bū
- 3 ‘Arağdan eyledi çün dāmenini zülfüñ ter
Tutar kurutmağa nār-ı ‘izāruña karşı

³⁶ bk. BD, g. 525 , s. 426, (Küçük, 2015).

³⁷ bk. FD, g. 73, (Karahana, 1966)

³⁸ almış: añmış, bk. FD

4 Diyār-ı dilden eger kim geçerse peykānuñ
Di cāna uğrasun elbette³⁹ ey kemān-ebrū

5 **Figānī** yaşuñı dök rüz-ı hecr-i zülfüñde
Ağ akça kara gün içün durur meseldür bu

-18-

[7a]

Şehlā

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Velā ehlin ezel kâtibleri mestāne yazmışlar
O kavm-i sîne-rîşi sâkin-i kâşāne yazmışlar
- 2 Cünūna şatdı 'aqlın Kays-ı kâmil n'eyleyim hayfā
Bir öyle kâmilūñ taşvîrini dīvāne yazmışlar
- 3 Lebūñ devrinde haţt-ı dil-firîbūñ ism-i a'zâmdur
Yazanlar anı gūyā hoşka-i mercāna yazmışlar
- 4 Ma'ârif defterin inşā kılınca münşiyân-ı gayb
Keremūñ (?) zer kalemle tâ ser-i dīvāna yazmışlar
- 5 Bu te'sîrât-ı tâb-ile görüp eş'aruñı **Şehlā**
Kıbâb-ı tis'ası çarhuñ ser-â-pā yana yazmışlar

-19-

Nazîre-i Rihletî

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Yazanlar ism-i zâtı defter-i pinhāna yazmışlar
Ol esmānuñ beyānın şüret-i insāna yazmışlar

³⁹ elbette: ey kaşı yâ bk. FD

- 2 Biledür sırr-ı insānı ‘ulūm-ı “‘*alleme’l-esmā*”⁴⁰
Haberdār olmayan ādem degil bīgāne yazmışlar
- 3 Kelām-ı “*aḥseni taḳvīmī*”⁴¹ tefsīr eyleyen Mevlā
Muḥabbet-nāmeden bir ḥaṭ ten-i Furkân’a yazmışlar
- 4 Hâkı terk idemez vâ‘ iz ‘ulūm-ı iḥtilāf ile
Kimi hey’et kimi ḥikmet hezār efsâne yazmışlar
- 5 Ser-ā-pā **Rıḥletī** ‘āşık olanlar maḥrem-i Hâkıdır
Tecellā sırrını ancak benī ‘İmrāna yazmışlar

-20-

[7b]

Güfte-i Sultān Süleymān⁴²

Mefā‘ ilūn Mefā‘ ilūn Mefā‘ ilūn Mefā‘ ilūn

- 1 Felek saḳfına doğrulmuş çıkar bir āhımız vardır
Anuñla bile çıkmāğa nihānī rāhımız vardır
- 2 Bizi bī-kes şanub ey ḡam gelüp cevır itmek ister-sen
Feraḥlar feyḫ ider cān ü dile Allāh’ımız vardır
- 3 Şorarsa bize ol meh-rū ne ḡüne kesbinüz vardır
Dirüz biz ehl-i ‘aşḳ olduḡ ḡönülde āhımız vardır
- 4 Raḳībā gel nigār ile bizüm aramıza girme
Şikāyet eylerüz vallāhi ‘ādil şāhımız vardır

⁴⁰ Bakara 2/31. “Melekler: Yâ Rab! Seni noksan sıfatlardan tenzih ederiz, senin bize öğrettiklerinden başka bizim bilgimiz yoktur. Şüphesiz Âlîm ve Hakîm olan sensin, dediler.”

⁴¹ Tîn 95/4. “Biz insanı en güzel biçimde yarattık.”

⁴² Muhibbi Divanı’nda bu şiire rastlanamadı.

- 5 **Muhibbî** dār-ı dünyāya ‘aceb mi mā’il olmazsak
Hāḳīkat levhine nāzır dil-i āgāhımız vardır

-21-

Güfte-i Sultān Süleymān⁴³

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

- 1 Māh-rūlar yoluna itdim dime ‘ömri telef
İde gelmişler ezelden böyle ‘uşşāk-ı selef
- 2 Süm-i esbūñle başup gül eyle rūyımnda nişān
Sikke olmayınca olmaz dediler zerde şeref
- 3 Göñlüni pāk eyle evvel şöñra kıl şî’ re şürü’
Dürri ḥāşıl eylemez nā-pāk olıcaḳ bir şadef
- 4 Çeşmüñ alsa tiğ ele karşı urup ‘āşıklara
Biri birine naşīḥat eyleyüp dir “*lā teḥaf*”⁴⁴

⁴³ Muhibbi Divanı’nda şiire rastlanamadı, ayrıca şiirin 4. beytinden sonrası eksiktir.

⁴⁴ Tâ-hâ 20/68. “Biz, “Korkma, şüphesiz yüce olan sensin.” dedik.”

-22-

Murabba⁴⁵

[8a] Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Mū çözülmüş sāye şalmış nergis-i mestāneden
Tāb alur teller düşer gerdāna kākül şāneden
Gic gele yā tāb-ı meyden yā gelür meyḥāneden
Tāb alur teller düşer her yana kākül şāneden
- 2 Mest-i nāz olduñ efendüm gonce-leb güller gibi
Āh ider 'āşıkların güftār-ı bülbüller gibi
Dām-ı gīsūlar bugün ferḥāl-i sünbüller gibi
Tāb alur teller düşer gerdāna kākül şāneden
- 3 Ben gibi üftāde dil-ber āfītāb olmuş saña
Nāfe-i müşgīnterüñ gülden gül-āb olmuş saña
Al ü yā mor vāleden 'anber niḳāb olmuş saña
Tāb alur teller düşer her yana kākül şāneden
- 4 Cān alur maḥfice tenden gunceler cellād olur
Tāb-ı ruḥsārunda 'ālem-tāb-ı ḥūrşīd yād olur
Bend olan zencīr-i zülfe bendeler āzād olur
Tāb alur teller düşer gerdāna kākül şāneden
- 5 Kānd-ı la' lūñ tūṭī-i ṭab'um kılar güyā beni
Al-ı sāğar 'aks-i sāķī mest iden şahbā beni
Şābitā şekkim mi var Mecnūñ ider Leylā beni
Tāb alur teller düşer her yana kākül şāneden

⁴⁵ Şiir herhangi bir başlık taşımadığı ve murabba nazım şekliyle yazılmış olduğu için murabba başlığı verildi.

-23-

[8b]

Fuḫūlī⁴⁶

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ey tegāfūl birle her sâ' at kılan şeydâ beni
Vâkıf ol kim öldürür bir gün bu istignâ beni
- 2 Zâ' fum ilden yaşuran ahvâlümi şağlar velî
Nâle-i bî-ihtiyârumdan kılan rüsvâ beni
- 3 Ger beni hun-âbe-i eşküm nihâl eyler ne sūd
Kanda olsam miḥnet-i 'aşkuñ kılar rüsvâ beni
- 4 Vâlih-i zevk-i leb-i mey-gün çeşm-i mestüñem
Sâkiyâ şanma ḥarâb itmiş mey ü şahbâ beni
- 5 Hâli itmişdür beni benden muḥabbet dōstlar
'Ayb kılmāñ görseñüz 'âlemde bî-pervâ beni
- 6 Güşe-i miḥrâba dutmışdı reh-i zühd ü şalâḥ
Koymadı öz ḥâlüme ol nergis-i şehlâ beni
- 7 Ey Fuḫūlî bir şanem zülfine göñlüm bağladum
Çekdi zencîr-i cünûna 'âkıbet sevdâ beni

⁴⁶bk. FZD, g. 275, s. 356, (Parlatır, 2014)

-24-

[9a]

Murabba' (Mahlassız)

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Ġarībim bī-kesim künc-i belāda maḥremim sensin
 Benim-çün ağla ey çeşmüm ölünce hem-demim sensin
 Feraḥla imtizācım yok bilirsın ey ġam-ı dil-ber
 Şafā-yı ḥātır-ı zevküm sürür-ı 'ālemim sensin

Aşḥāb-ı Mecnū'a kimdür dersün*

-25-

[9b]

Seydī 'Alī Aġa e'r-Rizevī⁴⁷

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ey göñül çarḥuñ elinden dād ü feryāduñ mı var
Rūz [u] şeb zār itme kārūñ yoḥsa mu'tāduñ mı var
- 2 Āh u efġān eyleyüp feryād idersen her zamān
Bir sitem-ger zūlmı çok bir şāh-ı bī-dāduñ mı var
- 3 Murġ-ı dil ser-pençe-i şeh-bāza düşdi yok ḥalāş
Bī-'abeş efġān idersin andan āzāduñ mı var
- 4 Bezm-i 'aşk içre mücerred bir ḳalendersin hele
Bir gedā-yı bī-nevāsın yā senūñ zāduñ mı var
- 5 Her zaman bir tarz-ı nevle yine bir ġarrā ġazel
Durmadan(?) peydā idersin dürlü icāduñ mı var
- 6 Ehl-i 'aşk içinde ger 'āşık sayılmazsan ne ġam
Defter-i 'uşşāk içinde Seyyidā aduñ mı var

⁴⁷ Şairin kaynaklarda Divanı olduğuna dair bilgi olmakla birlikte herhangi bir nüshası ele geçmemiştir.

-26-

Güfte-i Muḥammed Ağa-zāde er-Rizevî

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Haste-i bî-çāreyüz dermāne gelmişlerdenüz
Bāğ-ı hüsnüñ seyrine gülşāne gelmişlerdenüz
- 2 Çünkü hūblar şāhısın biz kemter-i bî-gamlaruz
'Arz-ı hāl şunmaklığa dīvāna gelmişlerdenüz
- 3 Güller ülfet eyleyüp hār ile eyler imtizāc
Bülbülāsā biz daḥı efgāna gelmişlerdenüz
- 4 Derdine em bulmağ için bir ṭabīb ister bu dil
Anuñ için biz de sen Loḳmāna gelmişlerdenüz
- 5 **Zihni**-i bî-fer cemālūñ şem' ini ārzū idüp
Per yaḳup pervānenün biz yana gelmişlerdenüz

-27-

[10a]

Muşlî⁴⁸

Mefā' ilün Mefā' ilün fe' ülün

- 1 Nigārā bir vefāsız yār imişsin
Cefālar kılıcı dil-dār imişsin
- 2 Dil-i dīvāneme maḥrem şanurdum
İşitdüm hem-dem-i aḡyār imişsin
- 3 Gül-i bāğ-ı İrem şanurdum ey dōst
Meger sen bir gül-i pür-hār imişsin

⁴⁸ Mecmuada iki tane şiiri mevcut olan şairin, ismi kaynaklarda kayıtlı değildir.

- 4 Çözüp zülfüñi dil aldun bedenden
Ne zālīm ḥōṣ-‘ aceb ‘ attār imişsin
- 5 Elinden **Muṣlī**’nün sihr ile alduñ
Diliyle ‘ aqlını mekkār imişsin

-28-

Muṣlī

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Eyledi cev̄ ile bir yār benim cismimi nāl
Ḳaddümi çarḥ-mişāl itdi vü bu eşkimi ḳāl
- 2 Raḥm ḳıl künc-i felāketde koma ben ḳuluñı
Naẓar-ı şefḳat idüp şun elüñi destimi al
- 3 Luṭf idüp naḳş idesin seng-i mezārım üzre
Ölmeden gel berü naḳḳāş benüm resmimi al
- 4 Çünkü ben ḥastesinüñ derdine ḳılmaz tīmār
Ey ecel gel ne ḳadar zaḥmet ise cānımı al
- 5 **Muṣliyyā** giymeyeyin aṭlas ü dībā vü ḥarīr
Şoñra pūşide ḳılur çün ten-i ‘ uryānımı şāl

-29-

[10b]

Necātī⁴⁹

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Dutalum ol zülf-i müşg-efşān-ı ‘ anber-bū imiş
Ey gönül lāzım degül kim diyesin iş bu imiş

⁴⁹bk. NBD, g. 249, (Tarlan, 1992).

- 2 Gözlerümden geldi göñlüme⁵⁰ hayāl-i ğamzesi
Şu yolından bāğa girdi hoş ‘aceb⁵¹ uğru imiş
- 3 Kānlu peykānuñ çeker bir yanadan bir dostum⁵²
Beñzinüñ kızardığını şimdi bildim o imiş
- 4 Devr-i hüsnünde ‘aceb⁵³ bīmār olupdur gözlerüñ
Hindü-yı pür⁵⁴-mest gör yatmış güneşte uyımış
- 5 Bağladı göñlin **Necātī** zülfüñüñ zencirine
İşidenler dediler kim ol kişi uşlu imiş

-30-

Ve lehu evzān⁵⁵

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Dutalum zenbīl ile gökden iner meh-pāreler
A begüm yerden mi çıkdı ‘āşıkı bī-çāreler
- 2 İhtiyāṭ itmez misin anda kim aşhāb-ı niyāz
Baş açup zārī kılup yerden göge yalvaralar
- 3 Āfitābum yüzüñ ağ alnuñ açıkdur gerçi kim
Sāyeveş arduñcadur bir nice yüzi qaralar
- 4 Cām-ı la‘ lünle şarāb-ı nāb hem-reng olmasa
Güvleyüp itmezdi sāğar üstine āvāreler

⁵⁰ gözlerümden geldi göñlüme: Gözlerümdeñ geldi göñlüme, bk. NBD.

⁵¹ hoş ‘aceb: üstād, bk. NBD

⁵² Kānlu peykānuñ çeker bir yanadan bir dostum: Kānlu peykānuñ ciger biryānların yir dā’ima, bk. NBD.

⁵³ ‘aceb: kati, bk. NBD

⁵⁴ pür: bed, bk. NBD.

⁵⁵ bk. NBD, g. 139, (Tarlan, 1992).

- 5 Ey **Necātī** çıkma yoldan aldanup güzellere
Şem‘ gibi şanma kim dā’im önünce varalar

-31-

[11a] **Ve lehu evzān**⁵⁶
Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Gönlümi қо zülfün ile⁵⁷ müptelā olsun dirin
‘ Āķıbet bir şāha ķul olur saña olsun dirin
- 2 Hey vefā ķıl didigüm yavuz şanur şanma beni
Āh u zārı olmasun medķ ü şenā olsun dirin
- 3 Zülfüñ ucından senüñ⁵⁸ gönlümi çaldum yirlere
Ķaķıduğumdan ne saña ne baña olsun dirin
- 4 Nemden incinürsün ey dil-dāre düşman dostum⁵⁹
Her nice olsun dir iseñ hoş ola olsun dirin
- 5 Zülfüñi müşge bedeldür⁶⁰ dir-ise bād-ı şabā
Ne sen ol ‘ ālemde ne müşg-i Hıķā olsun dirin
- 6 Ey **Necātī** ister olur⁶¹ yıkılanı yıkılan
Anuñ-içün hep güzeller bī-vefā olsun dirin

⁵⁶ bz. NBD, g. 417, (Tarlan, 1992).

⁵⁷ zülfüñ-ile: ‘ aşkuñ-ile, bk. NBD.

⁵⁸ senün: yine, bk. NBD.

⁵⁹ Nemden incinürsün ey dil-dāre düşmān dostum: Nemden incinür benüm şol yār-ı düşmān-dostum, bk. NBD.

⁶⁰ bedeldür: müşābihdür, bk. NBD.

⁶¹ olur: imiş, bk. NBD.

-32-

Mevlānā Ḥāfī⁶²

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Fitneden gerçi anuñ ḥālī daḥı ḥālī degül
Līk cān u dil alan gözleridür ḥālī degül
- 2 Göñlüñi sen ḥūblara virmege sa‘ y ide gör
Viricek anı bulardan daḥı almalı degül
- 3 Rinde şūfī şu mey içer diyü ta‘ n eyleme kim
Kendünüñ aqçesidür kimselerüñ mālī degül
- 4 Zāhidā şanma seni cennete zühdüñ iledür
Bārī’nüñ fazlı durur kimsenüñ a‘ mālī degül
- 5 Döymez cevrine kimse bularuñ gerçi Ḥāfī
Kişi ‘ âlemde bularsız daḥı olmalı degül

-33-

[11b] **Ḳabūlī⁶³**

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Bir gedā himmeti yegdür bize begden pāşādan⁶⁴
Ḳurtarurdı hele bir pāre bizi daḡdaḡadan

⁶² Mecmuada iki tane şiiri mevcut olan şairin, ismi kaynaklarda kayıtlı değildir.

⁶³ bk. KD, g. 317, s. 685, (Erdoğan, 2008).

⁶⁴ paşadan: ağadan, bk. KD.

- 2 Tîr-i dil-dûzı ciger delse ‘aceb mi çağadağ
Yegdür ol mähveşüñ ebrû[-yı] kemānı çağadan
- 3 Keşf içün sūfî keşef gibi hicāb ile yürür
Başına hırkasını çekmegi görmiş bağadan
- 4 Bir ‘Arab sūhteye bir buse ‘aṭā eyle didüm
Ḳāle huz min keremî ḳultü metā ḳāle ğadan
- 5 Vā‘ izüñ ṭan‘ ı⁶⁵ **Ḳabūlî** bizi tağyîr itmez
Āb-ı pāke ne zarar vaḳvaḳa-i kurbağadan⁶⁶

-34-

Binā’⁶⁷

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Dile ḥaṭṭuñ ḥaberin düşmen-i bed-rû getürür
‘Ārife sebz temāşāsını ḳayḡu getürür
- 2 Zülf-i yāruñ ḥaberin kim getürür baña didüm
Gösterüp bad-ı şabāyı didiler bû getürür
- 3 Āb-ı rūyuñ güzelüm kūyuñı gülzār itdi
Ten-i ḥāşākimi bu sebzeye dil-cû getürür
- 4 Yitirür size ḳaçan bāğda bārān olsa
Beni aḡlatmaya ğam ‘ārızına şu getürür
- 5 Ey Binā’⁶⁷ niçe gün ileteyüm sözlerini
Vā‘ izüñ yetdi benim cismime uyḡu getürür

⁶⁵ tan‘ ı: ḳavli, bk. KD. (Erdoğan, 2008).

⁶⁶ laḳlaḳa-i kurbağadan: vaḳvaḳa-i kurbağa bk. KD.

⁶⁷ Şairin mecmualarda yer alan birkaç şiiri dışında herhangi bir eseri mevcut değildir.

-35-

[12a]

Şāfi

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Çekildüm bezm-i Cem'den cām-ı la' l-i dil-rübādan da
Ferāğat eyledüm rûhānī cismānī şafādan da
- 2 Hücūm-ı eşkümi tûfān-ı āhum eyledi ber-bād
Dirīgā bulmadum neşv ü nemā āb ü hevādan da
- 3 O ser-bāzum ki zülf ü la' l-i cānāna virüp keddüm
Ta' alluķ riştesin cān ü dil-i derd-āşinādan da
- 4 Olur vāreste iķbāl-i cihāna olmayan mā'il
Ġam-ı dehr-i fenādan kayd-ı teklīf-i beķādan da
- 5 Çıkardum ħavf-ı aġyārı vişāl-i yārı ħātırdan
Ĥalāş oldum dil-i Şāfi gibi ħavf ü recādan da

-36-

Rüşdī

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Dil murgı zār fitne vü āl-ı tekellümün
Tütī-i cān nāṭıķa lāl-i tekellümün
- 2 Meftūn-ı luṭf her süĥanuñ meşreb-i kelīm
Ervāḥ-ı kuds şifte-ḥāl-i tekellümün
- 3 Āb-ı ḥayāt-ı nuṭķına Ḥızrı esir ider
Keyfiyyet āşinā-yı zülāl-i tekellümün

- 4 Mühr-i sükût urur dehen-i bülbül-i dile
Gülzâr-ı hâtırında hayâl-i tekellümün
- 5 Baḳmaz cihân bâğına Rüşdî gibi olan
Ḥayrân-ı nergisün gül-i âl-i tekellümün

-37-

[12b]

Faṣîḥ

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Ḥaṭuñ henüz ki levḥ-i cemāle gelmişdür
Ne güne güne naḳışlar ḥayāle gelmişdür
- 2 Degül lebinde ḥaṭ-ı sebz-i yâr-i Zü'l-Ḳarneyn
Ḥızırdan āb-ı ḥayāt su'āle gelmişdür
- 3 Zamân şive-i fezâyı ihtirāz-ı zuhūr
Tamām mertebe ol nev-nihāle gelmişdür
- 4 Vişāli va' delerin ehl-i 'aşḳa incāza
Meger ki ḥaṭṭ o perīye ḥavāle gelmişdür
- 5 Hezār mertebe naḳd olsa ğamda şî'r-i Faṣîḥ
Yenice āteş-i 'aşḳ ile ḳāle gelmişdür

-38-

Feyzî

Mef' ūlū Fā' ilātū Mefā' ilū Fā' ilün

- 1 Dil gördi luṭfuna felegün āşiyānı var
Bir küşe-i ferāğa çekildi zamānı var

- 2 Zaḥm-ı kebūd-ı sīneme seyr eyleyin dedi
Ezhārı hep benefşe ‘aceb gülsitānı var
- 3 Ol rind-i ‘aşk-bāza ḥased kim müdām anuñ
Yanında mihrbānluḡ ider bir civānı var
- 4 Lāl olmayınca fehmi idemezsün rumūzı sen
Şāhenşeh-i muḥabbetüñ özge lişānı var
- 5 Feyzī uzatma mīve-i ümmīde destüñi
Bir gün olur ḡoma men‘ itme zamānı var

-39-

[13a]

Ḥayālī⁶⁸

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Şōfī ister sāḡar[ı] meclisde her an öpmege
Virmez ol bī-çāreye ḡayfā ki bārān öpmege
- 2 Da‘ v̇-i ḡüsn etdüḡiçün şem‘ üñ alup başını
Kūy-ı dil-berde şabā öğretti bārān öpmege
- 3 Ḥāller görsem yüzünde şanurum pervāneler
Yandılar çün geldiler şem‘ -i şebistān öpmege
- 4 Lā‘ lūñ üzre ḡaṭṭ-ı miskīnūñ midür didüm dedi
Mürlardur geldiler mühr-i Süleymān öpmege
- 5 Ey Ḥayālī çekdüḡüm her na‘ l-i ḡaşı yādına
İki ḡat oldı hilāl-i çarḡ-ı gerdān öpmege

⁶⁸ bk. HBD, g. 537, s. 276 (Tarlan, 1992).

-40-

Ḥayālī-i Rāst⁶⁹

Fa' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Seyr idenler öldüğümden sonra sīnem dāğını
Diyeler devrān söyündürmüş⁷⁰ belā ocāğını
- 2 Ḥaşre deñlü 'ālemüñ şem' -i cihān-ārāları
'Aşķ dīvānında⁷¹ yaķsunlar yüregim yağını
- 3 Bāğbān-ı şun' gülzār-ı belanūñ eylemiş
'Andelībin nāleden dāğ-ı siyehden zāğını
- 4 Rūy-ı dil-ber var iken ḥūrşīdi ta'rīf eyleme
Gül dururken añma bir şolmuş ḥazān yaprağını
- 5 Kayd edinmez kendüye vā' iz Ḥayālī cenneti
'Āşķ-ı āzādedür n'eyler bir ayak bāğını

-41-

[13b]

'Amrī

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Bir meh-cebīn ü serv-ķade dil-rübüdedür
Āhum felekde yerde yaşıum cüst ü cūdādur
- 2 Tārīk-i ğamda ķaldı açılmaz göñül gözi
Ḥayfā felekde baķt-ı siyāhum ğunüdedür

⁶⁹ bk. HBD, g. 564, s. 285 (Tarlan, 1992).

⁷⁰ söyündürmüş: söyündürdü, bk. HBD.

⁷¹ dīvānında: eyvānında, bk. HBD.

- 3 Şol kim metā‘ -ı vaşla değışdi muḥabbeti
Bāzār-ı ‘ aşk içinde o kār-āzmūdedür
- 4 Yokdur bahāne zerrece gönçe dehānına
Bāğ-ı ıarāvet içre dağı nev-güşūdedür
- 5 Tavr-ı süḥanda nazm-ı pesendīde çok velī
Bu tavr-ı ḥāş-ı ‘ Amrī dağı nā-şünūdedür

-42-

Nazīre-i Zihnī

Mef‘ ūlū Fā‘ ilātū Mefā‘ ilū Fā‘ ilūn

- 1 Ol yār-ı nāzenīn ki gül-i nev-güşūdedür
La‘ lī feraḥ-fezā vü ḥatı ğam-füzūdedür
- 2 Girmez kulağına ne kadar eylesek fiğān
Bālīn-i ‘ işve ūzre o gönçe ğunūdedür
- 3 Her kārı kār ‘ aşka kıyās eylemez dile
Her kim bu kārḥānede kār āzmūdedür
- 4 Bilsem ne siḥr-i ‘ aql-ı rübāyendedür bu kim
Cādū gözüne dil o perīniñ rübūdedür
- 5 Ğam çekme Zihnī nazmuñı ağıyār işitmese
Maḳbūl hūner olan süḥan-ı nā-şünūdedür

-43-

[14a]

Rıfķī

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Girişmeler mey-i nāb ile mest olup almıř
Nigāh cām-ı teġāfülle mest olup almış
- 2 Muķābil olımaz Efrāsiyāb olursa da dil
O ġamzeler ki Nerīmān-niřest olup almıř
- 3 Hilāl şanma nümāyān [olan] sipihr üzre
Piyālesidür o bezmüñ şikest olup almıř
- 4 Tāvāf-gāh-ı ruķuñda bu ħāl-i şüret olan
Bir iki Hindūdur āteř-perest olup almıř
- 5 Rübüde eyliyeli küfr-i züfüñi Rıfķī
Dilīr-i sāĥa-i ' ahd-i elest olup almıř

-44-

Ālī

Mef' ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

- 1 Göñlümde ĥayālün senüñ ey merdüm-i dīde
Bir naķř-ı perīdir ki harīr üzre keřīde
- 2 Meyl ideli sen serv-i ser-efrāz olupdur
Naĥl-ı emelüm bār-ı belālarla ĥamīde
- 3 Bir ĥāk-i fenādur dil-i üftāde kim anda
Olmaz çemen-i gül-bün-i ümmīd demīde

- 4 Açılmaz-idi gonce-i gülzâr-ı muḥabbet
Bād-ı ḡam-ı hicrân eger olmasa vezîde
- 5 Bu ‘arşada olmaz gibi raḡş-ı dil-i ‘âşık
Âlî gibi ser-menzil-i maḡşûda reşide

-45-

[14b]

Hākānî⁷²

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

- 1 Bezm-i firḡatde ḡadeḡ dide-i giryānumdur
Ḳatre ḡatre dökilen cür‘a degil ḡānumdur
- 2 Sāḡil-i vuşlata fülk-i dil ise çıḡmadı āḡ
Nice āḡ eylemeyin⁷³ mevsim-i efgānumdur
- 3 Gül gibi gülse⁷⁴ açılsa yeridür⁷⁵ yârelerüm
Her biri zaḡm-ı ḡadeng-i gül-i ḡandānumdur
- 4 Meclis-i hicri dirāḡşān iden ol lebler ile
Gözlerümden saçılan la‘l-i Bedāḡşānumdur
- 5 Sine-i yâri cüdā itme ki Hākānî benüm
Bu cüdālîḡ sebab-i tefriḡa-i cānumdur

⁷² bk. HMBD, g. 65, s. 161, (Gülhan, 1996).

⁷³ eylemeyin: eylemeyem, HMBD.

⁷⁴ gülse: gelse, HMBD.

⁷⁵ yeridür: yaraşur, HMBD.

-46-

‘Amrî⁷⁶

Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün

- 1 Gelen ol şûh-ı dil-firîb ancak
Gözlerin sevdigüm habîb ancak
- 2 Ey dil-i haste gözüñ aç ki iren
Ol Mesîhâ-nefes tabîb ancak
- 3 Kendüyi bilmez oldu haste gönül
Vaşl umar olması karîb ancak
- 4 Degme başa müyesser olmaz ‘aşk
Şükr kim bu da bir naşîb ancak
- 5 ‘Amrî’ye şefkat it o bî-çâre
Kendü hâlinde bir garîb ancak

[15a]

Riyâzî⁷⁷

Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün

- 1 Sitem-i germ sayılır mihr ile cefâ bir olur
Tarîk-i ‘aşk-ı muhabbetde müdde‘ â bir olur
- 2 Gerekse sāğar-ı Cem’dir gerek şikeste sifâl
Revâç-gâh-ı muhabette heb behâ bir olur
- 3 Dil-i hezâra girer özge reng ile gönçe
İki gönül şakın⁷⁸ ey hâr-ı pür-cefâ bir olur

⁷⁶ Mecmuada iki tane şiiri mevcut olan şairin, ismi kaynaklarda kayıtlı değildir.

⁷⁷ bk. RYD, g. 167, s.350, (Açıkgöz, 1986).

⁷⁸ sakın iki gönül: iki gönül sakın (Açıkgöz, 1986).

- 4 Senüñle söyleşürüz ey hıdīv-i Cem-mesned
O bār-gāhda kim şāh ile gedā bir olur
- 5 **Riyāzī** tab^ç -ı safā-baḥşuña naẓīr olmaz
Ḳadeḥ biñ olsa da cām-ı cihān-nümā bir olur

-48-

Ve lehu Riyāzī⁷⁹

Mef^ç ūlū Fā^ç ilātū Mefā^ç ilū Fā^ç ilūn

- 1 Ḥaṭṭ geldi daḥı ḥüsn ü leṭāfet yerindedür
Yine nemek yerinde melāḥat yerindedür
- 2 Cem gitmek ile mey-kedeye gelmemiş ḥalel
Daḥı o kārḥāne-i devlet yerindedür
- 3 Pīr-i muḡānı hep ḳoduḡum yerde buluruz⁸⁰
Ol kūh-ı Bī-sütūn-ı metānet yerindedür
- 4 Dil cevruñ ile hiç yerinden ayrılmadı
İtseñ anı ne deñlü melāmet yerindedür⁸¹
- 5 Dendānuñ oldı gerçi **Riyāzī** ḥālel-peẓīr
Ammā ki daḥı ḥüsn-i ^ç ibāret yerindedür

⁷⁹ bk. RYD, g. 167, s.350, (Açıkgöz, 1986).

⁸⁰ buluruz: bulurın, bk. RYD.

⁸¹“ İtseñ anı ne deñlü melāmet yerindedür: İtseñ ne deñlü cevruñ melāmet yerindedür.” bk. RYD.

-49-

[15b]

İshāk⁸²

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Kişinüñ bir vefā ehli mülāyim dil-beri olsa
Belā vü derd ü ḥasretten bu ğamgīn dil berī olsa
- 2 Seḥer vaktinde rindāne vefā ḥammāmına düşsek
Hemān tenhāca ḥalvetde ben olsam ol perī olsa
- 3 Metā' -ı vaşl-ı dil-dāra ḥarīdār olmasun kimse⁸³
Kişinüñ mey gibi elde muḳavvim cevherī olsa
- 4 Hevāya düşdi dil tıflı kesilmez zülf-i dil-berden
Anı naḳd eylemek yigdür hemān bir müşterī olsa
- 5 Lebūñden buse alduḳca ḳo sögsün aḡzuña İshāk
Ki sin-buse lezīz olur be-ḡayet sükkerī⁸⁴ olsa

-50-

Raḥmī⁸⁵

Mefā' ilün Mefā' iün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Bahār oldı açıldı ḡonca-lebler şaḥn-ı gülzāra
Güle yir yoḳ meger yapışduram penbeyle dīvāra
- 2 Görinen şāḥ-ı güldür nā-şüküfte ḡonçeler şanmañ
Dil-i pür ḥūn-ı bülbüldür ki sancılmış durur ḥāra

⁸² bk. İÇD, g. 224, s. 194, (Yıldırım, 1991)

⁸³ “Metā' -ı vaşl-ı dil-dāra ḥarīdār olmasun kimse: Metā' -ı vaşl-ı dil-dāra ḥarīdār olmaga neydi” bk. İÇD.

⁸⁴ sükkerī: şekeri, bk. İÇD.

⁸⁵ bk. BRD. g. 206, s. 425, (Erdoğan, 2011)

- 3 Gerekmez ẖil‘at-ı şāhī baña bu penbe-i dāğum
Ser-ā-ser pūşṛş olmağa yeter bu cism-i efkāra
- 4 Senin gibi toğurmaz tıfl-ı nūrānī zen-i eyyām
Kamer dāye olup şandūka-i çarḡ olsa gehvāre
- 5 Kārār it **Raẖmiyā** ‘anḡā-şıfat ḡāf-ı ḡanā‘atde
Meges-vār olma māyil ḡvān-ı dünya gibi murdāra

-51-

[16a]

Ḥasan

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Dār-ı zūlf-i dil-berün Manşūrveş ber-dāriyuz
Ḥamdi-li’llāh ehl-i ‘aşḡuñ dostlar ser-dāriyuz
- 2 Bu sa‘ādet baña ey şah-ı cihān yetmez mi kim
Āsitānuñ itleriyle bir ḡapu ḡullarıyuz
- 3 İl görüp rūsvalıḡum ṡa‘n eylese cānā ne ḡam
Biz çıkarduk cāme-i nāmūsı andan ‘ārīyüz
- 4 Dirhem ü dīnāra mālīk olmadıḡsa ḡam degül
‘Ālem-i faḡr ü fenānuñ mālīk-i dīnāriyuz
- 5 Böyle ‘uşşāḡı perīşān eylemezdi ey Ḥasan
Bulmayaydı ol perīnün ṡurre-i ṡarrāriyuz

-52-

‘Ārifî

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 ‘Āşık-ı şâf-dilüz ‘aşkla mevsûfuz biz
Tâ ezelden ğam-ı cānān ile me’lûfuz biz
- 2 Bize her müdde‘î hem-râz olamaz ey şûfî
Dilimiz anlayana zâhir ü mekşûfuz biz
- 3 Nağd-i cānı reh-i ‘aşkında nişâr eylemege
Yârdan zerre kadar ruḡsata mevķûfuz biz
- 4 Gönlümüz ‘aşk ile pür ğayriye aşıā yer yok
Ezelî mihr-i gam-ı yâr ile me’lûfuz biz
- 5 Bizi her zâhid-i (...) ü nādān bilmez
‘Ārifî ma‘ rifetu’llāh ile ma‘ rûfuz biz

-53-

[16b]

Nev‘î Efendi⁸⁶

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Senüñ maḡzunuñ olmaķ baña şādān olmadan yegdür
Ġamuñ-la ağlamaķ illerle ḡandān olmadan yegdür
- 2 Cihānuñ ‘izz ü cāhın şöyle iz‘ ān olmadan yegdür⁸⁷
İşigünde ķul olmaķ dehre sultān olmadan yegdür

⁸⁶ bk. NVD. g. 133, s. 233, (Tulum, 1977)

⁸⁷ “Cihānuñ ‘izz ü cāhın şöyle iz‘ ān olmadan yegdür”: Cihānuñ ‘izz ü cāhın şöyle iz‘ ān eyledüm ben kim bk. NVD.

- 3 Düşüp künc-i⁸⁸ harābāt içre şūfī kāse-lis olmak
Serir-i devlete fağfūr ü hākān olmadan yegdür
- 4 Cihān-ı bī-sebātuñ rağmına devr itdirüp cāmı
İçüp lā-ya‘ kıl olmak şāh-ı devrān olmadan yegdür
- 5 Şarāb-ı ‘aşk ile Nev‘ī gibi mest-i müdām olmak
Bağup bu ni‘ met-i dünyāya hayrān olmadan yegdür

-54-

Nazīre-i Şānī

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Kāpuñda şā‘il olmak gayre mihmān olmadan yegdür
Gedā-yı kūyuñ olmak Mışra sultān olmadan yegdür
- 2 Harābat erleriyle kāse kāse bāde-nüş itmek
Nedim-i meclis-i fağfūr ü hākān olmadan yegdür
- 3 Kilāb-ı kūyuñ ile hem-sifāl olup hırırdaşmak
Varup bezminde Tahmā[b]suñ ğazel-hvān olmadan yegdür
- 4 Kāpuñ huddāmınuñ bir bende-i fermān-beri olmak
Der-i devlet-me‘āb-ı şehde der-bān olmadan yegdür
- 5 Belā küncinde her şeb girye vü āh itmek ey Şānī
Ümīd-i vuşlat-ı yār ile şādān olmadan yegdür

⁸⁸ künc: kūy, bk. NVD.

-55-

[17a]

Güfte-i Sırrî**Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün**

- 1 Olayın yoluñda ben pā-māl sen rif' atde ol
Ben ölürsem gam degül derdüñle sen şıḥhatde ol
- 2 Ben ğamuñla ğonçeveş baĝrum tolu ḳan eyleyin
Gül gibi cām-ı mey-nüş eyleyüp 'işretde ol
- 3 Ben faḳîr ü bî-kes ü bî-çāre benden olayın
Sen benüm devletlü sulṭānum hemān devletde ol
- 4 Ben perîşān olayın zülfüñ gibi ey māh sen
Şem' -i bezm-ārā gibi her gice cem' iyyetde ol
- 5 Olayın ben Sırrî-i şūrîdeveş 'uzlet-nişîn
Sen şafā sür mey-i meclis ol begüm şıḥhatde ol

-56-

Ḥayretî⁸⁹**Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün**

- 1 Şorma fenn-i ğam[ı] Mecnūn'a beyābān delüsi
Ne bilür 'aşḳ rumūzun o beyābān delüsi
- 2 Bu ḳadar 'aḳl ile taşlar başına Ferhād'un
Bir zene virdi gönül olmadı oĝlān delüsi
- 3 Deliḳanlulıĝ ider miydi başum gibi şarāb
La' l-i mey-gūnuñ olmasa ḳızıl ḳan delüsi

⁸⁹ bk. HD, g. 437, s. 405, (Çavuşoĝlu, 1981).

- 4 Şağlu şollu n'ola şalunsa yanunca 'uşşāk
Tāze begdür yaraşur olsa hezārān delüsi
- 5 'Aşk dīvānesi meydānda ölümde kaçmaz
Olmaz ey **Ḥayretī** her birlige⁹⁰ sulṭān delüsi

-57-

[17b] **Ḳabūlī**⁹¹

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Fenā bezmi⁹² gelüp her kim yazar evvel bozar āḥir
Ecel peymānesin ol⁹³ kim iḥer evvel göçer āḥir
- 2 Esās-ı devlet-i dünyā degüldür üstüvār ey dil
Sarāy-ı 'işreti her kim yapar evvel yıkar āḥir
- 3 Sa' ādet şeh-süvārān-ı cihāna pāydār olmaz
Semend-i 'izzete her kim biner evvel iner āḥir
- 4 Zamān-ı ḥüsne mağrūr olma cānā bī-beḳādur bu
Gül-i bāğ-ı fena gerçi güler evvel şolar āḥir
- 5 Yigitlük 'āleminüñ işi bitdi pīrlük yitdi
Şan ol berg-i giyehüm⁹⁴ kim biter evvel yiter āḥir
- 6 Ḥaṭūn geldi vefā kılmak gerek şimden girü cānā
İrer çün bāğ-ı 'ālemde bahār⁹⁵ evvel şemer āḥir

⁹⁰ birlige: bir leke, bk. HD.

⁹¹ bk. KD, g. 118, s. 590, (Erdoğan, 2008).

⁹² bezmi: bezmin, bk. KD.

⁹³ ol: her, bk. KD.

⁹⁴ giyehüm: giyāham, bk. KD.

⁹⁵ bahār: şecer, bk. KD.

- 7 **Ḳabūlī** unudılmaz söylenür vaḳtiyle āṣāruñ
Cihāndur añılur bunda peder evvel püser āḫir

-58-⁹⁶

Mahlassız

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ülün

Gözi yaşına raḥm it her faḳīrūñ
Senüñde ḥālūñe raḥm ide Ḥālīḳ
Dimişler iyülük eyle şuya şal
Bilür Ḥālīḳ eger bilmezse balıḳ

-59-

[18a]

Ca'fer⁹⁷

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Çehre-zerdüm benüm ḥāk-i der-i dil-dārda
Şan ḥazān yapragıdur düşmiş yatur gülzārda
- 2 Derd-i hicrān olsa artar gönlümün şeydālığı
(.....) zaḥmet efzün olur bīmārda
- 3 Kangı ṭaldırdın beñzer naḳşe-i zülfüñe
(.....)
- 4 Ṭañ mı şalsa 'arızına zülfin ol tersā beçe
Var şalibin şuya şalmaḳ 'ādet-i küffārda
- 5 N'eylesün Ca' fer cemālünsüz behişt-i kūyuñı
Çün hevā-yı cennet olmaz 'āşık-ı dīdārda

⁹⁶ Şiirin kime ait olduğu tespit edilemedi.

⁹⁷ Mürekkep lekeleri çok fazla olduğu için şiirin tamamı okunamadı.

-60-

Ḥayālī⁹⁸

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Gül yüzünde ey perī zülf-i perīşānuñ mı var
Gülşen-i cennetde bitmiş tāze reyhānuñ mı var
- 2 Yār ile ağıyār otururken ḥiṭāb idüp dedim
Ey melek-şüret nedir yanunda şeyṭānuñ mı var
- 3 Öldürürsün 'āşıkı raḥm eylemezsın ey şanem
Hey ne kāfirsın senüñ sīneñde imānuñ mı var
- 4 Gel ikende kendiñe germ olma ey ḥūrī Behişt⁹⁹
Ḳāmet-i dil-ber gibi serv-i ḥirāmānuñ mı var
- 5 Bu Ḥayālī ḥasta[y]ı öldürmek istersin şehā
Ka' be-i kūyuñda yoḥsa yine ḳurbānuñ mı var

-61-

[18b]

Nef' ī¹⁰⁰

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Nāz iderse ġamzesi 'uṣṣāḳ-ı zāra nāz ider
Zülf-i bir āşüftedir kim rūzgāra nāz ider
- 2 Böyle şūḥa mübtelā olmaḳ ne güc 'āşık degül
Bulsa cümle dil-berān-ı şīvekāra nāz ider
- 3 Çeşmi gāḥī mest olur ruḥṣat verir nezzāreye
Ṭırmaz ammā ġamze ol 'ahd ü ḳarāra nāz ider

⁹⁸ bk. HBD, g. 75, s. 115, (Tarlan, 1992).

⁹⁹ ḥūrī Behişt: bāğ-ı Behişt, bk. HBD.

¹⁰⁰ bk. NFD, (Akkuş, 1993).

- 4 Dehre mağrūr olma ey ğafil ki bunda ādeme
Ṭāl'ī yüz döndürür gāhī sitāre nāz ider
- 5 Görmedim Nef'ī gibi bir rind-i 'ālī-meşrebi
Hem gedā hem pādīşāh-ı kāmkāra nāz ider

-62-

Hākānī¹⁰¹

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Benüm nāzik nihālüm bāb-ı istiğnāda kāmildür
Bilür erbāb-ı fażluñ imtiyāzın ehle māyildür¹⁰²
- 2 Cihānuñ¹⁰³ ekşerī ehl-i sefer haqqā bu kim şimdi
Ḳul oğlına gönül vermek efendi haylī müşkildür
- 3 Meger tiryāk-ı vuşlat çāre-sāz-ı hicr ola yoḡsa
Cüdāluḡ zehr-i ḳātil ayrılık semm-i helāhildür
- 4 Dilā bir 'askerī maḡbūba meyl itdünse el-ḡaşıl
Ḳuzūr-ı ümīdin itmek fikr-i fāsīd re' y-i bāṭıldur
- 5 Görinse Ḳaysa Leylā seni aındırmazdı **Hākānī**
Benüm dil verdüğüm bir Ḳüsrev-i Şirīn şemāyildür

¹⁰¹ bk. HMBD, g. 84, s. 180, (Gülhan, 1996).

¹⁰² ehle māyildür: ehl-i māyildür , HMBD.

¹⁰³ cihānuñ: cevānuñ, bk. HMBD.

-63-

[19a] ‘Abdī Paşa vü Nābī¹⁰⁴**Mef’ülü Mefā’ilü Mefā’ilü Fe’ülün**

- 1 (‘Abdī Paşa) Bir dilbere dil vir ki belādur dimesünler
(Nābī) Bir bādeyi nūş it ki ḥaṭādur dimesünler
- 2 (‘Abdī Paşa) Bir derde esīr ol ki eṭibbā-yı zamāne
(Nābī) Pā-beste-i tedbīr devādur dimesünler
- 3 (‘Abdī Paşa) Dök naḳd-i sirişküñ ser-i kūyunda nigārun
(Nābī) Tā müdde ‘ayān saña gedādur dimesünler
- 4 (‘Abdī Paşa) Laḥt-ı ciger ü nāleñi izhāra şitāb it
(Nābī) Tā kim saña bī-berg ü nevādur dimesünler
- 5 (‘Abdī Paşa) ‘Abdī gibi āşüfte-i ḥübān-ı cihān ol
(Nābī) Nābī saña tā ehl-i riyādur dimesünler

-64-

Yahyā Efendi¹⁰⁵**Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün**

- 1 ‘Aşḳ elinden gül perişān lāle de dāğ-ı derūn
Goncalar dünyāyı daḥı görmemişken bağı hūn
- 2 ‘Aşḳ te’şirin görüñ kim ol ḳadar temkīn ile
Tīşe-i Ferhād’da kendin ṭağıtdı Bī-sütün
- 3 Dil-berin pīrāye-i ḥüsni ruḥ-ı renginidir
‘Āşıḳuñ sermāye-i kânı sirişḳ-i lāle-gün

¹⁰⁴ ‘Abdī Paşa ve Nābī’nin birlikte kaleme aldığı bu şiir edebiyat tarihlerinde ilk müşterek gazel olarak kayıtlıdır.

¹⁰⁵ bk. YD. g. 263, s. 156, (Haz. Ertem, 1995).

- 4 Qande bir ‘āqıl ki var nām ü nişānan bī-naşīb
Qaysı meşhūr itmede dünyāya ‘ūnvān-ı cünün
- 5 Pençesin meydān ¹⁰⁶
Quvvet-i bāzū-yı ‘aşkuñ itdi **Yahyā**’yı zebūn

-65-

[19b] **Hākānī**¹⁰⁷

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Şafā yok sāķī meyhāne fāriğ cām-ı dil meksūr
Fiğānum diñlemez dil-dār ise geh mest ü geh maḥmūr
- 2 Görünmez derd-i gāmdan çehre-i maḥsūd ala¹⁰⁸
Şürāḥiden şarāb-ı ergūvān itmezse feyz-i nūr
- 3 Bülend itdi nihāl-i bāğ-ı kadrūñ çün yed-i qudret
Şehā olmağ gerek dest-i erāzil dāmenūñden dūr
- 4 Yine bezm-i behiştūñ ‘aynı olsa sāķīya meclis
Oğunsa nağme-i mähūr içilse bāde-i engūr
- 5 Hıṭāda naḳş iderdi görse tāt-ı zer nigārına
Benüm **Hākānī**yā bu naẓm-ı gevher¹⁰⁹ çinümi fağfūr

¹⁰⁶ Mısra eksik yazılmıştır. “Pençesin meydān-ı istiğnāda kimse burmadı” bk. YD

¹⁰⁷ bk. HMBD, g. 64, s. 160, (Gülhan, 1996).

¹⁰⁸ maḥsūd ala: ‘irfānuñ, bk. HMBD.

¹⁰⁹ gevher: güher, bk. HMBD.

-66-

Ve lehu **Hākānī**¹¹⁰

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1 Vechüñ şanma 'aks-ı Cemāl-i ezelidür
Ruhsārelerüñ pertev-i envār-ı celidür
- 2 Görse der-idi cām-ı lebüñ şāk̄-i kevşer
Yākūt-ı mey ol leblere nisbet 'amelidür
- 3 Leylāda ḥaḳīkat yoğ imiş ḥaşr olıcaḳ Kays
Cānā seni koyup anı isterse delidür
- 4 'Uşşāḳa olur şanma lebi şehd şafā-baḥş¹¹¹
Her naḥl-i revānuñ ki libāsı 'aselidür
- 5 **Hākānī** velīlerle kopam gibi ben āḥir
Zirā ki gönül virdügümüñ nāmı velidür

-67-

[20a]

Bāḳī¹¹²

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Gülsitān bezm-i şarāb-ı cām-ı mey güldür baña
Kulḳul-ı ḥalk-ı şurāḥī şavt-ı bülbüldür baña
- 2 'Āruzuñda ol iki zülf-i girih-gīruñ senüñ
Şuya ḳonmuş iki ḡarrā tāze sünbüldür baña

¹¹⁰ bk. HMBD, g. 97, s. 193, (Gülhan, 1996).

¹¹¹ şafā-baḥş: şifā-baḥş, bk. HMBD.

¹¹² bk. BD, g. 12, s. 108, (Küçük, 2015).

- 3 Mest-i medhūşam velī ḥālī mey-i engūrdan
La‘ l-i nābuñ ḥāleti keyfīyyet-i müldür baña
- 4 Seng-i bī-dāduñla serde zaḥm-ı ḥūninüm ki var
Gūşe-i destārda rengin karanfildür baña
- 5 Ḥayder-i Kerrāriyam meydān-ı nazmuñ **Bākıyā**
Nevk-i ḥāme Zūlfeḳār-ı ṭab‘ Döldüldür baña

-68-

Bākı¹¹³

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Zāhidā ‘ibret gözin aç şūret-i zībāya baḳ
Bir nazār āyīne-i şun‘ -ı cihān-ārāya baḳ
- 2 Dildir ol baḥr-i ḥaḳīkatden vücūduñ mülkine
Şol derūnuñ ‘ālemünde mevc uran deryāya baḳ
- 3 Baḥt-ı bī-bünyād içün renc-i ṭalebden fāriḡ ol
Bari birkaç gün ḥuzūr-ı ḳalb ile dünyāya baḳ
- 4 Cāmveş kimdür bu bezm içre ciger-ḥūn olmayan
Ġonce-i gülzārı seyr it lāle-i şaḥrāya baḳ
- 5 Ḥāl-i zār-ı **Bākı** bī-dilden istersen nişān
Ḳamet-i çeng-i dü-tāya rūy-ı zerd-i nāya baḳ

¹¹³ bk. BD, g. 12 , s. 108, (Küçük, 2015).

-69-

[20b] Emrî¹¹⁴

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün

- 1 Hâṭ ki levḥ-i 'arîz-ı cānānı yazmışdur tamām
Şafḥa-i gülde Bahāristānı yazmışdur tamām
- 2 Āferin olsun ḥad-i yāra ḥaṭ-ı reyḥān ile
İki gül yaprağına Qur'ānı yazmışdur tamām
- 3 La' lden bir cāmdur la' lüñ ki eṭrāfında ḥaṭ
Qıṣṣa-i cām-ı Cem-i devrānı yazmışdur tamām
- 4 Qıṣṣa-i çāḥ-ı zeneḥdānın ḥaṭından gör¹¹⁵ ki ol
Ser-güzeşt-i Yūsuf-ı Ken'ānı yazmışdur tamām
- 5 Gül yüzüñ vaşfinda Emrî tāze dīvān bağlamış
Misk-i terle ḥaṭṭuñ ol dīvānı yazmışdur tamām

-70-

Nazīre-i Sırrî

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Hâṭ ki eṭrāf-ı leb-i cānānı yazmışdur tamām
Qıṣṣa-i ser-çeşme-i ḥayvānı yazmışdur tamām
- 2 Kātib-i zülfi ḥadi üzre ḥaṭ-ı reyḥān ile
Gülsitān ile Bahāristānı yazmışdur tamām
- 3 Ya ḡubārı ḥaṭṭ ile evrāk-ı rengin üstüne
Ḥazret-i 'Oşmān gibi Qur'ānı yazmışdur tamām

¹¹⁴ bk. ED, g. 325, s. 198-199, (Yekta, 2002)¹¹⁵ gör: sor, bk. ED.

- 4 Leşker-i Fir[‘]avn ile deryâyı Nîl üzre ha[‘]tı
Mâcerâ-yı Mûsâ-yı [‘]İmrânı yazmışdur tamâm
- 5 **Sırrı** evşâf-ı ha[‘]t-ı cānânı tezyîn eyleyüp
Ser-be-ser dîvânına bālânı yazmışdur tamâm

-71-

[21a] **Naẓîre-i Sipāhî**¹¹⁶

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

- 1 Sebeb-i [‘]arz-ı hâl ol şüh-ı şîrînkâra müşkildür
Teğarrüb kesb idüp söz söylemek hünkâra müşkildür
- 2 Hârîdâr-ı vişâle muntazır çok müşterî ammâ
Gelüp çıkmazsa ol Yûsuf-bahâ bâzâra müşkildür
- 3 Hâdengüñ za[‘]hım işler dâğ-ı hicrûñ yârası bitmez
Oñulmaz derde düşdüm yâra üzre yâra müşkildür
- 4 Bahâr eyyâmı gül devri zamân-ı nâle ey şûfî
Mey ü ma[‘]hbûba tevbe içmemek mey-hvâre müşkildür
- 5 K[‘]o tedbîr-i [‘]ilâcum çekme za[‘]hmet çek elüñ benden
Bulursan ha[‘]ste-i [‘]aşka ta[‘]bîbâ çâre müşkildür
- 6 **Sipāhî** pâdişāhân-ı naẓîre yok sözüm ammâ
Naẓîre hâşılı bu bî-naẓîr eş[‘]âra müşkildür

¹¹⁶ Tanzir edilen şiir belli değildir.

-72-

Nazîre-i Rûhî¹¹⁷

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

- 1 Vişâlünçün ricâ itmek şehâ ağıyâre müşkildür
Güli hâr-ile görmek 'andelîb-i zâre müşkildür
- 2 Niğâh-ı luṭfuña kıymet olunmaz dil-berâ dünyâ
Nişân olmak velî ol ğamze-i Ṭâṭâre müşkildür
- 3 Var iken bu dil-i¹¹⁸ zârımda hicrûñ zaḥmı ey dilber
Sitem yazma baña kim yâre üzre yâre müşkildür
- 4 Vişâlûñ merhem olsa derd-i hicrûñ def' olur cāna¹¹⁹
Velî (....) tedbîri tıbben çâre müşkildür
- 5 Nazîre itmemek lâyıḳ mı **Rûhî** nazm-ı eslâfa
Bu ṭab' -ı nābuña söz söylemek şad-pâre müşkildür

-73-

Nazîre-i Dervîş¹²⁰

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

- 1 Taḥammül cevri-i yâre ṭa'ne-i ağıyâre müşkildür
Bulur derd ehli ey dil yâra üzre yâra müşkildür
- 2 Seni ağıyârla gördükde gön'lüm n'ola ğam çekse
Güli hâr ile görmek 'andelîb-i zâra müşkildür

¹¹⁷ Tanzir edilen şiir belli değildir. bk. RD, (Ak, 2001).

¹¹⁸ “Dil-i” ifadesi “dili” şeklinde yazılmıştır.

¹¹⁹ Kelime “ḥāna” şeklinde yazılıdır. Bu beyit Divanda yoktur.

¹²⁰ Tanzir edilen şiir belli değildir.

- 3 Dil-i asret-zede dīdārıñı seyr itmemek olmaz
Şudan perhīz kılmak teşne-i bīmāra müşkildür
- 4 Beni geh cevır ü gāhī ğam-ı hıcr-ile helāk itdün
Göñül virmek kişi bir bī-vefā dil-dāra müşkildür
- 5 Hādeng-i ğamze-i mestün-le **Dervīşī** helāk itdün
Aña şimdengerü ey dil tabībi çāre müşkildür

-74-

[21b] **Sūzī Mārdīnī**¹²¹

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ulün

- 1 Beñzer dime hāl-i ruḥ-ı cānāne benefşe
Yaşdanmadı çün bir gül-i handāna benefşe
- 2 Yer yer görinen seng-i sitem-cāyī degüldür
Döñdün çemen-i sīne-i sūzāna benefşe
- 3 Olmaz birisi hāl-i ruḥ-ı yāre müşābih
Gelse çemen iklīmine biñ dāne benefşe
- 4 Murğ-ı dili şayd itmek içün şaḥn-ı çemende
Dām-ı girihī sünbülidür dāne benefşe
- 5 Eflāka irer **Sūzī** ser-i¹²² rāh-ı şafāda
Ol meh kıosa destār-ı perişāne benefşe

¹²¹ Şairin mecmualarda yer alan birkaç şiiri dışında herhangi bir eseri mevcut değildir.

¹²² Ser-i kelimesi “seri” şeklinde yazılmışdır.

-75-

Zāti¹²³

Fe‘ ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ ilün

- 1 Haṭṭuña virdüñ ey nigār yüzi
Yā āhum koparmasun mı sūzı
- 2 Āñma ey dost u düşmeni kerem it
Baña öğretme gütdüğüm tokuzı
- 3 Tutdı şūfī mekânı Ġalaṭada
Oldı bī-bedel frenk uyuzı
- 4 Sözi meclisde nāy-ı nālemüzüñ
Didi sāzendeye getür kopuzı
- 5 **Zāti**’nüñ zāt-ı bī-naẓırüñ
Fikri gönünde devlete sözi

-76-

[22a]

Mevlānā Ḥāfi¹²⁴

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Ey dil-ārām isteme ‘ālemde kim ārām yok
Dehr [bir] nā-kāmdur kim hergiz anda kām yok
- 2 İstedüm kendüm gezüp iş bu cihānı murğveş
Bulmadum bir dāne kim altunda añun dām yok
- 3 Bir hevā-yı nefes içün haclet odına yanuben
Yüz şuyun toprağa dōkenlerde neng [ü] nām yok

¹²³ Şiir Zāti Divanı’nda kayıtlı değildir.

¹²⁴ Mecmuada iki tane şiiri mevcut olan şairin, ismi kaynaklarda kayıtlı değildir.

- 4 Hāne-i faqr içre yağar başıma bārān-ı ğam
Fā'ide virmez der ü dīvār çünkim bām yok
- 5 Ğıll [ü] ğışdan xanı bir qalbin[i] pāk itmiş vücūd
Qanıya bir pūhte kim içinde añun hām yok
- 6 Kimi Cemşid-i zamānam dir her işde 'acz var
Kimi Cem bezm-i cihānam dir elinde cām yok
- 7 Hırka-i şabır giyüp genc-i xanā' atde otur
Ey **Hāfi** çünkim cihān hālkında hıç in'ām yok

-77-

[22b]

Meşāmī

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Cefā vü cevruñ ol cānān birin bilür birin bilmez
Ğam u şaduñ dil-i nālān birin bilür birin bilmez
- 2 Saña gel mescide meyhāneden geç diyü pend eyler
'Acebdür zāhid-i nādān birin bilür birin bilmez
- 3 Tarīq-i hier ü rāh-ı vuşlatı dil bilürüm dirse
İnanma ger o ser-gerdān birin bilür birin bilmez
- 4 Kitāb-ı şiveden bāb-ı vefādan xoñ su'āl itmeñ
Dağı nev-restedür cānān birin bilür birin bilmez
- 5 Hābīb ile raqīb aḥvālını şormak **Meşāmī**den
O bir dīvānedür yārān birin bilür birin bilmez

-78-

Şefî'î

Mef'ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün

- 1 Ey bād-ı şubḥ söyle niçün bî-ķarārsın
Beñzer ki sende şifte-i rūzgārsın
- 2 Ref' -i ğubār kılmada çün zūlf-i mehveşān
Ferrāş-ı şahn-ı sīne-i ' uşşāķ-ı zārsın
- 3 Ser-tā-be-pā-yı rūḥsın ammā ki n'eyleyim
Mānend-i şāne kākül-i ḥūbāna bārsın
- 4 Bu rūzgārda daḥı kām almadum diyü
Çün āşne-i esīr-i hevā pür ğubārsın
- 5 Zūlfünden öper (.....) bağla
Āh **Şefî'î** gibi ğarīb (...) yārsın

-79-

[23a]

Naẓīre-i Feyzî

Mef'ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün

- 1 Ey bād-ı şubḥ sende ' aceb fītnē-kārsın
Āşūfteġi-i kākül-i yād-ı medārsın
- 2 Ser-tā ḳadem-i laṭīf ü ser-ā-pāy-ı rūḥsın
Ammā dil-i şikeste-i ' uşşāķa bārsın
- 3 Ğūlzāra gelmedüñ niçe demdür ki ġālibā
Bīmar-ı hicr-i ṭurre-i ' anber nisārsın

- 4 Bî-ṭāḳata nedür bu seher cünbüşüñ senüñ
Beñzer ki mest-i nükhet-i gīsū-yı mārısın
- 5 Sende hevā-yı ṭurre-i pīç u tāb eyleme
Feyzī (.....) gibi siyeh rūzgārsın

-80-

Nazīre-i Şeref

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Ey bād-ı şubḥ şifte-i rūzgārsın
Göñlümce ḥaḳ budur ki benim bî-ḳarārsın
- 2 Çokdan peyām-ı yār ile şād itmedüñ beni
Uyduk hevāña sende ' aceb yādigārsın
- 3 Müşgīn dem ü laṭīf ü sebük-seyr iken yine
Bilmem neden o ṭurre-i ṭarāre bārsın
- 4 Hem-vāre kūy-ı yārda göñlüm gibi ḳalup
Bî-hüde gerd-i ' aşḳ-ı ğarībū'd-diyārsın
- 5 Evşāf-ı zülf-i yārda var ise dem-be-dem
Nuṭḳ-ı **Şeref** le hem-dem olup müşg-bārsın

-81-

[23b]

Behiştī¹²⁵

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

- 1 Yollarda şabā şām u seher ṭurma segirdür
Ḥāk-i rehüñi ' aşıḳa ol ḳande degirdür

¹²⁵ bk. BHD, g. 107, s. 236, (Aydemir, 1999).

- 2 Gel baña mizācumca ‘ilāc eyle ṭabībüm
Ben ḥaste-dile şerbet-i lā‘ lüñ birebirdür
- 3 Bir şîr-i jiyāndur ki benüm na‘re-i āhum¹²⁶
Mer‘ā-i felekde¹²⁷ yūriyen şevri bögürdür
- 4 Gözüm yaşını çarḥ revān itse gören dir
Bir ‘avret ere ḥîle ile iplik egirdür
- 5 Nādānlık ile zehr yiyüb şişdi ribā-ḥār
Sen şanma **Behiştî** ki ḥarām añı semirdür

-82-

Şāfi

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün

- 1 Başum şokacak deñlüce bir ḥāne yapınca
Egminde ne ferrāce ḳalupdur ne yapınca
- 2 Bükdi belimi ev temelin ḳazmaḳ efendi
Her barmağı oldı elimüñ ḳazma şapunca
- 3 Yapı oyalar kūy-ı ḥarābata varılmaz
Geç menzil alur toḡrı yolu kişi şapınca
- 4 Yapsañ bu yıķık göñlümi bir Ka‘be yaparduñ
Ey ḥvāce-i dünyā geçinen mālā ṭapunca
- 5 Bayḡuşlar öte **Şāfi** bu vîrānede bir gün
Şehbāz-ı ecel murğ-ı dil-i cānı ḳapunca

¹²⁶ na‘re-i āhum: āteş-i āhum, bk. BHD.

¹²⁷ mer‘ā-i felekde: meydān-ı felekde, bk. BHD.

-83-

[24a] **Hāletī**¹²⁸**Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün**

- 1 ‘Āşıka olsa¹²⁹ revādur leb-i cānānı lezīz
Çün olur her kişıye kendüsinüñ cānı lezīz
- 2 Ğam-ı la‘ lüñle revān itdügüm eşk-i çeşmüm
İde bir kaçresi biñ lücce-i ‘ummānı lezīz
- 3 Yād-ı būs-ı leb ile çekdügi şahbādan olur
Gelse her hūba n’ola ‘āşıkınuñ kanı lezīz
- 4 Dem-be-dem pertev-i hūrşid-i melāhat tokunur
N’içün olmaya anuñ sīb-i zenehdānı lezīz
- 5 Bāğa varsam iderüm zīr-i şanevberde qarār
Geleli kām-ı dile piste-i handānı lezīz
- 6 ‘Andelīb-i kalemüñ şöhre-i şehir olmaz idi
Olmasa **Hāletiyā** ser-be-ser elhān-ı lezīz

-84-

La‘ lī**Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün**

- 1 Zāhidüñ göñlünde cennet ‘āşıkuñ dīdār-ı yār
Her kişinüñ lā-cerem başında bir sevdāsı var
- 2 ‘Āşıkuñ hālāt-i vecdin ihtiyārī şanmañuz
Dil-rübālar şivesi ādemde kıymaz ihtiyār

¹²⁸ bk. AHD, g. 129, (Kaya, 1996).¹²⁹ olsa: revādur, bk. AHD.

- 3 Haste cāna şol kıya baqışlaruñla kıyma kim
Şıve vü nāz ile öldürdün beni hey ğamzekār
- 4 Didüm ey gül var mıdur bu **La‘lī** gibi bülbulün
Ġonçeveş kıldı tebessüm nāzlar dedi hezār

-85-

[24b]

‘Ālī

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Būse ümmīdine bakmaz der imişsin cānum
Meded öldüm (...) söyle diliñ sulţānum
- 2 Yād idüp yine saña şerh idemezler ğamumı
Dili ucunda iken her ceresün efgānum
- 3 Çalışurlar ayağım almağa gülzāruñdan
Ġārlardan nice demdür alamam dāmānum
- 4 Kāfir oldum ğam-ı hicrānuñu inkār ideli
Öldürürsün beni bu demde şorulmaz kınum
- 5 Bādeden kaçre telef eylesünler ‘Ālī
Cür‘ a-nüşān-ı ħarābāta budur fermānum

-86-

Figānī¹³⁰

Mef‘ ulü Fā‘ ilātü Mefā‘ ilü Fā‘ ilün

- 1 Sevdā-yı zülf-i yār ile āvāre ħātırız
Gāhī ‘Arabda gāhī ‘Acemde misāfirüz

¹³⁰ bk. FD, g. 31, (Karahān, 1966)

2 Abdāl-ı pā-bürehne-i Baṭṭāl Ġāz̄yüz
Sulṭān önünde¹³¹ bir niçe yıldur mücāvīrüz

3 Dīvāneyüz çü külfet-i teklifden berī
Sözün ötesi bu ki ne mü'min ne kāfirüz

4 Birkaç gedā-yı sākin-i faqr u ferāgatüz
Ma' zūr tut şehā bizi ḥidmetde kâşırüz

5 Meclisde bāde şevkine añup **Figānī**'i
Fırkatde geçdi 'ömri diyü aġlar acırüz

-87-

[25a]

Ḥayālī¹³²

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

1 Ḥarāb olupdur ol ābād gördüğün gönlüm
Ġamuñla toptoludur şād gördüğün gönlüm

2 Cihānda başına sulṭān iken benim 'ömrüm
Kul oldu sen şehe āzād gördüğün gönlüm

3 Görünce dāne-i ḥālūñi dām-ı zülfünde
Tutuldu kaldı o şayyād gördüğün gönlüm

4 Cefāya öyküñüben cevre cān virür şimdi
Vefā vü mihr ile mu' tād gördüğün gönlüm

5 Karişdı kara yere kühsār-ı miḥnetde
Ḥayālī şimdi o Ferhād gördüğün gönlüm

¹³¹ önünde: evinde, bk. FD.

¹³² Hayālī'nin bu gazeli Divanı'nda mevcut değildir.

-88-

Fuzûlî¹³³

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Tutuşdı ğam odına şād gördüğün gönlüm
Muḳayyed oldı ol āzād gördüğün gönlüm
- 2 Diyār-ı hicrde seyl-i sitemden oldı ḫarāb
Fezā-yı 'aşḳda ābād gördüğün gönlüm
- 3 Ne gördi bādede bilmem kim oldı bāde-perest
Mürīd-i meşreb-i zühhād gördüğün gönlüm
- 4 Getürdi 'acz görüp 'aşḳ müşkil olduğunu
Ḳamu hünernlere üstād gördüğün gönlüm
- 5 Degülde böyle deminde bir ehl-i 'işret idi
Bu ḳanlar içmege mu'tād gördüğün gönlüm
- 6 **Fuzûlî** eyledi āheng-i 'ayş-ḫāne-i Rūm
Esīr-i miḫnet-i Bağdād gördüğün gönlüm

¹³³ bk. FZD, g.188, s. 303, (Parlatır, 2014). Bu şiir Hayâlî'nin gazeline naziredir.

-89-

[25b] Rūhī¹³⁴

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Şanmañuz dāim ğam-ı hıcr ile dil nālān olur
Gāh gāh ümmīd-i vaşl-ı yār ile ħandān olur
- 2 Āh idüp bī-çāre dil aġlarsa dā'im ğam degül
Böyledür 'aşık olan geh zār u geh giryān olur
- 3 Leblerüñ sermestine ta'n ider iken dostum
Her gören şimdi ğubār-ı ħatṭıñı ħayrān olur
- 4 Bāde içmek va' de eylersin raķīb-i ħār ile
Қorқарum ey ğonce-fem bir ğün arada қan olur
- 5 Muttaşıl eyler gedā-ı kūyuñ olmaķ ārzū
Allāh Allāh Rūhī-i şeydā 'aceb sulṭān olur

-90-

'İzzetī

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Muġber göñül cefānda şafā-ülfet olmasın
Tek rüzgāra zerre қadar minnet olmasın
- 2 Hıç olmazız firīfte-i va' d-i қudūmuña
Biz ħāk-pāye yüz sürerüz zaĥmet olmasın
- 3 Hergiz yapılmasın dil-i vīrān-ı ehl-i derd
Yā Rabb eski şehre yeñi 'ādet olmasın

¹³⁴ bk. RD, (Coşkun, 2001).

- 4 Yokdur rızā cenāb-ı dil-ārāda şekveye
Kimse cihānda ‘āşık-ı bî-ţākāt olmasın
- 5 Lā-büd sitemle ‘ayşını telh eyler ‘İzzetî
Kimse bu dehr-i dūn-ile hem-şoĥbet olmasun

-91-

[26a] **Fuzūlî**¹³⁵

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Şaçuñ endişe-i tahrik-i zencir-i cünūnumdur
Cünūnum def‘ine zıkr-i leb-i la‘l-i füsūnumdur
- 2 Diyār-ı derd ser-gerdānıyım her kim beni ister
Delil-i rāhı kaṭre kaṭre eşk-i lāle-gūnumdur
- 3 Feleḳde berḳ-i āhumdan ser-ā-ser yandı kevkebler
Kalan odlara yanmış kevkeb-i baḥt-ı zebūnumdur
- 4 Gelen nāveklerüñ bir bir yakup koymaz alam zevḳin
Beni ḥırmān¹³⁶ odına yanduran sūz-ı derūnumdur
- 5 Ser-i kūyuñda göñlüm berḳ-i āhum şanma bî-hūde
Karañu gice ‘azm-i kūyuñ itsem reh-nümūnumdur
- 6 Leb-i şirīnlerüñ zevḳiyle Ferhād’ı benem ‘aşruñ
Yanumda cem‘ olan seng-i melāmet Bî-sütūnumdur
- 7 **Fuzūlî** ḥālî olmak cām-ı ‘ayşum şāf şahbādan
Nişān-ı baḥt-ı nā-fercām u iḳbāl-i nügūmdur

¹³⁵ bk. FZD, g. 99, s. 245, (Parlatır, 2014)

¹³⁶ ḥırmān: ḥasret, bk. FZD.

-92-

[26b] **Mezākī**¹³⁷**Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün**

- 1 Henüz ey gönçe-dehen reng-i ruhuñ taze midür
Yohsa bu táb u tarāvet eşer-i ğāze midür
- 2 Çok degül mi bu sitem ehl-i niyāza cānā
İstināduñ bu kadar şive ile nāza mıdur
- 3 Gider ey h^vāce nedür sende bu taḥmīn-i tama'
Atlas-ı çarḥ-ı felek kâbil-i endāze midür
- 4 Sâkiyâ saġā^ñı pür eyle meded vaḳt-i ḥumār
Dehen-i bāz-ı kadeḥ lāyık-ı ḥamyāze midür
- 5 Şimdi mi tıldı felek na' ra-i mestāne ile
Yohsa bu şit ü şadā bir kühen-āvāze midür
- 6 Baḳmaz oldı şeref-i siḥr-i ḥelāl-i süḥana
Ey **Mezākī** nazaruñ rütbe-i i' cāze midür

-93-

Nazım**Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün**

- 1 Mey āşāmān-ı bezm-i ' işrete ey ḥāne meyhāne
Huşuşā sāk^ī-i meclis şuna kestāne mestāne
- 2 Sözüñ zehr-āb-nüşān-ı ğama tiryāk-ı şevḳ olsa
Zebānuñ yetiş āzār eyleme yārāne mārāne

¹³⁷ bk. MZD, g. 80, (Mermer, 1994).

- 3 Mesîhāsā seyāḥat eyleyenler pāy-ı himmetle
Başar evvel ḳademin? gerdiş-i gerdāna merdāna
- 4 Şafāsından ider sa‘y-ı ṭavaf-ı Ka‘be-i maḳşūd
Girüp iḥrām-ı şevḳe yüz sürer ḥannāna mennāna
- 5 Gelür bir gāḥ kemterde (...) kūh-ı girān olsa
Eger bār-ı günāhum ḳonsa nā-ḳizāne mizāna
- 6 Olursa mazḥar-ı feyz-i Ḥudā nuṭḳ-ı cihān-girūñ
Nazīmā ḥükm ider mizānla (.....)

-94-

[27a]

Rūḥī [Bağdathı]¹³⁸

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Ḳoyup ol ḥaṭṭı öger sebze-i gülzārı baña
Bāḡbān gül şatayın dir bir iki ḥārı baña
- 2 Sen ḥarām ile naẓar sendedir ey gülbün-i feyz
Ḥārdur ḡayrilerūñ şive-i refṭārı baña
- 3 Şoḥbet-i ‘ayn-ı belādur dilerin Ḥaḳdan kim
Ne seni göstere aḡyāra ne aḡyārı baña
- 4 Oldı teşvîş-i dehānuñ dil-i mecrūḥuma ḳand
Her iki ‘ālemün ey dost yoḡı varı baña
- 5 Ḥ‘āb-ı ḡafletle göz açdurmayan ehl-i ver‘a
Virmiş ey nūr-ı başar devlet-i dīdārı baña

¹³⁸ bk. RD, (Coşkun, 2001).

- 6 Rişte-i zülfin elümden çıkarup ey **Rûhî**
 ‘Arz ider şimdi felek dâmen-i kuhsârı baña

-95-

Luţfî

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

- 1 Vaşl-ı cānān olsa rûzı firkat-encām olmasa
 Zevk-i dünyā hōş velî nâ-şādı kām olmasa
- 2 ‘İşve-i mestānesi nāzıkdür ammā hanceri
 Dest-i çeşminde mişāl-i tîğ-i Behrām olmasa
- 3 Hürd-sāl-i ‘ömr ile hem taleb temennā¹³⁹
 Gonçe-i hatır keşād olsa pür ālām olmasa
- 4 Baña kalsa hergiz itmezdüm ümîd-i ārzū
 Dilde tâb [ü] germî-i endîşe-i hām olmasa
- 5 Böyle nazm itmezdi **Luţfî** gevher-i eş‘ârını
 Sîlî-i dest-i felekden mest ü ser-sām olmasa

-96-

[27b]

Fuzûlî¹⁴⁰

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

- 1 Teşne-i cām-ı vişālün āb-ı hayvān istemez
 Mā‘il-i mūr-ı hatuñ mülk-i Süleymān istemez
- 2 Zülmet-i zülfün giriftarı dem urmaz nûrdan
 Tâlib-i şem‘ -i ruhuñ hürşîd-i tâbān istemez

¹³⁹ Mısraın vezni problemli.

¹⁴⁰ bk. FZD, g. 124, s. 259, (Parlatır, 2014)

- 3 Eylemez meyl-i Behişt üftāde-i hāk-i derüñ
Sākin-i künc-i ğamuñ seyr-i gülistān istemez
- 4 Cevrden āh itme ey ‘āşık ki ‘ayn-ı luṭfdur
Dost esbāb-ı kemāl-i hüsne noḳşān istemez
- 5 ‘Āşık iseñ rind-i rüsvālıḳdan ikrāh itme kim
‘Aşk sırrın iḳtiżā-yı devr pinhān istemez
- 6 Ey **Fuzūlî** muttaşıl devrān muḫālifdür saña
Ġālibā erbāb-ı isti‘dādı devrān istemez

-97-

Hüccet-i Manzūme-i Nazmî Efendi

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Meclis-i maḥkeme-i ‘aşḳa gelüp bir dil-i zār
Eyledi bir büt-i şirîn-ḫarekâtı iḫzār
- 2 Didi bu dil-ber-i gül-pîreḫen ü ğonçe-dehen
Baña va‘d eyler idi zevḳ-i vişālün her yār
- 3 Şimdi biñ cevır ü cefā niçe ta‘allül eyler
Bu civānuñ ne cevābı idiñüz istifsār
- 4 Yārdan çünki bu aḫvālî su’āl eyleyicek
Didi ey ḳāḏî-i seccāde leşin ğamyār
- 5 Nice ḳābil dil ola mā’il-i zevḳ-i vuşlat
Āsitānemde niçe buncılayın bendem var
- [28a] 6 Niçe yüzden sitem-i nāza ser-āġāz iderek
İdi bî-çāre dile va‘de-i vaşlın inkār

- 7 İdicek şıdķ-ı maķāline dilüñ istintāķ
İtdi bir āh-ı ciger-süz ile eşkin izhār
- 8 Didi bunlara şoruñ hāl-i każiyye nicedür
Toğrusun der bu iki merd-i ġarīb ü bündār
- 9 Eşkle āhı şalābetle gelüp meclise çün
İtdiler maħkeme-i ‘ aşķ-ı muħabbetde ķarār
- 10 Didiler hazır oluñ biz ikimiz ol demde
Bu sitem-kār dile eyledi vaşlın iķrār
- 11 Şāhidüz biz bu huşūşa ve şehādet iderüz
Haķ kelāmı kılıruz ķande olursa ğüftār
- 12 Çünki oldu bu şehādetleri maķbūle-i ‘ aşķ
Hüküm olındı dil-i pür derde vişāl-i dil-dār
- 13 Mā-vaka‘ ketb olup dest-i haţ-ı Nazmī ile
Def‘ olındı dile bu hüccet-i mevzūn āşār
- 14 Elli altı senesi māh-ı Muħarremde idi
Bu veşīķa yazulup oldu çü vāķıf nuzẓār

-98-

[28b]

Meylī¹⁴¹

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Ser-verā zerrīn ġılāf içre nihāndur ħancerüñ
Ġüyyā āb-ile āteşden nişāndur ħancerüñ

¹⁴¹ bk. MŞ, (Şenödeyici, Akdağ, 2014)

- 2 Baş çıkarsa ejdehā gibi o belden her kaçan
 Kahramānlar havf iderler bî-amāndur hancerüñ
- 3 Çekdügince sîneye gider hayâtı ādemüñ
 Şanasın kim bir yalıñ yüzlü civāndur hancerüñ
- 4 Ehl-i derdüñ sîne-i pür-tābımız çāk eyleyüb
 Şu koyar ocağına bir cān-sitāndur hancerüñ
- 5 Katre katre kan degül üstünde anuñ cā-be-cā
 Ey şeh-i mülk-i melāhat zer-nişāndur hancerüñ
- 6 Teşnelikden oldı **Meylî** bir içim şu diyerek
 Tūtalum kim dostum āb-ı revāndur hancerüñ

-99-

Nazîre-i Mişālî¹⁴²

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Cām-ı sürh u kebūd içre nihāndur hancerüñ
 Şan şafağ içre hilāl-i āsmāndur hancerüñ
- 2 Gökyüzünde māh-ı nevdür ya da māhî havf ider
 Māhdan māhiye dek hükmi revāndur¹⁴³ hancerüñ
- 3 Teşne diller gördüğün demde n'ola cān virseler
 Bir güzel belden çıkar āb-ı revāndur hancerüñ
- 4 Şöyle geçkiñdür ki kanda yatdığın bilmez şehā
 Gamze-i mest-i müdāmuñdan nişāndur hancerüñ

¹⁴² Meylî'nin gazeline naziredir.

¹⁴³ "revāndur" kelimesi "روندر" şeklinde yazılmıştır.

- 5 Tatlu dillerle **Miṣālī**'nün girüpdür gönlüne
Güyyā bir dil-ber-i şîrîn zamāndur ḥancerün

-100-

[29a] 'Arīzī¹⁴⁴

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Bezme āyā bugün ol māh-likā gelmez mi
Öyle yaklaştı daḥı şems-i duḥā gelmez mi
- 2 Dile o gün meger ol gülden esenlik ḥaberin
Büy-ı misk ile seher bād-ı şabā gelmez mi
- 3 N'ola düşse serime zülfi hevāsı o mehün
Ādemün başına nā-gāh belā gelmez mi
- 4 Niçe bir zīnet-i dünyāya baḳasın ḳalasın
Bu fenādan o şanup ḳalbe fenā gelmez mi
- 5 Külbe-i tîremi ḳılmağa 'Arīzī rüşen
Bir seḫer gül gibi ol māh-likā gelmez mi

-101-

Vuşūlī

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Olalı sākin künc-i muḥabbet çok zamān oldu
Ne kimse gönlümi aldı ele ne mihrbān oldu
- 2 Cefā ile çün alduñ cānımı bir pūse vir bāri
Gel [d]e şulḥ idelüm devletlü sulṭānum olan oldu

¹⁴⁴ Şaire dair kaynaklarda herhangi bir bilgi mevcut değildir.

- 3 Baña kaşd ider oldı tığ-i hicrānuñ amān bulmaz
Yetiş va'llāhî'bi'llāhî efendi yoḥsa kan oldı
- 4 Şaḫınur saña cān virmez benim-çün der imiş düşmen
Bi-ḥamdi'llāh hele ol kāfirüñ sözi yalan oldı
- 5 **Vuşûlî** derd- mendüñdür teraḥḥüm kıl cefādan geç
Behey zālīm behey āfet behey kāfir evrān oldı

-102-

[29b] **Merḥūm Cinānî Efendi'nüñ Bahāü'ddîn-zāde Çelebî'ye
Yazduğı Leṭāifdür İkisi Daḫı Mücessem Efendilerdür**

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Bir 'aceb baḥş eylemiş meclisde erbāb-ı hüner
Böyle baḥşi görmemiş nev'-i melek cin [ü] beşer
- 2 Gerçi da'vā-yı tesāvî eylemek lāyık degül
Kim bir olmaz seng iken kıymetde elmās ü ḥacer
- 3 Lîk 'ārifler semen erbābını yād eyleyüp
Göz terāzūsına urmuşlar o ḳavmi ser-be-ser
- 4 Ba'zılar görmüş müsāvî ḥazret-i maḥdūm ile
Dā'î-i miskîni kim odur semîn ü mu'teber
- 5 Şıḳlet-i bār-ı şikem anuñ ḥam itmiş ḳāmetin
Bir ḳadem ḳādir degül kim eyleye 'azm-i sefer
- 6 Oturursa ḳalkamaz bî-çāre olmuş bî-mecāl
Ḳalkayın dirse zuhūr eyler o dem kār-ı diger

- 7 Ba'zılar ammā beni maḥdūma ġālibdür dimiş
Ara yerde ḡayli baḡs olmış müfid ü muḡtaşar
- 8 'Ākıbet [baḡs ü semīni] fark iden bu mebhāşı
Böyle faşl itmiş gelüp bir merdüm-i 'ālī-nazar
- 9 Bende-i miskīne maḥdūmuñ olursa cāmesi
Ola ol-dem ḡükm-i da'vā-yı tesāvī cilveger
- 10 Mes'ele her vech ile ma'lūm olur bī-irtiyāb
Teng olup yā vüs'at-ı fāḡiṣ zuhūr eylerse ger
- 11 Ḥaşılı bir cāmesi yokdur Cinānī bendenüñ
Kim giyüp faşl-ı şitāda eyleye def'-i zarar
- 12 Kudretüm yok ḡazret-i maḥdūm ile tartılmağa
Ehl-i Ḥaḡḡı eylerüz da'vā-yı bāṭıldan ḡazer
- 13 Cāme bizden anlara varmağa ḡöd bir çāre yok
Münḡaşırdur ḡasr-ı 'aḡlī ile bu rengīn ḡaber
- 14 Ḥil'at-ı luṭfuñ ser-ā-ser 'āleme mebzöldür
Geymeden ḡālī degöldür her faḡīr ü der-be-der
- 15 Revnaḡ-ı efzā-yı bahā-yı dīn ü devletsin bugün
Devletüñ 'ömrüñ mezīd itsün Ḥudā-yı kārger
- [30a] 16 Bağladı ḡırs ile meymūnı ḡazā ber merresi
Rūzgār itdi giriftār ḡarı (.....)
- 17 Zāḡı çaylaḡ ile ḡabs itdi felek bir ḡafese
Meni ṭapşurdu ṭulū' ile şubaşı 'ase

-103-

Na‘tî

Mefā‘ ilün Fe‘ ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ ilün

- 1 Kadeh be-kef görelüm sākiyā zamān geçiyor
Tegāfūl itme meded vaqt-i gülsitān geçiyor
- 2 Haṭ-āver olmadın ey dil vişāle ibrām it
Ser-āmed oldı yetişdi o dil-sitān geçiyor
- 3 Hazer hazer şavulan reh-güzār-ı yārimden
Elinde hancer-i hūn-riz o bī-amān geçiyor
- 4 Başuñ tudar iken it ey dil-i ğam-ūlfet kim
Seni o şāha raķibān-ı bed-zebān geçiyor
- 5 ‘İbādet eyle şehā Na‘tî-i dil-efgārı
Ġam-uñ-la şimdi cihāndan o nā-tüvān geçiyor

-104-

[30b]

Necātî¹⁴⁵

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Fe‘ ülün

- 1 Öürsem sen gözi mekkār¹⁴⁶ elinden
Gerekmez Āb-ı Hıızr aġyār elinden
- 2 Şabā gibi nice āh itdüm ey dost¹⁴⁷
Alınca dāmenüñi hār elinden

¹⁴⁵ bk. NBD, g. 381, (Tarlan, 1992).

¹⁴⁶ mekkār: bīmār, bk. NBD.

¹⁴⁷ dost: gül, bk. NBD.

- 3 Gözine cān virüp la^c lüñi¹⁴⁸ aldum
Ki misk erzān olur Tātār elinden
- 4 Beni ey kāküli yollar başıcı
Ḥarāmī ğamzeñüñ¹⁴⁹ kırtar elinden
- 5 Necātī vaşf-ı la^c lüñ mi yazar kim
Ḳalem zār oldu kıan ağılar elinden

-105-

Raḥmī¹⁵⁰

Fā^c ilātün Fā^c ilātün Fā^c ilātün Fā^c ilün

- 1 Mey şafaķ devr-i felek meyḥāne şeklin bağlamış
Hāle içre māh-ı nev peymāne şeklin bağlamış
- 2 Ser-fürü gördüm çemen bezminde tāk-ı lāleyi¹⁵¹
Elde cāmın kec tutar¹⁵² mestāne şeklin bağlamış
- 3 Şem^c -i meclis göricek cānā müselsel kākülün
Düdeden zenciri var dīvāne şeklin bağlamış
- 4 Bir peridür her biri bāğ-ı İrem'den geldiler
Şem^c üñe per yakmağa pervāne şeklin bağlamış
- 5 Her¹⁵³ büt-i Ferḥāt şeklin¹⁵⁴ dilde naķş idüp nigār¹⁵⁵
Raḥmiyā sineñ senün büthāne şeklin bağlamış

¹⁴⁸ la^c lüñi: zülfüñi, bk. NBD.

¹⁴⁹ ğamzenün: çeşmünün, bk. NBD.

¹⁵⁰ bk. BRD, g. 101, s. 360, (Erdoğan, 2011)

¹⁵¹ tāk-ı lāleyi: nā-gāh lāleyi, bk. BRD.

¹⁵² tutar: tutup, bk. BRD.

¹⁵³ her: bir, bk. BRD.

¹⁵⁴ şeklin: resmin, bk. BRD.

¹⁵⁵ nigār: ḥayāl, bk. BRD.

-106-

[31a] **Güfte-i Aḥmed Paşa¹⁵⁶**
Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Muşḥaf-ı ḥüsnünde ğamzeñ süre-i ve'n-nāzi' āt
 Ruḥlaruñ ve's-şems cānā kaşlaruñ ve'l-murselāt
- 2 ' Ārizün mihrenden ağızındur temennā kılduğum
 Ey yüzi ḥürşid virür zırr-ı la' lünden zekāt
- 3 Ḥüsnüñe mağrur olup cevır eyleme ' aşıklara
 Kimseye bâķi degül cāna bilürsün kâ'ināt
- 4 Nāme yazmak diledüm kâgez dutuşdı şevkden
 Kaldı ḥayrân barmağın ağızında utandı devāt
- 5 At u fil tarḥ eyleyüp ferz-ile ger (.....) ola
 Yeniden ḥālün ruḥuñ na'ında eyler şāhı māt
- 6 Ḥāk-pā-yı yāri **Aḥmed** şöyle şirîn vaşf ider
 İşiden kuḥl-ı cevāhir içre katmış der nebāt

-107-

Ümīdī¹⁵⁷
Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ağzuñ ey ğonçe-dehen cām-ı mey-i ḥamrā mıdur
 Düşmüş ol cāma lebün berg-i gül-i ra' nā mıdur
- 2 ' Āķıbet zülfün gibi sevdāyī kıldı gönlümi
 Ḥāl-i ruḥsāruñ nigārā ḥabbetü's-sevdā mıdur

¹⁵⁶ Bu şiir Ahmed Paşa Dîvânı'nda mevcut değildir.

¹⁵⁷bk. ÜD, g. 33, s. 73, (Selvi, 2008).

- 3 Görinen ey mäh-rū zerrīn-benek midür yāhūd
Yüz sürer dāmānuña mihr-i cihān-ārā mıdur
- 4 Sāye-i kıaddūñ mü ya baht-ı siyāhum mı benüm
Düşmiş ayağıña ya zülf-i ‘ abīrāsā mıdur
- 5 Cān-ı nālānım **Ümīdī** sīne-i şad-çākde
Āşiyān-ı hārda bir bülbul-i güyā mıdur

-108-

[31b]

Güfte-i Bākī¹⁵⁸

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Nedür bu hāndeler bu ‘ işveler bu nāz u istiğnā
Nedür bu cilveler bu şīveler bu kāmēt-i bālā
- 2 Nedür bu pīç pīç ü çīn çīn ü ham-be-ham kākül
Nedür bu tırralar bu halkā halkā zülf-i müşgāsā
- 3 Nedür bu ‘ arız u hadd ü nedür bu çeşm ü ebrūlar
Nedür bu hāl-i Hindūlar nedür bu habbetü’s-sevdā
- 4 Miyānuñ rīşte-i cān mı gümüş āyīne mi sīneñ
Benāgūşuñla mengūşuñ gül ile jāledür güyā
- 5 Vefā ummaz cefādan yüz çevürmez **Bākī** ‘ aşıkdur
Niyāz itmek aña cānā yaraşur saña istiğnā

¹⁵⁸ bk. BD, g. 6, s. 105, (Küçük, 2015).

-109-

Güfte-i Bâkî¹⁵⁹

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Zevrağ-ı şahbâyı sâķī şundı çün nüş eyledüm
İrdi bir hâlet ki deryâlar gibi cüş eyledüm
- 2 'İşret-i bezm-i vişâl-i yâr geldi yāduma
Ėuşşa-i dehri Ėam-ı devri ferāmüş eyledüm
- 3 Terk idüp tâc u kabâyı şevķ-i şem' -i hüsnuñe
Kendümi pervâneāsâ bir nemed-püş eyledüm
- 4 Fürkatüñde bâğa vardum Ėasret-i bālâñ ile
Ėalmadı şabrum görüp servi der-âğüş eyledüm
- 5 Nâleler kıldum ser-i kūyında yāruñ **Bâķiyâ**
Bülbülân-ı gülsitân-ı dehri Ėāmüş eyledüm

-110-

[32a]

Bâķî¹⁶⁰

Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün

- 1 Durmaz yanumda Ėancerin vaşf ider nigâr
Ya' nî baña toķındurur ol şüh u şiveķâr
- 2 Ėâyetde teşne-idi göñül âb-ı vaşluña
ŞusuzlĖğını kesdi o şemşîr-i âbdâr
- 3 Zülfî elinden almağa cân-ı belâ-ķeşi
Boynın ķulaĖın öpdî girîbân u Ėüşvâr

¹⁵⁹ bk. BD, g. 324, s. 300, (Küçük, 2015).

¹⁶⁰ bk. BD, g. 48, s. 130, (Küçük, 2015)

- 4 Yāķūt u la‘ li bir birine urdı lebleri
İdüp nişār sözde nice dürr-i şāhvār
- 5 Hāylī dimāğ bağladı ‘ālemde **Bāķiyā**
Hāl-i nigāra beñzeyeli nāfe-i Tātār

-111-

Bāķī¹⁶¹

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Sūz-ı ‘aşķuñla kaçan kim dilden āh u zār olur
Āh u dūd u dūd ebr ü ebr āteş-bār olur
- 2 Yansa dāğ-ı sīnem üzre ḥasret-i ḥaddūñle
Nār nūr u nūr ḥūr u ḥūr pūr-envār olur
- 3 Aķsa eşķüm dīdeden ol gevher-i nā-yāb içün
Eşķ seyl ü seyl yem yem pūr-dür-i şehvār olur
- 4 Kūhdan geçse ġam-ı zūlfūñle āhum şarşarı
Kūh deşt ü deşt bāğ u bāğ sūnbül-zār olur
- 5 Ğonçeye baķsa lebūñsüz çeşm-i **Bāķī** bir nazar
Ğonçe berg ü berg ḥār u ḥār ḥancerdār olur

-112-

[32b]

Bāķī¹⁶²

Mef‘ ūlū Fā‘ ilātü Mefā‘ ilū Fā‘ ilün

- 1 Gönder efendi sīneme tīr-i belālaruñ
Olsun siper belālaruña mübtelālaruñ

¹⁶¹ bk. BD, g. 114, s. 170, (Küçük, 2015)

¹⁶² bk. BD, g. 262, s. 261, (Küçük, 2015).

2 Mihr ü vefâlar itmez iseñ dostum n'ola
Minnet degül mi cânuma cevır ü cefâlaruñ¹⁶³

3 Rez duğterini sîneye çeksem 'aceb midür
Cevrinden özge nesnesi yok bî-vefâlaruñ

4 Şehr içre halk bir birine gösterür beni
Mihri hilâle beñzedeli mehlîkâlaruñ

5 **Bâkî**-i haste-ğâtırı inletme dostum
Makbûl olur du' âsı şaķın mübtelâlaruñ

-113-

Ve lehu Bâkî¹⁶⁴

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

1 Ne sâķidür lebün ğam bezmine yaşum şarâb eyler
Ne âteşdür muğabbet odı kim bağrum kebâb eyler

2 Ne ser-keş servdür kıaddi¹⁶⁵ o nağl-i 'âlem-ârânuñ
Cemâlün nûrına zülf-i şebâsâsın hicâb eyler

3 Na' im-i vaşlın¹⁶⁶ ańsam düzağ-ı hecre şalar cânım
Baña bî-mücib ol kıaddi kıyâmet çok 'azâb eyler

4 Hîsâb olmaz benüm yolında cânlar virdüğüm ammâ
Baña bir bûse virse kendü biñ kerre hîsâb eyler

¹⁶³ Divanda bu beyitten sonra bir tane daha beyit vardır. Ancak mecmuada bu beyite yer verilmemiştir.

“Baş egmez oldu ğuşe-i mihrâb-ı tã' ate
Ebrûlarına secde kılan dil-rübâlaruñ”

¹⁶⁴ Bk. BD, g. 167, s. 205-6, (Küçük, 2015)

¹⁶⁵ kıaddi: kıaddün, bk. BK.

¹⁶⁶ vaşlın: vuslat, bk. BD.

- 5 Yetiřgil ölmedin ey cān tabībi dest-gīr ol kim
Bedenden cān-ı **Bākī** tırmayuben ızırāb eyler

[33a] -114-
Nābī¹⁶⁷

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Gülsitān-ı dehre geldük reng yok bñ kalmamış
Sāye-endāz-ı kerem bir naḥl-i dil-cū kalmamış
- 2 Eylemiş der-beste dükkānın tabīb-i rūzgār
Ḥoḳḳa-i pīrūze-i gerdūnda dārū kalmamış
- 3 Teşnegānuñ çāk çāk olmuş leb-i ḥ'āhişgeri
Çeşmesār-ı merḥametde bir içim şū kalmamış
- 4 Ḳadrin añlar yok bilür merdüm-i sencidenüñ
Çār-sūy-ı ḳābiyyetde terāzū kalmamış
- 5 Ḳande varsun ilticā itsün berāber ehl-i niyāz¹⁶⁸
Ḳal' a-i himmetde **Nābī** burc u bārū kalmamış

-115-

Necātī¹⁶⁹

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Baña yāruñ yañağı vñ lebi vñ ḳaddi yeter
Üzül ey gül açıl ey gonçe yıķıl 'ar' ar
- 2 Baña ol ḳameti Ṭūbā lebi 'unnāb gerek
Nideyin görmek ile servi çemenden ne biter

¹⁶⁷ bk. ND, g. 353, s. 720, c. 2, (Bilkan, 2015)

¹⁶⁸ Ḳande varsuñ ilticā itsün berāber ehl-i niyāz: Ceyş-i ğamdan ḳanda itsün ilticā ehl-i niyāz, bk. NBD.

¹⁶⁹ bk. NBD, g. 72, (Tarlan, 1992).

- 3 Bir iki gün daḥı sen māha irişmezse elüm
Yaşum u āhum ider yiri göki zīr ü zeber
- 4 İncinürse ne ‘aceb zülf-i şanemden şūfī
Gökdeki kıara bulut bilmeze yükdür dirler
- 5 İşidürsün dün ü gün āh u figān eyledüğüm
Hiç bir kerre dimezsın ki **Necātī** neyler

-116-

[33b]

Ḳabūlī¹⁷⁰

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Cism-i pākin görmek isterseñ şoyup ḥammāma koy
Olmaz ol sīmīn-beden gibi efendi pāk-şoy
- 2 Ol tezerv-i ḥoş-ḥırāmuñ şimdi ey şehbāz-ı dil
Şaydınuñ eyyāmıdur zīrā raḳībi daḥı toy
- 3 Āb-ı istiğfār ile çirk-i günāh-ı cismi yu¹⁷¹
Naḳş-ı ḡayrı levḥ-i dilden tīg-i ‘irfān-ile oy
- 4 N’ola¹⁷² pest olsa çemende¹⁷³ serv-i bālā-yı çemen
Ḳadd-i yāre uymadı başka başına çekdi boy
- 5 Ḥazret-i ‘īsā da olsañ yaramazsın düşmene
Ey **Ḳabūlī** süzen-i zer-le gerekse gözin oy

¹⁷⁰ bk. KD, g. 427, s. 738, (Erdoğan, 2008).

¹⁷¹ Divanda bu beyit 4. beyit olarak kayıtlıdır.

¹⁷² n’ola: tañ, bk. KD.

¹⁷³ çemende: nazarda, bk. KD.

-117-

Güfte-i Sultân Murâd Hân¹⁷⁴

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

- 1 Belâ-yı hicr egerçi ' aşık-ı didâre müşkildür
Fiğân ü nâle-i ' aşık dağı dil-dâre müşkildür
- 2 Tabîbüm merhem-i vaşluñ irişdür bî-mecâl oldum
Baña bir pâre rahm it yâre üzre yâre müşkildür
- 3 Eger var-ise çâruñ ölmeden kurtar dil ü cânı
Habîbim çâre gör evvel ki soñra çâre müşkildür
- 4 Beni gayre kerem kıl eyleme muhtâc lutfuñdan
Dilüm hâcât için nâ-keslere yalvâre müşkildür
- 5 **Murâdî** derd ü miñnetden koparmaz ey tabîb-i dil
Velî senden cüdâ olmağ aña şad-pâre müşkildür

-118-

[34a] ' Ârif Efendi

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

- 1 Bugün bezme o mihr ü mâh-rüy ü kec-küleğ geldi
Yanınca sāyeveş ammâ rakîb-i rû-siyeh geldi
- 2 Niçe āşüfte-hâli seyr ideñ bî-şabr u hūş eyler
Miyân-ı meclise mestâne ol cādū-nigeh geldi
- 3 Tayansın mülk-i dil yağmā-gerān-ı ceyş-i müjgāna
Yine tārācına ol şāh-ı istignā-sipeh geldi

¹⁷⁴ bk. MRD, (Kırkkılıç, 2012).

- 4 Kızarmış rüy-ı meygūnı o mest-i nāzı meclisde
Görüp ‘aqlum o germiyyet-le gāhī gitdi geh geldi
- 5 Seher teşrīfin ol mihrūñ görünce kelbūme ‘**Ārif**
Fiğān-ı şām ü te’sīr-i du‘ā-yı şubh-geh geldi

-119-

Necīb

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Giryeden fikrūñle oldı çeşm-i nem-pīşemī tehī¹⁷⁵
Meclisūñde eyledüm küllābdan şīšem tehī
- 2 Ser-be-ceyb oldıysa ‘ālem kūh-ı ‘aşkuñda n’ola
Eylemem endāhte Ferhād-veş tīšem tehī
- 3 Beste-i zūlfūñ olup dil qaldı sīnem dāğ-la
Oldı bir şīr-i jiyāndan gūyiyā bīšem tehī
- 4 Āh-ile reftāre gelsün dağıdup zūlfūñ n’ola
Bāğda itmez hırām ol naḥl-i nev-rīšem tehī
- 5 Der-nişār itsem çü deryā ‘āleme dāim **Necīb**
Gevher-i ma‘ nādan olmaz kām-ı endīšem tehī

-120-

[34b]

Nābī¹⁷⁶

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Dökelüm biz yere göz yaşını şebnemcesine
Ḥandeler etsün ol āfet gül-i hūrremcesine

¹⁷⁵ Hece fazlalığından kaynaklanan vezin bozukluğu vardır.

¹⁷⁶ bk. ND, g. 783, s. 1047, c. 2, (Bilkan, 2015).

- 2 Girelüm bâğ-ı vişāline o serv-i nāzuñ
Şaḥn-ı Firdevs idelüm meskeni ādemcesine
- 3 Zaḥm-ı hicrānını çok çekdüñ o servüñ¹⁷⁷ bārı
Bir zamānda şaralum sīneye merhemcesine
- 4 ‘Azmümüz Ka‘be’yedür devlet-i şāhenşehde
Şimdiden nüş idelüm şuları zemzemcesine
- 5 **Nābiyā** ḥazret-i Ḥaḳ pādişeh-i devrānuñ
İde ‘ömrini füzün ‘İşī-i Meryemcesine¹⁷⁸

-121-

Ve lehu Nābi¹⁷⁹

Mef‘ülü Fā‘ ilātü Mefā‘ ilü Fā‘ ilün

- 1 Rām eyledüm niyāz ile ol şivekārımı
Şehbāz-ı dest-i himmetüm aldum şikārımı
- 2 Evvel ğubār-ı dilden iderdüm şikāyeti
Görsem eger müsā‘ade-i rūzgārımı
- 3 İtsün mi berg-i gül getüren bāda iltifāt
Püşt-i tekāverinde gören şeh-süvārımı
- 4 Dilden kesilmeze hele ser-rişte-i ümīd
Virmem şafā-yı vuşlata ben intizārımı
- 5 Zerrīn kalemle yazsa revā mihr **Nābiyā**
Taḳ-ı sipihre bu ğazel-i ābdārımı

¹⁷⁷ servüñ: şuḥūñ, bk. NBD.

¹⁷⁸ ‘İşī-i Meryemcesine: ‘İşī vü Meryemcesine, bk. NBD.

¹⁷⁹ bk. ND, g. 878, s. 1119, c. 2, (Bilkan, 2015).

-122-

[35a]

Rūḥī¹⁸⁰

Mef' ūlū Mefā' ilū Mefā' ilū Fe' ūlūn

- 1 Dil şafḥa-i ḥaddūñ gibi rengin semen ister
Cān sebze-i ḥaṭṭuñ gibi rengin çemen ister
- 2 Bir gül eline girmez iken bāğ-ı cihānda
Hem nergis ü hem sünbül ü hem nesteren ister
- 3 Çeşmünde meger şaklayasın yoḥsa kıomazlar
İtdi tevzīn ol ser ü kıaddūñ her gözüm ister¹⁸¹
- 4 Zevķ eylemenūñ geldi zamānı ne durursun
Ey cān-ı ' azīzem seni ol sīm-ten ister
- 5 Bir derde daḥı uğradı gönüm yeñi başdan
Def' itmege bu derdi şarāb-ı kühen ister
- 6 Cān viren irer vaşluma ' ālemde dimişsün
Rūḥī kıuluñ ey māh anı Allāh'dan ister

-123-

Ṭāhir

Mefā' ilūn Mefā' ilūn Mefā' ilūn Mefā' ilūn

- 1 Ḥazer tīg-i nigāhından o şūḥuñ kim emān bilmez
Daḥı bir nev-zuhūr ' işvedür yaḥşī yamān bilmez

¹⁸⁰ bk. RD. (Coşkun, 2001).

¹⁸¹ Mısraın vezni problemlı.

- 2 Hazer ey dil yine mestāne-i çeşm-i nigāhından
Kıyar ‘uşşākına zīrā o hūnī bīm-i cān bilmez
- 3 Şatılsaydı metā‘-ı vaşluñ ey şūhum saña ‘uşşāk
Verir cān nağdini bāzār-ı ‘aşk içre ziyān bilmez
- 4 Bu hüsn ile bu tarz ile hırām itdükce ey şūhum
Seni bir kimse mi var fitne-i āhır zamān bilmez
- 5 Derūnum dāğ-la pürdür yine rahm eylemez **Tāhir**
Muşşal derd-i dilden o meh-i nā-mihrbān bilmez

-124-

[35b]

Hāletī¹⁸²

Mef‘ ulü Fā‘ ilātü Mefā‘ ilü Fā‘ ilün

- 1 Kūy-ı fenāda şıdk ile dāim muķīm olan
Rāh-ı muḥabbet içre odur müstaķīm olan
- 2 Görmez tecellī yüzini zühhād-ı ḥod-nümā
Āteş ü nārı añlamaz illā kelīm olan
- 3 Evvel nazarda derdimi bildi benüm ḥabīb
Añlar görince ḥasteyi ḥāzık ḥekīm olan
- 4 Bir mażhar-ı ma‘ ānī-i ğayb-ı şehādetüz
İz‘ ān ider bu nükteyi ṭab‘-ı selīm olan
- 5 Yā gülşeni cenābuña yüz sürdi **Hāletī**
Sensin cihānda ‘ālem-i ‘ilm-i ‘alīm olan

¹⁸² Hāletī’nin bu gazeli Divanı’nda mevcut değildir.

-125-

Semā'î¹⁸³

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Cevr eylemez muhabbetine hergiz Raḥīm olan¹⁸⁴
Rencide itmez ādemi ṭab' -ı selīm olan
- 2 Nokşānımızla eyledi ol meh bizi kabūl
Kalmaz günāh bendeye şāh-ı kerīm olan
- 3 Ḥallāk' adur teveccühümüz ḥalkı bilmezüz
Bağmaz ḥudūş-ı dehre muhibb-i kādīm olan
- 4 Bezm-i şafāya ehl-i riyā dāḥil olmadan
Girmez Na' im'e lāyık-ı nār-ı ceḥīm olan
- 5 Bulduk ḥayātı ḥān-ḳah-ı gülşeninde biz
Olmaz **Semā' î** dāḥil-i bāğ-ı Na' im olan

-126-

Mahlassız¹⁸⁵

[36a] **Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün**

- 1 Niḳāb-ı ṭurrenden ol māh-ı ṭal' at ' arz idüp rūyın
Degüldür (.....) mihrüñ yere dökdi yüzi şuyın
- 2 (.....) müşgini libās itmiş
Perişān eyleyüp zülf-i siyāh-ı ' anberin büyın
- 3 Yanup berḳ-i tecellî-i cemāle ' āşık oldur kim
İdüp fevvāre-i ṭufān-ı āteş her bir mūyın¹⁸⁶

¹⁸³ Ḥāletî'nin aynı vezin ve kafiye'deki şiirine nazire yazılan bu gazel nazire başlığını taşımamaktadır.

¹⁸⁴ Hece fazlalığından kaynaklanan vezin problemi.

¹⁸⁵ Şiirin kime ait olduğu tespit edilemedi ayrıca 4. beyitten itibaren eksik olan nā-tamām bir gazeldir.

1 Tūlū‘ eyler mişāl-i mihr-i ‘ālem-tāb ol meh-rū

-127-

Raḥmī¹⁸⁷

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

1 Haṭ-ı nevreste şanmañ ol sehī-ḳaddūñ ‘izārında
Hızırdur ḥ‘āba varmış çeşme-i ḥayvān kenārında

2 Biten güller degüldür ḥāksārı üzre Ferhād’uñ
Açıldı cānib-i Şīrīn’e revzenler mezārında

3 Şikest oldı murādum berg ü bārı seng-i miḥnet-le
Ben ol köhne dıraḥtam miḥnet ü ğam kūhsārında

4 Sarāy-ı sīnesinde ‘ankebūt-ı ‘aşḳ tārıdur
Şarılan reg degül derd ehlinüñ cism-i fiğārında

5 Vücūdum ‘aşḳ-ı cānān ile şöyle nā-tüvān oldı
Beni sāyemle farḳ itmez görenler reh-güzārında

6 Derūnum ğonçeveş pür-ḥūn olursa yiridür çünkim
Gül-i maḳşūdum açılmaz murādum şāḥsārında

7 Kenār-ı ḳulzüm-i miḥnetde gūyā şāḥ-ı mercāndur
Görinen **Raḥmī**’hüñ müjgān-ı çeşm-i eşḳ-bārında

¹⁸⁶ Hece eksikliğinden kaynaklanan vezin problemi.

¹⁸⁷ bk. BRD, g. 174, s. 405, (Erdoğan, 2011).

-128-

[36b] Yaḥyā Efendi¹⁸⁸

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Sözüüm nesīm-i seḫerdür bahār vaşfında
Aḳar şudur süḫanum cūy-bār-vaşfında
- 2 Kenāre eyledi her naḥl-ı tāzeyi mā'il
Ne fıkı-i tāze ki itdüm kenār vaşfında
- 3 Ziyāde eyledi çin-i cebinini sünbül
İşitdi nazmımı zülf-i nigār vaşfında
- 4 'Aceb¹⁸⁹ edālar eyle gülistānı medḥ itdüm
Denilmedi daḫı bir gülizār vaşfında
- 5 Bahār vaşfını ancaḳ ben itmezem Yaḥyā
Benümle hem-nefes olur hezār vaşfında

-129-

Naẓıre-i Şabri¹⁹⁰

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Zebān-ı dil ḳalup ol şivekār vaşfında
Söz āḫır oldu ḫaṭ-ı müşk-bār vaşfında
- 2 Degül ḫaṭ-ı lebi bir beyt-i ḫüb yazmışlar
Kenār-ı cāma mey-i ḫōş-güvār vaşfında
- 3 Fezā-yı ḡaybda ṭab' um zülāl-ı Hızrı bulup
Sebū-yı fikre ḳodı çeşmesār vaşfında

¹⁸⁸ bk. YD, g. 357, s. 203, (Haz. Ertem, 1995)

¹⁸⁹ 'aceb: güzel bk. YD.

¹⁹⁰ Yahyâ'nın gazeline naziredir.

- 4 Ko vaşf-ı Leylî vü Mecnûn'ı ey dil-i şeydâ
Biraz da hâlûñi nazm eyle yâre vaşfında
- 5 Nesim-i feyz-le **Şabrî** bu deñlü cünbiş ider
Kimine kaçre-i yemmdür nişâr vaşfında

-130-

[37a]

Hayretî

Müstef' ilün Fa'ülün Müstef' ilün Fa'ülün¹⁹¹

- 1 Dil-teşneyüm İlâhî âb-ı zülâle irgür
Fırkat şebinde ya' nî rûz-ı vişâle irgür
- 2 Nâr-ı celâlûñ ile hâkister olmadın ten
Dîdâr-ı Hakkı yâ Rabb nûr-ı cemâle irgür
- 3 Bu mihr-i cânı kırtar koma küsûf-ı ğamda
Mağsûd-ı kevkebîni burc-ı kemâle irgür
- 4 Bu dehr-i dün elinden hâke berâber oldum
Kaldur elüm alup ol tâze nihâle irgür
- 5 Zevk ü şafâ ile kıl bî-hüş **Hayretî**'yi
Ey sâķî-i muhabbet gel bir piyâle irgür

-131-

Bâķî¹⁹²

Mef'ülü Fâ'ilatü Mefâ' ilü Fâ' ilün

- 1 Gönder efendi sîneme tîr-i belâlaruñ
Olsun siper belâlaruña mübtelâlaruñ

¹⁹¹ Veznin ayrıca “Mef'ülü Fâ'ilatün Mef'ülü Fâ'ilatün” şekli mevcuttur.

¹⁹² 32b nu. varaktaki gazel tekrar yazılmıştır.

- 2 Mihr ü vefâlar itmez iseñ dostum n'ola
Minnet degül mi cânuma cevır ü cefâlaruñ
- 3 Rez duğterini sîneye çeksem 'aceb midür
Cevrinden özge nesnesi yok dil-rübâlaruñ
- 4 Şehr içre halk bir birine gösterür beni
Mihri hilâle beñzedeli meh-likâlaruñ
- 5 **Bâkî**-i haste-ğatırı inletme dostum
Mağbûl olur du' ası şağın mübtelâlaruñ

-132-

[37b] **Berber-nâme-i Şâbit Efendi**¹⁹³
Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

- 1 Naql ider Çorlıda bir kâşif-i râz
Bir cevân-pâre-i dil-dâde-nevâz
- 2 Eli uz ağızı düz berber idi
Eli ağzına uyar dil-ber idi
- 3 Ber-kemâl idi güzellik terlik
Şan' atı olmuş idi berberlik
- 4 Müşteri baksa eger sînesine
Nağd-i cânı kıya âyînesine
- 5 Asmış ol mûy-ı miyân-ı mergûb
Piş-i nezzâreye bir âyîne toğ

¹⁹³ bk. BŞB, (Karacan, 1991).

- 6 Gösterür ‘āleme döndükçe şafā
Başka bir ‘ālem imiş zevk-i nümā
- 7 Görünür āyīnesinden fi’l-hāl
Küre-i hey’et-i iklīm-viṣāl
- 8 Ğamzesi nīşter-i ḥūn-efṣān
Nigeh-i zālīmī tīg-i bürrān
- 9 Kendi şākird ü nigāhı üstād
Çeşm-i ḥūn-ḥvāresi tās-ı faşşād
- 10 Şeyḥ ü şāb itdi tırāşına heves
Baş açık şiftesi oldu herkes
- 11 Berber iskemlesi kürsī oldu
Şeyḥ Efendi ile eḥibbā tıldı
- 12 İtdi dükkānına ol şūḥ u zarīf
Kırşehir vā‘ izi rīşinden līf
- 13 Saçlı şeyḥ oldu hevāya maḡlūb
N’ola gīsūların itse çārūb
- 14 Kādīya cum‘a idi yevm-i tırāş
Eyledi hafta sekiz ‘aşkıını fāş
- 15 Hafta ḥarfī gibi ol bī-çāre
Yañılurdu gününü hem-vāre
- 16 Şan‘atı faşd idi ol pīş-nihād
Nice kan dökmiş idi ol cellād

- 17 Mübtelānuñ çoğını siñdirdi
Kimi şîşe kimi diş çekdürdi
- 18 Bir yere gitse eger üstādı
Qullanurdi bir ‘acāyib vādı
- 19 Ya‘ nī kalduqda başına buyruq
‘Āşık-ı zāra şalardı kıyruq
- 20 Şîve vü nāz ile gerden kırarak
Naqd-i cānı çıkarırdı burarak
- 21 Şāneāsā toqunursa teline
Soñra virirdi şaçalın eline
- [38a] 22 Nā-tırāşuñ biri meftūnı idi
(.....) jülidesi Mecnūn’ı idi
- 23 Yürüse bir yere ol serv-i revān
Taqlıurdi aña ol taşma kıran
- 24 Qara şabun gibi gāh u bī-gāh
Ezilürdi o cevāna her gāh
- 25 Peştemālı ucı gibi miskīn
Tozda toprakda sürünürdi hazīn
- 26 Cismini nāle ile itdi hilāl
Qulağına komadı ol gül-i āl
- 27 Geçmedi būs ü kenāra dilegi
Eline girmedi sīmīn bilegi

- 28 İrmedi kākül-i müşgîne eli
Kesdi miḳrāz ile tār-ı emeli
- 29 Çıkmadı şāhen-şehin gerçi
Düşdi naʿlîn gibi ol ḥāk-ı ğama
- 30 Gördigüm ğamzesi şuyun veremez
Sözünü usturaveş kesdüremez
- 31 Dām ḳaşd eyledi ol kebke buzāĝ
Çekdi dükkān-ı ḥayāl öñüne āĝ
- 32 Yaʿnî uğratmak içün bir ḥāle
Düşdi endişe-i mekr ü āle
- 33 Kösreden geçme bilegli kāfir
O ḥavālide dönerdi fir fir
- 34 Vardı dükkāna melül ü ğam-nāk
Satl-i berber gibi çeşm-i nem-nāk
- 35 Dīdesi şīşe-i ḥüccāmāsā
Ḳan ḳuyusıydı pelīdūñ ammā
- 36 Didi ol āfete giryān giryān
Üstüñe şıḥḥat eyā rūḥ-ı revān
- 37 Pederüm geh gelüp olurdu tırāş
Şimdi bālîn-i helāke ḳodı baş
- 38 Ḥastedir āh işidür āh bilür
Ḥālūñi Ḥazret-i Allāh bilür

- 39 Uğramış bir maraž-ı cān-kāha
Derd ile qalmış işi Allāh'a
- 40 Qan oturmuş dil-i mecrūhunda
Bir ramaq qaldı hemān rūhunda
- 41 Cān virüp derd ile cān almadadur
Didiler çāresi qan almadadur
- 42 Ne qadar zahmet ise gel fi'l-hāl
Neşter-i ğamzeñ ile bir qan al
- 43 Küşte-i 'aşkuña dermān eyle
Qoç başuñ çün añı qurbān eyle
- [38b] 44 Derd ile nāleleri cāndandur
Raḥm kıl merḥamet imāndandur
- 45 Merḥamet kılmaz iseñ müşkil olur
Ḥaste-i 'aşkuñ ecelsiz de ölür
- 46 Yetiş ol ḥastaya ey rūḥ-ı revān
Ola şon demde refīki imān
- 47 Ser-i bālīnine gelseñ ey ḥūr
İndi derlerdi şehīd üstüne nūr
- 48 Gūş idüp bu sözi ol gonçe-dehen
Merḥamet kopdı hemān qalbinden
- 49 Toldı şebnemle iki nergis-i ter
Ġamzesi hem şuvarılmış nişter

- 50 Yār-ı āşüftesini itmege bend
Kākülin eyledi ham-dāde kemend
- 51 Şıgayup kōlını tīz-ender-tīz
Oldı her bir nıgehi neb-tīz
- 52 Ğamzesi tıġını Merrīh-i felek
Meh gibi çarha çıkardı o ögerek
- 53 Öñüne düşdi o şaġā-ı qallāb
Bu da alup pūşādın itdi şitāb
- 54 Şandı ağlatmış anı renc-i peder
Dilde bilmez ki yaturdı babalar
- 55 Der-i bīmāra varınca ol māh
Gūşuna geldi derinden bir āh
- 56 Dil-i ‘āşık gibi cüst ü çālāk
Eyledi kapı girībānını çāk
- 57 Bāb-ı ta‘zīmde ol ġonçe lebe
İltiyām ile döşendi ‘atabe
- 58 Çıkdı kaşr üzre mihr-i ümmīd
Nitekim tārem-i çarha hūrşīd
- 59 Gördi bir bezm-i Şüreyyā tertīb
Hāleveş sofre-i meclis pūr-zīb
- 60 Çeşm-i nergis kamaşup zīnetden
Aġzın açmışdı kadeh hayretten

- 61 Pāy-ı ẖidmetde durur eng ü rebāb
Cāy-ı ‘işretde döner s̱ih-i kebāb
- 62 H̱um yatur řiře-i rahřende durur
Ehl-i meclis oturur cām yürür
- 63 Bir ḵucaķ nāy yatur beher-nevā
şanki ḵulluķda döğölmüşdi ‘ařā
- 64 H̱alka-i meclis-i ‘işret-girdāb
Ser-nigün teşne ķadeh aña habāb
- 65 Almış eřrāfını haylī eřrār
H̱alka-i encümeni halka-i mār
- [39a] 66 Anlaruñ yüzi yılan dili kilāb
Mār-veş zehrlenürdi řarāb
- 67 H̱aste yok āteř-i dilden bir dāğ
Oturandar hepisi itden āağ
- 68 Bir yatur yok ẖum-ı meyden ğayrı
İñlemiş ortada neyden ğayrı
- 69 Gördi bu dā’ireyi ğün o perī
Tuydu dolāb idüğün döndi geri
- 70 Ḵurtulup dā’ireden ğün pergār
Cedvelāsā çizeyim şandı kenār
- 71 Ardına düşdi biri zille miřāl
H̱alka-i bezme getürdi fi’l-hāl

- 72 Āh idüp ħurdeyi tıydu cānān
Şanki kākül başına ħopdu dumān
- 73 Añladı dā'ireden tölābı
Def gibi kızdı ruĥ-ı pür-tābı
- 74 O sürāĥı gibi ser-keş çeledi
Eleverdi boğazı şîşe gibi
- 75 Liĥa-i miĥbere hem-çün ĥāme
İki ayakla tutuldu dāma
- 76 Zır ü bālāya baĥup ol kūdek
N'eylesün yer pek idi gök yüksek
- 77 İdüp āĥirde elif ħaddini lām
Egilüp virdi ol eşĥāşa selām
- 78 Biñ ĥoş-āmedle idüp isticlās
İtdiler şadr-ı şafāya iclās
- 79 Yürüsün sāğar-ı sīmīn ü 'araĥ
Aĥdeñiz zevrāĥıdur ħullanacaĥ
- 80 'Araĥ ü bādeye beñzer yoĥdur
Ak çeşmiyle kıztıl muşlukdur
- 81 İtdi mest-cānı ħadeĥlerden nūş
Aldı altıyı ol āfet pür-cūş
- 82 Sākī-i masıtaba ayak töladı
Ya' nī ol tāze nihāli şuladı

- 83 Töluya tutdılar erbāb-ı dālāl
Mest olup düşdi yere nāme-mişāl
- 84 Döşenüp ‘arşa-i ‘işretde bisāt
Eşkiyā zümresine çıkdı sımāt
- 85 Eyleyüp bir iki pāy-zen manca
Saldılar Akpıñar’a kanca
- 86 Düzdü ‘işret-gedede niçe pelīd
Çār-mih üstüne bir cısr-i sefid
- 87 Fülkesi şafha-i siminden ak
Şukka gül-berg-i sefid-i berrāk
- 88 Eylemiş halka miyānuñ teslīm
Ya‘nī bel virmiş o bünyād-ı ‘azīm
- 89 Olıcağ kāmēti ham-geşte kemer
Cısr idi şuy-ı murād üzre meger
- [39b] 90 Geçdi bir bir üzerinden eşrār
Şan çatal köprüyü aldı küffār
- 91 Çaldı ses çıkmadı ol şaḥā-ı le‘īm
Tabl-ı ‘ayş ü demi der-zīr-i kelīm
- 92 Her gelen urdı birer yol gülle
Yedi yol ağızına döndi zülle
- 93 Açılup kâle-i ‘ayş-ı cāvīd
Çıkdı külçeyle tefāriḳ-i ümīd

-133-

‘Ulvî¹⁹⁴

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün

- 1 Berg-i semeni bāda viren pîrehenüñdür
Şermende kılan gülleri nāzik bedenüñdür
- 2 Şūfî seve gör hūbı ki ıalbüñ şāfî¹⁹⁵
Çün zevk ü şafā şevk ile dilber sevenüñdür
- 3 Firkatde ‘aceb ‘ayş iderüz derd ile her şeb
Eyyām-ı şitā irse çü şöhet gicenüñdür
- 4 Hılk ile olup halka şakın itme tekebbür
Mergüb kılan hüsñüñi hılk-ı hasenüñdür
- 5 Kıpumda kulum çok diyü redd itme efendi
Luţ ile kabül eyle ki ‘Ulvî de senüñdür

-134-

[40a]

Fehîm¹⁹⁶

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

- 1 Bir dil ki şem‘ -i hüsñüñ ura şu‘ le dāğına
Pervāne eylemez meh ü mihri çerāğına
- 2 Sākî lebüñ hayāline bir cām şundı kim
Gelmez o bādenüñ mey-i Kevşer ayağına
- 3 Zirü bemiyle eyledi tebşîr mağdemüñ
‘Üduñ yapışdı kaşid-ı muṭrıb kulağına

¹⁹⁴ bk. UD, (Çetin, 1993)

¹⁹⁵ Hece eksikliğinden kaynaklanan vezin problemi.

¹⁹⁶ bk. FKD, g. , s.634, (Üzgör, 1991)

- 4 Bir zaḥm-ı ğamze itdüm o ḥün-rîzden recā
Geh ḥancerine şundi elin geh bıçağına
- 5 Olduḳ **Fehīm** hem-nefes-i zāğ-ı bed-nevā
Dehrüñ ne tîre-baḥt ile geldük ki bâğına

-135-

Ve lehu Fehīm¹⁹⁷

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Kıl ü kâl-i 'aşkı ḥāmūş olmayınca bilmedüm
Sırr-ı 'aḳlı mest ü medhūş olmayınca bilmedüm
- 2 'Ālemüñ zevḳın gedā eylermiş ancaḳ dünyede
Ol şafā-yı ḥāne-ber-duş olmayınca bilmedüm
- 3 Lezzet-i şevḳ-i muḥabbet niydüĝin pervānede
Şu' le-i āha hem-āğūş olmayınca bilmedüm
- 4 'Ālemi tutmuş şadā-yı na' re-i ğavĝā-yı 'aşḳ
Dāğlardan ser-be-ser ğūş olmayınca bilmedüm
- 5 Mezheb-i rindānı bilsüñ mi **Fehīmā** zāhidān
Ben hezārān-sāl mey-nūş olmayınca bilmedüm

¹⁹⁷ bk. FKD, g. , s.594, (Üzgör, 1991)

-136-

[40b] **Fehîm**¹⁹⁸**Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ulün**

- 1 Şûfî yeter efkâr-ı ğam-ı bûd u nebûd it
Kurbân-ı ğam-ı dil-ber ol işbât-ı vücûd it
- 2 Bir sâķî-i mehveşden içüp bâde-i şâfî
Câm-ı dilüñi maṭla' -ı envâr-ı şuhûd it
- 3 Fikr-i ḥaṭ-ı la' l ile ğubâr eyle vücûduñ
Ervâḥ-şifat ' âlem-i ' ulvîye şu' ûd it
- 4 Gör sen nic' olur bîniş-i envâr-ı tecellî
Dûd-ı dilüñi sürme-keş çeşm-i ḥaşûd it
- 5 Elvân-neġam ol bâġ-ı tecerrûde **Fehîm**
Bûlbûl gibi her perdeden âheng-i sürûd it

-137-

Ve lehu Fehîm¹⁹⁹**Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün**

- 1 Ne dem zülf-i siyehle rûyın ol şâh-ı cihân örter
Rûḡ-ı ḥûrşîd ü mâhı dūd-ı âh-ı bî-dilân örter
- 2 Şeb-i ğam ḡvâba varsa merdüm-i çeşmi ruḡı ' aksi²⁰⁰
Nes'ic-i pertev-i mehden muṭallâ perniyân örter
- 3 Ne rif' atdür ki ḡabrin mâtem-i ' âlem-i ' aşķuñ
Siyâḥ u mâ' i aṭlasla şeb ü rûz âsumân örter

¹⁹⁸ bk. FKD, g. , s.332, (Üzgör, 1991)¹⁹⁹ bk. FKD, g. , s.388, (Üzgör, 1991)²⁰⁰ ' aksi: üzre, bk. FKD.

- 4 Nesīm-i nevbahār açar der-i gülzārı ey bülbül
Ne sūd ammā ki ‘unf ile gelür bād-ı hāzān örter
- 5 Tıyurdı girye-i mestānesi mestūr iken ‘aşkuñ
Fehīmā āstīn-ün-le egerçi her zamān örter

-138-

[41a]

Firākī

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 ‘Āşıka nāz eylemez dil-ber egerçi az olur
A benüm çok sevdüğüm bu ne dükenmez nāz olur
- 2 Tālī‘ ümden āh kim ben sevdigüm meh-pāreler
Gün gibi hercāilik itmede mümtāz olur
- 3 Veh ki bir şehbāza el irmez hevā-yı ‘aşkda
Pāyına düşdüklerüm ekşer hümā-pervāz olur
- 4 Yāre karşı yāreler açsam ‘aceb mi sīnede
Lāleler açılmağa başlar kaçan kim yaz olur
- 5 Ey **Firākī** şehrimüz şahin yuvasıdur bizüm
Anuñ için anadan toğanımız şehbāz olur

-139-

Şem‘ī

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Yine bir hūba göñül düşdi yüzi gül ruḥı āl
Kāmeti serv beli ince teni penbe mişāl

- 2 Nice vaşf eyliyeyin ‘ aqlın alır her kişinüñ
Gözi cādū şacı sünbül yüzi gül kaşı hilāl
- 3 Oğ gibi toğru iken бүkdi kemānveş belümi
Ol cefā-pīşe benüm itdi elif kıaddümi dāl
- 4 Tağlar kesmede aındırmaz idim Ferhād’ı
Neyleyim ol leb-i²⁰¹ Şīrīn kıomadı bende mecāl
- 5 Şem‘iyā böyle okursan ħız ü nāzik ğazeli
Yine şi‘ rūnde senüñ var gibi bir ince ħayāl

-140-

[41b]

Rizāyī

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Cān-ı dil eyleyüp peydā rızā kesb eyledük
Gerçi yok bir kārımız ammā şafā kesb eyledük
- 2 Niçe niçe germ ü serdiyle görüşdük ‘ ālemüñ
Gerçi ğurbet çekdik ammā āşinā kesb eyledük
- 3 Dā’imā der-kār-ı ‘ aşķ olup mişāl-i kūhken
Bī-sütün-ı şevķde ħayli mā-sivā kesb eyledük
- 4 Kūşe-i çeşmine yārüñ meyl idüp ebrū mişāl
Sūķ-ı ğamda naķd-ı şevķ-i dil-rübā kesb eyledük
- 5 Ey Rizāyī şükr-i Bārī kim ğanīdür göñlümüz
Biz faķīrüz gerçi ammā kim ğinā kesb eyledük

²⁰¹ Muzafın sonu ünsüz harfle bittiği halde izafet kesresi “ى/y” harfi ile gösterilmiştir.

-141-

Re'feti

Mef'ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

- 1 Ol zülf-i siyehle haṭ-ı dil-cüy kimiñdür
Reyhān-ile sünbül mi o hoş-büy kimiñdür
- 2 Gördüm dehenüñle ruḥ-ı alüñ didüm ammā
Bu gonçe kimüñ ol gül-i ḥöd-rüy kimiñdür
- 3 Dāğ-ı gam-ı 'aşkuñla görüp eşkimi servüm
Hiç dir mi bu ḥün-ābe aḫar cüy kimiñdür
- 4 Sīb-i zeḫanuñ çin-i ser-i ṭurrede gördük
Çevgān-ı kazāda 'aceb ol kūy kimiñdür
- 5 Gördükde didi Re'feti-i zārını ol gül
Bu bülbül-i (.....) pür-güy kimiñdür

-142-

[42a]

Emri²⁰²

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Ḥat-ı sebz ol şanemüñ la' l-i güher-bārında
Beñzer ol tūṭāye sükker ṭuta minḫārında
- 2 Yā Rab ol kāmet-i Ṭübāda ne ḥālet vardır²⁰³
Serv-i bāğı müteḫayyır ḫodı dil reftārında
- 3 Dil dehānın görüp özlerdi diyār-ı 'ademi²⁰⁴
Ḳaldı bağlandı hele zülf-i siyehkārında

²⁰² bk. ED, g. 453, (Saraç, 2002).

²⁰³ Bu beyit Dîvân'da mevcut değildir.

²⁰⁴ Bu beyit Divân'da 4. beyit ile yer değiştirmiştir.

- 4 Zāhir olmazdı duhānı haṭı yarūn²⁰⁵ ‘ uşāka²⁰⁶
Cān u dil²⁰⁷ yakmasalar āteş-i ruḥsārında
- 5 Vaşf-ı ḥaddūnle kim okursa sözün **Emrī**’nūn²⁰⁸
Gül koḳusun işidür defter-i eş’ arında

-143-

Ve lehu Emrī²⁰⁹

Mefā’ ilün Mefā’ ilün Mefā’ ilün Mefā’ ilün

- 1 Haṭ-ı mūruñ ğam-ıy-la dil dönüpdür vādī-i nemle
Süleymān’um teraḥḥum kıl pūr oldı çeşm-i ter nemle
- 2 Nigārā ayağūñ toprağına yüz sürmek ister mihr
Yüzün yursa ‘ aceb midür seherde āb-ı şebnemle
- 3 Nedür muşḥaf cemālūñde haṭ-ı mūr üzre ebrūlar
Yazılmış besmele şan iki yirde Sūre-i Nemlle
- 4 Emīr-i mülket-i ‘ aşkıım sirişk-i merdüm-i çeşm āl²¹⁰
Duhān-ı nār-ı āhumdan şimdi bir yeşil şemle
- 5 Göñül levḥinde yaz adın ḥazer itme raḳībinden²¹¹
Emīn ol dīv şerrinden sen **Emrī** ism-i a’ zamlā

²⁰⁵ haṭı yarūn: haṭınuñ, bk. ED.

²⁰⁶ “ uşāka” kelimesi vezin gereği “ uşāk” şeklinde okundu.

²⁰⁷ cān u dil: dil ü cān, bk. ED.

²⁰⁸ “Vaşf-ı ḥadd-ūñ-le kim okursa sözün Emrī’nūn”: Vaşf-ı haddin yazalı deftere Emrī okıyan, bk. ED.

²⁰⁹ bk. ED, g. 474, (Saraç, 2002).

²¹⁰ Bu beyit Divan’da yoktur.

²¹¹ ḥazer itme raḳībinden: raḳībinden ḥazer kılma, bk. ED.

-144-

[42b]

Feyzî

Mef'ûlû Mefâ'ilû Mefâ'ilû Fe'ûlûn

- 1 Câm-ı lebinûñ hâleti şahbâda bulunmaz
La' lûñ gibi hiç keyfî güzel bâde bulunmaz
- 2 Ey serv-i sehî sende olan kâmet-i mevzûn
Togrısı budur Sidre vü Tübâda bulunmaz
- 3 Bir sencileyin gerçi gül-i ter ele girmez
Bir bencileyin bülbül-i şeydâ da bulunmaz
- 4 Sen şâha gönül virici 'âlemde çok ammâ
Bendeñ gibi bir cân-ile dil-dâde bulunmaz
- 5 Sevdâ-yı gama yok yire gel arama çâre
Ey Feyzî-i miskîn o bu dünyâda bulunmaz

-145-

Ve lehu Feyzî

Mef'ûlû Mefâ'ilû Mefâ'ilû Fe'ûlûn

- 1 Artar görüp ağıyarı gâzabdan hafaķānum
Şol deñlü ki katl eyleseler çıkmaya ķanum
- 2 Meclisde ġam-ı la' lûñ añup aġlasam ol dem
Teşhîş idemem bâde ile gözden aķanum
- 3 Her laḫḫa gözüm uyḫuya varmaġa uyur kim
Rû 'yâda seni seyr ide ey rûy-ı revānum
- 4 Gördüm çıkarur tîr-i müjeñ cānımı tenden
Taḫrîk idüp ben daḫı didim ķoma cānum

- 5 Ey **Feyzî** gönül naqd-i belâ gîsûsıdur hem
Üstünde anuñ mihri durur dâğ-ı nihânum

-146-

[43a]

Bâkî²¹²

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Pür hevâdur ney gibi 'aşkuñla tab' -ı pür heves
Derd-i dilden bâ-haber ' âlemde yok bir hem nefes
- 2 Çāk çāk itsün beni şemşîr-i ğamzeñ şâneveş
Zülfüne tek ' aķıbet olsun müyesser dest-res
- 3 ' Aşķunuñ deryāsına nisbet vücūd-ı kâ ' inât²¹³
Mevc-i baķr-ı bî-kerān üzre bir avuķ ĥār u ĥas
- 4 Devr elünden **Bâķiyā** ğam çekme ' âlem böyledür
Gül naşib-i ĥār u ĥas bülbül giriftār-ı kafes

-147-

Bâkî²¹⁴

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Gül gibi olmak dilerseñ şād u ĥurrem ey gönül
Lāleveş elden düşürme cāmı bir dem ey gönül
- 2 Devr elinden kāse kāse yuţduĝum ķanlardur ol
Ķatre ķatre tamlayan gözden dem-ā-dem ey gönül

²¹² bk. BD, g. 210, s. 229, (Küçük, 2015).

²¹³ Divan'da bu beyitten sonra " ' Āķil oldur gelmeye dünyā metā' ından ĝurūr / Müddet-i devr-i felek bir demdür ādem bir nefes" beyti vardır.

²¹⁴ bk. BD, g. 300, s. 285, (Küçük, 2015).

- 3 Devlet-i dünyā için hergiz ne ğam-gīn ol ne şād
Ber-ķarār olmaz bilürsin ħāl-i ‘ālem ey göñül
- 4 Gülşen-i kūyında me’vā bulsa ol ħūrīveşüñ
İĥtiyār eyler mi bāġ-ı ħuldi ādem ey göñül
- 5 Devr ider **Bākī**-şıfat ħūrşīd o māhuñ menzilin
‘Aşk ser-gerdānıdur Allāhu ‘ālem ey göñül

-148-

[43b] **Riyāzī**²¹⁵

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Yer itmiş sīnede āyīne ‘aks-i yāre ayrılmaz
Eger seng-i sitemle itseler biñ pāre ayrılmaz
- 2 Alışmışdur ezelden ħākı anuñla o nā-şāduñ²¹⁶
Ķo nāşih-pendi olsa bādeden mey-ĥvāre ayrılmaz
- 3 Göñül kim ‘aşķ-ı pīçān-ı gülistān-ı ta‘ alluķdūr²¹⁷
Şarılmışdur o ķaddi serv-i ħōş reftāre ayrılmaz
- 4 Ayırmaķ müşgil olur penbesinden dāġ-ı ħūnbārı
Çeken bir kere yāri sīne-i efgāre ayrılmaz
- 5 **Riyāzī** itseler biñ pāre şīmşīr-i melāmetle
Kesilmez diler başından²¹⁸ dil-āvāre ayrılmaz²¹⁹

²¹⁵ bk. RYD, g. 253, s. 400 (Açıkgöz, 1986).

²¹⁶ ħākı anuñla o nā-şāduñ: āb-ı āteş-tāb ile ħākı, bk. RYD.

²¹⁷ ta‘ alluķdūr: muĥabbetdūr, bk. RYD.

²¹⁸ başından: dil-rübāsından, bk. RYD.

²¹⁹ Mısraın vezni problemlı.

-149-

Bâkî²²⁰

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

- 1 Nesim-i subh eser cân-bağş olup âheste âheste
Cihānda böyle cân virmiş gelür mi²²¹ dağı bir haste
- 2 Ayağı elde 'ayş eyler cemende baş kaldurmaz
Şunılmış sāğar-ı 'işret ezelden nergis-i meste
- 3 Tolaşmağdan degül fāriğ kemend-i kāküli dā'im
Ulaşmağdan degül hālī kemān ebrūsı peyveste
- 4 Temāşāgāh-ı hüsnünde cihānı hayret almışdur
Ġanīnūñ gözleri hayrān faķīrūñ çeşm-i dem-beste
- 5 Bir elde **Bâkiyā** gül gibi sāğar var iken geldi
Ġayāl-i kākül-i müşgini sünbül şundı bir deste

-150-

[44a]

Emrî²²²

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Perde-i Beytü'l-Harem'dür turre-i tarrārın öp
Dāne-i tesbīh-i cāndur hāl-i 'anber-bārın öp
- 2 Yüzine sür yüzün ey bī-dil du'ā-yı nūrdur
Āyet-i rahmetdür ey miskīn haṭ-ı jengārın öp
- 3 İşigine secde kıl kim kıblegāh-ı rūhdur
Ka' bedür kūyın tavāf eyle der ü dīvārın öp

²²⁰ bk. BD, g. 445, s. 375-76, (Küçük, 2015).

²²¹ gelür mi: degüldür (Bâkî Dîvânı).

²²² bk. ED, g. 57, (Saraç, 2002).

- 4 İki ‘ālem naqşını ehl-i şafāya gösterür
Cān u dil mir‘ātıdur āyine-i ruḥsārın öp
- 5 Acı diller virüben **Emrî**’ye cān virsün dimiş
Hey ne şîrîn söylemiş la‘l-i şeker-güftārın öp

-151-

Nābî²²³

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Yārı açdum açıl ey gönçe-dehānum diyerek
Bezme geldi gel ey şūḥ-ı cihānum diyerek
- 2 Pāyine bāri bu taqrīb ile düşsem yārüñ
Kalmadı āh meded tāb ü tūvānum diyerek
- 3 Āh bir kere miyānını alup āgūşa
Sineye çeksem o sīmīn-teni cānum diyerek
- 4 Hıaṭ ber-āverde olan tāze dem-i vuşlatda
Başka bir zevk virür geçdi zamānum diyerek
- 5 Yār söyletdi baña bu gāzeli ey **Nābî**
Söyleye söyleye ey tāze-zebānum diyerek

-152-

[44b]

Naẓım

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Kişver-i iḥsāna ḥātem bir gelür
Bezm-i ‘ıyşa sāgar-ı Cem bir gelür

²²³ bk. ND, g. 445, s. 797-98, c. 2, (Bilkan, 2015).

2 Ey dil-i şeydā yeter mātem yeter
‘Aşkla Mecnūn-ı pūr ğam bir gelür

3 Gerçi bî-ḥad pehlevānān-ı cihān
‘Arşa-i heycāya Rüstem bir gelür

4 Çok Mesîhā-leb kamer-ṭal‘ at velī
‘Āleme ‘İsī-i Meryem bir gelür

5 Naḳd-i ‘ömrüñ kadrini bil ey **Nazīm**
Çünkü bu dünyāya ādem bir gelür

-153-
Şāfi

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

1 Zülf-i ‘anber-şikenüñden? ki şabā bû getürür
Ḥāṭıra ḥālet-i sevdā eşeri o getürür

2 Nigeh-i çeşmüñi şayyād-ı dil eylerse ḥayāl
Ser-i meydān-ı ümīde iki āhū getürür

3 Bu tehī cām-ı şafāyı bize sākī-i felek
Şunmaz ammā ki sebūy-ı ğamı dolu(?) getürür

4 Çeşm-i dil ḥuşk-ı hırmān-la ḳalmaz āḥir
Eşer-i girye-i ḥandānı gelür şu getürür

5 Dā’imā ḥasr ider dūd-ı siyāh-ı āhum
Şāfi-i zāra belā-yı ğamı [ġisū] getürür

-154-

[45a]

Fevrî

Mef' ülü Mefâ' ilün Mef' ülü Mefâ' ilün

- 1 'Aşk eyleyeli cânı derd-i ğamıña mu' tād
Şahrâda benüm Mecnün tağlarda benüm Ferhād
- 2 Var ise cihân içre 'aşk ile benüm ancak
Mecnün'a bedel maḥzün Ferhād'a bedel nā-şād
- 3 Mecnün ile Ferhāda 'aşk içre benüm mürşid
Piri ğamuñ idelden ol yolda baña irşād
- 4 Vādî-i meşakḳatde Mecnün'a benüm hādî
Küh-ı ğam-ı miḥnetde Ferhād'a benüm üstād
- 5 Esrār-ı ğam-ı 'aşkı **Fevrî** kime şerḥ etsün
Mecnün ise bir cāhil Ferhād ise bir ırġād

-155-

Fevrî

Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün

- 1 Bir yād ile her mürdesini eyledi iḥyā
Ben mürdeyi yād eyledi ol leb-i 'İsā²²⁴
- 2 Virürseñ eger ḥüsn zekâtını efendi
Luṭf eyle faḳîrüm baña Allāhu Te' ālā
- 3 Cān naḳdin alup ol gözi bīmār ṭabîbüm
Ben ḥastaya raḥm itmedi dād u dirîġā²²⁵

²²⁴ Hece eksikliğinden kaynaklanan vezin kusuru.

- 4 Dil aldı vü cān aldı vü dīn eyledi ḥayfā
Ol gönçe-leb ü lāle-ruḥ u nergis-i şehlā
- 5 Söz gevherini delmege **Fevrī** kuluñ ey şāh
Elmās-ı ter oldu deheninde dil-i gūya?

-156-

[45b]

‘Alī Efendi

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Cihāna şāh olup şāhum cihān devrūnce durduñ tüt
Cihān mülkine şeddādī binā bünyādın urduñ tüt
- 2 Göçersin kūs-i rihlet çalınur bir gün bu menzilden
Otāguñ pādīşāhum lāle-veş şahrāda kurdūñ tüt
- 3 Konağuñ ‘ākıbet bāğ-ı firāğındur benüm ‘ömrüm
Şabā gibi esüp her yaña da yeldūñ buyurduñ tüt
- 4 Vücūd iklīminūñ farzā ki olmuşsun Süleymān’ı
‘Ādem(?) şahrāsına ol salṭanat mihrin dutardūñ tüt
- 5 Murāduñca bu ‘ālem murğ-zārında şikār olup
(.....) devletden niçe şāhı uçurduñ tüt
- 6 Olursun cür‘ a-veş yarın ya bir gün ḥāk-ile yeksān
Bu Cem bezmine irdükde şafā cāmını sürdüñ tüt
- 7 Götürür bezm-i keşretten ayağı her kişi āḫir
‘**Alī** sen al ögüdin ‘ālem-i vaḥdetde yurduñ tüt

²²⁵ Vezin problemli.

-157-

[46a]

Ālī

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Bir ẓara ' asker ḥaṭuñ şāhib-ķırān-ı ğamzeñe
Tiğ-i ğamğamdur tegāfül ķahramān-ı ğamzeñe
- 2 Dil hedef peykān-ı zehr-ālūde-i müjgānuña
Cān fedā nūk-ı ciger-düz-ı sinān-ı ğamzene
- 3 Mübtelālar cān virür bir şīve-i ğüftāruña
Ehl-i dil ḥayrān olur ḥüsn-i beyān-ı ğamzeñe
- 4 Nükte-i rengin Ālī neydügin fehmi eylemez
Olmayanlar āşinā luṭf-ı zebān-ı ğamzene

-158-

Ve lehu Ālī

Mef' ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

- 1 Olmamış iken şu' le hem-āğüş-ı muḥabbet
Mest itmiş idi gönümi ser-cüş-ı muḥabbet
- 2 Vaşf-ı gül-i nev-ḥāste dāğ-ı cigerdür²²⁶
Hep zemzeme-i bülbül-i ḥāmüş-ı muḥabbet
- 3 Bulmaz yine bu neşveyi nādān eger olsa
Peymāne-i ḥürşid ile mey-nüş-ı muḥabbet
- 4 ' Āşık ne kadar eylese izhār-ı tegāfül
Pinhān olamaz āteş-i ser-cüş-ı muḥabbet

²²⁶ Vezin problemli.

- 5 **Âlî** gibi yanmışdı gönül âteş-i ‘aşka
Olmamış iken şu‘le hem-âgûş-ı muhabbet

-159-

[46b]

Rüşdî

Mef‘ûlü Mefâ‘ilü Mefâ‘ilü Fe‘ûlün

- 1 Bu fitne ki var ğamze-i çeşm-i siyehünde
Biñ tîre belâ olsa n’ola her nighünde
- 2 Bir ‘arz-ı hırām eyle yine haşr ola tâ kim
Ervāh-ı şehīdān-ı belâ cılve-gehünde
- 3 Kūhl idemezüm dīde-i giryānıma şad-hayf
Haqq-ı nazarum qaldı senūñ hāk-ı rehünde
- 4 Reşk-āver-i çāñ eyle güzergāhıñı cānā
Çöz zūfūñı bend eyleme zīr-i külehünde
- 5 Naqd-ı ğam-ı dünyāyı şümār itmedesin hep
Bir kerre hesāb eyleye **Rüşdî** günehünde

-160-

‘**Ārifî**²²⁷

Mef‘ûlü Mefâ‘ilü Mefâ‘ilü Fe‘ûlün

- 1 Şad fitne nihān kūşe-i taraf-ı külehünde
Bir şīve mi var olmaya her bir nighünde
- 2 Hîç kırtulamı keş-me-keş-i cevri-i şabādan
Dil-beste iken dāmen-i zūlf-i siyehünde

²²⁷ Rüşdî’nin gazeline naziredir.

3 Evrāk-ı ḥazān añlama ey şūḥ-ı sitemkār
Hep küştelerüñdür dökülen ḥāk-ı rehüñde

4 Her gün gice (....) vişāl olmaya mümkin
Yā ey felek ‘ālem mi ölür (.....) mehüñde

5 Bu cürm ile yārüñ yine pāy-būsın umarsın
Bilmez misin ey ‘Ārifī ašlā? güneñde

-161-

[47a] Cevāb-ı Bahāü’-d-dīn-zāde Çelebi Efendi²²⁸

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 (.....) ey mefḥar-ı ehl-i hüner
Ey cesīmü’l-ḳadr ey naḳḳāde-i nev‘ -i beşer

2 Çār-yār bā-şafā ḥaḳḳı sever cānum seni
Ber-murabba‘ ehl-i ‘ilm ü faẓl u dānişsin meger

3 Sensin ol pīr-i ‘azīz cümle erbāb-ı sūḥan
Yoḳdurursun var iken dünyāda hergiz baña yer

4 Hem ḥabābīlik(?) daḥı eyler işāret aña kim
Tengnā-yı dehrde olmaya vāsi‘ bir maḳar

5 Ḳabil olsa bāşıra ḳılmaḳ ihāṭā peykerüñ
Düb düb eyler nāzıruñ ḳalbi olur zīr ü zeber

2 Derdünüz reşkümden aḳmasa (.....)
Bir ḳadem gāhī sefer ḳıldukda ol sıḡlet gider

²²⁸ Cinānī’nin 29b numaralı varakta yazdığı letāifin Bahāü’-d-dīn zāde Çelebi tarafından yazılan cevabıdır. Bazı beyitleri Dīvān’da mevcut değildir.

- 7 Vaşf-ı hāl olmak libāsın giydürür eş‘āruña
Bize hayyāf-ı edāsı hāmeñüñ hil‘at yeter
- 8 Mā-ḥaṣal haylī ṭonatmış siz bizi ḥatt eyledük
Biz daḥı me‘mül irsāl itdük ammā muḥtaşar
- 9 Āstīn [ü] dāmeni kūtāh ise ma‘zūr olup
Zeyl-i ‘afv ile anı setr eylemekdür mu‘teber
- 10 Līk birkaç def‘a seyre da‘vet itmişdük sizi
Olmadı hergiz icābet gelmedi aşlā ḥaber
- 11 Şol kadar var kim lisān-ı ḥalle inşād idüp
‘Özrünü bu vechile baş itdi bir ehl-i hüner
- 12 Geşt-i şahrā eyleyüp başsuñ nebāt etfālını
Ḥ‘āb-ı rāḥatda yaturken her birin ağır başar

-162-

Cevāb-ı Diger Cīnānī Efendi

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Olmadı gönderilen cāme benüm sulṭānum
Ḥāşılı bizde semen artuḫ imiş geldi vukūf
- 2 Şüphemiz vālid-i mācidde ḫalupdur şimdi
Anlaruñ sūfı da olmazsa eger ṭālī‘e yūf

-163-

[47b]

Muḥliş

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Ḥicāb eyler ruḥuñ mihrin meh-i tābāna gösterseñ
Derūnı ḥūn olur la' l-i lebūñ mercāna gösterseñ
- 2 Helāk eyler cihānı āşinā bīgāne fark itmez
Eger tiğ-i kızāyı çeşm-i ḥūn-efşāna gösterseñ
- 3 Züleyḥāveş ider şad şerḥa cānā dest-i sīmīnin
Turunc-ı ğabğabuñ sen Yūsuf-ı Ken' ān'a gösterseñ
- 4 Uşandum şoḥbet-i ehl-i riyādan luṭf idüp sākī
Baña bir pāy-ı ḥum bir kūşe-i meyhāne gösterseñ
- 5 Ḥaberdār olmasun **Muḥliş** şakın derd-i derūnuñdan
Nemek-pāş-ı ' aṭā-yı nāz olur cānāna göstersen

-164-

Nazīre-i Zülmeti²²⁹

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Baña ey reh-rev-i ' uşşāk bir meyhāne gösterseñ
Ayağım yire degmez bir ṭulu peymāne gösterseñ
- 2 Hezārān murğ-ı dil feryād ider her bir şikencinde
Eger zülf-i perişānına yārūñ şāne gösterseñ
- 3 Kālurdı ka' r-ı çehde tā ebed ey dil-ber-i ra' nā
Nikāb-endāz-ı ḥüsn olsun meh-i Ken' ān'a gösterseñ

²²⁹ Şair hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgi mevcut değildir. Gazel Muḥliş'in gazeline naziredir.

- 4 Ferāġat eyler Ādem meskenin bāġ-ı Behişt olsa
Şehā (.....) eger bir dāne gösterseñ
- 5 Perīşāndur muḥakḳak sözlerüñ hep **Zulmeti** ammā
Pesendide olur hem Zühre-i yārāna gösterseñ

-165-

[48a] **Yahyā**²³⁰

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ol kemān ebruvān²³¹ depretse cānum deprenür
Yüregüm oynar gözüm seker lisānum deprenür
- 2 Tākatim yok kim du' ā-yı devletin işitdürem
Görsem ol şāhı hemān ancaḳ dehānum deprenür
- 3 Zindedür şanmañ beni çarḥuñ kemānından yaña
Tır-i ġam toḳunduġunça üstühānum deprenür
- 4 Baḳsa ol şāh-ı cihān rūy-ı celāl ile baña
Gün ġibi ditrer bu cism-i nā-tüvānum deprenür
- 5 Gülşen-i āh²³² içre **Yahyā** bād-ı āhumdan benüm
Bir ḥazān yapraġıdur ġüyā zebānum deprenür

²³⁰ bk. YBD, g. 131, s. 364, (Çavuşoğlu, 1977).

²³¹ ebrūvānın: ebrūların, bk. YBD.

²³² āh: 'aşk, bk. YBD.

-166-

Neşâî Efendi²³³

Mef'ûlû Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün

- 1 Bezm-i çemende zevke sebep ney mi cû mıdur
Hûnın terânelerle gelüyı sebû mıdur
- 2 Hûn-ı şafaqla mihri giriftâr-ı şerm iden
Dâ'im derûna âteş uran reng bu mıdur
- 3 Gülşen midür kenâresi olmuş benefşe-zâr
Ruhsâr-ı âl ile hatt-ı müşk-bû mıdur
- 4 Hayretle itdügüm bilemem hûn-ı giryeden
Mihrâb-ı ebrûvânuña karşı vüzû mıdur
- 5 Bî-tâbî-i dimâğa sebep hep Neşâtiyâ
Büy-ı zükâm-rîz-i gül-i ârzû mıdur

-167-

[48b]

‘Ârifî

Mef'ûlû Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün

- 1 Kim dir ki yüzüñ dîde-i ‘uşşâka nihândur
Ağyâre nihân ‘aşîka göz gibi ‘ayândur
- 2 Ey h^vâce gel aldanma metâ‘‘na cihânuñ
Sermâyesi miḥnetdür anuñ sūdı ziyândur
- 3 ‘İbretle nazar kıl göre gülzâr-ı fenânuñ
Her gonçesi hûn-ı dil-i ‘uşşâka nişândur

²³³ bk. NŞD, g. 23, (Kaplan, 1996).

- 4 Dil-terk-i muḥabbet ideyin dirse inanma
Da‘vā-yı ferāğ eylese ‘uṣṣāk yalandur
- 5 Her gördüğü dīdāra n’ola ‘āşık olursa
Ey ‘**Ārifī** āvāre gönül āb-ı revāndur

-168-

Güftī²³⁴

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Gelse reftāre kaçan nāzla ol serv-i sehī
Maḥşer-i fitne olur reh-güzer-i cilvegehi
- 2 Dil-i Cibrīl ise de anı giriftār eyler
Görinen ṭarf-ı külāhında o zülf-i siyehi
- 3 Nice bī-tāb u karar olmasun ālüfteleri
Çeşmi mestāne velī hūş-rübādur nigehe
- 4 Ğamzesin itmez idi cām-ı teğāfül ser-mest
Olmasa meykede-i nāz o çeşm-i siyehi
- 5 Dāmen-i vaşlına ol [yārūñ] irişmezse eger
Güftī-i zāruñ olur dest-i temennāsı tehī

-169-

[49a]

‘Adlī

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Ğāfil olma nāgehān ol ḥaṭṭ-ı ‘anber-sā gelür
Şūr u şer peydā olur başıña biñ gavgā gelür

²³⁴ bk. GD, (Yılmaz, 1983).

- 2 Merhamet kıl ehl-i derde fırsatı fevt eyleme
Bir gün olur ‘aşkdan ‘uşşāka istiğnā gelür
- 3 Baña sen Mecnūna Leylā Hüsrev[e] Şīrīn gerek
Her kişiye kendü yāri hōş gelür zībā gelür
- 4 Bāde şunmak baña bir meyḥānede bir mugbeçe
Hıızr elinden āb-ı ḥayvān içmeden a‘lā gelür
- 5 Pādişāh-ı dehri görse iltifāt itmez geçer
Kūyuña ‘Adlī kuluñ çok şöyle bī-pervā gelür

-170-

Sırrī

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Çünkü ben bülbülünü ol gül-i ter ḥāk ister
Yanayın nār-ı ḡam ile olayın ḥākister
- 2 Kūşe-i meykede olsa yürimez ḡam yemezüz
Zevḡümüz ḡüşesidür ol bizim ey zāhid-i ḥar
- 3 Lerze düşdi beden-i pīr-i muḡāna şanmañ
Añlayup ḡadr-i meyi üstüne cāmuñ ditrer
- 4 Kānını bulsuñ içerdüñ hele ḡana ḡana
Nice ḡan yuṡmasun ey sākī elüñden sāḡar
- 5 Baş eger miydi saña başına düşdikçe o serv
Bād-ı āhuñ senüñ ey **Sırrī** bulunmasa eger

-171-

[49b] **Güfte-i Hayretî²³⁵**

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ol ṭabīb-i cān meded gelsün bugün bīmārına
Niçe bî-çāre helāk oldu irişmez yārına
- 2 Tiğ-i hicrān ile öldürmek ne lāzum serverā
Çün suçum var bārī berdār eyle zülfüñ dārına
- 3 Gel vefā kıl didüg içün hizmetinden itdi dūr
Kıydı ol şeh hey meded yok yere hizmetkārına
- 4 Uğradı geçdi bugün yār üstüme 'ār itmedi
Cismimi beñzetdi beñzer sāye-i dīvārına
- 5 Yok yere yoğ itdi şanmañ varını bu **Hayretî**
Varını terk eyleyüp yoklukda irdi varına

-172-

Ve lehu Hayretî²³⁶

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Reh-nümā-yı rāh-ı Hāḫdur 'aşḫ-ı pāk
İlm-i taḫḫīke sebaḫdur 'aşḫ-ı pāk
- 2 Mekteb-i tevḫidde dil tıflına
Her ne ta' līm itse ḫāḫdur 'aşḫ-ı pāk
- 3 Sāḫī-i kevşer elinden içmişüz
Bezm-i Hāḫda bir ayakdur 'aşḫ-ı pāk

²³⁵ bk. HD, g. 393, s. 378, (Çavuşoğlu, 1981).

²³⁶ bk. HD, (Çavuşoğlu, 1981).

4 Sālik-i rāh-ı Hudā olanlara
Böyle bir keskin Burāk'dur 'aşk-ı pāk

5 **Ḥayretī** anuñ-la görür işidür
'Āşıkā gözdür kılakdur 'aşk-ı pāk

-173-

[50a] **Süheyli**²³⁷

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1 Açılmış tal'at-ı nesrīnün²³⁸ ey gül nesterenlenmiş
Bülend olmuş nihāl-i hoş²³⁹-hırāmuñ nārvenlenmiş

2 Bahār-ı ḥüsn virmiş gülşen-i ruḥsārına revnaḳ
Yaşıllar giymiş ol serv-i semen-sīmā çemenlenmiş

3 Vücūdın kaplamış başdan ayağa penbe-i dāğa
Dil-i şūrīde gūyā ölmesin bilmiş kefenlenmiş

4 'Aceb mi itnese şimden girü ḥāl ehline rağbet
Erāzil ehline olmuş muḳābil Ehremenlenmiş

5 Kızarmış tāb-ı müldeñ çihre-i Ālī 'aḳīḳ olmuş
Bugün içmiş **Süheyli** ol der-i yek-tā Yemenlenmiş

²³⁷ bk. SD, g. 141, (Harmancı, 2007).

²³⁸ nesrīnün: rengīnün, bk. SD.

²³⁹ hoş: pür, bk. SD.

-174-

Nazîre-i Zuhûrî²⁴⁰

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

- 1 Çemende cism-i lâle şanma gül-gün pîrehenlenmiş
Şehîd-i tîğ-i gâmdur gūyiyā kanlu kefenlenmiş
- 2 Hālāş olmaz elinden dāmeni āgyār-ı bed-h^vāhuñ
Nihāl-i gönçe-i ra' nā durur gūyā dikenlenmiş
- 3 ' İzārında haṭ-ı nevreste şanmañ āşikār olmuş
Harîm-i bâğ-ı hūsni ol nigāruñ yāsemenlenmiş
- 4 Şacı zencîrinüñ āşüftesi sevdā-yı hālîdür
Taḥayyürden benefşe gülşen içre ser-figenlenmiş
- 5 N'ola deryā-yı aḥḍar gibi mevc ura letāfetden
Zuhûrî şahn-ı ' ālem yemyeşil tâze çemenlenmiş

-175-

[50b] Muḥammes-i ' Ālî²⁴¹

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

- 1 Süzülsün çeşm-i mestüñ devlet-i bî-dārı görsünler
Büzülsün bend-i zülfüñ bendeler didārı görsünler
Çözülsün tükmele mir' āt-ı pür-envārı görsünler
Çıkar pîrahenuñ tā kudret-i settārı görsünler
- 2 Lebüñden buse almak mürde cān bulmak kadar vardır
Şacıñ koçmak ḥamiyyet cāvidān bulmak kadar vardır
Miyānuñ kocmacık genc-i nihān bulmak kadar vardır
Vişālüñ cāna almak rāygān bulmak kadar vardır

²⁴⁰ Süheylî'nin gazeline naziredir.

²⁴¹ Şiir murabba nazım şekli ile yazılmıştır. Ancak müellif muhammes olarak yazmıştır.

- 3 Ruḥuñ zülf içre gösterdüñ kıyāmetden nişānsın sen
Günüñ mağribde doğmuş fitne-i āḥir zamānsın sen
Ser-ā-pā dehri vīrān eyleyen genc-i nihānsın sen
Ne māhiyyetsin eyā yā neden nā-mihrbānsın sen
- 4 Meger bir kāse içre müşg-i terdür hırş içün cānı
Yāḥūd mülk-i melāḥat şāhınuñ tuğı perīşānı
Konuttur? başıma yāḥūd hümā-yı baḥt-ı sulṭānı
İnanmaz görmeyinçak? başdan ey şūḥ-ı cihānānı
- 5 O mihr ü baḥt-ı ‘Ālī gibi ğaddār olmak istemiş
Kerem semtinden el çekmiş cefākār olmak istemiş
Muḥaşşıl cevre meyl itmiş sitemkār olmak istemiş
Kırup ‘āşık-ları cellād-ı ḥūnh^vār olmak istemiş
- 6 İrişünler meded üftādeler yalvarı görsünler
‘Araççinüñ çıkar ol turre-i tarrārı görsünler
Müneccimler kosunlar ğayrı sen mekkārı görsünler
Ne var bir himmet it şeydālar ol āşārı görsünler
Meded rūḥ-ı muşavver nic’olurmuş bāri görsünler

-176-

[51a]

‘Aşkī

Mefā’ ilün Mefā’ ilün Mefā’ ilün Mefā’ ilün

- 1 Kemān-ı ebruvānuñ şayd-ı cān içün kurulmuşdur
Anuñ-çün tır-i müjgānuñ görenler hep urulmuşdur
- 2 Seni rü’yāda görmişler diyu turup oturmazlar
Mu‘abbirler bu düş ta’ birin itmekde yorulmuşdur

- 3 Lebûñ esrârı erbâb-ı şafâ ağızına düşmüşdür
Ne kanlar yutduğun ‘uşşâk-ı la‘ lûnden şorulmuşdur
- 4 Senüñ-le germ olup baḡş idecek ḡürşid-i ‘âlem-tâb
Küsûf irişdi şanma pençesi mihrüñ bürülmüşdür
- 5 Tırulmazdı bu dehr-i pür-kederde bu kadar ‘Aşķı
Tura tura bulanıklık gider diyü tırulmuşdur

-177-

Râzî

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

- 1 Görmeyen bâde-i ḡam zevķ ü şafâyı ne bilür
Çekmeyen zehr-i sitem cām-ı vefâyı ne bilür
- 2 Olmayan maḡrem-i rāz-ı dil-i pür-süz henüz
Nâle-i hūş-güdâz-ı dem-i nâyı ne bilür
- 3 Çekmeyen bār-ı ḡam-ı ḡasret-i ebrū-yı ḡamuñ
‘Āşķ-ı ḡaste-dilüñ çekdüḡi yâyı ne bilür
- 4 Olmayan ‘aşķ hevâ-sıy-la perîşân-ḡâtır
Bülbülüñ itdüḡi cān-süz nevâyı ne bilür
- 5 Almayan bûy-ı gül-i miḡnet-i ‘aşķı **Râzî**
Zevķ-i gül-geşt-i çemenzār-ı belâyı ne bilür

-178-

[51b] **Riyāzī**²⁴²

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Getürdün cāna bŭy-ı sŭnbŭlin ey bād hoş geldün
Muķīm-i gŭşe-i hicrānı etdün yād hoş geldün
- 2 Gice pervāne-i ser-mesti bāl efşān gelŭr gördüm
Didüm ey āteş-i efrŭz-ı dil nā-şād hoş geldün
- 3 Yine bu nev-giriftār-ı firākı yokladuñ ey ğam
Muşībet günlerin etdün²⁴³ mübārek yād²⁴⁴ hoş geldün
- 4 Senün ey seng-i cevri-yār baş ūzre yerün vardur
Dil-i vīrānemüz itdün yine ābād hoş geldün
- 5 **Riyāzī** dün buluşduķ Bī-sütŭn'da rūḥ-ı Ferhād'a
Didi ey 'āşık-ı hem-derd-i māder-zād hoş geldün

²⁴² bk. RYD, g.319 , s. 441, (Açıkgöz, 1986).

²⁴³ etdün: kılduñ, bk. RYD.

²⁴⁴ yād: bād, bk. RYD.

-179-

Şabūhī

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Dil-berün şîve vü nâzı olıcak böyle gerek
Bağa gözün süzerek söyleye sözün gülerek
- 2 La‘ l [ü] haṭ ḡonce-dehen serv-i ser-efrâz gerek
Yaşşı yüzlü (.....) aḡ mücessem berg
- 3 Dilüne doymaya ḡāyet de mülāyim-ter ola
Zerrece ‘ aşıḡa çekdürmiye vaşlında emek
- 4 Sinesin sineye muḡkem çekesin lā dimeye
Emesin leblerini iki yanaḡın öperek
- 5 Süresin zevḡ ü şafāsın idesin ‘ ālemini
Ey **Şabūhī** saña bir yār olıcak böyle gerek

-180-

[52a]

Şafā’ī

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Çün gedā-yı kūy-ı yārız ‘ izz ü cāhı neylerüz
Dūd-ı āhumuz yeter ḡayd-ı külāhı neylerüz
- 2 Dil şeb-i vaşluṇda ḡānī ’dür cemālün şem‘ ine
Tāb-ı ruḡsāruṇ yeter mihr ile māhı neylerüz
- 3 Keşret-i dünyā içün bī-hūde ḡavḡālar nedür
Pādişāh-ı ḡayl-i ḡam olduḡ sipāhı neylerüz

- 4 Ger Süleymān-ı zamān olsuñ olur bād-ı fenā
 ‘ Ākıbet ber-bād bu tahtgāhı neylerüz²⁴⁵
- 5 Biz **Şafā’**ı pādīşāh-ı dehre baş indirmeüz
 Dergeh-i dil-ber yeter özge penāhı neylerüz

-181-

Yahyā²⁴⁶

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

- 1 Gün gibi mihr ü muḥabbet ‘ āleme yayılmasa
 Sevdüğümü sevdüğümünden gayrı kimse bilmese
- 2 Ben gedādan ‘ ār ider çün olsa ‘ alī-cenāb²⁴⁷
 Şoḥbetinde kāşkī adum daḥı añulmasa
- 3 Çokdan ol şāh-ı cihāna ‘ arz iderdüm ḥālümü
 Bakacak ‘ aqlum gibi şabrum eger daḡulmasa
- 4 Bir²⁴⁸ gece tebdīl-i şüret eyleyüp virdüm selām
 Hergiz almazdı selāmumı eger yañulmasa
- 5 ‘ Aşkım ey **Yahyā** benim olmazdı ḥalkā destān
 Ol şacı Leylī beni Mecnūn-ı şeydā ḳalmasa

²⁴⁵ Hece eksikliğinden kaynaklanan vezin kusuru.

²⁴⁶ bk. YBD, g. 406, s. 530, (Çavuşoğlu, 1977).

²⁴⁷ çün olsa ‘ alīcenāb: ol dil-ber-i ‘ ālī-cenāb, bk. YBD. Vezin problemlı.

²⁴⁸ bir: dün, bk. YBD.

-182-

[52b]

‘Örfi Efendi

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Görenler iki çeşm-i mestüñi şanur bir ederler
Hilāl ebrūlaruñ gördükde illā kim bir ederler
- 2 Bizümle gitdi bir gün haşr olup şāhum bir olmadık
Bir olur gerçi kim haşr olıcağ şāh u gedā derler
- 3 Ğam-ı ‘aşkuñ şarardup beñzümi altuna döndürdi
Anuñ-çün ‘aşka erbāb-ı haķīkat kīmyā derler
- 4 Olur evrāk-ı gül üstünde gūyā jāleler peydā
Hicābından kaçan ol menba‘ -ı hilm ü hayā derler
- 5 Kıo yaşıdansun eşiküñ taşını ‘ār itme ‘Örfi’den
Nihāyet āsitānuñ yaşıdanurmuş bir gedā derler

-183-

Riyāzī²⁴⁹

Mef‘ ülü Fā‘ ilātü Mefā‘ ilü Fā‘ ilün

- 1 Hūn-ābe h‘ār-ı guşşaya sākī şarāb vir
Biz ‘arz-ı müşkilāt idelüm sen cevāb vir
- 2 Evrāk tār u mār-ı dile eyleyüp sevād
Ol şāha hasb-i hālīñü yāz bir kitāb vir
- 3 Hūnāb-ı dīde sūz-ı derūn çāre itmedi
Ya Rabb gevher-i dile sen āb u tāb vir

²⁴⁹ bk. RYD, g.179 , s. 357, (Açıkgöz, 1986).

- 4 Ey baht-ı bed o saña da dünyāya da yeter
Şeb-zinde-dār ‘ aşka da bir pāre ḥ^vāb vir
- 5 Añsun ser-i kabūlī gören mest-i şevk olur
Nazma **Riyāzī**²⁵⁰ neşve-i şahbā-yı nāb vir

-184-

[53a]

Fuzūlī²⁵¹

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Niçe yıllardur ser-i kūy-ı melāmet beklerüz
Leşker-i sulṭāna ‘ irfānuz velāyet beklerüz
- 2 Sākin-i ḥāk-i der-i meyḥāneyüz şām u şehir
İrtifā‘ -i ḳadr içün bāb-ı sa‘ ādet beklerüz
- 3 Cīfe-i dünyā degül kerkes gibi maṭlūbumuz
Bir bölük ‘ Anḳālaruz Ḳāf-ı ḳanā’at beklerüz
- 4 Ḥ^vāb görmez çeşmimiz endişe-i aḡyārdan
Pāsbān-ı genc-i esrāruz muḥabbet beklerüz
- 5 Kārbān-ı rāh-ı tecrīdüz ḥaṭar ḥavfin çeküp
Gāh Mecnūn gāh ben devr ile nevbet beklerüz
- 6 Şanmañuz kim giceler bī-hūdedür feryādımız²⁵²
Mülk-i ‘ aşk içre ḥişār-ı istiḳāmet beklerüz
- 7 Yatdılar Ferhād u Mecnūn mest-i cām-ı ‘ aşk olup
Ey **Fuzūlī** biz olar yatduḡça şoḡbet beklerüz

²⁵⁰ Dîvân’da bu beyit 4. beyit olarak kayıtlıdır.

²⁵¹ bk. FZD, g. 120, s. 257, (Parlatır,2014).

²⁵² feryādımız: efḡānımız, bk. FZD.

-185-

[53b]

Nābī²⁵³

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Seni tebride benden olsa āgyār ittifāk üzre
Ne bāküm var hulus elbette gālibdür nifāk üzre
- 2 Ser-ā-pāy-ı cihān bāzīçe-i dest-i teḳābüldür
Ḳarār itmek ne mümkün ḥāl-i 'ālem bir siyāk üzre
- 3 Dil-i hicr-āzmā ḥayretle itdi şöyle ülfet kim
Vişālün ḳalmadı yek zerre rüçḥanı firāk üzre
- 4 Ğubār-ı vaḥşet olmaz dāmen-i şahrā-yı vaḥdetde
Selām eyler bu deştün kebki bāze iştiyāk üzre
- 5 Nifāk āşarını gör kim de deñlü itseler te'lif
Degül ḳābil ki ola lafz-ile ma' nī vifāk üzre
- 6 Gören ol gonçeyi āğuş-ı pīrāneme ey Nābī
Gül-i taşvirdür dirler çekilmiş köhne tāk üzre

-186-

Nef'ī²⁵⁴

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Gördüğün 'āşık ider bir büt-i ra' nāsın sen
' Aceb üftādesi çok dil-ber-i yektāsın sen
- 2 Devr-i ḥüsnünde n'ola olsa cihān pür-ğavga
Fitne-i devr-i zamān āfet-i dünyāsın sen

²⁵³ bk. ND, g. 755, s. 102, c. 2, (Bilkan, 2011).

²⁵⁴ bk. NFD, g. 98. (Akkuş, 1993).

- 3 La' lûñ âşûb-ı dil ü ğamzelerüñ âfet-i cān
 ' Āleme tūrfā belā özge temāşāsın sen
- 4 Belki Yūsuf da seni görse olurdu 'āşık
 Ol kadar hūsn ile mümtāz ü dil-ārāsın sen
- 5 Saña **Nef'ī** gibi icmāl ideyim evsāfın
 Şāh-ı devrāna sezā dilber-i ra'nāsın sen

-187-

[54a]

Riyāzī²⁵⁵

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Hūblar sūz-ı dil-i sine-güdāz isterler
 'İşve vü nāza göre 'arz-ı niyāz isterler
- 2 'Aşk bir mertebeye vāşıl ider 'āşıkı kim
 Anda hergiz ne ḥaḳīḳat ne mecāz isterler
- 3 Din muşavver bize virini 'arz eylesün
 Cilve-i hūsne göre 'işve vü nāz isterler
- 4 Dilden ālāyiş-i dünyāyı hemān ber-ṭaraf it
 Senden ey şūfī ne ṭā'at ne namāz isterler
- 5 Ey **Riyāzī** çoğ olur şā'ir-i ma'nī-pervāz
 Ṭāb'-ı pākūñ gibi bir nādire-sāz isterler

²⁵⁵ bk. RYD, g.319 , s. 441, (Açıkgöz, 1986).

-188-

Riyāzī²⁵⁶

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Senden ey dīde ne hūn-ābe ne hūn isterler
Pāk-bāzī-i naẓir sūz-ı derūn isterler
- 2 Hem alurlar dili bī-şabr u qarār eylerler
Yine ‘uşşāqdan ārām u sūkūn isterler
- 3 Zūr-ı bāzūsı ne kār eyledi gör kūh-kene
Bunda bīmārī-i dil baht-ı zebūn isterler
- 4 ‘Aşqda būqalemūnī-i hūred el virmez
Sāde-dil ‘āşık-ı yek-reng-i cünūn isterler
- 5 Ey Riyāzī mey-i şevk içmek ile ‘aşk olmaz
Bunda ser-mestī-i hūn-āb-ı derūn isterler

-189-

[54b] ‘Ālī Bağdādī

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Benim ol çeşm-i bīmārum meded yā Rabb sen şakla
Mizācın rūzgār āfetlerinden şağ isen şakla
- 2 Ruḥı sīmīn lebi kandin bẓyı naḥlīn şacı müşgīn
Eser yelden aḳar şudan güneşden kilken şakla
- 3 Ecel seyl-ābına yaqdırma yā Rabb varlığı şehrin
Vücūd-ı zāt-ı pākīn cism ü cānın cümleten şakla

²⁵⁶ bk. RYD, g. 320, s. 442, (Açıkgöz, 1986).

- 4 Ḥaṭādūr zülf-i müşgînin kefen-püş itme ey gerdün
Derûn-ı penbede şaklarsan al müşg-i Ḥuten şakla
- 5 İlāhî çeşm-i pür-dāğında olsun nev‘ -i bürranuñ
Ölümden ḥaste ‘Ālî’ nūñ civānın genç iken şakla

-190-

Bākî²⁵⁷

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Lebüñe dirler ise gönçe-i gülden terdür
Şaḫın incinme begüm ḥaylice rengîn yerdür
- 2 Dehenüñ tūṭî-i şekker-şiken olsa ne ‘ aceb
Leb-i şîrîn ü ḥaṭ-ı sebz aña bāl u perdür
- 3 Zülfine gerçi hemān sünbül-i ter hem-serdür
İkisinden de siyeh kāküli bālā-terdür
- 4 Ḥalka-i zülf-i ḥayālî gözümüzden gitmez
Gūyiyā çeşm-i ‘ alîl üzre siyeh çenberdür
- 5 Dökülen kanlara bak dîde-i gîryânından
Dostum **Bākî**’ye rahm eyleyecek demlerdür

-191-

[55a]

Vaḥdetî

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Cānımı kaşuña qurbān ideyin n’olsa gerek
Alnıma kîlk-i qazā çekdügi resm olsa gerek

²⁵⁷ bk. BD, g. 108, s. 168, (Küçük, 2015).

- 2 Āḥiret ister iseñ dünyāda giryān ol kim
 Ḥʿābda ağlayan ey dil uyanup gelse gerek
- 3 (.....) pul çokluğuna gül gibi ey şāḥib-i zer
 Şararup berg-i ḥazān gibi ruḥuñ şolsa gerek
- 4 Kef-i mizānuñı doldurmaz iken kevn ü mekān
 Bir avuc toprak ile iki gözüñ dolsa gerek
- 5 Ka‘r-ı deryāda yerüñ sırça serāy olsa dilā
 Seni ğavvāş-ı ecel anda daḥı bulsa gerek
- 6 Ebedü’-d-dehr diri şanma kalam dünyāda
 Çār u nā-çār begüm zinde olan olsa gerek
- 7 Dem bu demdür berü gel bezm-i ğama **Vaḥdetiyā**
 İçelüm bāde-i ‘aşkı (.....) n’olsa gerek

-192-

Müfred (Mahlassız)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Sürdüñ āğyārı kapuñdan işiden dedi muḥāl (?)

Yerine itüñ görüp ben de dimedüm ni‘me’l-bedel

-193-

Müfred (Mahlassız)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Mümkin olmaz senden ayrılmak veli imkânı var

Cân virem ḥasretle zīrā her işüñ āsānı var

-194-

Müfred (Mahlassız)

Fe' ilatün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Şem'e pervāneleri şanma ki bī-hūde yanar

Cezbe-i hüsn-i dil-efrüz-ı güle o da yanar

-195-

[55b]

Āgehī

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1 Baña bir ruhları gül serv-i hōş-reftār lāzımdur
Lebi gönçe semen-simā yüzi gülzār lāzımdur

2 İştüm ol dil-ārā öldürürmiş 'āşıkın bilse
Benüm 'āşıklıgum dil-dārıma iş'ār lāzımdur

3 Şalınma hārlarla ser-keş ol ey serv-i²⁵⁸āzādum
Gül-i bāğ-ı cinānsın gönçe-lebsin 'ār lāzımdur

4 Cihān bāğında bī-ağyār yār olmaz figān itme
Güle elbetde ey bülbul bilürsin hār lāzımdur

5 Muḥabbet dāstānın yāre iş'ār itmege gāhī
Sā'ile ey Āgehī şimdingerü eş'ār lāzımdur

²⁵⁸ Muzafın sonu ünsüz harfle bittiği halde izafet kesresini “ى/y” harfi ile gösterilmiştir.

-196-

Āhī²⁵⁹

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Ne naqş ider bizüm ile nigārı gördün mi
Ne fitneler kıparur rüzgārı gördün mi
- 2 Bu kanlu kanlu yaşumdan revān olup göz göz
Bu çeşme çeşme akan cūy-bārı gördün mi
- 3 Kaçup kaçup da ırakdan dönüp dönüp yüzüme
Kıya kıya bağan ol gül-‘ izārı gördün mi
- 4 Direk direk dikilürken kapuñda dūd-ı dilüm
‘ Alem ‘ alem göge ağan şerārı gördün mi
- 5 Şorar irüşdüğine Āhī göz yaşını döküp
Kabā-yı surh ile ol gül-‘ izārı gördün mi

-197-

[56a]

Lāmi' ī²⁶⁰

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Şunda bir bıkı-i kıız oğlān bulunur mı dellāl
Dili sükker sözi şirīn yañağı gül lebi bāl
- 2 Beñi hindū gözi cādū kaşı yā kirpigi ok
Zülfi ‘ anber nefesi müşg teni penbe-mişāl
- 3 Deheni hoşka-i mercān lebi la‘ l ü dişi dür
Alnı ay yüzi güneş saçları şeb kaşı hilāl

²⁵⁹ bk. ÂD. (Kaçalın, e-kitap).

²⁶⁰ bk. LÇD, (Burmaoğlu, 1983).

- 4 Şā' id ü sākı yoğun ince beli kıddi uzun
Harekāt ü sekenātı kamu pür-şive vü āl
- 5 Boynı şuplaķ teni appaķ ne kızıl ola ne aķ
Ne kıatı hūyla geh yumuşıķ ser-tā-pā-yı cemāl²⁶¹
- 6 Yürüse fitne ola tursa kıyāmet kıopara
Söylese sihr ide baķşı kıomaya tende mecāl
- 7 Ruħı bāğını şabā her dem ide ğarķ-ı ' araķ
Gülse yüz şerm-ile biñ luţf ile yā eylese kıāl
- 8 Çār-deh sāle ola hūsnı budur āy gibi
Arta ğünden ğüne servi boyı çün tāze kefāl
- 9 Gül gibi hār u ğas ırmemiş²⁶² ola dāmenine
Ğonçeveş dürcini açmamış ola dest-i ğayāl
- 10 Tāleb it şehri yūri bul bu şıfatlı ğüzeli
Lāmi' i' den ne bahā ister iseñ gel berü al

-198-

[56b]

Nazım

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 İç kıanumu ğözünle şarāb istemez misin
Yaķ bağrumu ğamuñla kebāb istemez misin
- 2 Baķ cūy-ı eşk-i sīneme gel ey nihāl-i nāz
Zevķ-i kenār u ' ālem-i āb istemez misin

²⁶¹ Vezin problemli.

²⁶² "İrmemiş" kelimesinde "- me" hecesindeki ulamayı göstermek için elif kullanılmış.

- 3 Almaz mısın kitāba ḥesābın gedālaruñ
‘Uşşāka hiç ḥesāb u kitāb istemez misin
- 4 Gör ḳāmet-i ḥamīdemi gūş eyle nālemi
‘İşret deminde çeng ü rebāb istemez misin
- 5 Hicrūmden evvel eyledüñ ümīd-i vuşlātın
Dil-berden ey **Nazīm** ‘itāb istemez misin

-199-

Nazīre-i Rāmī²⁶³

Mef‘ ūlū Fā‘ ilātū Mefā‘ ilū Fā‘ ilūn

- 1 Bezm-i çemende bāde-i nāb istemez misin
Gül gibi elde cām-ı şarāb istemez misin
- 2 Tebhāle-i leb-i nemekīn-i bütāna bak
Cūy-ı melāḥat üzre ḥabāb istemez misin
- 3 Gāhī nevāziş eyle lebin gāh ḥaṭṭını
Geh elde bāde gāh/kitāb istemez misin
- 4 Āzürde-i nezāre iseñ çek ‘izāruña
Gīsū-yı ‘anberini niḳāb istemez misin
- 5 Mestāne bir nigāhla ḥālī tamām olur
Rāmī-i zārı sākī ḥarāb istemez misin

²⁶³ Nazīm’in gazeline naziredir.

-200-

[57a] **Ḥayālī**²⁶⁴

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Yolunda dil-berün ḥāk ol ṭarīḳ-i bī-bedeldür bu
Ki zer-i ḥālīş ider ḥāk-i siyāhı bir 'ameldür bu
- 2 Baḳup eyvān-ı gerdūna taḥayyür baḥrine ṭalma
Binā-yı 'aşḳa nisbet yeryüzünde bir temeldür bu
- 3 Elün çekdüñse 'ālem lezzetinden zevḳe sen irdün
Niçe mūr u mekes ayağın almış bir 'aseldür bu
- 4 Yine her dāğımuñ üstünde bir na' l eyledüm peydā
Gözi ḳanlu dil-āverler²⁶⁵ çeker baş üzre teldür bu
- 5 **Ḥayālī** nazmınuñ her nüktesinden neş'e taḥşıl it
Ḥaḳıḳat cāmı içre bāde-i bezm-i ezeldür bu

-201-

Şa'īdī²⁶⁶

-202-

[57b] **Nef' ī**²⁶⁷

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Hem ḳadeh hem bāde hem bir şūḥ sāḳīdür göñül
Ehl-i 'aşḳuñ ḥāşıl-ı şāḥib-i mezāḳıdur göñül

²⁶⁴ bk.HBD, g. 460, s. 249, (Tarlan, 1992).

²⁶⁵ dil-āver: du'āverler, bk. HBD.

²⁶⁶ Şa'īdī mahlaslı bir şaire ait "düşe" redifli bir gazel mevcut olup okunmuyor.

²⁶⁷ bk. NFD, (Akkuş, 1993).

- 2 Bir nefes didār içün biñ cān fedā itsem n'ola
Niçe demlerdir esir-i iştīyākıdur gönül
- 3 Dildedir mihrüñ қо hāk olsun yoluñda cān u ten
Ben ölürsem 'ālem-i ma' nada bākīdür gönül
- 4 Zerre ammā ki tāb-ı āfitāb-ı 'aşk ile
Rūzigāruñ şemse-i tāk u revākıdur gönül
- 5 İtse **Nef'i** n'ola ger gönülüyle dā'im bezm-i hāş
Hem kadeh hem bāde hem bir şūh sākīdür gönül

-203-

Vecdī²⁶⁸

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Bütān kim subhamuz rennāne²⁶⁹ mensüb eylemişlerdür
Bizi ancak bu ihsān ile mahcüb eylemişlerdür
- 2 Degüldür cāy-ı müjgān āsitān-ı yār ey dide
O dergāha per-i Cibril'i cārüb eylemişlerdür
- 3 N'ola gülzār-ı 'ālem ser-be-ser beytü'l-hazen olsa
Bu Yūsuf-ṭal' atān dünyāyı Yā' kub eylemişlerdür
- 4 Baña 'uşşāk taqlid idemez cevre taḥammülde
Cefā-cūlar bizi mānend-i Eyyüb eylemişlerdür
- 5 Hesāb-ı sihr-i güyān eyledükde kudsiyān **Vecdī**
Seni muciz-dem olmak üzere maḥsüb eylemişlerdür

²⁶⁸ bk. VD, g. 21, (Mermer, 2002).

²⁶⁹ rennāne: zünnāra, bk. VD.

-204-

[58a] Nazîre-i Hamdî²⁷⁰

Mef'ûlû Mefâ'ilû Mefâ'ilû Fe'ûlûn

- 1 Nā-puḥtelerüñ vaẓ' -ı girānı çekülür mi
Evẓā' -ı ciger-ḥ'ār-ı avānı? çekülür mi
- 2 Yeksān görünür hep zarar u fā'ide bunda
Bāẓār-ı ḡamuñ sūd u ziyānı çekülür mi
- 3 Mihmānlar yine şām u seḥer ey dil-i şeydā²⁷¹
Ḡam tekyesinüñ süfre-i nānı çekülür mi
- 4 Ebrūları dāl itdi benüm kāmetimi āh
Ol Rüstem-i ḥüsnüñ yā kemānı çekülür mi
- 5 **Hamdî** süḥan-ı nükte-güzārān-ı zamānuñ
Nāz-ı şekerî tāze zebānı çekülür mi

-205-

Kelîm²⁷²

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 N'eyler Ādem cenneti senden cüdā göstermesün
Ehl-i derde dūzaḥ-ı hicrūñ Ḥudā göstermesün
- 2 Çıkmasun girdāb-ı ḡamdan fülk-i dil teg āšnā
Sa'y-ı taḥlīşimde dest-i i'tinā göstermesün

²⁷⁰ Bu nazire şiirin hangi şairin şiirine tanzir edildiği belli değildir v eşir Hamdî'nin Divanı'nda mevcut değildir. bk. (Özyıldırım, 1995).

²⁷¹ Vezin problemlî.

²⁷² bk. KLD, (Çelen, 1994)

- 3 Cānı kıl pervānesā hākisterüñde muhtefi
Murg-ı dil-i bülbül gibi şit ü şedā gösternesün
- 4 Şüret-i dünyāyı fānūs-ı hayālünden çıkar
Şem‘-i dil yandukca naķş-ı mā-sivā göstermesün
- 5 Gel **Kelīm**-i zārı ağlatma sipihr-i atlasuñ
Dāmenin güllerinüñ hūn-āb baña gösternesün

-206-

[58b]

Şefi‘ i

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Olan hem-şoĥbeti dil-şād olur endūh-gin olmaz
O Yūsuf-çehreden dūr olmayan hergiz hazin olmaz
- 2 Bilürken nüsha-i ta‘ vīz cāndır ĥatt-ı ruĥsārı
Yine çeşm-i füsün-sāzı (...) anuñ dil-emin olmaz
- 3 Görüp destimde sāgar n’ola ta‘ yīb eylese zāhid
Bu rüşendür belī ‘ irfānı olan ‘ ayb-bin olmaz
- 4 Ne mümkün menzil-i maķşūda yetmek bī-refiķ ey dil
Bu vādide aña kim ‘ avn-ı Rabbāni mu‘in olmaz
- 5 Kişi tā olmaya rüşen-dil ü sābit-kağem çün şem‘
Şefi‘ i hem-nişin-i şoĥbet ehl-i yaķin olmaz

-207-

Kelīm²⁷³

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1 İtmez o perî larz-ı tecellî nice demdür
Mir'ât-ı gönül müşteri-i jeng-i elemdür
- 2 Hün-ābe-i hasret döker ümmid-i ruhuñla
Demdür ki gözüm muntazır-ı hāk-i kademdür
- 3 Kūyuñda esir itdi dili kāfir-i zülfüñ
Kurbān olayım kıyma şaķın şayd-ı haremdür
- 4 Az görme harābatı ki her hufte gedāsı
Bir şāh-ı nemed-efser ü bî-hayl ü haşemdür
- 5 Bu tab' -ile ben revnāk-ı Rūmum ki **Kelīmā**
Dād-ı sühanum ğıbta-i Hāsān-ı 'Acemdür

-208-

[59a] 'Ulvī²⁷⁴

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Çengî men' eylerse muṭrıb zāhid-i Mecnūn'a da
Diñlesün nāy uyur havl-ı şer'a da kânūna da
- 2 Dil virelden cām-ı la'lüñle ğubār-ı haṭṭuñla
Tövbe itdüm bāde-i gül-gūna da ma' cūna da
- 3 Ğarķa virdi 'ālemi ey Yūsuf-ı Mısr-ı cemāl
Eşk-i çeşmüm ğālib oldu Nıl'e de Ceyhūn'a da

²⁷³ bk. KLD, (Çelen, 1994).

²⁷⁴ bk. ULD, (Çetin, 1993).

- 4 Nān-ı Һuška k̄āni‘ im ğam yemezüm dünyā içün
Minnetüm yok t̄ālib olman gence de K̄ārūn’a da
- 5 Ol şehe bi’llāh söyleñ dostlar lāyık mıdur
Şād idüp āġyārı ‘Ulvī bendesin maḥzūn ide

-209-

Ālī

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Bahār olsa çemenler murġ-zār ü sebze-zār olsa
Civān olsa mey olsa naġme-i şavt-ı hezār olsa
- 2 İçüp mest olsa dil-ber bāde-i gülgünla her dem
Fürüg-ı cām-ı meyle bāġ-ı rüyı lāle-zār olsa
- 3 Açılsa gül gibi germiyyet-i şabā ile gelse
Dil-i zāra teraḥḥum eylese būs ü kenār olsa
- 4 Esüp bād-ı nesīm şubḥ-dem ġisū-yı müşġini
Ser-i zülfi gibi ‘anber-feşān ü müşg-bār olsa
- 5 Muḥaşşal bir dil-ārā kūşe-i gülşende ey Ālī
Meh-i Ken‘ ān-ile cām-ı şarāb-ı ḥōş-güvār olsa

-210-

[59b]

Münîrî

Mef‘ ülü Mefā‘ ilü Mefā‘ ilü Fe‘ ülün

- 1 Dāmānuña her dem irişen düşmen elidür
Ben k̄ulıñı pā-māl iden anuñ keselidür

- 2 Zenbūr-ı ğamı şehd-i lebūñ eyledi şeydā
Anuñ-çün işi nāle libāsı ‘aselidür
- 3 Gönderdi belā ‘ askerini var-ise Şīrīn
Ferhād-ı cefā-pīşe anuñçün cebelīdür
- 4 Seyr eyle ruḥun gelmedin ol ḥaṭṭ-ı dil-āvīz
Ġāfil yürime aç göziñi gün gicelidür
- 5 Günden güne ‘ālemde bulan gün gibi şöhet
Vaşf-ı meh-i rüyuñla **Münirī** ğazelidür

-211-

Ahmed [Paşa]²⁷⁵

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 ‘ Ārızıñ ‘ arz it güle gülşende zībālanmasın
Serve göster kāmētün nāz-ile ra‘ nālanmasın
- 2 Sür raķībi ravza-i kūyuñdan ey ḥūrī-liķā
Bāġ-ı cennetdür anı kāfir temāşālanmasın
- 3 Kıl muķavves kaşlaruñ ṭarf-ı külāhuñdan ‘ ayān
Ġirre-i meh şekl-i ebrūsına ġarrālanmasın
- 4 Zülfi zencīrindedür şol dilberuñ dīvāne dil²⁷⁶
Dolaşup bād-ı şabā zülfine şeydālanmasın
- 5 Bülbül-i ķudsī gibi medḥ itdi **Aḥmed** ḥaddüñü
Lāleler nāziklenüp güller mutarrālanmasın

²⁷⁵ bk. APD, g. 252, s. 240-41, (Tarlan,1992)

²⁷⁶ Zülfi zencīrindedür şol dil-beruñ dīvāne dil: Zülfi zencīrinde dil dīvānedür şol dil-beruñ, bk. APD.

-212-

[60a]

Sırrı

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ulün

- 1 Biz bezm-i muḥabbetde ki pervāne hücūmuz
Şem' -i ruḥuna bir şanemüñ yanmağa mumuz
- 2 Geh raġbet ile gevher-i dīhīm-i keyānuz
Geh zillet ile cephe-i ber-naķş-ı kudūmuz
- 3 Biñ cām ile sāķī bizi dil-şād idemezsün
Biz tā-be-ḥaşir serhōş-ı şahbā-yı ġamūmuz
- 4 Dilde n'ola çep-rāst ise ḥall-i? ḥadengi
Biz bāġ-ı ġama tarḥ iken tāze rūsūmuz
- 5 Pejmürde olursa n'ola **Sırrı** gül-i A' cām
Biz bülbül-i āteş-nefes-i gülşen-i Rūmuz

-213-

Sırrı

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 A' dā hevā-yı zülf-i dil-ārāda olmasun
Düşmenlerüm İlāhī o sevdāda olmasun
- 2 Dil 'azm-i zülf-i yār ideli hīç görünmedi
Dīvānenüñ şaķın başı ġavġāda olmasun
- 3 Şabr it ḥavāle eyleyem aġyāra āhdan
Bir tīġ-i şu'le-tāb ki dünyāda olmasun

- 4 Gelmez hevā-yı ‘aşk civāndan baña ferāğ
İsterse va’d-ı vuşlatı ferdāda olmasun
- 5 Virmem berāt-ı manşıb-ı ālām-ı dil-beri
Sırrıye söylesüñ o temānnada olmasun

-214-

[60b] **Žiyā’i**²⁷⁷

Mefā’ ilün Mefā’ ilün Mefā’ ilün Mefā’ ilün

- 1 Revā mı iltifātuñ böyle kesmeñ derd-mendüñden
Gel inşāf eyle hey sultān-ı ‘ālem kendü kendüñden
- 2 Ne derde mübtelādur bu dil-i āşüfte seyr eyle
Ne kapuñdan diler gitmek ne kırtulmak kemendüñden
- 3 Ža’ if oldum büküldüm firkatüñle ey kemān-ebrū
Yoluñda fark olunmaz kalıbum na’l-i semendüñden
- 4 Hevā-yı firkatüñ gülşende lertzān itdi endāmın
Ne hālet geldi āyā serv-i bālā-yı bülendüñden
- 5 Nedir cevri eyleyüp çok böyle i’ rāz itmege bā’ iş
Ne gördüñ hey gözüm nūrı **Žiyā’i** müstemendüñden²⁷⁸

²⁷⁷ bk. HZD, g. 317, s. 221-22 (Gürgendereli, 2002).

²⁷⁸ “**Žiyā’i**” ve “müstemendüñden” kelimeleri arasında “dür” şeklinde okunabilen bir kelime vardır.

-215-

Behiştî²⁷⁹

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 'Āşıkı āvāre kim²⁸⁰ giydüm melāmet bürdesin
Kūyuñı terk eylemek yoǵdur eger öldürdesin
- 2 Tāze tāze lāle-ḥadlerle gōñül ḥandān iken
Ne'ylere ben gülşenüñ birḳaç gül-i pejmürdesin
- 3 Ger nüvāzişler irişmezse şadā-yı çengden
Neyle dem-sāz eylesün 'āşık dil-i āzürdesin
- 4 Pādişāh-ı 'ālem-i ḳalb olalı ol zālīmüñ
Niçe biñ zūlm-i düriştin gördüm añma ḥurdesin
- 5 Niçe biñ yıldur **Behiştî** cevır ile ölmüş durur
Defter-i 'uşşāḳuñ ey şeh yoǵlamazsun mürdesin

-216-

Mahlassız²⁸¹

[61a] **Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün**

- 1 Gelüñüz seyr idelüm serv-i ḥırāmānlar ile
İdelüm bāğı müşerref gül-i ḥandānlar ile
- 2 Her varakda oǵuyup zevk

²⁷⁹ bk. BHD, g. 413, s. 410, (Aydemir, 1999).

²⁸⁰ āvāre kim: āvārenüñ bk. BHD.

²⁸¹ Kime ait olduǵu belli olmayan bu gazel 2. Beytinden itibaren eksik olan nā- tamam bir gazeldir.

-217-

‘Ulvi²⁸²

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Nedür bu serv-şadlık lāle-şadlık māh-peykerlik
Nedür bu sīm-tenlik nāzeninlik nāz-perverlik
- 2 Niçe başlar kesüp kanlar döküp diller alur her dem
Müjen tiginde hatm olmuş dil-āverlik ciger-derlik
- 3 Levendāne güzelsin sīne-çāk olsak münāsibdür
Senüñ şānuñdadur şāhāne dil-berlik semen-berlik
- 4 Mesihāveş tecerrüd kaçdın it bakma zen-i dehre
Aña meyl eylemek erlik degildür ey göñül erlik
- 5 Belā vādilerin geşt eyleyenler pōst-pūş olsun
Yaraşur ‘Ulviyā seyyāh olanlara kalenderlik

-218-

[61b]

Kāmī

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 N’ola gözlerse dā’im halka-i zülfüñ perī-rūlar
O dām-ı ‘anberīne her taraftan düşdi āhūlar
- 2 Egerçi mu‘tekif mihrāb-ı ebrū içre müjgānuñ
Velī āteş-perest-i ‘arīzuñ olmuş o hindūlar
- 3 Yolunda şāne-āsā çāk çāk-ı hasret olmuşken
(....lar) ağladır her dem meşām-ı cāna gīsūlar

²⁸² bk. ULD, (Çetin, 1993).

- 4 Degül hâl-i cebîni ol şeh-i mülk-i melâhatdür
Düşüp dāmânına h^vâhişde-i dād oldı ebrûlar
- 5 Geçilmez **Kāmiyā** seyl-i sirişk-i dīde-i terden
Girelden çeşm-i ‘uşşāka ğubār-ı hıtt-ı dil-cûlar

-219-

Nazîre-i Enîs²⁸³

Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün

- 1 Cüdâ düşmez ‘acebdür dīdeden ol çeşm-i cādûlar
Ne hoşdur lâne-sâz olmuş kenâr-ı cûda âhûlar
- 2 Çeker seylî-i cevri-rûzgârı her nefes âmmâ
O sîmîn-sîneden kām almak ister yine gîsûlar
- 3 ‘Aceb mi sâye-dâr-ı ‘arız-ı pür-tâb-ı yâr olsam(?)
O kâküller ki her târında bend olmuş perî-rûlar
- 4 Hemân râh-ı belâda idegör itlâf-ı cân zîrâ
Metâ‘-ı vaşlı nakd-i câna virmezler cefâ-cûlar
- 5 (.....) kelâm-ı Kāmî hoş (.....)
Enîsâ dâgdâğ-ı nuţk-ı pāküñdür suhan-gûlar

-220-

[62a]

Hayretî²⁸⁴

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

- 1 ‘Âşık-ı dīdârũnum dīdâr hâkkıyçün begüm
Nûr-ı pāk-ı Âhmed-i Muhtâr hâkkıyçün begüm

²⁸³ Kāmî’nin gazeline naziredir.

²⁸⁴ bk. HD, g. 268, s. 298, (Çavuşoğlu, 1981).

- 2 Başımlı kesseñ benim senden kesilmem yok durur
Zülfıķār-ı Hāydar-ı Kerrār haķķıyçün begüm
- 3 ‘Aşķuñā çünkim belı didüm belādan dönmezüm
Şol ezelde itdügüm ıkrār haķķıyçün begüm
- 4 Yıkma göñlüm hāyış-i luţf eyle Beytullāh’dur
Bu eve bünyād uran mi‘ mār haķķıyçün begüm
- 5 **Hāyretī** ābdāl kılma hū‘ān-ı vaşluñdan dirīg
Tekke-i ‘aşķda olan esrār haķķıyçün begüm

-221-

Hāşimī²⁸⁵

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Kerem kıl bāğbān ol gül-bün-i nāzı güzel besle
Muţarrā sünbülün perverde kıl ‘ıķd-ı mülebbesle
- 2 Ğubār-ı kūy-ı yāri gözlerine koyma āğyāruñ
Şabā luţf it esüp şavurma ‘uşşāķuñ sözün esle
- 3 Bir olmaz cāy-ı ‘uşşāķ-ı-y-la naķd-ı ķalbi āğyāruñ
Dinür gerçi civān-merdüñ bir olur ħarcı nā-kesle
- 4 Dil-i şūrīde-i ‘āşık olup almış altıyı beñzer
Yazar bir nev-civānuñ ħüsni evşāfın müseddesle
- 5 Yeñi başdan yine pīrāne-i ser itdi beni ‘āşık
N’olur (.....) dil-i tıfl-ı nevresle²⁸⁶

²⁸⁵ bk. HŞMD, (Bulan, 1993).

²⁸⁶ Mısırda okunamayacak derecede siliklik var

-222-

[62b]

Mezākī²⁸⁷

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 ‘Aşk raġbet mi bulur nev-ĥaṭ-ı yār olmayıcağ
Dīde rüşen mi olur kuĥl-i ġubār olmayıcağ
- 2 Nemek-i sūde-i elmāsı n’ider ‘aşık-ı zār
Ĥancer-i ĥasret ile sīne-figār olmayıcağ
- 3 Dāğ dāğ-ı ġam-ı ‘aşka nefes-i āh gerek
Faşl-ı gülden ne çıkar tāze-bahār olmayıcağ
- 4 Kim baġar olsa eger āy ĩne-i İskender
Yār-ı ĥürşid-liķā āyine-dār olmayıcağ
- 5 Ey **Mezākī** zer-i ġüftār revāyiş bulmaz
Böyle nev-sikke-i sencīde ‘ayār olmayıcağ

-223-

Sükkerī²⁸⁸

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Bāġa gitmem ħemen-i sebz-i bahār olmayıcağ
Bāde içmem mey-i la‘l-i leb-i yār olmayıcağ
- 2 Şu getürsin güher [ü] dürr-i sirişk-i ħeşmi
Pāyīne bir şanemün cümle nişār olmayıcağ

²⁸⁷ bk. MZD, g. 243, (Mermer, 1994)

²⁸⁸ bk. SKD, g. 76, s. 199, (Erol, 1994).

- 3 Bilmedüm lezzet-i luṭf-ı sitem âmîz nedür
O siyeh-mest-i mey-i nāze duḡār olmayıcak
- 4 Zülmet-i hicr gerek vaşl-ı ḡayāl-i yāre
Şem‘ ü pervāne ulaşmaz şeb-i tār olmayıcak
- 5 Sükkerî Kevşer-i Cennet ise yoḡdur mezesi
Meclis-i meyde biraz būs u kenār olmayıcak

-224-

[63a]

Bākî²⁸⁹

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Nihāl-i ḡāmetüñ ḡaḡḡa‘ aceb naḡl-i dil-ārādur
Egerçi ḡaddüñ a‘ lā kākülüñ a‘ lādan a‘ lādur
- 2 Çerāḡ-ı ḡüsnünüñ nūrı fūrüg-ı şem‘ -i kāfūrî
Niḡār-ı lanberîn-gīsü nihāl-i sîm-sîmādur
- 3 Beyāz-ı şafḡa-i ruḡsāruñ üzre zülf-i pür-çinüñ
Mişālîn görmemişdür kimse bir tuḡrā-yı ḡarrādur
- 4 Gedā-yı bî-ser ü pāyı semend-i nāza çîḡnetme
İñende ḡüsne maḡrūr olma sultānum bu dünyādur
- 5 Kenār-ı baḡr-i nazma yine dürler dizmiş ey **Bākî**
Sütür-ı defter-i şi‘ rüñ meger emvāc-ı deryādur

²⁸⁹ bk. BD, g. 52, s. 132, (Küçük, 2015).

-225-

‘Abdī İbrahīm Ağa Er-Rīzevī

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 ‘Ārız-ı yāri Hüdā gūlzār taşvīr eylemiş
Dāne-i hāliyle zūlfın dām-ı dil-gīr eylemiş
- 2 Meclis-i bezm-i nezāketde lebin cām eyleyüp
Naql-i şehdin naql-i bezm-ārā-yı teşhīr eylemiş
- 3 Kendini dīvānce-i dībāce-i hūsn eyleyüp
Cā-be-cā yer yer aña haṭṭını saṭır eylemiş
- 4 Serv-i şimşād eyleyüp bālā bülendin ruḥların
Gül-bün-i bağ-ı İrem-perver sözün şīr eylemiş
- 5 ‘Abdī-i şeydā miyān-ı mū-yı yāre meyl idüp
Bend-i gerdān itmege zūlfını zencīr eylemiş

-226-

[63b]

Şem‘ī

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Fe‘ ülün

- 1 Kōçam dirdüm nigārı pīrehensüz
Çürütdüm mālımı kaldum kefensüz
- 2 Ölürsem kimse kılmaz baña tīmār
Ne dirlik pādişāhum baña sensüz
- 3 Şalınmaz bu cihān bāğında hergiz
Ne yār ağıyārsuz ne gül dikensüz
- 4 Benüm rūḥ-ı revānum sīneye gel
Bulursın çünki cān olmaz bedensüz

- 5 Erütdüñ cānıñı Һasretle **Şem'î**
Şararduñ zer gibi bir sım-tensüz

-227-

Uşūlî²⁹⁰

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Muttaşıl şanma bizi cevr ü cefānuñ kıluyuz
Dostum gāh cefā gāh vefānuñ kıluyuz
- 2 Şāh-ı hüsn oldum-ise devlete mağrūr olma
Hey begüm biz dağı sizi yaradanuñ kıluyuz
- 3 Saña baş egmemiz āzādeyüz ey çarh ammā
Doğrusun diyelüm ol serv-i revānuñ kıluyuz
- 4 Bir büt-i Çine gönül verdik-ise ey zāhid
Bize kāfir dime biz dağı Hūdā'nuñ kıluyuz
- 5 Kimisi şāh kimi beg kimi paşa geçinür
Ey **Uşūlî** hele biz dağı filānuñ kıluyuz

-228-

[64a] **Ğazel-i Bākî**²⁹¹

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Nāle-i dil ol Һam-ı ebrū-i²⁹² hümā-pervāzdan
Şan figān-ı murğdur ser-pençe-i şehbāzdan

²⁹⁰ bk. USD, g. 41, (İsen, 1990).

²⁹¹ bk. BD, g. 364, s. 325, (Küçük, 2015).

²⁹² ebrū: zülf, bk. BD. Vezin problemli.

- 2 Beydağ-ı hāl-i ruḥuñ zülfüñle mestür eyleme
Almağa şāhum gönül ferzānesin açmazdan²⁹³
- 3 Ağlayu ağlayu gözden çıkdum āhir kaṭrevār
Ayrı düşdüm çeşm-i ḥün-bārum gibi dem-sāzdan
- 4 Muttaşıl ğamzeñ geçer bir lahza baksañ ḥalüme
‘ Āciz olduk dostum ve’l-ḥāşıl ol ğammāzdan
- 5 Vaşf-ı nāz-ı nāzeninümdür bu şi‘ rüm **Bākiyā**
Muṭrib-ı meclis ser-āġāz eylesün şehnāzdan

-229-

Ve lehu Bākī²⁹⁴

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Nev-bahār irişdi vü gitdi şitā
Keyfe yuḥyi’l-arza ba‘ de mevtiḥā
- 2 Leblerüñde ḥaṭṭuñ ey şirīn-dehen
Mūrlar cüllāba düşmiş gūyiyā
- 3 Yār aġyārı şavar düşnām ile
Def’ olur şankim du‘ ā ile belā
- 4 Dest-i miḥnetden alınmaya yaḳam
Ger olursa iki ‘ ālem bir yaña
- 5 Eşk-i çeşmüm yāre ‘ arz itdüm didi
Bākiyā ma‘ lüm oldu mācerā

²⁹³ Vezin problemli.

²⁹⁴ bk. BD, g. 11, s. 108, (Küçük, 2015).

-230-

[64b] Necātī²⁹⁵

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ülün

- 1 Dağı çevre peşimān olmaduñ mı
Be hey kāfir müselmān olmaduñ mı
- 2 Beni ' aşkumda²⁹⁶ ölmez dir imişsin
Begüm bi'llāhi yalan olmaduñ mı
- 3 Vefādan²⁹⁷ men' idermişsin ḥabībi
Be hey şūfī sen oğlan olmaduñ mı
- 4 Niçe kez ey beden seng-i cefādan
Yıkılmaduñ mı vīrān olmaduñ mı
- 5 Gurūr olma²⁹⁸ cihānuñ ' izzetine
Necātī düşde sulṭān olmaduñ mı²⁹⁹

-231-

Rızā'ī

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Tıyup muḥabbetümüz cevr ider vefā diyerek
Belāya uğramışuz vaşf-ı dil-rübā diyerek
- 2 Müşābih olmağın ebrūña eyler istikbāl

²⁹⁵ Bk. NBD, g. 594, (Tarlan, 1992).

²⁹⁶ ' aşkumda: yolumda, bk. NBD.

²⁹⁷ vefādan: cefādan, bk. NBD

²⁹⁸ olma: itme, bk. NBD.

²⁹⁹ Bu beyit ve şairin mahlasının geçtiği beyit Divanda şöyledir:

“Gurur itme cihānun ' izzetine

Düşünde hiç sulṭān olmaduñ mı

Necātī vaşf-ı ḥüsnin ideli sen

Bugün şi'r içre Ḥassān olmaduñ mı

Hilāl-i rûzeyi ‘uşşâk merhabâ diyerek

- 3 Bahâr devletidür bu münâdî-i bülbül
Gezer taraf-be-taraf ‘işrete şala diyerek
- 4 Bulunmaz ise kadeh hoş görür şafâyı gönül
Kalur mı ‘ıyşden ol sâgar-ı şafâ diyerek
- 5 **Rızâ’î** şora şora Ka’be’yi bulur âdem
Hemân yola düşelüm kûy-ı dil-rübâ diyerek

-232-

[65a]

‘Azmi

Fâ’ ilâtün Fâ’ ilâtün Fâ’ ilâtün Fâ’ ilün

- 1 Dil leb-i la’lün gibi hikmetde bir Loğmân arar
Güyyâ bir hastedür kim derdüne dermân arar
- 2 Nâvek-i cevri ü cefâdan dilde kalmışdur diyü
Sîne-i mecrûha geldükce okuñ peykân arar
- 3 Kenz-i ‘aşkuñ hep şınuğ dillerden ister isteyin
Tâlib-i gencîne olan hâşılı vîrân arar
- 4 La’lünü hatt-ı lebünden hâlün eyler ârzü
Hızra beñzer zulmet içre çeşme-i hayvân arar
- 5 Bende olmaz degme bir dil-bere baş egmez gönül
‘**Azmiyâ** kul olmağa bir âfet-i devrân arar

-233-

Ḳabūlī³⁰⁰

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Ğubār-ı haṭṭ-ı la' lüñ ğāyet ile ḥurde yazmışlar
Şanasın sūre-i Kevşer durur perverde³⁰¹ yazmışlar
- 1 Ölümlüdür diyü efvāh-ı 'ālemden işitmişler
Güzeller defter-i 'uşşāka bizi mürde yazmışlar
- 3 Yatan berf añlamañ gülzārda şeyḥ-i şitā gelmiş
Ḥarīm-i bāğa anı da' vete bir yirde yazmışlar
- 4 Ne deñlü telḥ ise erbāb-ı 'aşka şabr nāfi' dūr
Yazanlar ḥikmeti ekşer 'ilācı³⁰² merde yazmışlar
- 5 Senüñ yoluñda ölmekten kaçır diyü münāfıklar
Ḳabūlī ol şeh-i ḥüsne bizi öldürde yazmışlar

-234-

[65b]

Nābī³⁰³

Mef' ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

- 1 Kālā-yı cihān germ-nigāh itmege degmez
El virmedi dünyā diyü ah itmege degmez
- 2 Yā bāde-i gül-fām ola yā şūḥ-ı hoş-endām
Ādem daḥı bir ğayrı günāh itmege degmez

³⁰⁰ bk. KD, g. 102, s. 582, (Erdoğan, 2008).

³⁰¹ perverde: dūrde, bk. KD.

³⁰² 'ilācı: devāyı, bk. KD.

³⁰³ bk. NBD, g. 272, s. 661-62, c. 2, (Bilkan, 2011).

- 3 Ma' lûm iken encâm-ı cihân 'ömr-i 'azîzi
Tazî' -i heves-kârî-i câh itmege degmez
- 4 Mışra meh-i Ken'ân'ı 'azîz eylemek âhîr
Evvel anı üftâde-i çâh itmege degmez
- 5 Nâbî o perî itmeyecek nâmene râğbet
Ruhsâre-i evrâkı siyâh itmege degmez

-235-

Vişālî³⁰⁴

Mef'ûlû Mefâ'îlû Mefâ'îlû Fe'ûlûn

- 1 Gül-berg-i cihân serzeniş-i hârına degmez
Mehveşlerine ta'ne-i ağıârına degmez
- 2 Hicrânına degmez ne ise vuşlat-ı cânân
'İşret didüğün 'usret-i âzâdına degmez
- 3 Şad-sâle murâd üzre sipihrûn hârekâtı
Yek-rûz ānuñ gerdiş-i düşvârına degmez
- 4 Bu emti'a-ı fâhire-i dehr-i denînüñ
Alış-verişi şıklet-i bâzârına degmez
- 5 Āsāyîş-i râhat didüğün nesne Vişālî
Anuñ ta'ab-ı çarh-ı sitemkârına degmez

³⁰⁴ Bu manzume Nâbî'nin gazeline nazire olarak yazılmıştır.

-236-

[66a]

Fevrî

Mef'ûlû Mefâ'ilû Mefâ'ilû Fe'ûlûn

- 1 Sevdāya viren gön̄lümü sîmîn bedenüñdür
‘Aqlım yitüreñ kākül-i müşgîn-resenüñdür
- 2 Benden n’ola yanuñda raķib olsa güzide
Devrân güzelüm şimdi nihân Ehremenüñ’dür
- 3 Gördükde yüzüñ cān viren ‘uşşākı kayırma
Şuç öldürenüñ olmaz efendi ölenüñdür
- 3 Pervîze naşib oldı çeker vuşlat-ı Şîrîn
İnsâf idecek hâķķ-ı nazār kūh-kenüñdür
- 4 Yolunda diken dikme şakın kimsenüñ ey dil
Hâruñ degül ol zaķm hâķāsı dikenüñdür
- 5 Ser-dār-ı cihân olduñ ise itme tefâķūr
Ser-menzil-i ķabri gözet āķir vaţanuñdur
- 6 Her bir ķişı bir mesnede mensûb olur ise
İncinme begüm **Fevrî**’-i bendeñ de senüñdür

-237-

Müfred

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Tek sa'âdet birle bir şeb sin ķadem baş şöķbete
Şem'-i meclis mûmdur ķarşuñda cānā ķizmete

-238-

Müfred

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Gözüm yollarda kaldı halka-i dürr gibi sulṭānum

Bu gice bende-ḥāneñde olasın diyü mihmānum

-239-

Şem'î

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

[66b]

- 1 Cānā senüñ gibi güzelüñ ḥüsni āyine
Lāyık budur ki ay ü güneş ola āyine
- 2 Reftāre başla nāz ile siḥr ile ey nigār
Yüz sürmege ayaḡuña tā gökten ay ine
- 3 Çünkü güzellerüñ güzelüm pādişāhısın
Gir ' izz ü nāz ile bu güzellik sarāyına
- 4 Ben karşıña kuluñ gibi el kavşurup tıram
Ḥizmetler eyleyem saña ey dil-berā yine
- 5 Şal kollaruñı boynuma didiydi ol nigār
Nāz eyleyüp gülüp didi olmaz kolayına
- 6 Māni' olursa gün yüzüne Şem' iyā raķib
Olsun belāda derd-ile varmasun ayına

-240-

Rahmî³⁰⁵

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Ğadem başsañ eger ğam-ĥāneme ey māye-i devlet
Ğudūmuñla olur miĥnet-serāmuz pāye-i devlet
- 2 Toĝup burc-ı şeref-le maderüñden ey yüzi ĥürşid
Sa' ādetle seni perverde kılmış dāye-i devlet
- 3 N'ola bāzār-ı ĥüsn içre degerse ağırı altun
Olupdur nağd-i ' iffet Yūsuf'a ser-māye-i devlet
- 4 Ruĥuñ meydānı oldı cılve-gāh-ı tã'ir-i iĥbāl
Olaldan ĥālūñuñ her dānesi pīrāye-i devlet
- 5 Muĥabbet mülkine şāh oldı **Rahmî** ey ĥümāyün-fer
Hevā-yı kākülūñ şaldı başına sāye-i devlet

-241-

[67a]

Fehîm³⁰⁶

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ğamzeñi mest eyleyüp her dem şarāb-ı nāz ile
Çeşm-i maĥmūruñ hem-āĝuş itme ĥ'āb-ı nāz ile
- 2 Var-ise yine nigāh-ı şūĥuñ eyler imtizāc
Çeşm-i maĥmūruñ gibi mest-i ĥarābı nāz ile
- 3 ' Āşıĥ-ı bī-dil nice taĥat getürsün çeşmüñe
Nāzı da lerzān ider ğamzeñ ' itāb-ı nāz ile

³⁰⁵ bk. BRD, g.

³⁰⁶ bk. FKD, g. 1514, s. 648-49-50, (Üzgör, 1991).

- 4 Leblerüñ mu‘ tād iken gül gibi handān olmasa
‘ Āşıkā eyler tebessüm biñ hicāb-ı nāz ile
- 5 Biñ **Fehīm**-i sāhiri ilzām-ı fenn-i sihr ider
Ġamze-i mu‘ ciz-kelāmuñ bir cevāb-ı nāz ile

-242-

Ve lehu **Fehīm**³⁰⁷

Mef‘ ülü Fā‘ ilātü Mefā‘ ilü Fā‘ ilün

- 1 Ol kim cemālūñ āb-ı ruḥ-ı ‘ işmet eylemiş
Biñ şerm-i nāza bir nigeḥūñ āfet eylemiş
- 2 Ümmīd-i seyr-i ḥüsnūñ eyā dürr-i bī-bahā
Çok āşināyı ġark- yem-i ḥayret eylemiş
- 3 Sen naḥl-i ‘ işveyi pür iden berg-i nāz-ile
Bār-ı nihāl-i ehl-i dili ḥasret eylemiş
- 4 Çeşmūñ dile şu deñlü ider āşinā nigāh
Gūyā ki birbiriyle ezel şoḥbet eylemiş
- 5 Rüsivā-yı ‘ aşk iden dil-i ālüfteñi **Fehīm**
Mażmūnını netice-i şad-ġayret eylemiş

-243-

[67b]

Cevrī³⁰⁸

Mef‘ ülü Mefā‘ ilün Mef‘ ülü Mefā‘ ilün

- 1 Mest oldu yine göñlüm şahbā-yı muḥabbetle
Āşifte dimāġ oldum sevdā-yı muḥabbetle

³⁰⁷ bk. FKD, g. 1051, s. 492, (Üzgör, 1991).

³⁰⁸ bk. CVD, g. 240, s. 270, (Ayan, 1981).

- 2 Geh ‘arbede-i dil-ber geh üştülüm-i aġyār
Bilmem nice olur ħālüm ġavġā-yı muĥabbetle
- 3 Aldanma[ya] olmaz dil ol āfete zīrā kim
Hem-ħāl görür çeşmin rüsvā-yı muĥabbetle
- 4 Ādem nice meyl itmez ol ġamzeye kim olmuş
Her ‘işvesi perverde ma‘ nā-yı muĥabbetle
- 5 **Cevrī** nigeĥ-i yārā cān virmede bī-bāk ol
İşbāt-ı vüçüd eyle da‘ vā-yı muĥabbetle

-244-

Cevrī³⁰⁹

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Çarĥa baş egmem eger pāy-ġehüm zillet ise
Baĥta yalvarmam eger vāşıta-i ‘ izzet ise
- 2 İltifāt eylemezsin devlete de zerre ħadar
Zümre-i ehl-i dile şīve iden devlet ise
- 3 Ne ħadar alçaĥ isem himmete de nāz iderin
Esfeli pāye-i a‘ lāya çeken himmet ise
- 4 İ‘ tibār eyler isem şöhrete ġüm-nām olayın
Merdüm-i bī-ħünere şān viren şöhret ise
- 5 İmtinān üzre der-i aĥbāb yine ey **Cevrī**
Ne ħadar luĥf u mürüvvetleri bī-minnet ise

³⁰⁹ bk. CVD, g. 241, s. 270 (Ayan, 1981).

[68a] -245-
 Ve lehu Hākānī³¹⁰
 Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 La' l-i nā-yābuñ muşaffā bāde-i engürden
 Gerden-i pākūñ mücellā şem' a-i kāfûrdan
- 2 Çeşme-i mihrüñ fūrūğından ferāğat eyleyüp
 Meh çerāğın yaķar ol ruhsāre-i pür-nûrdan
- 3 Bezme geldüñ sākıyā dil-dār gördük bu gice
 Gūyiyā berķ urdı envār-ı tecellī Tûr'dan
- 4 Muṭrib-i meyḥāne bir dil-keş ser-āğāz itdi kim
 Gökde āheng itdi şandum hūriler māhûrdan
- 5 Serde sevdā-yı ser-i zülfüñ görüp Hākāniyā
 Başuma bir tāt giydüm şandılar semmûrdan

-246-
 Rācī
 Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Yaķdı göñlümde nār-ı Bū-Lehebi
 On üç on dört yaşında bir çeledi
- 2 Nedür ol tātze şīve şerm ü ḥayā
 Kimden öğrendi ol bahā edebi
- 3 Görmedüm böyle 'āķilāne reviş
 O zarīfāne tarz ü kendü şabī

³¹⁰ Bk. HMBD, g. 414, s. 510, (Gülhan, 1996).

- 4 Vaşluñ ümmîd idenlere lâzım
Şabr-ı Eyyüb ü ‘ömr-i Nüh nebi
- 5 Nāzenîn ‘ömrî pür mezîd ola hem
Rāciyā ‘ıyd ü qadr ü rüz u şebi

-247-

[68b]

Şuhûdî

Mef‘ûlû Fā‘ ilātü Mefā‘ ilü Fā‘ ilün

- 1 Sākî³¹¹ getür piyāleyi tut elde sāğarı
Dök āb-ı huşke luṭf-ile gül-i āteş teri
- 2 Cān la‘l-i yāre dil mey-i gül-nāre meyl ider
Yāḳūt-ı nābe beñzedeli la‘l-i dil-beri
- 3 Bāzār-ı mihr kerem ü bahāda metā‘ -ı hüsñ
Ol mihre māh ṭālib ü hürşid müşteri
- 4 Şanma şafaḳdur āteş-i mihr ile sen mehüñ
Yandı sipihr zālinüñ ol āl çenberi
- 5 Cān gerdeninde ḥalka-i zencîr-i zülf-i dost
Oldı **Şuhûdî** āḫir-i ‘ömründe ḥaydarî

-248-

Ve lehü Şuhûdî

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Berg-i gül üzre şabādan sünbülüñ pejmürdedür
Bu ecelden ḥaṭır-ı bülbül-i rez āzürdedür

³¹¹ “sākiyā” kelimesi vezin gereği “sākî” okundu.

- 2 Āfitāb-ı meyle germ eyle dili ey pîr-i deyr
Zühd-i huşk ile dil-i zâhid gibi efsürdedür
- 3 La‘l-i cān-baḥşuñ miyensüz ‘āşıkā dirlik ḥarām
Zinde-i cām-ı lebüñ olmaya bir dil-mürdedür
- 4 Dür gibi la‘lün ḥadîşi gūş-ı candān düşmesin
Her ne deñlü var-ise ḥüsn ü bahā ol dürdedür
- 5 Leblerüñ fikri dil ü cānda **Şuhūdî** ne’ylesün
Yār ise bir dil-rübā cān ise bir dil-berdedür

-249-

[69a]

Fuzûlî³¹²

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Göñül tā var elinde cām-ı mey tesbîhe el urma
Namāz ehline uyma anlarında durma oturma
- 2 Egilüp secdeye şalma ferāgat tâcını baştan
Vuzûdan şu sepüp rāḥat yuğusın gözden uçurma
- 3 Şaḫın pā-māl olursun būriyā tek mescide girme
Eger nâ-çār girseñ anda minber kimi çok durma
- 4 Mü’ezzîn nâlesin alma kulağa düşme teşvîşe
Cehennem ḫapusın açtırma vā‘ izden ḫaber şorma
- 5 Cemā‘at izdiḫāmı mescide şalmış küdürerler
Küdürer üzre luṭf it bir küdürer sen hem artırma

³¹² bk. FZD, g. 249, s. 340, (Parlatır, 2014).

6 Ḥaṭībīn şanma şādık mescidüñ³¹³ kavliyle fi'l itme
İmāmın şanma 'ākıl ihtiyāruñ aña dapşurma

7 **Fuzūlī** behre virmez tā' at-i nākış nedür cehdūñ
Kerem kıl zerķi tā' at şüretinde ḥadden aşırma

-250-

Ḥayālī³¹⁴

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ulün

1 Bir 'āleme irmiş durur erbāb-ı ḥarābāt
Kim düşde dahı görmez anı ehl-i münācāt

2 Mey telḥ olıcak ḥalet olur anda ziyāde
'Aşk ehline yeter bu kadar keşf ü kerāmāt

3 Ārām idemez dil göricek sāgarı pür-mey
Ḥürşidi göricek n'ola raşş eylese zerrāt

4 Ferzīn gibi kec-revligi ḳo naṭ' -ı felekde
Çarḥ itse gerektir seni³¹⁵[bir] lu' b-ile şeh-māt

5 Sevdā-yı cihānı ḳoma göñlünde **Ḥayālī**
Ol Ka' be-i 'ulyāyı niçün mesken ider Lāt

-251-

[69b] **Behiştī**³¹⁶

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1 Mübtelā-yı derd ü ḡam bulsam melālüm söylerem
Ehl-i ḥāle rāst gelsem ḥasb-i ḥālüm söylerem

³¹³ mescidüñ: müftinüñ, bk. FZD.

³¹⁴ bk. HBD, g. 31, s. 99, (Tarlan, 1992).

³¹⁵ Divanda seni ve lu' b kelimeleri arasında "bir" kelimesi vardır.

³¹⁶ bk. BHD, g. 342, s. 369, (Aydemir, 1999).

- 2 Kānda bir dīvāne bulsam eylerem ‘arz-ı cünūn
Hem-demüm ehl-i kemāl olsa kemālüm söylerem
- 3 Ger şikār aḥvālin aḥsa cem‘ olup şayyādlar
Şayda kābil olmayan çeşm-i ğazālum söylerem
- 4 İtmesün mi ol güneş benden felekde ‘ār kim
Bulduğum yerde hemān başlar zevālüm söylerem
- 5 Ey **Behiştī** kışşadār³¹⁷ olsun diyü erbāb-ı ‘aşk
Kışşa-ḥvān olup rakīb ile kıtālum söylerem

-252-

Şadrī

Mef‘ ūlū Mefā‘ ilū Mefā‘ ilū Fe‘ ūlūn

- 1 Bu mey-kedenün raṭl-ı girānı çekülür mi
Bir lutfuna biñ mihr-i nihānı çekülür mi
- 2 Olmuş tūtalum taḥt-ı felek bā‘ iş-i rif‘ at
Yā minnet-i bī-cāy ideni? çekülür mi
- 3 Yeter taleb irmek hedef-i maḥşada ḥā‘ iz
Bu gerdişün āmmā ki gümānı çekülür mi
- 4 Çekmek sitem-i ehl-i dili cānıma minnet
Bir ehrimenün zaḥm-ı zebānı çekülür mi
- 5 Rāḥat olur ol kişi ki kazāya ola rāzı³¹⁸
Yohsa felegün vaż‘ -ı yemānı çekülür mi

³¹⁷ Kışşadār: hisse-dār, bk. BHD.

³¹⁸ Hece fazlalığından kaynaklanan vezin problemi vardır.

- 6 Bir şöhet olursa o (....) cūyla **Şadrî**
Ağyar-ı haruñ (.....) girānı çekülür mi

-253-

[70a] Nev'î³¹⁹

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

- 1 Yine aķ sâde geymişsin yine var mäh-peykerlük
Güzelleşmişsin ey âfet nedür bu tâzelük terlük
- 2 Tırâş itmek ne lâzım sîneye gel al gönül naķdin
Benüm çok sevdüğüm zergerlük it lâzım mı berberlük
- 3 Saña meftün³²⁰ mağbün olmaduķ bir dil mi ķor cānā
Bu zībāluk bu ğarrāluk bu ra' nāluk bu dil-berlük
- 4 Beni öldürmegi şemşîr-i ğamzeñle revā gördüñ
Efendi saña gelmişdür mürüvvet bende-perverlük
- 5 Ta' alluķ resmini gel şafha-i dilden tırâş eyle
Ħalâş ol kayd-ı nefsünden budur Nev'î ķalenderlük

-254-

‘Âdlî

Mef' ülü Fâ' ilätü Mefâ' ilü Fâ' ilün

- 1 Göster efendi gül yüzüñi gül zamānıdur
Diñle fiġān ü nālemi bülbul zamānıdur
- 2 Bāġ-ı ruķunda zülf-i perişān dil-beri
Seyr it bahār evveli sünbül zamānıdur

³¹⁹ Bkz. Nev'î Dîvânı, g.262, s. 286, (Tulum, 1977).

³²⁰ Meftün: meñun (Nev'î Dîvânı).

- 3 Sākīyle merḥabā idiñüz çekmeñüz anı
Gelsün şürāḥi meclise kılķul zamānıdur
- 4 Gördüñ zamāne uymadı sen uy zamāneye
Bār-ı belāyı çek ki taḥammül zamānıdur
- 5 Sür meh-i cenāb-ı dil-bere ḥaddüñ degül yüzüñ
‘**Ādlī** felekde uçma tenezzül zamānıdur

-255-

[70b]

Ḳabūlī³²¹

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Ğam-ı zülfüñle dil zār u nizār olmak muḳarrerdür
Hevā-yı kākülünle bī-ḳarār olmak muḳarrerdür
- 2 Ğam-ı ruḥsār-ı dil-berle düşersem vādī-i hicre
Gözüm yaşıyla şahrā³²² lālezār olmak muḳarrerdür
- 3 Alınmazsa ‘adū-yı ḥār elinden dāmenün ey gül
Dil-i şūrīde-bülbül gibi zār olmak muḳarrerdür
- 4 Fezāda da‘ vādī-i ḥüsn [ü] letāfet eylemiş lāle
Yanuñda ey yüzi gül şermsār olmak muḳarrerdür
- 5 Ümīd-i pāy-būsuñla **Ḳabūlī** pāyuña düşmiş
Reh-i ‘aşķ içre bir gün ḥāksār olmak muḳarrerdür

³²¹ Bkz. Kabûlî Dîvânı, g. 49, s. 555, (Erdoğan, 2008).

³²² Şahrā: deryā (Kabûlî Dîvânı).

-256-

Fuzûlî³²³

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

- 1 Tenümde zaḥm-ı tîḡuñ çeşm-i ḥün-efşāna beñzetsküm
Oḡuñ kim şaf şaf etrāfindadur müjgāna beñzetsküm
- 2 Beḡā-yı rūḡumı bildüm ḡayāl-i la' l-i nābüñden
Ḥayātumdur didüm baḡruma başdum ḡana beñzetsküm
- 3 Sökülmüş göñlümi³²⁴ kim doludur ḡamzen ḡayāliyle
Ḥarāmiler yataḡı menzil-i vīrāna beñzetsküm
- 4 Gözümden beslenüp ḡamet-i bālādan peykānuñı gördüm³²⁵
Şadefde gevher olan ḡater ile rāne beñzetsküm
- 5 **Fuzûlî** öldürür her dem beni ehl-i naḡar ṡa' nı
Ki niḡün yār la'lin çeşme-i ḡayvāna beñzetsküm

³²³ Bkz. Fuzûlî Dîvânı, g. 209, s. 315, (Parlatır, 2014).

³²⁴ Göñlümi: göḡsümi (Fuzûlî Dîvânı).

³²⁵ Bu beyit Divanda mevcut deḡildir.

SONUÇ

Mecmualar; yazıldıkları dönemin edebî zevkini yansıtmaları, edebiyat tarihlerinde yer almayan belgeleri ve kaynaklarda tespit edilemeyen şairleri ve şiirleri içermesi, bunun yanı sıra divan sahibi şairlerin divanlarında yer almayan şiirlere yer vermesi açısından araştırmacılara katkı sağlayan önemli eserlerdir. Bu amaçla yapmış olduğumuz çalışmanın konusunu teşkil eden Milli Kütüphanede kayıtlı “Mecmû’a-i Eş’âr ve Fevâ’id”’in çevriyazısını yaparak mecmua hakkında elde ettiğimiz bilgileri vermeye çalıştık. Bu çalışmayla;

1. Öncelikle Mecmû’a-i Eş’âr ve Fevâ’id”’in çevriyazısı yapılarak, mecmuada yer alan şairler ve şiirleri tespit edildi. Çalışmamızın “Giriş” kısmında mecmualar hakkında genel bilgiler verilerek, mecmuaların edebiyat tarihimiz açısından önemi ortaya konuldu. Çalışmanın “ I . Bölümünde”; mecmuamızın tanıtımı, mürettibi ve tertip tarihi, şairler, yaşadıkları yüzyıllar ve şiirleri, nazire şiirler ve şairler, mecmuada yer alan vezin, kafiye ve redifler tablolarla ve grafiklerle gösterilmeye çalışıldı. “ II . Bölümde” ise mecmuanın çevriyazısı verilerek, mecmuada yer alan şiirler varsa şairlerin diğer eserleriyle karşılaştırılarak farklar dipnotlarda gösterildi.

2. Mecmuada Haşmet’e ait cülusa atılan tarihten yola çıkarak mecmuanın yazıldığı tarihle ilgili bilgileri ortaya koymaya çalıştık. Kesin olmamakla birlikte mecmuanın derlendiği yüzyılın, 18. yüzyılın başı veya ortası olarak tahmin edildi.

3. Mecmuada en çok şiiri yer alan şairlerin 16. ve 17. yüzyıla ait şairler olduğu tespit edildi. Yaşadıkları yüzyılı tespit edemediğimiz şairlerin yüzdelik dağılımı grafikte gösterildi. Şiirlerin dağılımına bakıldığında en büyük payı gazeller almaktadır. Mecmuada toplamda 236 gazel tespit edildi. Şiirlerin büyük çoğunluğunun gazel türünde yazılmış olması mecmuamızda en çok aşk imgesinin işlenmesine sebep olmuştur. Gazeller hem şairlerin hem de müellifin estetik ve edebî zevki hakkında ipucu vermektedir. Mecmuada en çok şiiri yer alan şair, 21 gazeli ile Bâkî’dir. Bâkî’ye ait gazellerde neredeyse hiçbir yazım kusurunun olmaması müellifin edebî açıdan Bâkî’yi beğendiğini, değer verdiğini göstermektedir. Mecmuadaki şiirlerin dağılımında gazellerden sonra kasideler gelmektedir. Bu kasidelerden biri Haşmet’in Sultan I . Mahmut’a yazdığı cülus, biri Sükûnî’nin dönemin şairlerini hicvettiği şiiri, diğer ikisi de Cinânî ve Bahaddin-zâde Çelebi’nin birbirine yazmış olduğu letaiflerdir. Mecmuada

ayrıca kıt'a, murabba, muhammes, dîvânî ve mesnevi türünde yazılmış olan şiirler ve kullanım sayıları tespit edilerek tablolarla ve grafiklerle gösterildi.

4. Mecmuamızda kaynaklarda ismi kaydedilmeyen 6 şair tespit edildi. Bunlar; Muslî, Mevlânâ Hâfî, ÓAbdî İbrahim Ağa-zâde er- Rizevî, Zihnî (Muhammed Ağa-zâde er-Rizevî), Arizî ve Zulmetî'dir. Bunun dışında kaynaklarda ismi olup herhangi bir eserine rastlayamadığımız şairler de mevcuttur: Aklî, Sükûnî, Hulûsî, IV . Murad, Rihletî, Seydî, Sûzî Mardinî, Sabûhî, Binâ'î, Ref'etî, Safâ'î, Alî Bağdadî. Klasik edebiyat geleneği içinde birçok şair aynı mahlası kullanmıştır. Çalışmamızda da gelenek içinde aynı mahlası kullanan şairlerin olduğu tespit edildi. Bu nedenle mecmuada yer alan bir kısım şiirlerin mahlas benzerliğinden dolayı hangi şairlere ait olduğu belirlenemedi. Aynı mahlası kullanan şairler şunlardır: Zihnî, Safî, Hasan, Arîfî, Sipahî, Derviş, Âlî, 'Âlî, Arif Efendi, Nazîm, Nazmî, Lutfî, Sırrî, Fevrî, Na'tî, Necib, Tahir, Agehî, Muhlis, Sabrî, Zuhûrî, Râmî, Râcî, Vecdî, Münirî, Enîs, Rüşdî, Rıfkî, Şuhûdî, 'Azîmî, Sadrî, Râzî, Rızâ'î, La'lî, Şefî'î, Meşâmî. Çalışmamızda ayrıca şairlerin eserlerinde yer almayan şiirleri de tespit edildi. Divanlarda ya da başka kaynaklarda yer almayan şiirler şunlardır: Haşmet'e ait bir cülus, Bosnalı Sâbit 4 şiir (murabba, dîvânî, kalenderî, muhammes), Rahîmî 1 gazel, Muhibbî 2 gazel, Ahmed Paşa 1 gazel, Hayâlî 1 gazel, Hâletî 1 gazel, Zâtî 1 gazel. Bu manzumelerin bu şairlere ait olup olmadığı hususunda kesin bir fikir beyan etmek zordur. Ancak tespit ettiğimiz manzumelerin, şairlerin dil ve üslûp bakımından diğer şiirleriyle benzerlik göstermesi bu şiirlerin adı geçen şairlere ait olma ihtimalini kuvvetlendirmektedir. Mecmuada derleyene ait şiirlerin olup olmadığı tespit edilemedi, kime ait olduğu belli olmayan 9 şiir mevcut olup bunlar da "Mahlassız" olarak adlandırılıp, tabloda gösterildi. Bütün bu çalışmalarla "Mecmû'a-i Eş'âr ve Fevâ'id" hakkında detaylı bilgiler verilmeye çalışıldı.

Gönlündeki hazineleri hikmetli ve kafiyeli sözler olarak mısralarla ifade eden, kağıda döken ve âb-ı hayat misali şiire can veren ecdadımız asırlardır, bize zengin sanat ve kültür yâdigârları bırakmışlardır. Ancak bu zengin edebiyat mahsûlerinin pek çoğu, gizli hazineler olarak kütüphanelerin raflarında değerinin takdir edilmesini beklemektedir. Yapılan akademik çalışmalar bu zengin kültür ve sanat eserlerinin gün yüzüne çıkmasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- AÇIKGÖZ, Namık (1986), Riyâzî, Hayatı-Eserleri ve Edebî Kişiliği, *Yayınlanmamış Doktora Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.*
- Ali Canib (1927), Edebiyat Tedkiklerinde Mecmûaların Rolü, *Hayat*, S 45: 363 364.
- AK, Coşkun, (2001), Bağdatlı Rûhî Dîvânı Karşılaştırmalı Metin, Bursa: Uludağ Üniversitesi Yayınları.
- AK, Coşkun (2006), Muhibbî Dîvânı: İzahlı Metin, Trabzon Valiliği Yayınları.
- AKDAĞ, Ülkü, (2011), Milli Kütüphanedeki 06 Hk 436 Numaralı Şiir Mecmuası, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.*
- AKKUŞ, Metin, (1991), Nef'î Sanatı ve Türkçe Divanı İnceleme Karşılaştırmalı Metin, *Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.*
- AKSOYAK, İ. Hakkı, ARSLAN, Mehmet, Haşmet Külliyyatı, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.(e-kitap)
- ARSLAN, Mustafa (2013), Türk Dil Kurumu Kütüphanesi Yz. A. 210 Numarada Kayıtlı Lügat Mecmuası Üzerine Bir Değerlendirme”, *Turkish Studies*, Volume 8/1, s. 579-600.
- ATİK GÜRBÜZ, İncinur (2012), “Şiir Mecmualarının Biyografik Değerine Dair Araştırmalara Ek”, *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, S. 32, s. 147-157.
- ATİLLA, Mustafa,(2012), Nu'ût-ı Nebeviyye Mecmûası İnceleme-Tenkitli Metin Dizin, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır: Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.*
- AYAN, Hüseyin (1981). Cevrî, Hayâtı, Edebî kişiliği, Eserleri ve Divanının Tenkidli Metni. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Basımevi.
- AYDEMİR, Yaşar (1999). Behiştî, Hayatı, Şahsiyeti, Eserleri ve Divanı'nın Tenkidli Metni. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, (e-kitap).
- AYDEMİR, Yaşar (2007). “Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler”. *Turkish Studies*, Volume 2/3: 123-137.

- AYDEMİR, Yaşar (2011), “Biyografi Kaynağı Olarak Mecmualar”, *Prof. Dr. Mustafa İsen Adına Uluslararası Klâsik Türk Edebiyatında Biyografi Sempozyumu-Bildiriler*, Nevşehir Üniversitesi, 6-8 Mayıs 2010, Nevşehir, AKM Yayını, Ankara, s. 87-100.
- AYVERDİ, İlhan (2011), *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, İstanbul: Kubbealtı Neşriyat.
- BANARLI, Nihad Sami, (1997), *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi c. I-II*, İstanbul: MEB Yayınları.
- BİLEN BURMAOĞLU, Hamit, (1983), *Lâmi‘î Çelebi Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Dîvânı Tenkitli Metni*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Fen- Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.
- BİLKAN, Ali Fuat, (2011), *Nâbî Dîvânı*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- BULAN, Ayşe (1993). *Hâşimî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvânı’nın Tenkidli Metni*. Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi.
- CEBECİOĞLU, Ethem(2009), *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, İstanbul: Ağaç Kitabevi Yayınları.
- ÇAVUŞOĞLU, Mehmet TANYERİ, M. Ali (1981), *Hayretî Dîvan Tenkidli Basım*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları. (Metin Bankası)
- ÇAVUŞOĞLU, Mehmet (1977), *Yahyâ Bey Divan*, İstanbul: İÜEFİ Yayınları
- ÇELEN, Ahmet, (1994), *Kelîm Hayatı, Eserleri, Divanı’nın Tenkidli Metni*, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÇETİN, İsmail (1993). *Derzi-zâde Ulvî Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Divanının Tenkitli Metni*. Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- DEVECİ, Nurullah (2010). *Mecmu’a-yı Eş’âr, İnceleme-Metin-Tıpkıbasım*. Yüksek Lisans Tezi. Yozgat: Bozok Üniversitesi.
- DEVELLİOĞLU, Ferit (2013), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.
- DİLÇİN, Cem (2013), *Yeni Tarama Sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- DİLÇİN, Cem (2010), *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- DOĞAN, Ahmet (2014), *Bağdatlı Zihnî, Yusuf u Züleyhâ*, İstanbul: Kesit yayınları.
- DOĞAN, Ahmet (2013), *Açıklamalı ve Örnekli Aruz Bilgisi*, Ankara: Akçağ Yayınları.

- ECE, Selami (2007), *Klasik Türk Edebiyatı Araştırma Yöntemleri*, Erzurum: Fenomen Yayınları.
- ERDOĞAN, Erol, (1994), *Sükkerrî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divânı*, Ankara: AKMY.
- ERDOĞAN, Mustafa (2011), *Bursalı Rahmî Divanı*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları (e-kitap)
- ERDOĞAN, Mustafa (2008), *Kabûlî İbrahim Efendi, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin), Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.*
- ERKAN, Ahmet Serdar (2016), *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi Haksız Koleksiyonundaki 08802/Hs0753 Numaralı Demirbaş ve T811.21 Yer Numarasına Kayıtlı Mecmu'âtü'l-Eş'âr, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.*
- ERTEM, Rekin Haz. (1995), *Şeyhülislam Yahyâ Dîvânı*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- GIYNAŞ, Kamil Ali (2011). “Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliografyası”.*Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*. S. 25: 245-260.
- GÜLER, Kadir (5/1 Winter- 2010) “Kütahyalı Firâkî ve Bilinmeyen Şiirleri”, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume*,1037-1066
- GÜLHAN, Abdülkerim, Hakânî Mehmed Bey, Hayatı-Eserleri- Edebî Kişiliği, Divanı'nın Tenkidli Metni, *Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.*
- GÜRBÜZ, Mehmet (2012). “Şiir Mecmûaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi”. *ESKİ TÜRK EDEBİYATI ÇALIŞMALARI VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*. Haz. Hatice Aynur ve öte. İstanbul: Turkuaz Yayınları. 97-112.
- GÜRBÜZ, Mehmet (2013). “Şiir Mecmualarının Kaynakları Üzerine”. *Turkish Studies,Volume 8/1*: 315-322.
- GÜRGENDERELİ, Müberra (),*Hasan Ziyâî (Mostarlı Ziyâî) Dîvânı*, (e-kitap).
- GIYNAŞ, Kamil Ali (2011), *Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası*, Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Dergisi, S. 25, s. 245-260.
- HARMANCI, M. Esat (2007), *Süheylî Dîvânı*, Ankara: Akçağ Yayınları. (e-kitap)
- İPEKTEN, Haluk (2010), *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*, İstanbul: Dergâh Yayınları.

- İPEKTEN, Haluk (2008), Fuzûlî, Hayatı-Sanatı-Eserleri, Ankara: Akçağ Yayınları.
- İPEKTEN, Haluk (2014), Bâkî, Hayatı-Sanatı-Eserleri, Ankara: Akçağ Yayınları.
- İPEKTEN, Haluk vd. (2002), Şair Tezkireleri, Ankara: Grafiker Yayınları.
- İPEKTEN, Haluk vd. (1998), Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı Sözlüğü, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- İSEN, Mustafa (1994). Künhü'l-Ahbâr'ın tezkire kısmı. Ankara: AKM Yayınları.
- İSEN, Mustafa (1999). Latîfî Tezkiresi. Ankara: Akçağ Yayınları.
- İSEN, Mustafa vd. (2006), Eski Türk Edebiyatı El Kitabı, Ankara: Grafiker Yayınları.
- İSEN, Mustafa, (1990), Usûlî Divanı, Ankara: Akçağ Yayınları.
- KABAKLI, Ahmet (2008), Divan Edebiyatı, İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
- KAÇALIN, Mustafa S. (), Âhî Dîvânı, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları (e-kitap).
- KANAR, Mehmet, (2013), Farsça- Türkçe Sözlük, İstanbul: Say Yayınları
- KAPLAN, Mahmut, (1981), Neşatî Divanı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KARACAN, Turgut, (1991) Bosnalı Aleddin Sabit Divanı, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları (Metin Bankası Projesi).
- KARACAN, Turgut, (1991) Bosnalı Aleddin Sâbit Berber-nâme, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları (Metin Bankası Projesi).
- KARAHAN, Abdülkadir, (1966), Figânî ve Divançesi, İstanbul: İÜEFİ Yayınları (Metin Bankası Projesi)
- KARAHAN, Abdülkadir, (1986), Nef'î, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- KARASOY, Yakup -YAVUZ, Orhan, (2010), 'Aşık Ömer Divanı, Konya: Ocak Grafik Tasarım.
- KAYA, Bayram Ali (1996), Azmîzâde Haletî: Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni.” *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Edirne: Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KESİK, Beyhan, PEHLİVAN, Zehra, ŞENGÜL, Emre (2015), Bir Şiir Mecmuasından Hareketle Muhibbî'nin Yayınlanmamış Şiirleri, *International Journal of Language Academy* Volume 3/1 Spring, p. 361/373
- KILIÇ, Atabey (2012), “Mecmûa Tasnifine Dâir”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII. Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, Haz. Hatice Aynur vd., İstanbul: Turkuaz Yayınları, s. 75-96.
- KILIÇ, Filiz. Şefkat, Tezkîre-i Şu'arâ-yı Şefkat-i Bagdâdî. (e-kitap)

- KIRKKILIÇ, Ahmet (2012), *Murâdî Dîvânı* (İnceleme, Tıpkı Basım), İstanbul: TYEKB Yayınları.
- KOMİSYON, Büyük Türk Klasikleri, Tarih- Antoloji- Ansiklopedi (1986), İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- KOMİSYON, Türkçe Sözlük (2011), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- KÖKSAL, Fatih (2009), “Metin Neşrinde Vezinle İlgili Problemler, Bazı Tespit ve Teklifler”, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, S. 3, İstanbul, s. 63-86.
- KÖKSAL, Fatih (2012). “Şiir Mecmûalarının Önemi ve Mecmûaların Sistematik Tasnifi Projesi” (MESTAP)”. *ESKİ TÜRK EDEBİYATI ÇALIŞMALARI VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*. Haz. Hatice Aynur ve öte. İstanbul: Turkuaz Yayınları. 409-431.
- KÖKSAL, M. Fatih, (2001), *Edirneli Nazmî, Mecma’ü’n-nezâir* (İnceleme- Tenkitli Metin), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- KÖPRÜLÜ, Mehmet Fuat, (2006), *Divan Edebiyatı Antolojisi*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- KURNAZ, Cemal ve ÇELTİK, Halil (2012), *Şekiller Arasında Nazım Şekli Araştırmaları*, Ankara: Kurgan Edebiyat Yayınları
- KURNAZ, Cemal ve AYDEMİR, Yaşar (2013), “ Mecmualara Sorulması Gereken Sorular”, *Turkish Studies*, Volume 8/1, Ankara, s. 51-64.
- KUT, Günay (1986), *Mecmu‘a, Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi* (Devirler, İsimler, Eserler, Terimler), C 6. İstanbul: Dergâh.
- KÜÇÜK, Sabahattin, (2015), *Bâkî Dîvânı-Tenkitli Basım*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- LEVEND, Agâh Sırrı (1984), *Divan Edebiyatı*, İstanbul: Enderun Kitabevi.
- LEVEND, Âgâh Sırrı (1984), *Türk Edebiyatı Tarihi I*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Muallim Naci, (1995), *Osmanlı Şairleri*, İstanbul: MEB Yayınları.
- Muallim Naci, (1987), *Lugat-ı Naci*, İstanbul: Çağrı Yayınları.
- MENGİ, Mine (1977), “Bir Şiir Mecmuası Hakkında”, *Türkoloji Dergisi*, S. 7, s. 73- 78
- MENGİ, Mine, (2010), *Eski Türk Edebiyatı*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- MERMER, Ahmet vd. (2014), *Eski Türk Edebiyatına Giriş*, Ankara: Akçağ Yayınları.

- MERMER Ahmet (20049, Kütahyalı Rahîmî ve Divanı, İstanbul: Sahhaflar Kitap Sarayı Yayınları. (Metin Bankası Projesi).
- MERMER, Ahmet (1994), Mezâkî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkidli Metni. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi.
- MERMER, Ahmet (2002), Vecdî ve Dîvânçesi, Ankara: MEB Yayınları.
- OKUYUCU, Cihan, (1994), Cinânî, Hayatı, Eserleri, Dîvânı'nın Tenkidli Metni, Ankara: TDK Yayınları.
- OKUYUCU, Cihan (2010), Divan Edebiyatı Estetiği, İstanbul: Kapı Yayınları.
- ONAY, Ahmet Talât (2013), Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar Ve İzahı, (Haz. Cemal Kurnaz), Ankara: Kurgan Edebiyat Yayınları.
- ÖZYILDIRIM, Ali Emre (1995), Hamdullah Hamdî Dîvânı'nın Tenkitli Metni, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.*
- PALA, İskender (2012), Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, İstanbul: Kapı Yayınları.
- PALA, İskender (2008), Divan Edebiyatı, İstanbul: Kapı Yayınları.
- PARLATIR, İsmail (2006), Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, Ankara: Yargı Yayınevi.
- PARLATIR, İsmail (2008), Deyimler, Ankara: Yargı Yayınevi.
- PARLATIR, İsmail (2014), Fuzûlî Türkçe Divan, Ankara: Akçağ Yayınları.
- QUINN, Meredith M. (2012). "Houghton MS Turk 11 ve kişisel mecmûaların söyledikleri ve söyleyebilecekleri". ESKİ TÜRK EDEBİYATI ÇALIŞMALARI VII Mecmûa: Osmanlı edebiyatının kırkambarı. Haz. Hatice Aynur ve öte. İstanbul: Turkuaz Yayınları. 255-270.
- REDHOUSE, Sir James W. (1992), Turkish and English Lexicon, İstanbul: Çağrı Yayınları.
- SARAÇ, M. A. Yekta (2007), Klasik Edebiyat Bilgisi Belâgat, İstanbul: 3F Yayınları
- SARAÇ, M. A.Yekta (2007), Klasik Edebiyat Bilgisi Biçim-Ölçü-Kafiye, İstanbul: 3F Yayınları.
- SARAÇ, Mehmet Ali Yekta, (2002), Emrî Divanı İstanbul: Eren Yayınları (e-Kitap).
- Şemsettin Sami, (1995), Kamûs-ı Türkî, İstanbul: Çağrı Yayınları.
- SELÇUK, Bahir; BELLİBAŞ Ahmet (2013), "Milli Kütüphanede Kayıtlı 3692 Numaralı Şiir Mecmuası", *Turkish Studies*, Volume 8/1, s.485-524.

- SELVİ, Muhammed (2008), Ümîdî, Hayatı-Eserleri-Edebî Kişiliği ve Dîvânı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ŞENER, Hasan (2014), Kilisli Zihnî Divanı, Ankara: Grafiker Yayınları.
- ŞENÖDEYİCİ, Özer ve AKDAĞ, Ahmet, (2014), Ulu Çınarın Gölgesinde Bir Şair Meylî ve Şiirleri, Ankara: Gece Kitaplığı.
- ŞENTÜRK, Ahmet Atilla, KARTAL, Ahmet (2015), Eski Türk Edebiyatı Tarihi, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- ŞENTÜRK, Ahmet Atilla, (2014), Osmanlı Şiiri Antolojisi, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- TARLAN, Ali Nihad, (1946), “Eski Mecmualar Arasında”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, Cilt I, s. 122
- TARLAN, Ali Nihat (1992), Ahmed Paşa Divanı, Ankara: Akçağ Yayınları
- TARLAN, Ali Nihat (2005), Fuzûlî Divanı Şerhi, Ankara: Akçağ Yayınları.
- TARLAN, Ali Nihat (1992), Hayalî Divanı, Ankara: Akçağ Yayınları.
- TARLAN, Ali Nihat (1992), Necâtî Beg Divanı. Ankara: Akçağ Yayınları
- TARLAN, Ali Nihad, (1968), Zâtî Divanı Edisyon Kritik ve Transkripsiyon Gazeller Kısmı, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları. (Metin Bankası Projesi).
- TANYILDIZ, Ahmet, (2012), “Şiir Mecmûalarının Neşri Hakkında”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal of International Social Research*, c. V, Sayı: 21 Volume: 5 Issue: 21
- TATLI, Bekir (2008), “Hutbe Mecmualarında Hadis Kullanımı”, *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 17, S. 1, s.357-378.
- TOPTAŞ, Emine Sıdika, (2014), “Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Koleksiyonu 80/5 Numarada Kayıtlı Bir Şiir Mecmuası: Mecmû’a-i Eş’âr ve Fevâ’id”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- TULUM, Mertol, TANYERİ, M. Ali, (1977), Nev’î Divanı Tenkidli Basım, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları (Metin Bankası Projesi).
- TUMAN, Mehmet Nâil (2001). Tuhfe-i Nâilî. Haz. Cemal Kurnaz-Mustafa Tatcı. Ankara: Bizim Büro Yayınları
- ULUDAĞ, Süleyman (1991). Tasavvuf Terimleri Sözlüğü, İstanbul: Marifet Yayınları.

- UZUN, Mustafa (2003). Mecmua, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 28: 265-268.
- ÜNVER, İsmail (2008), “Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 3/6, Fall.
- ÜZGÖR, Tahir, (1991), Fehîm-i Kadîm, Hayatı Sanatı, Dîvânı ve Metnin Bugünkü Türkçesi, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- YAVUZ, Kemal (2013), Türk Şiirinde Nazire, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, S. 10, s. 359-424.
- YAZAR, Sadık, (2013), “XVI. Yüzyılda Derlenmiş Bir Musammat Mecmûası”, *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume, Ankara, 601-650
- YILDIRIM, Ali (1991), İshâk Çelebi Hayatı-Eserleri- Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nın Edisyon Kritiği, *Yayınlamamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler, Enstitüsü*.
- YILMAZ, Kaşif (1983). Güfti: Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği, Tezkireciliği ile Divanı, Zafernâmesi ve Teşrifâtü's-Şuâra'sının Tenkitli Metni. *Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi*.
- ZÜLFE, Ömer (2011), “Biyografik Bilgiler Açısından İki Nazire Mecmuası”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C.4, S. 18 (2011), s. 151-169.

İnternet Kaynakları

- <http://www.kamusulalam.com/>
- <http://www.kubbealtilugati.com/sonuclar.aspx?km=bu%C5%9Fir&mi=0>
- <http://www.ekitap.kulturturizm.gov.tr/>
- <http://www.turkedebiyetiisimlersozlugu.com/>
- <https://makaleler.mkutup.gov.tr/>
- <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- <https://www.yazmalar.gov.tr/>

EKLER

Ek 1. Orijinallik Raporu

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Kübra AKATAY
Öğrenci Numarası	141213107
Enstitü Anabilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı
Programı	Yüksek Lisans
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Doç. Dr. Hasan ŞENER
Tez Başlığı (Türkçe)	Millî Kütüphanede 06 Yz A 54 Numarada Kayıtlı Bir Şiir Mecmuası: Mecmû'a-i Eş'âr ve Fevâ'id (İncelem-Metin)

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

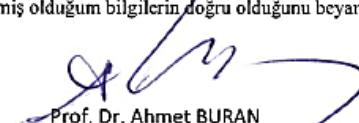
Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 274 sayfalık kısmına ilişkin, 06/07/2017 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 22' dir.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç/dâhil
- 4- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Yukarıda bilgileri verilen öğrencinin doktora tezi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından belirlenen azami benzerlik oranlarını aşmadığını ve tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. Gereğini saygılarımla arz ederim.

Doç. Dr. Hasan ŞENER
Danışmanın Adı-Soyadı
(İmzası)

Prof. Dr. Ahmet BURAN
Anabilim Dalı Başkanı
(İmzası)

F.Ü.LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ÖĞRETİM YÖNETMELİĞİ

Madde 41- Lisansüstü tezleri ile birlikte teslim edilmesi gereken belgeler şunlardır:

- a) Lisansüstü tezler, savunma öncesinde **intihal program raporu** ve ilgili makale şartını¹ sağladığına dair belgeleri ile birlikte enstitüye teslim edilir.
- b) İntihal raporu ile ilgili olarak etik kurallar dâhilindeki benzerlik oranları ilgili Enstitü Yönetim Kurulu tarafından belirlenir. (Enstitü Yönetim Kurulu tarafından tezin, intihal kapsamı dışında değerlendirilmesi için TURNITIN'dan alınan raporda "benzerlik oranı"nın, "alıntılar hariç" en fazla %10, "alıntılar dâhil" % 30'u geçmemesi şeklinde kabul edilmiştir).

ÖZ GEÇMİŞ

1990 yılında Malatya’da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Malatya’da yaptı. Malatya İnönü Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden 2013 yılında mezun oldu. 2014 yılından itibaren Elazığ Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Türk Edebiyatı bilim dalında başladığı yüksek lisans öğrenimine hâlâ devam ediyor.

